

2014

Jaarverslag SRLEV N.V.

Inhoudsopgave

Kerncijfers	3
1 SRLEV in het kort	4
1.1 Algemeen	4
1.2 Interne ontwikkelingen	5
1.3 Onze merken	7
2 Voorwoord	8
3 Corporate governance	10
3.1 Statutaire directie van SRLEV	10
3.2 Samenstelling Raad van Commissarissen	11
3.3 Bericht van de Raad van Commissarissen	12
3.4 De Governance Principes van het Verbond van Verzekeraars	19
3.5 Bestuursverklaringen	19
4 Strategie en ontwikkelingen	21
4.1 Externe ontwikkelingen	21
4.2 Strategische thema's	22
4.3 Business ontwikkelingen	27
4.4 Onze medewerkers	32
5 Risico- en kapitaalmanagement	35
5.1 Inleiding	35
5.2 Risicomanagement raamwerk	35
5.3 Risicogovernance	37
5.4 Verzekeringstechnisch risico	44
5.5 Marktrisico	51
5.6 Tegenpartijrisico	55
5.7 Liquiditeitsrisico	60
5.8 Niet-financiële risico's	62
5.9 Kapitaalmanagement	65
Jaarrekening	71
6 Geconsolideerde jaarrekening	74
7 Toelichting geconsolideerde jaarrekening	81
8 Enkelvoudige jaarrekening	154
9 Toelichting enkelvoudige jaarrekening	156
10 Overige gegevens	168

10.1 Gebeurtenissen na balansdatum	168
10.2 Regeling inzake de winst-en verliesbestemming	168
10.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	169

Aanvullende informatie

1 Code Verzekeraars	175
2 Verantwoordelijkheden, curricula vitae en nevenfuncties directie	188
3 Curricula vitae, benoemingstermijnen en nevenfuncties Raad van Commissarissen	190

Kerncijfers

In miljoenen euro's	2014	2013	2012 ¹	2011	2010
Resultaat					
Netto premie-inkomen	2.176	2.231	2.468	2.644	2.819
Resultaat uit beleggingen	1.383	1.304	1.507	1.355	1.421
Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders	2.159	628	1.512	-39	815
Overige opbrengsten	-14	123	87	250	198
Totaal baten	5.704	4.286	5.574	4.210	5.253
Totaal lasten	6.394	4.844	5.575	3.981	4.916
Resultaat voor belastingen	-690	-558	-1	229	337
Belastingen	-172	-142	-8	50	72
Nettoresultaat uit voortgezette activiteiten	-518	-416	7	179	265
Balans					
Balanstotaal	58.259	53.350	54.732	51.905	50.293
Beleggingen	34.769	31.077	32.475	30.772	31.799
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	14.559	13.491	13.265	12.443	12.641
Vorderingen op banken	321	362	452	490	343
Totaal eigen vermogen	2.134	2.688	3.142	4.342	3.653
Verzekeringscontracten	44.943	39.727	40.447	37.375	37.223
Schulden aan banken	1.504	2.753	2.994	2.522	3.440
Ratio's					
New annual premium equivalent (in miljoenen euro's)	260	172	310	376	317
Bedrijfskosten-premieverhouding REAAL	15,2%	14,2%	11,9%	11,2%	12,2%
Bedrijfskosten-premieverhouding Zwitserleven	15,1%	14,9%	14,5%	14,9%	15,4%
DNB Solvabiliteitspercentage VIVAT Groep	136%	172%	176%	203%	195%
DNB Solvabiliteitspercentage SRLEV N.V.	141%	187%	211%	234%	205%

¹ De kerncijfers 2010 tot en met 2012 zijn opgenomen op basis van de statutaire jaarrekening.

1 SRLEV in het kort

1.1 Algemeen

1.1.1 Nieuwe start

SRLEV N.V. (SRLEV) is een financiële dienstverlener op het gebied van verzekeringen. SRLEV is met haar verzekeringsactiviteiten actief via twee merken: Reaal en Zwitserleven. Beide merken richten zich vooral op de Nederlandse markt voor levensverzekeringen en pensioenen. SRLEV is een dochteronderneming van de verzekeraarsholding REAAL N.V. VIVAT Verzekeringen is sinds 1 juli 2014 de handelsnaam van REAAL N.V.

In dit jaarverslag gebruiken we voor de enkelvoudige jaarrekening van REAAL N.V. de naam 'VIVAT Verzekeringen'. Voor de geconsolideerde jaarrekening van de verzekeringsactiviteiten als geheel hanteren we de naam 'VIVAT Groep'.

VIVAT Groep is een bundeling van de verzekeringsactiviteiten van SNS REAAL N.V. Deze verzekeringsactiviteiten zijn ontvlochten uit SNS REAAL N.V. De ontvlechting heeft tot doel te voldoen aan de opdracht van de Europese Commissie (EC) die is uitgebracht na de nationalisatie van SNS REAAL N.V.

De nieuwe handelsnaam helpt de verzekeringsholding REAAL N.V. als geheel te onderscheiden van de vijf verzekeringsmerken Zwitserleven, Zelf, Route Mobiel, Reaal, Proteq Dier & Zorg die zich voornamelijk op consumenten richten en de vermogensbeheerder ACTIAM waarmee REAAL N.V. in de markt actief is. Er zullen geen diensten of producten worden ontplooid onder de handelsnaam VIVAT Verzekeringen. De naamsverandering is vooral bedoeld om verwarring met het merk Reaal te voorkomen en om te laten zien dat REAAL N.V. meer merken in huis heeft dan alleen Reaal.

Onder de nieuwe handelsnaam wordt de overdracht van de verzekeringsholding REAAL N.V. voorbereid aan de nieuwe aandeelhouder Anbang Group Holdings Co. Ltd., een volledige dochter van Anbang Insurance Group Co. Ltd. (Anbang), een toonaangevende Chinese verzekeringsmaatschappij. Op 16 februari 2015 maakte SNS REAAL N.V. bekend dat zij een overeenkomst voor

de verkoop van REAAL N.V. heeft getekend met Anbang.

Op grond van de overeenkomst verwerft Anbang 100 procent van de aandelen van REAAL N.V. tegen betaling van € 150 miljoen. Dit bedrag kan wijzigen als gevolg van mutaties in het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. tussen 31 december 2014 en 30 juni 2015, de verwachte effectieve verkoopdatum. Als onderdeel van de overeenkomst zal na afronding van de verkoop € 302 miljoen aan achtergestelde intragroepsleningen van SNS REAAL N.V. aan REAAL N.V. en SRLEV N.V. worden terugbetaald, onder voorbehoud van een inhouding in geval van negatieve waardeveranderingen in het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. Daarnaast zal een intragroepslening van SNS Bank N.V. aan REAAL N.V. van € 250 miljoen volledig worden terugbetaald. De solvabiliteit van REAAL N.V. zal middels een kapitaalinjectie door Anbang tot een adequaat niveau worden versterkt. Partijen zijn overeengekomen dat de solvabiliteitsratio van REAAL N.V. zal worden versterkt tot een niveau tussen 140 procent en 150 procent onder het Solvency II regime, dat op 1 januari 2016 in werking zal treden.

De afronding van de verkoop van REAAL N.V. aan Anbang is voorwaardelijk aan goedkeuring door toezichthouders in Nederland en China. Ook is een voorwaarde dat het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. tussen 31 december 2014 en 30 juni 2015 niet tot onder vastgestelde grenzen daalt.

1.1.2 Juridische structuur

De aandelen van SRLEV worden gehouden door de verzekeraarsholding REAAL N.V. De aandelen REAAL N.V. worden gehouden door SNS REAAL N.V. In de huidige situatie is SNS REAAL N.V. in handen van Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLF1): de Nederlandse Staat heeft eind 2013 de aandelen SNS REAAL N.V. overgedragen aan NLF1.

Figuur 1: Juridische structuur VIVAT Verzekeringen per 31 december 2014

1.2 Interne ontwikkelingen

1.2.1 Nationalisatie en ontvlechting

SNS REAAL N.V.

Nationalisatie SNS REAAL N.V.

De Nederlandse Staat heeft zich in 2013 tegenover de EC verplicht tot een desinvestering van alle verzekerings- en vermogensbeheeractiviteiten van SNS REAAL N.V. door middel van de verkoop van

VIVAT Groep. Mede in voorbereiding op deze desinvestering heeft SNS REAAL N.V. zich ertoe verplicht niet alleen de administratieve structuur die door SNS REAAL N.V. werd gedragen over te dragen aan de bank en de verzekeraar, maar ook alle financiële banden tussen de bank- en verzekeringsactiviteiten geleidelijk te ontvlechten. Het totale herstructureringsplan loopt tot eind 2017. Dan moeten zowel de ontvlechting als de verkoop geëffectueerd zijn.

In haar besluit van 19 december 2013 heeft de EC aan SNS REAAL N.V. een aantal voorwaarden en restricties gesteld die, tenzij anders bepaald, tot aan het einde van de herstructureringsperiode gelden. De belangrijkste voorwaarden zijn naast de eerder genoemde ontvlechting onder meer:

- Er geldt een overnameverbod voor een periode van drie jaar vanaf het moment van het EC-besluit;
- SNS REAAL N.V. zal geen betalingen verrichten op hybride schuldinstrumenten die uitstonden op het moment van het EC-besluit, tenzij dergelijke betalingen voortvloeien uit een juridische verplichting ('couponverbod');
- Er gelden beperkingen voor de beloning van werknemers en senior management tot het einde van de herstructureringsperiode of totdat SNS REAAL N.V. de staatssteun heeft terugbetaald.

Ook in 2014 waren deze voorwaarden en restricties van toepassing. Met het tekenen van de verkoopovereenkomst met Anbang zijn de voorwaarden en restricties die voor de verzekeraar golden vervallen, met uitzondering van het overnameverbod dat van toepassing blijft voor VIVAT Groep tot 19 december 2016.

Door de verkoopovereenkomst is ook het couponverbod opgeheven dat de EC had opgelegd op de bij derden geplaatste uitstaande achtergestelde obligaties uitgegeven door SRLEV. Echter, totdat de verkoop is afgerond, maakt SRLEV gebruik van haar recht tot uitstel van couponbetaling op de achtergestelde obligaties en op de achtergestelde intragroepslening van SNS REAAL N.V.

Ontvlechting SNS REAAL N.V.

In 2014 heeft de ontvlechting van SNS REAAL N.V. in een bank en verzekeraar vorm gekregen. We liggen op schema met het uitvoeren van het complexe

ontvlechtingproces, dankzij de expertise rondom ingewikkelde organisatorische projecten en ITC-projecten die VIVAT Groep in de afgelopen jaren heeft opgedaan.

SNS REAAL N.V. wordt niet meer bestuurd als geïntegreerde bank-verzekeraar, maar is omgevormd tot een financiële holding. VIVAT Verzekeringen is, net als SNS Bank N.V., gepositioneerd als zelfstandige entiteit. Per 1 juli 2014 zijn bij beide entiteiten nieuwe directies benoemd. De groepsstaven op holdingniveau van SNS REAAL N.V. zijn in 2014 grotendeels toegewezen aan bank en verzekeraar. Vanwege de complexiteit van de IT-organisatie en de IT-ontvlechtingswerkzaamheden zal de ontvlechting van IT & Change plaatsvinden in de eerste helft van 2015. Ook de afdeling Audit wordt in deze periode ontvlochten.

Door de ontvlechting zal er geen enkele operationele verwevenheid meer zijn tussen verzekeraar en bank. Op commercieel gebied hebben de verzekeraar en de bank de intentie hun samenwerking voort te zetten. De samenwerking zal worden vastgelegd in een meerjarige distributie-overeenkomst. Zo levert SNS Bank N.V. de 'motor' onder de spaarpropositie die het merk Zwitserleven biedt aan particuliere klanten.

De ontvlechting van de IT-omgeving van de verzekeraar en de bank is een grootscheepse operatie die in de eerste helft van 2015 zal zijn afgerond. Van ongeveer negentig ITC-systemen maken verzekeraar én de bank allebei gebruik. Daarnaast zijn vijfhonderd applicaties die de verzekeraar gebruikt, verplaatst naar de nieuwe infrastructuur van VIVAT Groep. De ontvlechting van de IT-omgeving verloopt met minimale verstoring van de primaire bedrijfsprocessen. Onze klanten ondervinden geen hinder van deze ontvlechting.

Per 1 januari 2015 is voor bijna alle medewerkers van SRLEV het juridisch werkgeverschap gewijzigd van SNS REAAL N.V. naar REAAL N.V. Dit is tot stand gekomen zonder gevolgen voor de arbeidsvoorwaarden van de medewerkers. De werkingssfeer van de cao, de personeelsgids, de pensioenregeling en het sociaal plan van SNS REAAL N.V. is uitgebreid naar REAAL N.V. De pensioenrechten van het grootste deel van de medewerkers van SRLEV, waaronder de opbouw van alle nieuwe pensioenrechten van actieve medewerkers, zijn ondergebracht in de toegezegde bijdrageregeling bij de zelfstandige Stichting Pensioenfonds SNS REAAL.

1.2.2 Financiële positie

De verzekeringsmarkt heeft te maken met moeilijke omstandigheden: niet alleen stijgt de levensverwachting, ook is de rente laag en recent verder gedaald waardoor beleggingsopbrengsten structureel lager uitvallen. De markten voor individuele levensverzekeringen en pensioenverzekeringen krimpen. Hierdoor staan prijzen onder druk en hier heeft SRLEV last van. Daarnaast worden de solvabiliteitseisen strenger, met name door de overgang naar Solvency II. SRLEV ziet de strengere solvabiliteitseisen als een goede ontwikkeling: die dragen ertoe bij dat verzekeraars ook in de aankomende jaren hun verplichtingen goed kunnen nakomen. Verzekeren is immers fundamenteel verbonden met het begrip 'vertrouwen'. Voor SRLEV brengen de ontvlechting van SNS REAAL N.V. en de herstructurering eenmalige en structurele kosten met zich mee.

De marktaandelen van levensverzekeringen zijn gedaald. Het marktaandeel in individuele periodieke levenpremies was licht lager op 17 procent; bij periodieke collectieve levenpremies daalde het marktaandeel naar 7 procent.

De resultaten van SRLEV stonden in 2014 onder druk. Het nettoverlies werd volledig veroorzaakt door negatieve incidentele posten van € 646 miljoen die voornamelijk bestonden uit een last van € 628 miljoen in verband met het IFRS LAT-tekort. We kwamen daardoor uit op een nettoverlies van € 518 miljoen. Exclusief de incidentele posten bedraagt het netto resultaat van SRLEV een winst van € 128 miljoen.

Onderliggende resultaten waren positief bij REAAL Leven (winst van € 65 miljoen) en Zwitserleven (winst van € 3 miljoen).

De DNB-solvabiliteit van SRLEV is in 2014 gedaald van 187 procent ultimo 2013 naar 141 procent, hetgeen voor een groot deel is toe te schrijven aan de daling van de rente en aanpassingen in modellen en kostenveronderstellingen. Door de lage solvabiliteit hebben we het risicoprofiel van onze beleggingsportefeuille verlaagd; hierdoor staat het beleggingsrendement onder druk.

1.2.3 Overige ontwikkelingen

De twee merken van SRLEV hebben in 2014 hun klanten goed bediend. Eerlijk zakendoen staat hierbij voorop. Zwitserleven en Reaal scoren net als in 2013 een eerste en tweede positie op de VBDO-ranglijst van meest duurzame verzekeraars. Verder wist vooral Reaal haar marktaandeel in overlijdensrisicoverzekeringen op peil te houden. Zwitserleven heeft haar marktaandeel in pensioenen in 2014 zien dalen, het merk heeft geleden onder de onrust die voortvloeide uit de verkoop van VIVAT Groep en de lage kapitalisatie.

Ontwikkelingen in de financiële markten hebben ervoor gezorgd dat de merken van SRLEV zorgvuldig hebben gekeken naar het productenpalet dat zij actief in de markt brengen. Het palet is ingeperkt en aangepast aan de eisen van vandaag.

Krimpemde markten vragen om het aanpassen van de bedrijfsinrichting en -omvang. In dit licht hebben in alle geledingen van SRLEV in 2014 reorganisaties plaatsgevonden. Ook in 2015 zal SRLEV haar organisatie aanpassen aan de eisen die de markt stelt.

1.2.4 Toekomst

Hoewel het mede dankzij onze trouwe klanten met onze merken commercieel redelijk tot goed gaat, wordt SRLEV ook in 2015 geconfronteerd met aanhoudend uitdagende marktomstandigheden, onder meer vanwege de lage rentestand en een krimpemde markt bij zowel levensverzekeringen als bij pensioenen.

Het is daarom van belang dat in het verkoopproces gezocht wordt naar een partij die in staat is VIVAT Groep (financieel) te ondersteunen. In februari 2015 is in dit traject een grote stap gezet met de ondertekening van een Sale and Purchase Agreement met Anbang. De overdracht ('completion') zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2015 worden afgerond. Op het moment van vaststelling van de jaarrekening 2014 is er geen reden om te veronderstellen dat aan de voorwaarden tot 'completion' niet zal worden voldaan. Echter, volledige zekerheid tot 'completion' bestaat op het moment van vaststellen van de jaarrekening niet. De Going concern veronderstelling in paragraaf 5.9.4 gaat nader in op de voorwaarden tot 'completion'.

1.3 Onze merken

Zwitserleven

Zwitserleven is dé pensioenverzekeraar van Nederland, die het pensioenkapitaal van circa 786.000 mensen beheert. Zwitserleven biedt collectieve en individuele pensioenproducten.

	Bestand
Aantal DGA's	21.000
Aantal ZZP'ers	49.000
Aantal deelnemers Collectief	716.000
Totaal aantal pensioenen onder beheer	786.000
Aantal werkgevers	36.000

Reaal

Reaal biedt voor SRLEV verzekeringsproducten op het gebied van individueel leven. Reaal vergroot de financiële veerkracht van klanten door hen te helpen weloverwogen keuzes te maken in hun financiële situatie.

	Bestand
Aantal klanten Leven	1.357.000

2 Voorwoord

Bericht van de directievoorzitter SRLEV

VIVAT Groep en daarmee SRLEV heeft een bewogen jaar achter de rug. Het was een jaar waarin we steeds meer op eigen benen zijn gaan staan en ons daarnaast moesten klaarmaken voor de verkoop van ons bedrijf. Twee intensieve veranderingen die veel vragen van onze organisatie en medewerkers.

2014 stond in het teken van transitie. In juli hebben we de verzekeringsholding REAAL N.V. waar de verschillende merken onder vallen, omgedoopt tot VIVAT Verzekeringen. VIVAT is een vervoeging van het Latijnse werkwoord *vivere* – leven – en staat voor de kern van ons werk; het leven van onze klanten. We hebben ons omgevormd tot een verzekeringsorganisatie met een vermogensbeheerder en vijf vertrouwde verzekeringsmerken, die zo goed mogelijk probeert in te spelen op de huidige marktdynamiek. Een uitdaging aangezien de markt voor financiële producten al jaren sterk in beweging is. Er is sprake van een dalende rente en lage beleggingsopbrengsten, de solvabiliteitsniveaus nemen toe en het consumentengedrag verandert. Tot slot verkleint de pensioenwetgeving Witteveen die sinds 1 januari 2015 van kracht is, de pensioenmarkt.

Naast deze trends binnen de financiële markt heeft een aantal van onze bedrijfsonderdelen te maken met een lage kapitalisatie waardoor er weinig ruimte is om tegenvallers op te vangen en/of investeringen te doen. Door ontstane dissynergie na de ontvlechting van verzekeraar en bank, hebben we ook te maken met hogere kosten die de solvabiliteit raken. We opereren dus onder moeilijke omstandigheden.

Ondanks de uitdagingen waar we voor staan, zijn onze medewerkers betrokken bij de organisatie en nemen ze initiatief om zaken op te pakken. Zij zijn van grote waarde voor de organisatie. Veel collega's dragen bij vanuit hun hart omdat ze willen en niet omdat ze moeten. Het afgelopen jaar heeft laten zien dat je met loyaliteit en betrokkenheid van medewerkers zoveel meer kunt bereiken voor klanten en merken.

Het doet dan ook genoeg dat bijna de voltallige nieuwe statutaire directie, die in juli is benoemd, bestaat uit medewerkers die al werkzaam waren bij SNS REAAL N.V. Dat geldt ook voor het topmanagement. De statutaire directie is van start gegaan met de nieuwe

functies van CRO en CFO. Dat is het gevolg van de aangebrachte splitsing binnen SRLEV tussen de afdeling Finance en Risk. In korte tijd hebben we een nieuwe Finance- en Risk-organisatie opgezet. Eind 2014 heeft Marcel van der Meulen besloten zich terug te trekken als directievoorzitter van Reaal en als statutair bestuurder. Graag wil ik Marcel bedanken voor de bijdrage die hij heeft geleverd aan Reaal.

In juni gaf de minister van Financiën aan dat hij in de zomer wilde starten met de verkoop van VIVAT Groep. Dat gebeurde op advies van Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI) die de aandelen in SNS REAAL N.V. bezit. SNS REAAL N.V. is hierop in juli begonnen met de voorbereidingen voor de verkoop. Binnen VIVAT Groep was een apart team betrokken bij het verkoopproces, evenals de ondernemingsraden. De samenwerking over en weer hebben we als prettig en constructief ervaren. Begrijpelijkerwijs leefden er bij de klanten, aandeelhouders, partners en medewerkers vragen over het verkoopproces. Wat gaat er straks gebeuren? Voor zover dat binnen onze mogelijkheden lag, zijn we daar zo adequaat mogelijk mee omgegaan.

Op 16 februari van dit jaar kondigde SNS REAAL N.V. de verkoopovereenkomst aan met Anbang Insurance Group. Dat is goed nieuws en belangrijk voor de positie van iedereen die betrokken is bij ons bedrijf. Voor klanten, maar ook voor onze medewerkers. In de verkoopovereenkomst stelt Anbang enkele voorwaarden, waaronder stabiliteit van de kapitaalspositie. Momenteel wordt daar hard aan gewerkt. De afronding van de verkoop is afhankelijk van de goedkeuring door de wederzijdse toezichthouders en het advies van de ondernemingsraad. Indien alle lichten op groen staan, zal de verkoop naar verwachting in de zomer worden afgerond.

Gestaag werkend aan het verkoopproces, vroegen ook andere zaken onze aandacht. Eind augustus presenteerden we de halfjaarcijfers, gevolgd door een trading update begin november over het derde kwartaal. Hieruit bleek onder andere dat de kapitaalpositie verder is verslechterd en de resultaten onder druk staan. Als reactie op de halfjaarcijfers paste kredietbeoordelaar Standard & Poor's Rating Services in oktober zijn rating aan. Na de trading update in november wijzigde ook Moody's Investor service zijn rating in december.

Ook de niet opbouwende beleggingsverzekeringen blijven rekenen op onze aandacht. Op 9 maart 2015 publiceerde de Autoriteit Financiële Markten (AFM) een rapport over de activering van klanten met een beleggingsverzekering. Met specifiek aandacht voor klanten met een niet opbouwende polis. Daaruit bleek dat SRLEV per 31 december 2014 een activeringspercentage van 61 procent heeft behaald voor deze klanten. Per 1 maart 2015 is het activeringspercentage 67 procent. Activeren betekent dat de klant een bewuste keuze maakt over zijn beleggingsverzekering. Ondanks onze onvoorwaardelijke inzet om klanten die bewuste keuze te laten maken, hebben we ons streefpercentage van 80 procent eind 2014 niet bereikt. Uiteraard gaan we in 2015 onverminderd door om onze klanten samen met het intermediair gericht te benaderen, zodat ze een bewuste keuze kunnen maken.

Ondanks de ontvlechting die SNS REAAL N.V. doormaakt en de recente verkoop gaat de business door. We hebben belangrijke mijlpalen gerealiseerd. In verband met de ontvlechting zijn veel processen voor SRLEV opnieuw ingericht. De groepsactiviteiten van SNS REAAL N.V. zijn ontvlochten waardoor we in mei en juli verschillende medewerkers van de stafafdelingen van SNS REAAL N.V. hebben verwelkomd. Bijna alle groepsstaven zijn in het afgelopen jaar ontvlochten. Ondanks de onzekerheid die een verkoopproces met zich meebrengt hebben veel medewerkers gekozen bij SRLEV te blijven of juist de uitdaging aan te gaan door over te stappen naar SRLEV. Een mooi compliment voor onze organisatie.

In januari 2015 hebben we de laatste stap gezet en is de technische ontvlechting van de IT-systemen van SNS REAAL N.V. gestart. Deze ontvlechting wordt stap voor stap uitgevoerd, zodat de klant hier geen hinder van ondervindt. Inmiddels zijn bijna alle systemen van verzekeraar en bank niet langer aan elkaar gerelateerd. Dit is een intensief proces waar het afgelopen jaar hard aan gewerkt is.

De vele veranderingen hebben het afgelopen jaar veel gevraagd van onze medewerkers. De enorme inzet en trouw van onze medewerkers blijkt uit de mijlpalen die we bereikt hebben. Daarnaast zijn we erkentelijk voor het geduld en partnership van onze zakelijke relaties het afgelopen jaar. Ook danken we onze klanten die ons trouw zijn gebleven. Gelukkig geldt dit voor vele klanten.

Fijn dat u voor ons gekozen heeft! Wij zullen ons ook de aankomende periode inspannen onze klanten optimaal van dienst te zijn.

Ook 2015 vraagt om onze onvoorwaardelijke inzet. De uitdagingen waar we mee te maken hebben in de bedrijfstak zijn nog steeds groot. Onze belangrijkste prioriteit is er voor te zorgen dat onze merken een nieuwe haven kunnen binnenvaren, zodat we vandaaruit verder kunnen werken voor onze klanten en merken. Met de verkoopovereenkomst met Anbang lijkt deze haven in zicht. Ik kijk daarom vol vertrouwen de toekomst tegemoet. Natuurlijk moeten we elkaar beter leren kennen en begrijpen, maar de visie van Anbang sprak vanaf onze eerste ontmoeting aan. 'Help customers to achieve dreams'. Dat is ook waar wij voor staan: Het beste voor onze klanten en daarmee voor het perspectief van ons bedrijf. Onze relatie met de klant is de enige constante factor en de basis van ons bestaan. Al meer dan honderd jaar.

Utrecht, 15 april 2015

Namens de directie van SRLEV,
Wim Henk Steenpoorte, directievoorzitter

3 Corporate governance

Dit hoofdstuk betreft de Corporate Governance van SRLEV. Allereerst is de statutaire directie van SRLEV toegelicht. Vervolgens staat de Raad van Commissarissen centraal. De Governance Principes van het Verbond van Verzekeraars ('Code Verzekeraars') en de naleving door SRLEV zijn toegelicht in paragraaf 3.4. Vervolgens zijn de verschillende bestuursverklaringen opgenomen.

3.1 Statutaire directie van SRLEV

3.1.1 Samenstelling en functioneren

De statutaire directie van SRLEV bestaat op de datum van publicatie van dit jaarverslag uit:

- Wim Henk Steenpoorte, Directievoorzitter
- Seada van den Herik, Directeur Zwitserleven N.V.
- Willem Horstmann, Chief Risk Officer
- Arjen Schouten, Chief Financial Officer
- Jacob de Wit, Directeur ACTIAM N.V.

Naast de statutaire directie maakt Boaz Magid, directeur Balance Sheet Management & Corporate Strategy, ook onderdeel uit van het directieteam SRLEV. Hij is geen statutair bestuurder.

Voor meer informatie over de directieleden zie Aanvullende informatie 2 Verantwoordelijkheden, curricula vitae en nevenfuncties directie.

De directie van SRLEV vormt een personele unie met de statutaire directies van VIVAT Verzekeringen en Reaal Schadeverzekering N.V.

Per 1 juli 2014 is de nieuwe statutaire directie van SRLEV benoemd. Bijna alle vacatures zijn intern ingevuld. De statutaire directie geeft leiding aan SRLEV en haar onderneming en is verantwoordelijk voor het realiseren van de commerciële, operationele en financiële doelstellingen van SRLEV op de korte en lange termijn. Zij weegt daarbij de belangen van al haar stakeholders zorgvuldig af en handelt binnen de vastgestelde risicokaders. Meer in het bijzonder staat de statutaire directie voor de taak de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. te ondersteunen bij de ontvlechting van het concern en de verkoop van VIVAT Verzekeringen. Organisatorisch betekent de ontvlechting dat de ondersteuning van de bedrijfsonderdelen vanuit

SNS REAAL N.V. wordt afgebouwd en steeds meer wordt belegd bij VIVAT Groep.

De formele regels voor het functioneren van de statutaire directie zijn vastgelegd in de statuten van SRLEV en in het reglement voor de statutaire directie. Dit reglement is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen en door de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. Op grond van de statuten en het reglement is voor bepaalde besluiten van de directie de goedkeuring van de Raad van Commissarissen en/of van de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. (in zijn hoedanigheid als enig aandeelhouder van VIVAT Verzekeringen) vereist. Hierbij valt te denken aan het ingrijpend uitbreiden of wijzigen van de ondernemingsactiviteiten, het doen van voorstellen tot wijziging van de statuten en het aangaan of verbreken van een duurzame samenwerking die van ingrijpende betekenis voor de onderneming is. Het reglement bevat voorts bepalingen over permanente educatie.

De onderwerpen van de permanente educatie sessies zoals vastgelegd in principe 3.1.3 van de Code Verzekeraars, worden meegenomen in de keuze die door de directie wordt gemaakt. De keuze voor de onderwerpen wordt gebaseerd op onder meer actualiteiten zoals nieuwe wetgeving. In 2014 zijn verschillende permanente educatie sessies georganiseerd voor de directieleden om hun deskundigheid op peil te houden en waar nodig te verbreden. Afgelopen jaar zijn deze sessies nog georganiseerd door SNS REAAL N.V. De onderwerpen waren daarom gericht op zowel de Bank als de Verzekeraar. Afgelopen jaar zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- ECB Toezicht: vanuit Juridische Zaken is er een toelichting gegeven over de ontwikkelingen van het Europees Toezicht en wat de impact hiervan is op SNS REAAL N.V., waaronder SRLEV N.V. Daarnaast is stilgestaan bij de Wet Beloningsbeleid Financiële Instellingen en de Wet Werk en Zekerheid.
- Cultuur en Gedrag: tijdens deze bijeenkomst is door DNB een toelichting gegeven hoe DNB aankijkt tegen het toezicht op gedrag en cultuur, waarbij specifiek is ingegaan op het gedrag in de bestuurskamers van financiële instellingen.
- AIFMD: de opzet en werking van de AIFMD is toegelicht door een gast spreker van advocatenkantoor De Brauw Blackstone

Westbroek. Vervolgens is concreet ingegaan op de werking van AIFMD binnen SNS REAAL N.V. vanuit het perspectief van ACTIAM en ASN Bank.

- Informatiebeveiliging: vanuit IT&C en Compliance (Veiligheidszaken) is een toelichting gegeven op de weerbaarheid tegen cyberaanvallen. Er is een schets gegeven van de ontwikkelingen zijn met betrekking tot cybercrime aanvallen en hoe SRLEV invulling geeft aan haar weerbaarheid.
- Big Data: vanuit verschillende perspectieven (Gartner, Architectuur en Business) is een overview gegeven van wat Big Data is en waarvoor het kan worden ingezet. Tevens is een voorbeeld gegeven van hoe SNS Bank met Big Data omgaat.

Deze onderwerpen zijn in lijn met de onderwerpen zoals vastgelegd in principe 3.1.3 van de Code Verzekeraars. De sessies zijn gegeven door zowel interne als externe sprekers. De directieleden zijn verplicht drie van de vijf sessies bij te wonen. Alle directieleden hebben in 2014 hieraan voldaan. Behalve de directie worden ook andere leidinggevendenden binnen de Verzekeraar uitgenodigd om facultatief deel te nemen aan de sessies van de permanente educatie. De statutaire bestuurders hebben ook het Oxford Self Management Leadership Program gevolgd. Dit programma is gefaciliteerd door Nyenrode Business Universiteit. In dit programma is op een diepgaande manier verbinding gelegd tussen het individu, het team, de organisatie en de omgeving.

3.2 Samenstelling Raad van Commissarissen

Samenstelling, benoeming en functioneren

De Raad van Commissarissen van SRLEV bestaat op de datum van publicatie van dit jaarverslag uit:

- Jan Nooitgedagt (voorzitter)
- Charlotte Insinger
- Monika Milz
- Jos Nijhuis
- Jan Nijssen
- Jan van Rutte
- Ludo Wijngaarden

Monika Milz heeft de Duitse nationaliteit. Alle overige leden van de Raad van Commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit.

Voor meer informatie over de leden van de Raad van Commissarissen zie Aanvullende informatie 3 Curricula vitae, benoemingstermijnen en nevenfuncties Raad van Commissarissen.

Een commissaris wordt voor een termijn van vier jaar benoemd. Herbenoeming gebeurt alleen na zorgvuldige overweging en niet vaker dan twee keer, telkens voor een periode van vier jaar. Bij herbenoemingen wordt rekening gehouden met de profielschets van de Raad van Commissarissen, het functioneren van de betrokkene, de zittingstermijn en overige te bepalen criteria.

De Raad van Commissarissen vergadert minstens zes keer per jaar volgens een jaarlijks op te stellen schema. De Raad van Commissarissen besluit bij meerderheid van stemmen. De Raad van Commissarissen heeft een reglement vastgesteld ter uitwerking van en aanvulling op een aantal bepalingen uit de statuten. In dit reglement staan onder andere aanvullende bevoegdheden. Alle leden van de Raad van Commissarissen hebben verklaard met de inhoud van het reglement akkoord te gaan en de daarin opgenomen regels na te leven.

De Raad van Commissarissen heeft uit zijn midden drie commissies ingesteld die per 31 december 2014 bestonden uit de volgende leden:

- de Audit Commissie, bestaande uit Jos Nijhuis (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Ludo Wijngaarden en Jan van Rutte.
- de Remuneratie en Nominatie Commissie, bestaande uit Ludo Wijngaarden (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Charlotte Insinger en Monika Milz.
- de Risico Commissie. Deze bestaat uit Jan Nijssen (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Charlotte Insinger en Jan van Rutte.

De Nominatie Commissie en de Remuneratie Commissie zijn met ingang van 11 november 2013 samengevoegd tot één commissie, de Remuneratie en Nominatie Commissie.

De Raden van Commissarissen van SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V. en per november 2014 van Proteq Levensverzekeringen N.V. en Reaal Schadeverzekeringen N.V. bestaan uit dezelfde personen als de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V. en vormen een personele unie.

3.3 Bericht van de Raad van Commissarissen

Algemeen

De leden van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V., SRLEV N.V., Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. zijn ook lid van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V. De Raden van Commissarissen van SNS REAAL N.V. en REAAL N.V., SRLEV N.V., Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. vormen derhalve een personele unie. Per 6 november 2014 zijn de Raden van Commissarissen van Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. ingesteld. Dit helpt om eenheid van beleid te borgen binnen de onderneming. Er is aandacht voor evenwichtige belangenafweging tussen de verschillende entiteiten.

In het eerste halfjaar van 2014 is binnen SNS REAAL N.V. (waarvan REAAL N.V. en SRLEV N.V. onderdeel uitmaken) hard gewerkt aan de totstandkoming van de splitsing van de bank- en verzekeringsactiviteiten van SNS REAAL N.V. Dit heeft onder andere geleid tot belangrijke wijzigingen in de governance- en organisatiestructuur van SNS REAAL N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V. In dat kader vonden vanaf juli 2014 de vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V. en REAAL N.V. en SRLEV N.V. niet langer gecombineerd plaats. Per 6 november 2014 zijn er gecombineerde vergaderingen van de Raden van Commissarissen van REAAL N.V., SRLEV N.V., Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V.

Het jaar 2014 stond voor SNS REAAL N.V. in het teken van de uitvoering van het herstructureringsplan zoals in augustus 2013 ingediend bij de Europese Commissie en waarvoor in december 2013 goedkeuring is verkregen. Onderdeel van dit herstructureringsplan is het tot stand brengen van de ontvlechting van de bank en de verzekeraar. Dit heeft ook geleid tot belangrijke wijzigingen in de governance- en organisatiestructuur van VIVAT Groep. De samenstelling van en taakverdeling binnen de statutaire directie van VIVAT Verzekeringen (REAAL N.V.) en SRLEV N.V. zijn gewijzigd. Ook zijn op het niveau van VIVAT Groep staffuncties ingericht die voorheen op groepsniveau

zaten. Medio 2014 is een groot deel van de stafmedewerkers van de groepsstaven die voorheen werkten op groepsniveau voor zowel SNS Bank N.V. als VIVAT Groep, voor SNS Bank N.V. of VIVAT Groep gaan werken.

SNS Bank N.V. en VIVAT Groep opereerden in 2014 steeds meer als zelfstandige bedrijven. SNS REAAL N.V. heeft daarmee in 2014 een transitie ondergaan van een operationele naar een financiële holding. De financiële holding zorgt voor adequate besturing van SNS REAAL Groep en legt financiële verantwoording af voor de gehele groep. Ook draagt de financiële holding de primaire verantwoordelijkheid voor de groep bij de toezichthouder. De financiële holding is tevens eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het herstructureringsplan. De holding stuurt de ontvlechting aan en bepaalt in overleg met beide directies de kaders voor een passende strategie van SNS Bank N.V. en VIVAT Groep.

Thema's

Belangrijke onderwerpen en discussies in de RvC

De verkoop van de verzekeringsactiviteiten van SNS REAAL Groep is een belangrijke maatregel uit het herstructureringsplan. In het eerste halfjaar van 2014 zijn belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van de verkoop van de verzekeringsactiviteiten. In het tweede halfjaar van 2014 is het verkoopproces daadwerkelijk van start gegaan. Voor meer informatie over het verkoopproces wordt verwezen naar hoofdstuk 1.

Het jaar 2014 heeft ook in het teken gestaan van de kwetsbare financiële positie van SRLEV N.V. De Raad van Commissarissen is door de Raad van Bestuur en de directie goed betrokken bij en periodiek geïnformeerd over de stand van zaken rondom de solvabiliteit van SRLEV N.V., waarbij uiteraard ook de Raad van Commissarissen heeft benadrukt hoe belangrijk het is de mogelijkheden voor het verbeteren van de solvabiliteit, de kapitaalpositie, en het verdienmodel nader te onderzoeken. Hierbij heeft de Raad van Commissarissen - naast het feit dat hij toezicht hield op de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. en de directie van SRLEV N.V. - een belangrijke adviserende rol gespeeld voor de Raad van Bestuur en de directie. Er is uitvoerig aandacht geweest voor risicobeperkende maatregelen ter bescherming van de balans en de verbetering van de operationele efficiëntie. Ook de

winstgevendheid van de verzekeringsactiviteiten is uitgebreid behandeld. Daarnaast kwamen de aanpassingen in de actuariële modellen en kostenparameters, waaronder de verwachte hogere kosten door het dissynergie-effect dat de ontvlechting met zich meebrengt, aan de orde. De Raad van Commissarissen heeft over deze onderwerpen periodiek contact gehad met andere stakeholders van SNS REAAL N.V., zoals DNB, NLF1 en het ministerie van Financiën.

In de vergaderingen van de Raad van Commissarissen zijn daarnaast uiteraard de splitsing van SNS REAAL N.V. - de ontvlechting en de met de ontvlechting gepaard gaande wijzigingen in de governance structuur - en de zorg voor de klant gedurende dit proces belangrijke onderwerpen geweest.

Overige belangrijke onderwerpen waren de jaarrekening voor het boekjaar 2013, het beloningsbeleid, de kapitaalpositie van SNS REAAL N.V., de EC-commitments, risicomanagement en risicobereidheid, het klantbelang, (de blauwdruk van) het Integrated Control Framework en de grote hoeveelheid aan lopende (strategische) projecten binnen SNS REAAL N.V. Verderop in deze paragraaf wordt de inhoud van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen in 2014 nader beschreven.

Samenstelling en functioneren Raad van Commissarissen

Samenstelling

Sinds 1 november 2013 zijn er geen wijzigingen geweest in de samenstelling van de Raad van Commissarissen. Met ingang van 1 november 2013 bestond de Raad van Commissarissen uit zeven personen: Jan Nooitgedagt (voorzitter), Charlotte Insinger, Monika Miltz, Jos Nijhuis, Jan Nijssen, Jan van Rutte en Ludo Wijngaarden. Per 6 november 2014 is zowel bij Reaal Schadeverzekeringen N.V. als bij Proteq Levensverzekeringen N.V. een Raad van Commissarissen ingesteld. De genoemde personen vormen tevens de Raden van Commissarissen van Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. Tot 6 november 2014 kenden deze entiteiten geen Raden van Commissarissen in verband met een ontheffing van De Nederlandsche Bank. In overleg met DNB is deze ontheffing ingetrokken en zijn bedoelde Raden van Commissarissen ingesteld.

De vergaderingen van de commissies van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V., SRLEV N.V., Proteq Levensverzekeringen N.V. en Reaal Schadeverzekeringen N.V. zijn, net als in de periode voor 1 juli 2014, wel gecombineerd gehouden. De te behandelen onderwerpen in de commissievergaderingen worden - indien van toepassing - gedifferentieerd naar de Bank, de Verzekeraar of de financiële holding. Dit komt tot uiting in de agenda van de betreffende commissievergadering.

Functioneren

Jaarlijks evalueert de Raad van Commissarissen haar functioneren. Dit jaar is dat gebeurd onder begeleiding van een extern bureau. De evaluatie heeft betrekking op het functioneren van de Raad van Commissarissen zelf, het functioneren van de afzonderlijke commissies, dat van de individuele commissarissen, de relatie tot de directie en de effectiviteit van de permanente educatie. De evaluatie heeft plaatsgevonden door middel van het afnemen van individuele interviews door de externe evaluator waarin onder meer de hiervoor omschreven aandachtspunten aan de orde zijn gekomen. In deze interviews was naast het beantwoorden van concrete vragen veel ruimte voor het geven van vrije input op het functioneren van de Raad van Commissarissen, de commissies en de individuele commissarissen. De evaluator heeft vervolgens een rapport geschreven met de uitkomsten uit deze interviews. Dit rapport is in januari 2015 door de Raad van Commissarissen besproken. Uit de evaluatie bleek dat de Raad van Commissarissen goed functioneert. Inhoudelijk en relationeel is de Raad van Commissarissen taakvolwassen. Duidelijk is dat het een zwaar commissariaat is wat betreft complexiteit en tijdsbeslag en dat de leden zeer gecommitteerd zijn. De Raad van Commissarissen maakt een voldoende zorgvuldige en evenwichtige integrale afweging van belangen van alle stakeholders. De Raad van Commissarissen is naar behoren samengesteld en ter zake kundig. Er is een goede dialoog tussen de Raad van Commissarissen, Raad van Bestuur en directie. Verbeterpunten zijn dat de vergaderdiscipline (time-management) beter kan en er soms scherper kan worden geconcludeerd. Er wordt veel gedebatteerd over downward risks en mogelijk te weinig over upward potential.

Samenwerking

Samenwerking met commissies

De Raad van Commissarissen kent drie commissies: de Audit Commissie, de Risico Commissie en de Remuneratie en Nominatie Commissie. De samenwerking tussen de Raad van Commissarissen en haar commissies was in 2014 goed. In de vergaderingen van de commissies vindt een verdieping van onderwerpen plaats, zodat besluitvorming in de Raad van Commissarissen zorgvuldig kan worden voorbereid. De inhoud van de vergaderingen van de commissies wordt teruggekoppeld in de vergadering van de Raad van Commissarissen, zodat alle commissarissen volledig op de hoogte zijn en zorgvuldige besluitvorming tot stand kan komen.

In het laatste kwartaal van 2014 is het zogenoemde Technisch Overleg ingesteld. Dit overleg wordt gevormd door vier commissarissen die door de Raad van Commissarissen zijn aangewezen. Het Technisch Overleg is ingesteld om een nauwe betrokkenheid van de Raad van Commissarissen bij de verkoop van VIVAT Verzekeringen te waarborgen. Op deze wijze blijft de Raad van Commissarissen intensief en frequent geïnformeerd door de Raad van Bestuur. Zo kan de Raad van Commissarissen haar rol adequaat vervullen, advies geven aan de Raad van Bestuur alsook toezicht houden op het proces. Het Technisch Overleg heeft uiteraard geen zelfstandige besluitvormende bevoegdheid. Het Technisch Overleg heeft een voorbereidende rol ten behoeve van besluitvorming in de voltallige Raad van Commissarissen. Notulen van het Technisch Overleg worden daartoe met de voltallige Raad van Commissarissen gedeeld. In 2014 hebben drie vergaderingen van het Technisch Overleg plaatsgevonden.

Samenwerking met management

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op en adviseert de directie door zich kritisch op te stellen waar dat moet, te adviseren waar dat nodig is en te ondersteunen waar dat kan. De Raad van Commissarissen vergewist zich er van dat de door de directie genomen of te nemen besluiten op goede gronden berusten en zorgvuldig tot stand zijn gekomen of komen. Uit de evaluatie van de Raad van Commissarissen volgt dat de Raad van Commissarissen hierdoor de directie beter en/of scherper maakt. De Raad van Commissarissen neemt daar waar nodig en wenselijk verantwoordelijkheid. Hoewel de nieuwe

governance pas per 1 juli 2014 in werking is getreden, kan worden gesteld dat de samenwerking tussen de Raad van Commissarissen en de directie in 2014 goed is geweest. De beoordeling van de gevolgen van de nieuwe governance en de samenwerking zullen in de loop van 2015 daarom expliciet aan de orde komen.

Samenwerking met externe deskundigen

Advisering door externe deskundigen wordt verzocht daar waar die nodig is voor de goede uitoefening van de toezichttaak door de Raad van Commissarissen. Het regelmatige contact tussen de Audit Commissie en Risico Commissie met de externe accountant en actuaris is daar een uitvloeisel van. Ook heeft de Raad van Commissarissen zijn eigen juridische en financiële adviseur met wie – indien nodig – onderwerpen worden afgestemd. Specifiek voor de verkoop van VIVAT Verzekeringen heeft de Raad van Commissarissen een financieel en een juridisch adviseur ingeschakeld.

De externe accountant van VIVAT Groep is KPMG Accountants N.V. VIVAT Groep zal in overleg met Anbang als nieuwe aandeelhouder bepalen wat de gevolgen zijn voor de accountantscontrole van VIVAT Groep vanaf 2016, daarbij rekening houdend met de Nederlandse Wet op het accountantsberoep. Een eventueel tender proces zal separaat van SNS REAAL N.V. en SNS Bank N.V. worden uitgevoerd.

Medewerkers

De Raad van Commissarissen en de Remuneratie en Nominatie Commissie bespraken het P&O-beleid van SNS REAAL N.V. veelvuldig evenals de beoordeling van de medewerkers van SNS REAAL N.V. De gevolgen van de ontvlechting van SNS REAAL N.V. zijn ook een belangrijk onderwerp van de Raad van Commissarissen en de Remuneratie en Nominatie Commissie.

Tussen de Raad van Commissarissen en de Centrale Ondernemingsraad (COR) is periodiek contact. Monika Milz die conform het versterkte recht van aanbeveling van de Centrale Ondernemingsraad van SNS REAAL N.V. tot commissaris is benoemd heeft samen met Jan Nijssen periodiek overleg met het dagelijks bestuur van de COR, evenals de voorzitter van de Raad van Commissarissen. In 2014 hebben acht overlegmomenten plaatsgevonden, waaronder het bijwonen van een COR-vergadering. Tijdens deze periodieke overleggen hebben constructieve gesprekken plaatsgevonden over onder meer de wijziging van het

juridische werkgeverschap. Deze wijziging is mede daardoor succesvol tot stand is gekomen.

Als gevolg van de splitsing van activiteiten waren er in 2014 vele veranderingen die impact hadden op de medewerkers. Uit het medewerkersonderzoek in 2014 is, ondanks de soms onzekere omstandigheden, gebleken dat de tevredenheid gelijk is gebleven ten opzichte van vorig jaar en dat de bevoegenheid en betrokkenheid weer zijn toegenomen (zie paragraaf 4.4).

De voorbereidingen op de ontvlechting en de verkoop van VIVAT Verzekeringen komen veelal bovenop de reguliere werkzaamheden van onze medewerkers. SNS REAAL N.V. is er trots op dat de resultaatgerichte, open en directe cultuur in stand is gebleven. De Raad van Commissarissen waardeert de inzet van de medewerkers van SNS REAAL N.V. zeer. Ondanks de ingrijpende ontwikkelingen die SNS REAAL N.V. en haar medewerkers nog steeds doormaken, is er vertrouwen in

het management. De Raad van Commissarissen vertrouwt er op dat de medewerkers zich in 2015 zullen blijven inzetten, ook na de splitsing van het werkgeverschap per 1 januari 2015.

Vergaderingen van de Raad van Commissarissen

Algemeen

De formele vergaderingen van de Raad van Commissarissen vinden conform jaarplanning achtmaal per jaar plaats. Evenals in 2013 hebben er in 2014 echter vele extra vergaderingen plaatsgevonden, zowel in levende lijve als telefonisch. Dit hield onder meer verband met de jaarafsluiting 2013, de kwetsbare financiële positie van SRLEV N.V. en het verkoopproces van VIVAT Verzekeringen.

De frequentie van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen was in 2014, inclusief de telefonische vergaderingen, als volgt:

Januari	Eenmaal (informele vergadering)	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Februari	Driemaal	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Maart	Tweemaal	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
April	Eenmaal	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Mei	Tweemaal	Vergadering van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V. en SRLEV N.V. en een telefonische gecombineerde vergadering van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Juni	Tweemaal	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Juli	Tweemaal	Gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., SNS Bank N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
Augustus	Tweemaal	Een vergadering van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V. en SRLEV N.V. en een telefonische gecombineerde vergadering van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., REAAL N.V. en SRLEV N.V.
November	Eenmaal	Vergadering van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V. en SRLEV N.V.
December	Eenmaal	Vergadering van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V., SRLEV N.V., Proteq Levensverzekeringen N.V. en Reaal Schadeverzekeringen N.V.
TOTAAL	17	

Aanwezigheid

Ondanks alle extra op korte termijn ingeplande vergaderingen, was de Raad van Commissarissen over het algemeen voltallig aanwezig. Indien een commissaris afwezig was, heeft de betreffende commissaris in de regel input op de te bespreken onderwerpen van te voren meegegeven aan de voorzitter van de Raad van Commissarissen, dan wel aan de voltallige Raad van Commissarissen. Uitgaande

van een normale frequentie van acht vergaderingen per jaar, is daarmee de aanwezigheidsgraad hoog gebleken. Dit getuigt van grote betrokkenheid van de Raad van Commissarissen.

Inhoud vergaderingen

Tot 1 juli 2014 werden in elke reguliere vergadering van de Raad van Commissarissen updates gegeven van de bedrijfsonderdelen van SNS REAAL N.V. Na 1 juli 2014

werden deze updates gegeven in de vergadering van de Raad van Commissarissen van REAAL N.V., SRLEV N.V. en per 6 november 2014 Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V.

Bij de bespreking van de business-updates is ook aandacht voor het thema Klantbelang Centraal, waarbij de Raad van Commissarissen zich heeft vergewist van de continuïteit van de klantbediening. In een permanente-educatie-sessie in mei is extra aandacht besteed aan dit onderwerp. Naar aanleiding van deze sessie heeft de Raad van Commissarissen verzocht klantervaringen aan de leden van de Raad van Commissarissen aan te bieden. Dit heeft in september 2014 geleid tot een zogenoemde menukaart, waaruit de leden van de Raad van Commissarissen jaarlijks een klantervaring kunnen kiezen. Deze klantervaringen worden groepsbreed aangeboden en bevatten alle bedrijfsonderdelen binnen SNS Bank N.V. en VIVAT Groep. Te denken valt hierbij aan (i) het meeluisteren bij SNS Klantenservice of REAAL Klantenservice, (ii) een bezoek aan een kantoor van RegioBank en (iii) het deelnemen aan een bijeenkomst van de klantenraad van Zwitserleven. De meeste leden van de Raad van Commissarissen hebben direct in 2014 een klantervaring bijgewoond. Aan de hand van evaluaties van deze klantervaringen wordt binnen de voltallige Raad van Commissarissen een terugkoppeling gegeven van de betreffende ervaring en wordt de menukaart verder ontwikkeld. Deze evaluaties zullen in 2015 plaatsvinden.

Gedurende het jaar heeft de Raad van Commissarissen stilgestaan bij de beheersing van de diverse risico's binnen de SRLEV. De interne beheersing heeft onder druk gestaan, mede als gevolg van (i) een fors opgelopen werkdruk als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving en mede daaruit voortvloeiend een sterke toename van toezichthoudersvragen en -eisen, de splitsing van bank- en verzekeringsactiviteiten en het verkoopproces van VIVAT Verzekeringen, (ii) de wijzigingen in de ITC infrastructuur (gebruikers- data- en applicatiemigratie), en (iii) organisatorische wijzigingen. De Raad van Commissarissen heeft toegezien op de afzonderlijke componenten waarmee de risico's worden beheerst en op de effectiviteit ervan. Binnen de nieuwe governancestructuur is de directie gestart met het vormgeven van een integrated control framework.

De Raad van Commissarissen heeft - mede in het licht van de ontvlechting van de bank- en verzekeringsactiviteiten - aandacht besteed aan de financieringsstructuur van de holding en de werkmaatschappijen en de intragroepsposities in het bijzonder. In het najaar van 2014 heeft de Raad van Commissarissen in haar vergaderingen in het bijzonder aandacht en tijd besteed aan de solvabiliteit van VIVAT Groep.

De Raad van Commissarissen heeft zich in 2014 verder onder meer bezig gehouden met:

- de jaarresultaten 2013, het jaarverslag en de jaarrekening van SNS REAAL N.V. over 2013 (*februari en maart*);
- diverse aspecten die verband houden met de splitsing van SNS Bank N.V. en VIVAT Groep, waaronder werknemersaspecten, IT-aspecten, risico's (*gedurende het hele jaar*);
- de wijzigingen in het management van SNS Bank N.V. en VIVAT Groep (*februari*);
- de governance structuur van de Raad van Commissarissen (*maart en april*);
- het wijzigen van de reglementen van de Raad van Bestuur, de directie en van de (commissies van de) Raad van Commissarissen (*mei en september*) en de wijziging van de statuten van REAAL N.V., SRLEV N.V., Proteq Levensverzekeringen N.V. en Reaal Schadeverzekeringen N.V. (*mei*);
- het proces van verkoop van VIVAT Verzekeringen (*gedurende de tweede helft van het jaar*);
- communicatie met diverse stakeholders;
- het beoordelen van een (in voorbereiding zijnde) integrated control framework (ICF) (*november*);
- het volgen van de acties voortvloeiend uit het herstructureringsplan EC (*gedurende het hele jaar*);
- instellen van een Raad van Commissarissen voor Proteq Levensverzekeringen N.V. en Reaal Schadeverzekeringen N.V. (*oktober*);
- de niet opbouwende polissen (december);
- het Operationeel Plan 2015-2017 (*augustus en december*).

Tijdens de vergaderingen van de Raad van Commissarissen vindt eveneens een terugkoppeling van de vergaderingen van de commissies plaats.

Sessies Permanente Educatie (PE)

In 2014 heeft de Raad van Commissarissen (samen met de Raad van Bestuur) drie PE-sessies gevolgd, met als

onderwerpen (i) cybercrime, (ii) Klantbelang Centraal en (iii) retailbank van de toekomst. In 2014 zijn de onderwerpen financieel breed georiënteerd geweest. De keuze voor de onderwerpen is onder meer gebaseerd op de eisen voortkomend uit (nieuwe) wet- en regelgeving.

Aanwezigheid directie

De opening van de vergaderingen (het eerste half uur) vindt plaats buiten aanwezigheid van de leden van de directie van VIVAT Verzekeringen en de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. De Raad van Commissarissen vergadert na de opening in aanwezigheid van de leden van de directie. Begin 2015 heeft een vergadering van de Raad van Commissarissen plaatsgevonden zonder dat daarbij leden van de directie aanwezig waren. Tijdens die vergadering is onder meer de externe evaluatie besproken (zie onder Samenstelling en functioneren Raad van Commissarissen).

Aanwezigheid externe accountant

De externe accountant is aanwezig bij alle vergaderingen van de Audit Commissie en ten minste eenmaal per jaar bij een vergadering van de Risico Commissie. In 2014 heeft de externe accountant geen vergaderingen van de Risico Commissie bijgewoond. Begin 2015 vond een vergadering van de Risico Commissie plaats waarbij de externe accountant aanwezig was. Desgewenst woont de externe accountant ook vergaderingen van de Raad van Commissarissen bij. In februari 2014 heeft de externe accountant een deel van de vergadering van de voltallige Raad van Commissarissen bijgewoond.

Vergaderingen commissies

De Raad van Commissarissen heeft met ingang van 11 november 2013 de volgende drie commissies:

- Audit Commissie
- Risico Commissie
- Remuneratie en Nominatie Commissie

Hieronder volgt een beschrijving van de werkzaamheden van de verschillende commissies. Meer details over de samenstelling van de commissies en de reglementen van elke commissie zijn te vinden op www.snsreaal.nl.

Elke commissie bereidt de besluitvorming door de Raad van Commissarissen voor over de taken die aan haar zijn toegewezen en rapporteert aan de Raad van Commissarissen.

Audit Commissie (AC)

De samenstelling van de AC is per 31 december 2013: Jos Nijhuis (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Ludo Wijngaarden en Jan van Rutte. Naast de AC leden woonden de voorzitter van de Raad van Bestuur, de CFRO, de secretaris, de directeur Group Audit, de directeur Group Finance en de externe accountant vergaderingen bij. Ten gevolge van de wijzigingen in de governance structuur neemt de CFO van SNS Bank N.V. per 1 juli 2014 deel aan het gedeelte van de vergadering van de AC met betrekking tot SNS Bank N.V. en de CFO van VIVAT Verzekeringen neemt deel aan het gedeelte van de vergadering van de AC met betrekking tot VIVAT Verzekeringen. De AC kan uiteraard ook anderen uitnodigen voor een vergadering. De externe actuaris was in februari 2014 bij een vergadering aanwezig. In 2014 vergaderde de AC negen keer.

De AC besprak en beoordeelde in 2014 in het bijzonder de inrichting en werking van de financiële verslaglegging van SNS REAAL N.V. en de controle daarop, met daarbij aandacht voor nieuwe IFRS regelgeving (onder andere IFRS 10), het naleven van de EC commitments, de solvabiliteit van VIVAT Groep, de financiële en audit rapportages, fiscale zaken, de interne rapportages van Group Audit en het management. Er kwamen onderwerpen aan bod als datakwaliteit, modelvalidatie, toepassing Code Banken en Verzekeraar, integrated control framework, resultaten ten opzichte van het Operationeel Plan, evenals de voorbereidingen voor de aanstelling van een nieuwe accountant per 2016. Voorts zijn de rapportages en werkzaamheden van de externe accountant en de externe actuaris, waaronder het jaarplan, het mandaat van de externe accountant en Group Audit en de management letter uitvoerig besproken. Tijdens alle AC-vergaderingen was de externe accountant aanwezig waardoor tijdens de vergadering een goede dialoog tussen de leden van de AC en de externe accountant mogelijk was. De voorzitter van de AC had daarnaast periodiek contact met de in- en externe accountants.

Risico Commissie (RC)

De samenstelling van de RC is per 31 december 2013: Jan Nijssen (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Charlotte Insinger en Jan van Rutte. Naast de RC leden wonen de voorzitter van de Raad van Bestuur, de CFRO, de secretaris, de directeur Group Audit, de directeur Group Risk Management en de Stafmanager Compliance de RC vergaderingen bij. Ten gevolge van de wijzigingen in

de governance structuur neemt per 1 juli 2014 de CRO van SNS Bank N.V. deel aan het gedeelte van de vergadering van de RC met betrekking tot SNS Bank N.V. en de CRO van VIVAT Verzekeringen neemt deel aan het gedeelte van de vergadering van de RC met betrekking tot VIVAT Verzekeringen. De RC kan uiteraard ook anderen uitnodigen voor een vergadering. De commissie vergaderde in 2014 vijf keer.

De RC houdt zich vooral bezig met het voorbereiden en beoordelen van het financiële en niet-financiële risicobeleid en de werking van de risicobeheersing. In 2014 heeft de RC aandacht besteed aan de risicobereidheid, risicorapportages, litigation risks, de naleving van de toepasselijke codes en de risicoaspecten van het beloningsbeleid. Daarbij is er in het bijzonder gekeken naar de solvabiliteitspositie van VIVAT Groep en de gevolgen van de splitsing tussen SNS Bank N.V. en VIVAT Groep op het gebied van ITC. De Bank en VIVAT Groep zijn gestart met de inrichting van een integrated control framework. De RC krijgt hierdoor nog meer inzicht in de risicoaspecten.

Remuneratie en Nominatie Commissie (ReNomCo)

De Remuneratie en Nominatie Commissie bestaat uit: Ludo Wijngaarden (voorzitter), Jan Nooitgedagt, Charlotte Insinger en Monika Milz. De voorzitter van de Raad van Bestuur, CFRO, directeur P&O en de secretaris wonen de vergaderingen bij. In 2014 vergaderde de commissie negen keer.

De ReNomCo richt zich op selectie en voorstellen voor benoeming van leden van de Raad van Bestuur, de directies van de bedrijfsonderdelen en de Raad van Commissarissen. Tevens bereidt de ReNomCo de besluitvorming voor op het gebied van het beloningsbeleid van de leden van de Raad van Bestuur en het senior management en op het gebied van de beginselen van het beloningsbeleid voor de overige medewerkers van SNS REAAL N.V., voor zover deze verantwoordelijkheid voortvloeit uit de Regeling beheerst beloningsbeleid Wft 2011 (of een daarvoor in de plaats getreden regeling). Meer details over de hoofdlijnen van het beloningsbeleid, inclusief de verantwoording daarvan staan beschreven in het remuneratierapport. In 2014 heeft de ReNomCo onder andere aandacht besteed aan de volgende onderwerpen: de Key Performance Indicators (KPI's) ten behoeve van de Raad van Bestuur en senior management (inclusief ex ante risico-analyse), de aanpassing van de topstructuur van SNS REAAL

N.V., waaronder de samenstelling van de directies van de Bank en Verzekeraar en de totale omvang en de uitkering van de variabele beloningen voor het senior management. Er is daarbij gelet op het wetsvoorstel beloningsbeleid financiële ondernemingen dat in 2015 in werking moet treden - waardoor een bonusplafond van 20 procent gaat gelden - ex post risico-analyse van (de uitvoering van) het beloningsbeleid SNS REAAL N.V., evaluatie van de (profielen voor de) Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur, monitoring en borging continuïteit in management, de rapportage inzake de jaarlijkse toetsing beloningsbeleid 2013, de Regeling beheerst beloningsbeleid Wft 2011.

Jaarrekening

Op 2 april 2015 publiceerde VIVAT Groep haar jaarcijfers 2014. Zowel de jaarcijfers als de jaarrekening 2014 zijn voorafgaand aan de publicatie besproken in diverse vergaderingen van de AC en de Raad van Commissarissen. KPMG, de externe accountant, heeft een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening afgegeven. De jaarrekening zal aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden voorgelegd.

Remuneratierapport

Het remuneratierapport van de Raad van Commissarissen wordt opgenomen in het jaarverslag van SNS REAAL N.V.

Slotwoord

De Raad van Commissarissen wenst zijn dank en waardering uit te spreken aan alle medewerkers van SRLEV, in het bijzonder voor hun betrokkenheid en inzet. In de afgelopen periode is zowel extern als intern veel van hen gevraagd. Ook het management van SRLEV heeft dit jaar een uitzonderlijke inspanning moeten leveren. Ondanks alles is de samenwerking met de Raad van Commissarissen goed geweest. Ook daarvoor spreekt de Raad van Commissarissen graag zijn waardering uit.

Utrecht, 15 april 2015

Namens de Raad van Commissarissen
Jan Nooitgedagt, voorzitter

3.4 De Governance Principes van het Verbond van Verzekeraars

De Governance Principes van het Verbond van Verzekeraars, hierna Code Verzekeraars genoemd, en de naleving door SRLEV als verzekeraar en vergunninghouder, worden toegelicht in Aanvullende informatie 1 Code Verzekeraars.

3.5 Bestuursverklaringen

3.5.1 In-controlverklaring

De directie van SRLEV heeft in 2014 onverminderd aandacht besteed aan de verdere verbetering van opzet en werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen binnen de onderneming. De directie verklaart een redelijke mate van zekerheid te hebben dat wezenlijke risico's, waarmee SRLEV wordt geconfronteerd, zijn beschreven en dat passende maatregelen zijn genomen om deze risico's te mitigeren. De basis hiervoor is de risicobeheerorganisatie zoals beschreven in hoofdstuk 5.

De werking van de essentiële beheersmaatregelen wordt regelmatig onderzocht. SRLEV heeft een gestructureerd proces van interne in-control-verklaringen met de daarbij behorende evaluatie door de directie. Voor SRLEV zijn de volgende wezenlijke risico's geïdentificeerd en mitigerende maatregelen gedefinieerd:

- De huidige lage kapitalisatie van VIVAT Groep en SRLEV maakt de organisatie extra kwetsbaar voor mogelijke verliezen. Om deze reden is het voor VIVAT Groep belangrijk om de kapitalisatie op het gewenste niveau te brengen;
- De bedrijfsactiviteiten van de verzekeringsonderdelen behoeven tijdige aanpassingen naar een toekomstvast verdienmodel als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden;
- Betrouwbaarheid van Solvency II rapportages en stuurinformatie die zich richt op Balance Sheet Management en pricing van de Business Units;
- Vanwege aanhoudende politieke en maatschappelijke discussies en juridische uitspraken rondom de bestaande portefeuilles van beleggingsverzekeringen, blijft SRLEV tezamen

met andere verzekeraars in Nederland een claim- en reputatierisico behouden;

- De ontvlechting van SNS REAAL N.V. in een separate bank en verzekeraar met elke een eigen governance, de verkoop van de verzekeraar, kostenverlaging en de impact van nieuwe wet- en regelgeving hebben geleid tot een stapeling van (verander)programma's en verhoging van de werkdruk voor medewerkers.

Vanaf 1 juli 2014 opereert SRLEV binnen SNS REAAL N.V. onder een zelfstandige governance-structuur. Als gevolg hiervan is per 1 juli 2014 een nieuwe en heldere risk organisatie ingericht, inclusief de benoeming van de Chief Risk Officer in de statutaire directie, waarbij de CFO- en CRO-verantwoordelijkheden in separate functies zijn ondergebracht. Tevens zijn met deze verandering de financiële en niet-financiële risico's onder één aansturing gebracht, evenals de verantwoordelijkheid voor compliance en juridische zaken.

SRLEV streeft naar een beheerste en verantwoorde bedrijfsvoering. Gedurende 2014 is de ambitie van SRLEV ten aanzien van een beheerste en verantwoorde bedrijfsvoering bepaald en zijn de hieruit voortkomende uitgangspunten van het Integrated Control Framework vastgesteld. Op verschillende onderdelen in de organisatie dienen verbeteringen te worden doorgevoerd. Deze verbeteringen richten zich vooral op het versterken van de risk governance, het beheersen van de datakwaliteit, het actuariële modellenlandschap en de verantwoording over interne beheersing van processen.

Er is een voortvarende start gemaakt met de implementatie van deze uitgangspunten in de bedrijfsvoering. In 2015 zullen de diverse initiatieven, verbetermaatregelen en veranderprogramma's een stevig fundament leggen onder een volwassener beheersingsbeleid.

De directie van SRLEV is verantwoordelijk voor de opzet en het bestaan van een geïntegreerd risico-beheersingssysteem alsook voor de werking ervan. Dit systeem is erop gericht de risico's te beheersen opdat deze SRLEV niet belemmeren in het bereiken van haar doelstellingen. Echter, dit systeem kan geen absolute zekerheid bieden dat materiële onjuistheden, fraudes of strijdigheden met wet- en regelgeving zijn te voorkomen.

3.5.2 Interne beheersing financiële rapportages

We zijn van oordeel dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen van SRLEV een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

SRLEV is verantwoordelijk voor het geheel van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, voor de uitvoering van de beheersingswerkzaamheden en daarmee voor het op een accurate en getrouwe wijze vastleggen van de transacties en de rapportage daarover. De interne risicobeheersing- en controlesystemen rondom financiële verslaggeving maken integraal onderdeel uit van het geheel van risicobeheersing- en controlesystemen van SRLEV.

De belangrijkste onderdelen voor de beheersing van de financiële verslaggevingsrisico's:

- een systeem van financial key controls binnen de administratieve en rapportageafdelingen bewaakt de goede werking van het beheersing- en controlesysteem voor financiële verslaggeving;
- de beoordeling van de financiële verantwoording, mede op basis van de uitkomsten uit de key controls, vindt plaats door de diverse financiële en risico comités binnen SRLEV. Vervolgens vindt goedkeuring plaats door de statutaire directie en worden, samen met de financiële verantwoording zelf, de bevindingen over het verslaggevingsproces besproken in de Audit Commissie en de Raad van Commissarissen.

4 Strategie en ontwikkelingen

4.1 Externe ontwikkelingen

De activiteiten van SRLEV zijn onderhevig aan een breed scala aan externe trends en ontwikkelingen. Die beïnvloeden het financiële resultaat en onze strategische keuzes.

4.1.1 Economische en sociale ontwikkelingen in Nederland

Na jaren van recessie kruipt de Nederlandse economie voorzichtig uit het dal. De Europese Centrale Bank pareerde de economische crisis in Europa in de afgelopen jaren met een ruim monetair beleid. Daalde in de jaren 2008-2013 de 20-jaars rente op staatsobligaties van 5 procent tot 3 procent, in 2014 was sprake van een extreme versnelling van deze beweging: de 20-jaars rente daalde in één jaar van 3 procent naar 1 procent. Dit zijn historisch gezien exceptioneel lage Europese renteniveaus. Het rendement op vastrentende waarden dat verzekeraars naar de toekomst kunnen realiseren, is momenteel dan ook lager dan de rentegaranties die we aan onze klanten hebben afgegeven.

De slechte economische situatie in Nederland in de afgelopen jaren heeft effect op de wijze waarop verzekeren omgaan met hun financiën. Ze kiezen voor goedkopere oplossingen en dit heeft gevolgen voor de premie-inkomsten van verzekeraars.

Het provisieverbod heeft ervoor gezorgd dat mensen minder snel geneigd zijn advies in te winnen voor producten rondom pensioenopbouw, vermogensvorming en zelfs voor een hypotheek. Waar de rekening voor het advies bij een hypotheek nog (deels) meegefinancierd kon worden, is dat bij vermogensopbouwproducten vanaf het begin niet het geval geweest. De verkoop van dit soort producten is dan ook zichtbaar teruggelopen. Door de strengere normen voor hypotheekleningen, kan het bedrag voor hypotheekadvies steeds vaker niet worden meegefinancierd. Dit alles heeft tot gevolg dat consumenten kritischer kijken naar het bedrag dat zij voor advies betalen, wat op zichzelf niet verkeerd is. Het kan betekenen dat mensen minder advies vragen dan eigenlijk nodig is. Dit kan op de langere termijn nadelige gevolgen hebben voor de financiële situatie van de

consument omdat niet alle consequenties van een beslissing goed aan bod zijn geweest tijdens een adviesgesprek of omdat er helemaal geen advies gevraagd is.

4.1.2 Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Kapitaaleisen Solvency II

De toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) stelt eisen aan de solvabiliteit van verzekeraars aan de hand van de huidige solvabiliteitsvereisten (Solvency I). Volgens deze vereisten, die enkele decennia geleden zijn geformuleerd, wordt de solvabiliteitsverhouding tussen het beschikbare kapitaal en de verzekeringstechnische voorziening uitgedrukt via een eenvoudige formule. In het nieuwe kapitaalraamwerk Solvency II, dat op 1 januari 2016 volledig zal ingaan, wordt een risicogewogen methode gehanteerd om het vereiste kapitaal te berekenen. 2015 is een overgangsjaar voor Solvency II: verzekeraars zullen zowel in Solvency I als in Solvency II-termen rapporteren. Het meer op risico's georiënteerde Solvency II-toezichtregime leidt tot andere managementbeslissingen bij verzekeraars. Het management van VIVAT Groep heeft in 2014 besloten het marktrisico in de balans te verminderen. Dit leidt tot een daling van de Solvency II-kapitaalvereiste, maar heeft ook gevolgen voor het beleggingsrendement van verzekeringsmaatschappijen. In hoofdstuk 5 gaan we in op de stand van zaken rondom Solvency II voor SRLEV.

Pensioenstelsel

Gedurende 2014 heeft op initiatief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brede maatschappelijke discussie over het pensioenstelsel plaatsgevonden. Door de gestegen levensverwachting, de zeer lage rente en de sterk veranderde maatschappelijke omstandigheden wordt de vraag naar de houdbaarheid van het huidige pensioenstelsel steeds indringender. In navolging van de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd is inmiddels ook in de tweede pijler een pensioendatum van 67 jaar regel geworden. De maatschappelijke discussie zal in 2015 een vervolg krijgen.

Op 1 januari 2015 is het Witteveen kader van kracht geworden. Het pensioenopbouwpercentage gaat omlaag van 2,15 procent per dienstjaar naar 1,875 procent bij een middelloonregeling. Daarnaast wordt de

pensioenopbouw fiscaal begrensd tot een bruto jaarinkomen van € 100.000. Deze maatregelen zorgen ervoor dat minder pensioen mag worden opgebouwd binnen de fiscale kaders, en er dus ook minder premie kan worden ingelegd. De pensioenmarkt zal door deze fiscale beperkingen verder dalen in premievolume. Aan de andere kant ontwikkelen zich hier ook kansen. Omdat het te behalen pensioen zal dalen, ontstaan op het gebied van aanvullende verzekeringen en sparen (al dan niet binnen het nieuwe fiscale regime van het 'pensioensparen') nieuwe behoeften.

Naast een aantal andere initiatieven is de Sociaal-Economische Raad (SER) gevraagd met alternatieven te komen voor een toekomstig pensioenmodel. Een eerste concept van het SER-rapport is op 23 januari 2015 gepubliceerd. Een van de aanbevelingen uit het rapport betreft een nader onderzoek naar een pensioenstelsel dat is gebaseerd op een beschikbare premie voor het opbouwen van pensioen via een eigen pensioenspaarrekening. Dit komt sterk overeen met de inzichten van Zwitserleven, die met haar pensioenpropositie vooruitloopt op deze ontwikkeling. Dit biedt daardoor goede kansen om de positie in de pensioenmarkt zowel voor de verzekeraar als voor de Premie Pensioen Instelling (PPI) of Algemeen Pensioen Fonds (APF) te verstevigen en uit te bouwen.

4.1.3 Marktontwikkelingen financiële dienstverleners

Levenmarkt

Het verdwijnen van belastingvoordelen voor vermogensopbouw voor de eigen woning en het inkomen voor de oude dag heeft impact op de vraag naar hypotheek en aanverwante verzekeringen, maar ook op de vraag naar pensioengerelateerde levensverzekeringen. Verzekeraars hebben bovendien te maken met concurrentie van alternatieven zoals banksparen.

Pensioenmarkt

Op de collectieve markt zien we een afname van het premievolume door de fiscale maatregelen. Daarnaast is sprake een afnemende vraag naar traditionele (defined benefit) pensioenverzekeringen. In de defined contributionregelingen speelt de concurrentie van PPI's een grote rol.

Het Witteveenkader zal weliswaar het premievolume beperken, maar biedt ook kansen, met name bij doelgroepen die aanvullende maatregelen moeten nemen om het pensioeninkomen op peil te houden. Het wordt wettelijk toegestaan vrijwillig pensioen bij te sparen uit het netto-inkomen. Dit spaarbedrag is vrijgesteld van vermogensbelasting. Verzekeraars mogen deze bijspaarregeling aanbieden.

Verzekeraars zullen hun businessmodellen moeten herzien en inzetten op efficiency en eenvoud om ook in de toekomst relevant en levensvatbaar te blijven. Tegen deze achtergrond moeten de merken Zwitserleven en Reaal eveneens hun activiteiten herijken en in het verlengde daarvan hun organisatie aanpassen.

Zwitserleven

Zwitserleven is met het bekende 'Zwitserleven Gevoel' één van de weinige merken in de financiële dienstverlening die een sterk, positief gevoel heeft kunnen koppelen aan zoiets abstracts als pensioenen. Met de beweging naar een pensioenstelsel waar de consument nog meer zelf moet regelen en de overheid verder terugtreedt, is dit merk goed gepositioneerd om klanten te ondersteunen met goede pensioenproducten en diensten. Verder biedt het merk Zwitserleven mogelijkheden om uit te breiden naar andere financiële deelmarkten.

Reaal

Reaal stelt met haar omnichannel-distributiestrategie mensen in staat de nodige zaken zelf te regelen, maar als dat nodig is op elk moment hulp en advies in te schakelen. Met een breed palet aan producten biedt deze klantbenadering een sterk groeiperspectief. Reaal heeft van oudsher een sterke positie in de markt voor overlijdensrisicoverzekeringen, een markt die ook online mogelijkheden biedt.

4.2 Strategische thema's

Ondanks de aandacht die de herinrichting en verkoop van onze organisatie heeft gevraagd, zijn de merken van SRLEV met onverminderde inzet doorgegaan met het verbeteren van de dienstverlening aan hun klanten en de uitvoering van onze meermerkenstrategie.

4.2.1 Missie, visie en kernwaarde

Missie

Onze missie is het bevorderen van de financiële zelfredzaamheid van mensen. We doen dat uit een fundament van eenvoud en duurzaamheid: de klant, het individu, staat centraal. Die benaderen we met passie en vakmanschap. We helpen onze klanten zo goed mogelijk bij het maken van verantwoorde keuzes op het gebied van verzekeren en willen zo waarde toevoegen aan hun leven en aan hun financiële zekerheid.

Visie

Dé klant bestaat niet. De samenleving wordt steeds pluriformer en daarmee ook de wensen en verwachtingen van onze klanten. We brengen de 'menselijke maat' terug in geldzaken: mensen hebben behoefte aan dienstverlening die specifiek op hen is gericht en 'waar voor je geld' biedt. Tegelijkertijd willen we het vertrouwen van klanten terugwinnen, wat zeker sinds de crisis in onze sector een essentiële voorwaarde is. We willen dicht bij de klant staan, oprecht en flexibel zijn, en producten op maat bieden – online en offline. We moeten effectief én efficiënt zijn. Om dat blijvend waar te kunnen maken, moeten we niet alleen diversifiëren, maar ook continuïteit bieden. Consolidatie, soliditeit en schaalvergroting zijn noodzakelijk. In dat licht bereiden we ons voor op de overname door Anbang.

Kernwaarde

Onze kernwaarde is 'GEEF!'. Dat is meer dan een kreet – ons denken en doen is erin gevat. Het is een leidend principe voor ons gedrag, en dat gedrag vormt voor alle medewerkers de basis van handelen. Het is sterk bepalend voor (herstel van) het vertrouwen van belanghebbenden in ons. Onze kernwaarde betekent eerst en vooral een appèl aan iedere medewerker om heel bewust de verbinding aan te gaan met onze klanten, met elkaar, met het resultaat en met de maatschappij waar we deel van uit maken. We behandelen klanten zoals we zelf willen worden behandeld; we opereren eerlijk en integer, we komen onze afspraken na. Met collega's werken we samen op basis van vertrouwen en respect; we luisteren naar elkaar, leren van elkaar. We zijn ons bewust van de maatschappelijke rol van onze onderneming en handelen daarnaar.

4.2.2 Strategie

Meermerkenstrategie

SRLEV wil waarde creëren voor klanten en voor de (nieuwe) aandeelhouder met een meermerkenstrategie. Dit is een bewuste keuze. Ons wereldbeeld is dat iedereen anders is. Individuen staan verschillend in het leven of bevinden zich in een andere levensfase en stellen daarom andere eisen. Met een verscheidenheid aan merkproposities staan we dicht bij hen; zo trachten we aan te sluiten bij hun behoeften.

SRLEV heeft het product- en dienstenaanbod verdeeld over de twee consumentenmerken Zwitserleven en Reaal. Beide merken richten zich met een specifieke propositie op de financiële en verzekeringsbehoeften van een eigen doelgroep. Dit doen de merken vanuit een eigen voor klanten herkenbare identiteit, met specifieke merkthema's. De basisprincipes zijn steeds dezelfde: eenvoud, duurzaamheid en zelfredzaamheid. Door mensen aan te spreken op wie ze zijn en wat ze belangrijk vinden, willen we een vertrouwensband opbouwen.

We willen dichter bij onze klanten staan en met hen de dialoog aangaan. Alleen dan kunnen we elkaar begrijpen en het vertrouwen (her)winnen en bouwen aan duurzame klantrelaties. Dat is ook voor de nieuwe eigenaar een belangrijk gegeven: de merken van SRLEV hebben een klantenbestand dat ook in de toekomst een aanzienlijke waarde vertegenwoordigt. Onze merken tonen aan dat deze strategie succesvol is, mede door het verbeteren van de klanttevredenheid, ondanks de interne onzekerheid en lopende ontvlechting en reorganisaties.

Onze ambitie is dat klanten ons ervaren als een klantvriendelijke dienstverlener. Denken vanuit klantbelang en daarin de beste worden in de sector is onze ambitie. Dat betekent dat onze merken zich onderscheidend moeten positioneren in de gekozen klantsegmenten – met herkenbare thema's, met passende distributievormen, bedieningsconcepten en een adequaat assortiment. Eventuele partnerships moeten ook in dit gedachtegoed passen.

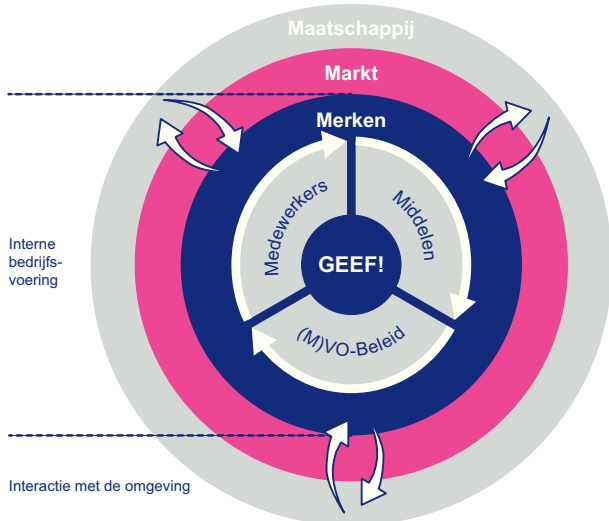
Financieel solide

Voor onze dienstverlening is het van belang dat SRLEV zich richt op het in stand houden van een solide solvabiliteit.

We willen een concurrerende prijsstelling blijven bieden door de schaalvoordelen van onze organisatie te benutten. Dat doen we onder andere door Reaal en Zwitserleven gebruik te laten maken van een centrale backoffice.

Verantwoord ondernemen

De kernactiviteit verzekeren vraagt impliciet een maatschappelijke opstelling van ons. Verantwoord Ondernemen (VO) vloeit voort uit onze missie en visie en maakt integraal deel uit van onze strategie en bedrijfsvoering. Om onze activiteiten op het vlak van VO te stroomlijnen hebben we in 2014 binnen SRLEV een VO-beleidskader vastgesteld. Aanleiding van het VO-beleidskader is de waarde die we (kunnen) creëren met onze merken voor onze klanten en uiteindelijk ook de maatschappij. Vanuit onze kerngedachte GEEF! geven we invulling aan onze interne handelen en de interactie met de buitenwereld. Essentieel voor het voortbestaan van ons bedrijf zijn de klanten die producten en diensten bij ons afnemen, de medewerkers die zich aan ons binden, de middelen die we tot onze beschikking hebben en het maatschappelijke beleid dat we hebben geïmplementeerd. Onze merken opereren in het speelveld van de markt en de bredere maatschappij. Dit is een interactief proces waarbij de maatschappij, markt en merken elkaar beïnvloeden. Dit proces is in figuur 2 schematisch weergegeven.

Figuur 2: Conceptueel kader Verantwoord Ondernemen

Om zowel de interne bedrijfsvoering als de interactie met de buitenwereld verantwoord uit te voeren, is besloten deze keuzes te formaliseren in een VO-beleidskader,

met als doel invulling te geven aan onze missie, visie, meermerkenstrategie en onze kernwaarde. Om ons beleid te laten aansluiten op onze kernwaarde GEEF! hebben we de kernwaarde opgedeeld in een viertal strategische pijlers: GEEF! om de klant, GEEF! om de maatschappij, GEEF! om elkaar en GEEF! om het resultaat.

GEEF! om de klant

Het klantbelang staat centraal in onze missie en visie, en dat brengen we tot uitdrukking in activiteiten die zijn gericht op duurzame klantrelaties. We richten ons op thema's die voor klanten relevant zijn, waaronder begrijpelijke producten, goede bereikbaarheid en benaderbaarheid van onze callcenters en een eerlijke prijsstelling. We hebben binnen onze merken thema's vastgesteld waarmee we klantrelaties willen versterken: voor Reaal is dat het bevorderen van financiële veerkracht, voor Zwitserleven het vormgeven van de financiële toekomst van consumenten.

GEEF! om de maatschappij

SRLEV staat midden in de samenleving en dicht bij haar klanten. Namens onze klanten gaan de merken het maatschappelijke debat aan, bijvoorbeeld over de veranderingen in de pensioenwetgeving of over verantwoord beleggen. We zetten ons in voor een duurzame wereld en de bescherming van het milieu. We zetten ons in om CO₂-reductie, efficiënt papiergebruik en het verkleinen van de afvalstroom te realiseren.

GEEF! om elkaar

Onze medewerkers zijn degenen die invulling geven aan onze missie en visie. We zijn een bedrijf dat het financiële belang van mensen dient. Dat kunnen we alleen doen met medewerkers die zich daar volledig voor willen inzetten. Met 'GEEF! om elkaar' laten we zien wat we verstaan onder verantwoord werkgeverschap: we maken ons sterk voor duurzame inzetbaarheid (denk aan vitaliteit, persoonlijke ontwikkeling) en duurzame arbeidsrelaties (flexibiliteit, diversiteit).

GEEF! om het resultaat

De meer financieel getinte activiteiten die een mogelijke impact hebben op onze klanten, op onze aandeelhouders en op onze onderneming ontplooiën we binnen deze pijler. Het past bij SRLEV op een verantwoorde manier risico te nemen en een duurzaam resultaat na te streven.

4.2.3 Herstel van vertrouwen

Om het vertrouwen van onze klanten terug te winnen en te behouden is een duurzame klantrelatie essentieel voor de beide merken van SRLEV. Een duurzame klantrelatie geven we vorm door eerlijk en transparant zaken te doen. Dit is verankerd in onze onderneming.

We hanteren hierbij de zogeheten KNVB-criteria, de principes die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft voorgeschreven die zijn gericht op Kostenefficiëntie, Nuttigheid, Veiligheid en Begrijpelijkheid. Dit heeft zijn weerslag in onze bovengemiddelde Klantbelang Centraal (KBC)-scores.

Daarnaast hanteren we vanuit ons eigen Verantwoord Ondernemen-beleidskader nog een aantal additionele criteria. Dit zijn eenvoud, het verbeteren van contact en een heldere en eerlijke prijsstelling.

Klantbelang centraal

De AFM toetst of we erin slagen de klant centraal te stellen. De toezichthouder geeft hiervoor periodiek KBC-scores uit. SRLEV vindt dat, om een compleet beeld te kunnen vormen, tevens de mening van de klant zelf zou moeten worden gevraagd. Het Verbond van Verzekeraars gebruikt hiervoor al klanttevredenheidsonderzoeken, mede namens SRLEV. Met een combinatie van dit onderzoek en de Klantbelang Centraal-monitor van de AFM, denken we consumenten handvatten voor een kwalitatieve vergelijking te kunnen bieden.

KBC-scores

Vooruitlopend op een nieuwe, volledige monitor maken de merken hun KBC-scores bekend. Alle merken van VIVAT Groep behalen gezamenlijk op de schaal 1 (laag) tot 5 (hoog) een algemene score van 3,7 ten opzichte van een gemiddelde van 3,5 in de markt. Ons streven de klant centraal te stellen weerspiegelt zich in deze score.

De volgende scores zijn behaald op de deelonderwerpen:

KBC-scores op deelonderwerpen

Deelonderwerp	Score VIVAT	
	Groep	Score markt
Verzekeren	3,6	3,3
Transparantie	4,2	3,4
Klachtenmanagement	4,0	4,2
Pensioen	2,9	2,5

Score op een schaal van 1 (laag) tot 5 (hoog)

Naast de scores die de AFM ons geeft, hebben we zelf een aantal interne KPI's dat ons helpt te monitoren of we de klant voldoende centraal stellen. Zo meten Reaal en Zwitserleven halfjaarlijks de Net Promoter Score.

We peilen de mening van de klant over beweringen als:

- Het merk stelt mijn persoonlijk belang centraal boven het merkbelang;
- Het merk geeft mij het gevoel dat ik belangrijk ben;
- Het merk komt afspraken na.

Zowel de klanttevredenheid als de Net Promoter Scores zijn afgelopen jaar stabiel gebleven. We zien in de gehele financiële sector de trend dat klanttevredenheidsscores en Net Promoter Scores laag zijn. We zijn uiteraard niet tevreden met de negatieve score voor de Net Promoter Score en streven naar een sterke verbetering. Onze programma's binnen het Klantbelang Centraal moeten hier invulling aan geven.

Net Promoter Score en klanttevredenheidsscore

	Zwitserleven		Reaal	
	2014	2013	2014	2013
Net Promoter Score	-43,0%	-43,0%	-48,0%	-47,0%
Klanttevredenheidsscore	6,9	6,9	6,8	6,8

Naast de Net Promoter Score en klanttevredenheidsscores houden we voor Reaal en Zwitserleven ook het aantal klachten bij. We zien dat het aantal bij Reaal iets gestegen is en bij Zwitserleven iets gedaald. Het is onze ambitie deze aantallen significant terug te brengen. Niet in de laatste plaats om daarmee ook de klanttevredenheidsscore en Net Promoter Score te verbeteren.

Ontvangen klachten

	Zwitserleven		Reaal	
	2014	2013	2014	2013
Aantal ontvangen klachten	1.563	1.722	9.227	8.424

Kwaliteit van onze businesspartners

Reaal en Zwitserleven werken veel samen met businesspartners die namens de merken producten verkopen en onze klanten van advies voorzien. Het is belangrijk dat zij werken op een wijze die past bij onze ideeën over integriteit, kwaliteit en continuïteit.

We hebben een raamwerk opgesteld dat ons helpt te meten of deze partners werken volgens deze principes. De variabelen die we hierin meten zijn kwaliteit, integriteit en continuïteit. Een dashboard met indicatoren geeft aan of de business partners lijken te voldoen aan de gestelde kwaliteitsnorm. Met de partners die niet lijken te voldoen aan deze norm gaan we in gesprek met het doel de dienstverlening richting klanten te verbeteren.

Tenslotte is het uiteraard essentieel dat onze mensen zich klantgericht en open opstellen. Ze worden getraind in de principes van KBC en KNVB en zijn op de hoogte van geldende wetgeving (zoals de Wet financieel toezicht). Ook werken we met het zogeheten vierogen-principe.

Eenvoud

We zien het als onze taak klanten te helpen financieel zelfredzaam te worden. We bieden daarom goede, eerlijke en transparante producten. Eenvoud is een voorwaarde.

Voor de merken van SRLEV is 'Eenvoud in geldzaken' een belangrijk uitgangspunt. Dat betekent dat wij staan voor producten die voor iedereen te begrijpen zijn. Open, toegankelijk en zonder verborgen voorwaarden. En ondersteund door een vriendelijke dienstverlening die is gericht op het creëren van duurzame relaties.

We proberen onze voorwaarden zo transparant mogelijk te houden, de producten begrijpelijk te maken en hierover helder te communiceren in bijvoorbeeld productvoorwaarden, brieven en op de websites van onze merken.

We meten in hoeverre onze klanten onze communicatie helder en duidelijk vinden. Dit lijkt voor Zwitserleven goed te lukken: 94 procent geeft een 7 of hoger. Voor Reaal geldt dit ook voor de meerderheid van onze klanten, maar is er nog steeds een significant aantal dat behoefte heeft aan nog helderdere en duidelijkere communicatie.

Heldere en duidelijke communicatie

	Zwitserleven		Reaal	
	2014	2013	2014	2013
Percentage klanten dat communicatie helder en duidelijk vindt	94%	82%	69%	n.b.

Klantcontact

Omdat we het klantbelang centraal zetten, is het essentieel dat we ons zelf uitdagen nog beter te worden in ons klantcontact. Dat houdt in dat een merk goed bereikbaar is en dat de klant goed wordt geholpen. We meten dit doorlopend en proberen hierin beter te presteren.

Reaal stuurt actief op de zogenoemde First Contact Resolution. Dit staat voor het vermogen om bij het eerste klantcontact de klant te begrijpen en zijn/haar zorg en/of probleem op te lossen. Zwitserleven gaat na of de klanten de ingewikkelde materie van pensioenen goed begrepen hebben; we meten of de communicatie helder en duidelijk was.

Pricing

We willen transparant zijn in de opbouw van de prijzen die we vragen voor onze producten. Het is onze ambitie klanten een eerlijke prijs te bieden. Tegelijkertijd moeten we zorgen voor onze winstgevendheid, zodat we aan onze verplichtingen kunnen voldoen, ook in de toekomst. Het is dus zaak onze prijzen doorlopend te toetsen aan (veranderende) marktomstandigheden.

We vinden het van belang bestaande en nieuwe klanten een vergelijkbare prijs te bieden. Om hierin een goede balans te vinden, hebben we de 'Prijnsregels van Fatsoen' opgesteld. In dit normenkader toetsen we de prijzen die we vragen voor verschillende producten. Het belangrijkste uitgangspunt is dat we het prijsbeleid moeten kunnen en durven uitleggen aan klanten, ook als eventuele verschillen optreden in prijs. Het is van belang hierover transparant te zijn; de precieze prijzen van producten zijn afhankelijk van vele factoren, zoals het risico, de looptijd van producten, en de complexiteit ervan.

Dossier beleggingsverzekeringen

SRLEV, en daarbij Reaal, heeft te maken met de verplichtingen die voortvloeien uit het dossier van de zogenoemde woekerpolissen.

Beleggingsverzekeringen met te hoge kosten gecompenseerd

SRLEV heeft het percentage kosten in de beleggingsverzekeringen van haar merken naar een voor alle partijen acceptabel niveau teruggebracht. Hier zijn in 2009 en 2010 afspraken over gemaakt met vertegenwoordigers van consumenten (waaronder de Vereniging Eigen Huis en Vereniging van Effectenbezitters). De compensatieregeling die daaruit voortvloeide heeft SRLEV afgerond. SRLEV heeft € 360 miljoen aan compensatie aan klanten betaald.

Daarnaast is in overleg met de minister van Financiën een zogenoemd flankerend beleid afgesproken voor alle beleggingsverzekeringen. Hierdoor wordt het voor alle klanten met een beleggingsverzekering mogelijk gemaakt de polis aan te passen of over te sluiten.¹

Activeren van klanten

SRLEV heeft zich voor 2014 ten doel gesteld haar klanten met een niet opbouwende polis ertoe te bewegen een bewuste keuze te maken over hun polis – dit noemen we activeren. De niet opbouwende polis² is een groep polissen binnen de bestaande, en onder de compensatieregeling vallende, beleggingsverzekeringen. We willen klanten via het intermediair spreken over hun bestaande polis, hun situatie bekijken en desgewenst een alternatief aanbieden. Sinds begin 2013 heeft SRLEV vele honderdduizenden brieven en e-mails verstuurd en klanten telefonisch benaderd. We hebben in totaal bijna twee miljoen pogingen ondernomen om via de telefoon of via (aangetekende) brieven klanten met een beleggingsverzekering, waaronder niet opbouwende polissen, te bereiken. Hiervoor is een fulltime belteam van tachtig personen aangesteld die zijn opgeleid om klanten telefonisch te benaderen. Zij doen tussen de vijf en tien pogingen onze klanten te bereiken.

We hebben samen met adviseurs het programma ‘Samen lossen we het op’ opgezet. Op de website van

¹ AFM waardeert inspanningen nazorg beleggingsverzekeringen: in de AFM Dashboardmodule Nazorg beleggingsverzekeringen scoort Reaal 3,2 (gemiddelde 6 grote verzekeraars 3,1, markt 2,6)

² Niet opbouwende polis: Binnen de beleggingsverzekeringen wordt een categorie van ‘niet opbouwende polissen’ benoemd. De AFM gebruikt hiervoor de volgende definitie: beleggingsverzekeringen waarbij de toekomstige inleg naar verwachting niet leidt tot vermogensopbouw. Om de situatie van deze klanten verder te verbeteren (naast de compensatieregeling waar ze ook onder vallen), hebben we met de AFM afspraken gemaakt over activering. SRLEV zet zich er extra voor in deze klanten ertoe te bewegen een bewuste keuze te maken voor hun verzekering.

Reaal staat de online Verzekeringscheck, en die wordt goed benut: tot eind 2014 waren er ruim 700.000 log-ins van ruim 120.000 klanten. Dit allemaal met het doel om klanten richting hun adviseur te bewegen, zodat zij een bewuste keuze kunnen maken.

In de loop van 2014 hebben wij onze inzet om klanten te activeren verder geïntensiveerd. Eind 2014 zijn wederom 42.000 aangetekende brieven verstuurd aan klanten die nog geen bewuste keuze hebben gemaakt. In de brief verzoeken we nadrukkelijk contact met Reaal op te nemen. Ook zijn 4.000 extra adviesgesprekken ingekocht bij financieel adviseurs, om ervoor te zorgen dat klanten terecht kunnen voor een polischek.

SRLEV heeft alles op alles gezet om tot het door ons aangegeven streefpercentage rondom activering te komen. Hoewel SRLEV van alle verzekeraars in absolute aantallen het grootste aantal klanten heeft geactiveerd, is dit tot onze teleurstelling onvoldoende geweest om ons streefpercentage van 80 procent te bereiken. Per 1 maart 2015 heeft SRLEV een activeringspercentage van 67 procent behaald. SRLEV heeft zich volledig ingezet om klanten met een niet opbouwende beleggingsverzekering te activeren. Hierbij hebben wij zorgvuldigheid boven snelheid verkozen. Onze aanpak om iedere afzonderlijke klant tot een bewuste weloverwogen keuze te bewegen, kost ons meer tijd dan van tevoren ingeschat. Voor beleggingsverzekeringen werkt SRLEV samen met het intermediair om advies te geven. Goed advies is wenselijk om tot een bewuste keuze te komen. De extra tijd die dit in beslag neemt, hebben wij onderschat. Daarnaast blijken meer klanten niet te reageren op onze brieven en telefoontjes dan wij aanvankelijk dachten.

Ons doel is en blijft al onze klanten met een niet opbouwende polis op zorgvuldige wijze een bewuste keuze te laten maken. Daartoe gaan wij onze inzet nog verder vergroten: ook in 2015 zal SRLEV doorgaan klanten gericht te benaderen, samen met onafhankelijke adviseurs.

4.3 Business ontwikkelingen

4.3.1 Financieel resultaat SRLEV

SRLEV zag haar bruto premie-inkomen in 2014 met 2 procent dalen. Bij de individuele periodieke

levenpremies kwam het marktaandeel met 16,8 procent iets lager uit dan de 19,3 procent van 2013 en daalde het marktaandeel nieuwe periodieke collectieve levenpremies tot 7,4 procent, ten opzichte van 14,6 procent over 2013.

SRLEV rapporteerde in 2014 een nettowinst gecorrigeerd voor incidentele posten van € 128 miljoen, vergeleken met € 312 miljoen in 2013. De zwakke resultaten zijn deels te wijten aan lagere verzekeringstechnische resultaten en lagere kostenmarges. Bovendien heeft de beperking van het risico van de beleggingsportefeuille in de afgelopen periodes, in combinatie met rentedalingen, geleid tot een structurele daling van de beleggingsopbrengsten.

SRLEV boekte een nettoverlies over 2014 van € 518 miljoen (2013: - € 416 miljoen). Het nettoverlies werd volledig veroorzaakt door negatieve incidentele posten van € 646 miljoen die voornamelijk bestonden uit een last van € 628 miljoen in verband met het IFRS LAT-tekort.

De solvabiliteitsratio's van SRLEV daalden in 2014 steeds verder beneden onze interne minimumdoelstelling van 175 procent. De DNB-solvabiliteit daalde tot 141 procent, ten opzichte van 187 procent ultimo 2013. De daling van de solvabiliteit werd vooral veroorzaakt door het ongunstige verloop van de rentecurve en de toegenomen rentevolatiliteit met name in het vierde kwartaal van 2014. Tevens zorgden aanpassingen in de modellen en kostenveronderstellingen, die deels het gevolg waren van het verwachte dissynergie-effect, herwaarderingen van hypotheek en overige herwaarderingen voor een daling van de solvabiliteit.

In het kader van het verkoopproces van VIVAT Groep richtte SRLEV zich op de bescherming van de balans door verdere risicobeperkende maatregelen te nemen voor de beleggingsportefeuille (derisking). Het voornaamste doel was om onder het Solvency II-regime, en slechts in mindere mate onder het huidige Solvency I-regime, de gevoeligheid van de solvabiliteit voor veranderingen in marktrentes, aandelenmarkten en kredietrisico-opslagen te verkleinen. Hierdoor laat de ontwikkeling van de Solvency I-ratio in 2014 niet volledig het effect van de aanvullende risicobeperkende maatregelen zien.

Het onderliggende nettoresultaat van REAAL Leven bleef positief, maar liet een scherpe daling van € 50 miljoen zien, van € 115 miljoen naar € 65 miljoen, dat werd veroorzaakt door lagere directe beleggingsopbrengsten en lagere kostenmarges. Zwitserleven rapporteerde een lagere onderliggende nettowinst van € 3 miljoen, tegenover € 19 miljoen over 2013. Het ontbreken van een voorziening voor de compensatieregeling van beleggingspensioenen werd meer dan volledig tenietgedaan door lagere verzekeringstechnische en kostenresultaten en lagere beleggingsopbrengsten.

4.3.2 Zwitserleven

Eenvoud voor later

Zwitserleven, ons pensioenverzekeringsmerk dat het pensioenkapitaal van ruim 785.000 mensen beheert, voelt zich verantwoordelijk voor de financiële toekomst van consumenten. De visie is dat heel Nederland van het 'Zwitserleven Gevoel' zou moeten kunnen genieten en dat iedereen de kans moet krijgen zijn eigen financiële toekomst vorm te geven. Het merk is er trots op al drie jaar op rij te zijn uitgeroepen tot meest duurzame verzekeraar. Zwitserleven belegt duurzaam, handelt met oog voor mens en milieu, waarbij de dialoog altijd centraal staat. Het merk doet waar het goed in is: kennis en ervaring omzetten in eenvoudige producten die iedereen kan begrijpen.

Verbindend zijn, mensen helpen: Zwitserleven ziet dit niet alleen als een moraal of ethiek, het is ook een manier van doen. Om dit blijvend waar te maken, wil Zwitserleven een economisch gezond bedrijf zijn, met realistische doelstellingen. Daarbij is het zaak altijd rekening te houden met de belangen van onze klanten, medewerkers en stakeholders.

Klanten van Zwitserleven zijn directeur-groootaandeelhouders (DGA's), mkb-bedrijven, grote bedrijven, hun werknemers en overige particulieren. Voor elk van deze klantgroepen biedt Zwitserleven pensioenproducten.

Zwitserleven zet in op 'Eenvoud voor Later' – daarin schuilt het bestaansrecht van dit merk. De pensioenen in Nederland zijn te ingewikkeld geworden. Consumenten hebben onvoldoende inzicht in hun pensioensituatie en weten niet wat voor oplossing ze moeten kiezen en of ze eventueel actie moeten ondernemen. Uit onderzoek is

gebleken dat ruim 90 procent van de Nederlanders niet weet wat er per 1 januari 2015 is veranderd op het gebied van pensioenen (het Witteveen-kader).

Zwitserleven wil en mag er geen genoegen mee nemen dat klanten onvoldoende weten van hun pensioen: zij geven in vertrouwen veertig jaar hun geld aan de verzekeraar, zodat ze in de laatste fase van hun leven kunnen genieten van het Zwitserleven Gevoel.

Wat wilde Zwitserleven in 2014 bereiken?

Zwitserleven ziet het als haar taak mensen inzicht te geven in hun pensioen en de consequenties van de veranderingen in wet- en regelgeving. Een van de doelstellingen voor 2014 was om hiervoor gerichte informatiecampagnes op te zetten.

Een andere doelstelling is het aanscherpen en – waar relevant – verkleinen van het productaanbod. Zo kan Zwitserleven beter aansluiten op de wensen van klanten en eenvoudige en begrijpelijke producten bieden. Producten zijn zo ook beter bestand tegen marktontwikkelingen zoals de aanhoudende lage rentestanden en het langlevensrisico.

De distributie van de pensioenproducten verloopt via adviseurs, consultants, accountants, de eigen Zwitserleven Pensioen Services (ZPS) of direct online. Een goede samenwerking met externe adviseurs is en blijft essentieel om de ambities voor de komende jaren te kunnen realiseren. Zwitserleven wilde gerichte acties ondernemen om haar goede positie bij externe adviseurs te herstellen.

Zwitserleven wilde verder de eigen organisatie vereenvoudigen, ook om zo de kosten te verlagen.

Wat heeft Zwitserleven bereikt?

Voorlichting over nieuwe wetgeving

Zwitserleven is eind 2014 een informatiecampagne begonnen, via onder meer televisie, radio, websites en sociale media. In het nieuwe e-magazine 'Straks' bieden we met artikelen en video een toelichting op het nieuwe pensioenstelsel. In november heeft Zwitserleven de online-tool PensioenInzicht geïntroduceerd, waarmee niet alleen onze klanten, maar elke Nederlander zelf een volledig overzicht van zijn of haar pensioen krijgt.

Ook de werkgevers zijn geïnformeerd. Met pensioenevents en seminars voor

personeelsfunctionarissen, maar ook informatieavonden voor werknemers. Zwitserleven heeft verder speciale online portals ontwikkeld, waarmee een P&O-afdeling de pensioenregeling kan beheren. Binnenkort kan deze worden gekoppeld met de salarissystemen.

Aanpassing productaanbod

Zwitserleven heeft vanwege veranderende omstandigheden een begin gemaakt met het aanpassen van het productaanbod. Vanaf 2018 zal Zwitserleven geen garantieproducten meer aanbieden. Ons uitgangspunt 'Eenvoud voor Later' moet leiden tot een verdienmodel met een instroom van winstgevendende nieuwe polissen. De grote naamsbekendheid van Zwitserleven en het goede imago zullen daarbij helpen. Bovendien zijn spaarproducten geïntroduceerd waarbij het gemiddelde spaarbedrag per contract hoog is.

Zwitserleven heeft een nieuw product ontwikkeld voor de pensioenbehoefte boven € 100.000: het Netto Pensioen. Hiermee speelt het merk in op de nieuwe wetgeving vanaf 1 januari 2015. De precieze wettelijke mogelijkheden worden nog onderzocht.

In 2014 heeft Zwitserleven een eigen Premie Pensioen Instelling (PPI) opgericht, als reactie op de sterke individualisering van de pensioenmarkt. Er zijn twee producten geïntroduceerd: Zwitserleven Nu Pensioen en Zwitserleven Nu Pensioenrekening. Nu Pensioen is bedoeld voor werkgevers die willen versoberen en standaardiseren: een standaard pensioenregeling met een nabestaanden- en wezenpensioen. Nu Pensioenrekening is een individuele regeling, met onder meer een uitkering bij overlijden vóór de pensioenleeftijd.

Verbeteren samenwerking met adviseurs

In 2014 is hard gewerkt om de relatie en communicatie met de adviseurs te herstellen. Zo zijn offerteportalen geopend, speciaal voor adviseurs. Ook zijn duidelijke afspraken gemaakt over hoe Zwitserleven communiceert over producten en de rol van adviseurs. Daarnaast is een adviesraad opgericht waarin adviseurs zitting nemen.

Eenvoudiger en doelmatiger

Het motto 'Eenvoud voor Later' dat Zwitserleven uitdraagt naar de klant, is ook van toepassing op de organisatie van Zwitserleven zelf. Ook deze kan eenvoudiger en doelmatiger worden: met minder

systemen en processen. Een shared backoffice waarbij processen van offerte tot afsluiten digitaal verlopen, is nodig om de kosten structureel te verlagen. Zwitserleven voorziet dat de kosten per (nieuwe) klant zo op termijn lager zullen liggen dan bij de concurrenten. In 2014 is het nieuwe administratiesysteem Lifetime voor beleggingspensioenen gerealiseerd. Inmiddels zijn meer dan 1.450 contracten opgenomen in Lifetime, met 24.000 deelnemers.

Zwitserleven is er trots op dat ze wederom door VBDO is gekozen als meest duurzame pensioenverzekeraar. De imagowaarde loopt iets terug, Zwitserleven streeft ernaar die het komende jaar te verhogen.

VBDO-score en imagowaarde

	2014	2013
Meest duurzame pensioenverzekeraar volgens VBDO	1e plaats	1e plaats
Imagowaarde 'betrokken bij de maatschappij'	12%	13%

Daarnaast heeft Zwitserleven bij het klantenbestand de bekendheid ten aanzien van de wijzigingen in het pensioenstelsel gemeten. De conclusie was dat veel klanten hier (nog) niet van op de hoogte zijn. Zwitserleven ziet hier een taak voor zichzelf weggelegd.

Bij klanten die net een product hebben afgenomen, meet Zwitserleven in hoeverre er sprake is van pensioenbewustzijn. Deze is vergeleken met afgelopen jaar gedaald naar 18 procent. Ook dit percentage wil Zwitserleven graag omhoog brengen.

Educatie en inzicht

	2014	2013
Metingen rondom bekendheid wijzigingen per 1-1-15	9%	-
Metingen pensioenbewustzijn en enquête na de koop	18%	26%

Plannen voor de komende jaren

Zwitserleven heeft als doel in 2018 het aantal collectieve pensioenproducten terug te hebben gebracht van vijf naar drie. Ook het aantal producten met garantie zal omlaag gaan (van elf naar twee). Tegelijkertijd wil Zwitserleven het aantal individuele producten uitbreiden van drie naar zeven.

Zwitserleven onderzoekt de mogelijkheden om het merk verder uit te breiden in de consumentenmarkt. Zo wordt gekeken naar nieuwe producten en proposities voor

pensioengerelateerde producten, maar ook voor andere verzekeringsproducten die bij het imago en het merk Zwitserleven passen. Een begin is hiermee gemaakt met de introductie van de Zwitserleven Spaarrekening in samenwerking met SNS Bank N.V.

4.3.3 Reaal

Financiële veerkracht

Onder het merk Reaal biedt SRLEV individuele levensverzekeringen en overlijdensrisicoverzekeringen aan. Reaal wil de financiële veerkracht van klanten vergroten door hen te helpen zelfbewuste keuzes te maken in hun financiële situatie. Reaal kiest voor een positieve benadering zoals vastgelegd in het merkmanifest 'Financiële veerkracht'. Het merk benadrukt niet de mogelijke angst, maar juist de gemoedsrust en vrijheid die een verzekeringsproduct biedt.

De rol van de verzekeraar is veranderd. In een tijd waarin de overheid zich steeds verder terugtrekt en mensen meer en meer zelf bepalen hoe zij hun financiële toekomst inrichten, hebben klanten behoefte aan een heldere benadering en assistentie. Reaal wil daar in voorzien. De focus ligt op Nederlandse individuele consumenten en het midden- en kleinbedrijf, die Reaal direct bedient of via adviseurs.

Reaal streeft naar een krachtige positionering op de verzekeringsmarkt. Met het toekomstvast thema 'Leef je leven' wil het merk zich onderscheiden van de concurrentie. Door 'omnichannel'-producten te bieden, kunnen klanten kiezen zaken zelf te regelen via de website of via het contact center van Reaal, een adviseur in te schakelen of deze twee opties te combineren. De behoefte van de klant staat hierin centraal.

Wat wilde Reaal in 2014 bereiken?

Reaal wilde een transitie inzetten van een traditionele, integratie- en productgerichte, intermediaire verzekeraar naar een moderne, klantgerichte, financiële dienstverlener. Klantbehoefte staat daarbij centraal. Het omnichannel-model moest gestalte krijgen in 2014, ondersteund met een nieuw logo en een eigentijdse visuele identiteit.

Om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen, wilde Reaal zich concentreren op een nauwe

samenwerking met een kleinere, kwalitatief hoogwaardige groep distributiepartners.

Reaal achtte het noodzakelijk de kosten te verlagen om een concurrerende positie te handhaven. Er bestaat nauwelijks nog een markt voor levensverzekeringen.

Een andere belangrijke doelstelling was het dossier beleggingsverzekeringen verder af te ronden teneinde onze klanten een weloverwogen keuze te laten maken.

Wat heeft Reaal bereikt?

Klantbehoefte centraal

Reaal streeft naar een hoge klanttevredenheid en operational excellence voor zowel nieuwe als bestaande klanten. De ambitie om de behoefte van de klant centraal te stellen heeft in 2014 verder gestalte gekregen. De klant kan nu kiezen op welke manier hij of zij een verzekeringsproduct wil zoeken en afnemen, via een adviseur, online, het contact center of een combinatie van deze. Een belangrijk element in deze omnichannel-benadering is de vernieuwde website die in juli is gelanceerd. Reaal.nl biedt klanten de mogelijkheid ook rechtstreeks een polis af te sluiten, waarbij het maken van een weloverwogen keuze centraal staat. Op elk gewenst moment kan de klant een 'hulplijn' inschakelen, zoals het contact center of zelfs switchen naar een adviesgesprek bij een geselecteerde adviseur. Ook in de reclamecampagne die in september is begonnen, benadrukt Reaal dat de klant zelf 'in control' is.

Onderstaand de resultaten ten aanzien van het aantal producten dat Reaal aanbiedt via de omnichannel-benadering. Daarnaast heeft Reaal dit jaar voor het eerst gemeten hoeveel klanten een weloverwogen keuze gemaakt hebben. Hier is nog wat te winnen. Reaal wil onderzoeken hoe de klanten nog beter kunnen worden geïnformeerd.

Omnichannel en weloverwogen keuze

	2014	2013
Aantal producten omnichannel	6	0
Percentage klanten dat aangeeft een weloverwogen keuze te hebben gemaakt	61%	-

Als Reaal het klantbelang centraal wil zetten, is het essentieel dat ze zichzelf uitdaagt (nog) beter te worden in het klantcontact. Dit betekent in eerste aanleg dat

Reaal goed bereikbaar is en in tweede aanleg dat de klant goed wordt geholpen. Een belangrijke parameter hierin is de zogenoemde 'First Contact Resolution'. Deze parameter meet het vermogen om bij het eerste klantcontact de klant te begrijpen en zijn zorg en/of probleem op te lossen. Reaal stuurt hier actief op in het klantcontact. Er is een stijging te zien in deze score, die lijn met worden doorgetrokken. Reaal heeft zichzelf het doel gesteld in minimaal 95 procent van de gevallen haar afspraken na te komen ten aanzien van het contact (zoals terugbellen, zoekwerk).

First Contact Resolution-rate

	2014	2013
First Contact Resolution-rate	73%	62%

Ook in een breder verband profileert Reaal zich als een organisatie die mensen financieel zelfbewuster en zelfstandiger wil maken. Reaal is betrokken bij de Stichting Geldinzicht (opgericht door SNS REAAL N.V.) en de Stichting Weet Wat Je Besteedt, en participeert met Fix je Risk in de Week van het Geld. De doelgroep voor deze stichtingen is breed. Via deze stichtingen probeert Reaal onder meer mensen te ondersteunen in het beheersen van hun uitgaven.

Herpositionering merk Reaal

Het merk Reaal is nieuw leven ingeblazen met een nieuw logo en de campagne 'Leef je leven'. Het wil daarmee eigentijds optimisme uitstralen, niet benadrukken wat allemaal mis kan gaan, maar dat een klant met de juiste verzekering zorgeloos kan leven. De merkcampagne gaat hand in hand met een nieuwe marktbenadering: Reaal is gestart met de directe verkoop van producten aan klanten, via de vernieuwde website en het contact center.

Reaal Bancaire Diensten naar SNS Bank

Omdat VIVAT Groep geen eigen bankvergunning mee zal krijgen bij de ontvlechting, is gebleken dat het verdienmodel dat onder de huidige wet- en regelgeving overblijft voor Reaal Bancaire Diensten, niet rendabel te krijgen is. Daarom is besloten de activiteiten van Reaal Bancaire Diensten over te dragen aan SNS Bank N.V. die de activiteiten en de dienstverlening richting klanten voort zal zetten onder het merk BLG Wonen. Dit is per 1 januari 2015 geëffectueerd.

Dossier beleggingsverzekeringen

In paragraaf 4.2.3 gaan we nader in op de activiteiten die Reaal in 2014 heeft ondernomen om het dossier beleggingsverzekeringen af te ronden.

Plannen voor de komende jaren

In 2014 is een begin gemaakt met de directe distributie. Hier zullen de komende jaren verdere stappen in gemaakt moeten worden. Ook wil Reaal de samenwerking met haar distributiepartners verder verbeteren. Deze relaties zullen moeten worden aangehaald, met oog voor de kwaliteit van deze partners. In deze context is ook de blijvende samenwerking met SNS Bank als een belangrijke distributiepartner van belang.

Reaal onderzoekt de mogelijkheden de levenpolisissen die geen actieve instroom meer hebben, te concentreren in een aparte 'Service Boek Organisatie'. Deze kan zich toespitsen op efficiency en focussen op deze 'legacy', opdat de rest van de Reaal-organisatie zich nog beter kan richten op de wensen en behoeften van onze klantgroepen en 'new business'.

4.4 Onze medewerkers

SRLEV is van en voor mensen. Alleen dankzij de onverminderde inzet van onze medewerkers kunnen onze merken duurzame relaties opbouwen met onze klanten, met wie we dagelijks contact hebben.

Diversiteit en inclusiviteit

Om het klantbelang goed te dienen, is het streven dat onze medewerkers een afspiegeling zijn van onze doelgroepen. Bovendien streven we naar een goede balans tussen mannelijke en vrouwelijke competenties. We hebben diversiteitsrichtlijnen voor de in- en doorstroom van medewerkers. Bovendien zijn de Participatiewetgeving en diversiteitsmonitor leidend. Per 31 december 2014 bestond het bestuur van SRLEV uit één vrouw en vier mannen. Bij de business unit Zwitserleven komen we uit op twee vrouwen en twee mannen, bij de business unit Reaal op drie vrouwen en vier mannen. De Wet bestuur en toezicht bepaalt dat ten minste 30 procent van de zetels in de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen bezet moet zijn door vrouwen en ten minste 30 procent door mannen. Van de zeven leden van de Raad van Commissarissen zijn er twee vrouw.

4.4.1 Klantbelang blijft uitgangspunt

'Klantbelang Centraal' valt en staat met het gedrag van onze medewerkers. Om dit gedrag te stimuleren, zijn uitgangspunten voor het centraal stellen van het klantbelang opgenomen in de functiebeschrijvingen van de medewerkers, de vacatureteksten en de wervingsuitingen. Daarnaast wordt met iedere medewerker jaarlijks minimaal één resultaatafspraken gemaakt over de manier waarop het klantbelang concreet wordt ingevuld. Hierbij gaat het om afspraken die gemaakt worden bij de afdelingen die zich bezighouden met productontwikkeling en promotie, het verkoop- en adviesproces, klantbediening en nazorg.

Tevredenheid medewerkers

We prijzen ons gelukkig met de uitkomst van het jaarlijkse medewerkersonderzoek, waaraan in 2014 85,4 procent van de medewerkers deelnam. De tevredenheid is uitgekomen op een score van 7,1. We hebben dit jaar het thema tevredenheid anders gemeten dan in voorgaande jaren: we hebben er verschillende vragen over gesteld in plaats van één, zoals voorheen. Als we op dezelfde manier hadden gemeten als in 2013, waren we uitgekomen op een score van 7,3. Medewerkers bleken vooral behoefte te hebben aan duidelijkheid over de toekomst.

Veel medewerkers zijn tevreden over hun collega's, leidinggevend, de sfeer op het werk en de voordelen van het nieuwe werken, zoals flexibiliteit, thuiswerken en de balans tussen werk en privé. Er is echter een behoorlijk aantal medewerkers dat aangeeft last te hebben van een (te) hoge werkdruk en te weinig invloed daarop. Een ander aandachtspunt is de trots op en het vertrouwen in de leiding van de organisatie. Dit lijkt te verklaren door de onzekere situatie waarin de organisatie zich bevond ten tijde van het invullen van het medewerkersonderzoek in september 2014.

4.4.2 Duurzame inzetbaarheid

SRLEV schenkt nadrukkelijk aandacht aan de menselijke kant van Verantwoord Ondernemen. Binnen de kernwaarde 'GEEF! om elkaar' richten we ons op duurzame inzetbaarheid en duurzame arbeidsrelaties. Het concept van duurzame inzetbaarheid richt zich bij SRLEV op het bevorderen van vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling en daarnaast op het ondersteunen in mobiliteit.

Vitaliteit

SRLEV hecht veel waarde aan de gezondheid van medewerkers en streeft naar een zo laag mogelijk ziekteverzuim. We werken nauw samen met bedrijfsartsen en company counselors van arbodienst Beter. Uit oogpunt van preventie nodigen we medewerkers uit voor een gratis driejaarlijkse gezondheidscheck. Als dat nodig is, krijgt de check een vervolg in de vorm van begeleiding van een leefstijlcoach. Werkstress is een specifiek aandachtspunt in ons gezondheidsbeleid. Dit onderwerp leeft bij medewerkers, wat blijkt uit zowel het medewerkeronderzoek als uit verzuimsignalen van arbodienst Beter. Daarom is er een passend aanbod aan interventies met bijvoorbeeld een checklist, workshops en trainingen, begeleiding van deskundigen en communicatie.

Persoonlijke ontwikkeling

Voor excellente klantbediening hebben we gemotiveerde medewerkers nodig, die zijn opgeleid om de klant goed en deskundig te helpen. Medewerkers worden gestimuleerd zich te ontwikkelen en te ontplooien. De prestatie- en competentiebeoordelingscyclus (PCB) is in 2014 zo ingericht dat de medewerker elk gesprek ook zelf voorbereidt via een e-tool. Leidinggevende en medewerker maken prestatieafspraken over persoonlijke ontwikkeling en over loopbaanontwikkeling voor de langere termijn (langer dan een jaar). De medewerker wordt ondersteund met een opleidingsaanbod in een Leerportaal, een netwerk van coaches en ontwikkeltools, waaronder 360 graden-feedback.

Vanuit het programma 'Leidinggeven is een vak', is een profiel voor leidinggevenden opgesteld, waarin competenties zoals ontwikkelen van medewerkers, persoonlijk leiderschap, resultaatgerichtheid en klantgerichtheid zijn opgenomen. Een leidinggevende is verplicht één competentie uit het leiderschapsprofiel op te nemen als competentieafspraken.

Opleiding

In 2014 is er veel aandacht geweest voor de ontwikkeling van medewerkers. Duurzame inzetbaarheid is een speerpunt binnen SRLEV. Daarom kwam in het planningsgesprek met iedere medewerker zijn/haar behoefte om zichzelf te ontwikkelen aan de orde en zijn verdere afspraken hierover gemaakt.

Ook in 2014 hebben we onverminderd aandacht geschonken aan de uitvoering van de Wet op het financieel toezicht (Wft). Het personeelsinformatiesysteem informeert leidinggevenden over de status van hun medewerkers die in het bezit moeten zijn van bepaalde diploma's of certificaten. Aan het minimaal vereiste percentage permanent actueel geschoolde medewerkers is voldaan.

Via ons leerportaal werden digitale modules aangeboden die iedere medewerker verplicht moet volgen. De onderwerpen in 2014:

- 'Gezond verstand, Gezond geweten' over de interne gedragsregels;
- Training bedrijfshulpverlening over wat te doen bij calamiteiten voor alle bedrijfshulpverleners;
- Training voor nieuwe medewerkers (inzicht in de organisatie en gedragsregels);
- Hoe te handelen bij verlies van een laptop en gedragsregels over het werken thuis buiten de gebruikelijke kantoortijden (voor medewerkers die ook thuis werken).

Mobiliteit

Gezien de fase waarin het bedrijf zich bevindt, is het van groot belang dat onze medewerkers flexibel en breed inzetbaar zijn. Om medewerkers hierbij te ondersteunen is er een LoopBaanPlaza, waar medewerkers van SRLEV ondersteuning krijgen bij hun ontwikkelplannen. Het LoopBaanPlaza heeft open spreekuren en biedt diverse instrumenten die medewerkers ondersteunen in hun loopbaanontwikkeling.

4.4.3 Integriteit

De druk op de organisatie en medewerkers blijft onverminderd hoog. Dit wordt veroorzaakt door de transitiefase, de complexe uitdagingen waar ons bedrijf voor staat en de nodige maatschappelijke ontwikkelingen rondom pensioenen en het beleggingsverzekeringsdossier. Onder deze omstandigheden is aandacht voor een integere cultuur van groot belang. Om te zorgen dat onze activiteiten zo integer en correct mogelijk verlopen, heeft in 2014 een groot deel van de medewerkers de e-learning 'Gezond verstand, Gezond geweten' gevolgd. In deze e-learning konden medewerkers feedback geven. Daar is goed gebruik van gemaakt. Verder worden bij de beoordeling van medewerkers afspraken gemaakt over het gewenste gedrag binnen SRLEV, over hoe men elkaar aan kan

spreken op gedrag en hoe het management hierop te attenderen indien nodig.

Een deel van de feedback komt in 2015 terug in de workshop 'Eed/belofte financiële sector'. Op deze manier betrekken we onze medewerkers bij de ontwikkeling van het gewenste gedrag en de cultuur binnen ons bedrijf. Daarnaast heeft een groot deel van de leidinggevenden Train the Trainer-sessies gevolgd zodat ze zelf workshops integere bedrijfsvoering kunnen geven aan hun teams.

Periodiek meten we de integriteit van onze medewerkers. De meting is dit jaar voor het eerst geïntegreerd in het medewerkersonderzoek. We willen hiermee in kaart brengen of gewenst gedrag wordt gestimuleerd en of het risico van ongewenst gedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen of ontdekt, en adequaat wordt opgepakt.

Op de integriteitsvragen scoort SRLEV vrijwel gelijk aan SNS Bank N.V. en SNS REAAL N.V. Wel is de conclusie dat we meer aandacht moeten besteden aan het voorbeeldgedrag van directies en leidinggevenden. Ook laat de meting op afdelingsniveau grote verschillen zien als het gaat om voorbeeldgedrag en bespreekbaarheid. Deze onderwerpen worden besproken in de verschillende directies en managementteams. Begin 2015 vindt terugkoppeling plaats aan het Verzekeraars Risico Comité (VRC). Verdere informatie over integriteit en de borging ervan geven we in hoofdstuk 5.

5 Risico- en kapitaalmanagement

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we inzicht in het risicomanagement van SRLEV. We bespreken het risicoraamwerk van SRLEV en de belangrijkste ontwikkelingen ten aanzien van risicomanagement. Daarna beschrijven we de onderscheiden risicocategorieën: verzekeringstechnisch risico, marktrisico, tegenpartijrisico, liquiditeitsrisico en niet-financiële risico's. Bij elke risicocategorie leggen we uit waaruit het risico bestaat en hoe dit risico wordt beheerst.

Ter afsluiting geven we inzicht in de wijze waarop SRLEV haar kapitaalmanagement heeft georganiseerd.

5.2 Risicomanagement raamwerk

5.2.1 Algemeen

Ondernemen gaat gepaard met het nemen van risico's en vraagt om een consistente en transparante beoordeling van mogelijkheden en risico's, gericht op groei en continuïteit van de onderneming. De directie van SRLEV heeft kaders vastgesteld voor strategie, cultuur en risicogovernance om deze beoordeling adequaat en efficiënt te doen verlopen. Deze kaders gelden voor de gehele organisatie. SRLEV streeft een open cultuur na waarin risico's bespreekbaar zijn, medewerkers zich verantwoordelijk voelen informatie te delen over risico's en waarin (pro)actief risicomanagement wordt gewaardeerd.

Ons risicomanagement draagt bij aan een beheerste en effectieve verwezenlijking van de strategische doelstellingen. Het risicomanagement relateert de risico's aan onze strategische, financiële, operationele, duurzaamheid- en reputatiedoelstellingen. De risicogovernance bestaat uit organisatorische elementen, uit elementen die betrekking hebben op organisatiecultuur en uit controls. De directie van SRLEV onderkent dat transparantie over risico's een belangrijk ingrediënt is voor een effectief risicomanagement. De directie van SRLEV en het kaderstellend Verzekeraar Risico Comité (VRC) zien erop toe dat de gewenste cultuur en het risicobewustzijn worden geconcretiseerd

in herkenbare aspecten, zoals gewenst gedrag, de invulling van de risk appetite of criteria voor de beoordeling.

In het Integrated Control Framework is opgenomen hoe binnen SRLEV verantwoordelijkheid wordt gegeven en verantwoording wordt afgelegd. Dit raamwerk vormt de basis voor het beheersen van de bedrijfsprocessen. De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse bedrijfsvoering binnen deze kaders en stelt jaarlijks operationele plannen op die de directie van SRLEV moet goedkeuren.

SRLEV heeft een proces ingericht om halfjaarlijks vast te stellen hoe en in hoeverre de directies van alle bedrijfsonderdelen en staforganen wezenlijke risico's beheersen. Het gaat hierbij in het bijzonder om de discussie tussen de managementlagen over de risico's in de bedrijfsvoering en de maatregelen die zijn getroffen voor de beheersing van deze risico's. De periodieke In Control-verklaring vormt hiervoor belangrijke input. De uitkomst van dit proces draagt bij aan de bestuursverklaringen die zijn opgenomen in het jaarverslag van SRLEV (zie paragraaf 3.5 Bestuursverklaringen).

Zwitserleven en ACTIAM voldoen aan de externe ISAE3402-norm waarmee de interne beheersing in hun rol als service-organisatie geborgd is.

5.2.2 Integrated Control Framework (ICF)

5.2.2.1 Inleiding

SRLEV werkt aan verdere versterking van geïntegreerd risicomanagement, ook wel Integrated Control Framework genoemd (hierna ICF). Het ICF bevat de kernonderdelen die samen de basis vormen voor een beheerste en integere bedrijfsvoering en daarmee het zichtbaar in control zijn van SRLEV en haar individuele bedrijfsonderdelen (lines of business en stafafdelingen).

Gedurende 2014 is de ambitie van SRLEV ten aanzien van een beheerste en verantwoorde bedrijfsvoering bepaald en zijn de hieruit voortkomende uitgangspunten van het Integrated Control Framework vastgesteld. Op verschillende onderdelen in de organisatie dienen verbeteringen te worden doorgevoerd. Deze

verbeteringen richten zich vooral op het versterken van de risk governance, het beheersen van de datakwaliteit, het actuariële modellenlandschap en de verantwoording over interne beheersing van processen. Per bedrijfsonderdeel wordt een verbeterplan opgesteld met acties gericht op de thema's risicobewustzijn, beleid, besturing, beheersing processen, risicomonitoring en beheersing van projecten en change. Verschillende bedrijfsonderdelen functioneren al op het ambitieniveau zoals binnen het ICF project gedefinieerd is voor 2015.

Inmiddels is een voortvarende start gemaakt met de implementatie van deze uitgangspunten in de bedrijfsvoering. In 2015 zullen de diverse initiatieven, verbetermaatregelen en veranderprogramma's een stevig fundament leggen onder het bereiken van een hoger volwassenheidsniveau van beheersing.

Met het ICF stuurt het management de beheersing en integriteit van haar bedrijfsprocessen, binnen de kaders van strategische doelen en risico attitude, op basis van inzicht in en overzicht van de risicobeheersing. De samenwerkende risico management functies meten, verbeteren rapporteren en adviseren in samenwerking met de lines of business en stafafdelingen over de kwaliteit van de risicobeheersing, geven richting aan de organisatie en faciliteren het management. Het management beoogt met ICF tevens het risicobewust gedrag van alle medewerkers te bevorderen, onder meer door te stimuleren dat wordt gehandeld vanuit de verbinding binnen waardeketens.

5.2.2.2 Het framework

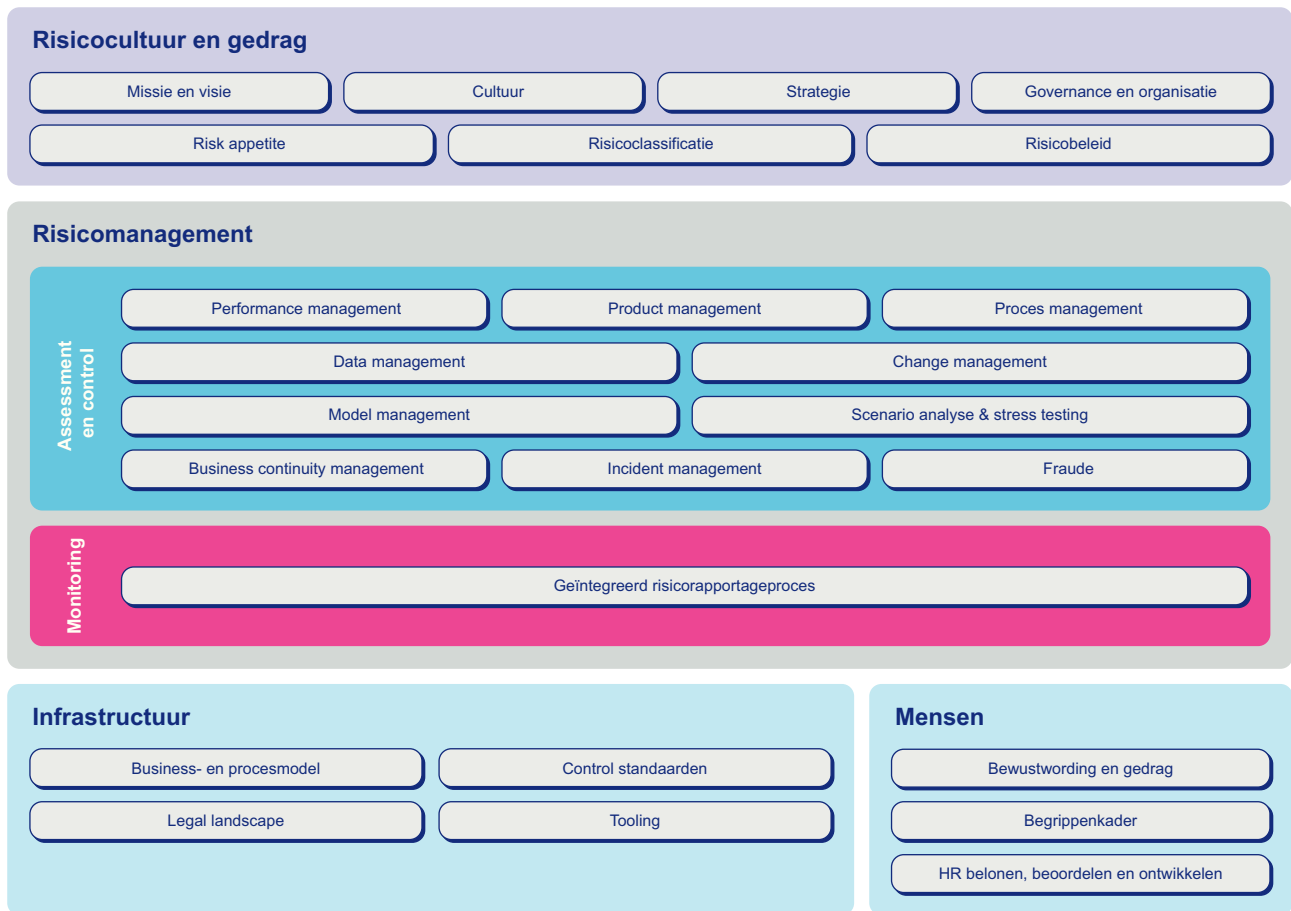
Het ICF wordt gehanteerd voor de verdere beheersing van alle geïdentificeerde risicocategorieën binnen SRLEV. SRLEV kiest hierbij nadrukkelijk voor een integrale risico benadering op basis van geclassificeerde risico's. Het ICF is van toepassing op alle niveaus binnen de organisatie. SRLEV werkt in dit kader met een systematiek waaraan duidelijke taken en verantwoordelijkheden zijn toegewezen. Het ICF omvat kaders, beheerprocessen en infrastructuur.

SRLEV beschouwt het gehanteerde ICF niet als statisch geheel, maar als een dynamisch, levend en (op)groeiend bouwwerk, dat continu aanpassing behoeft om mee te groeien met de business van SRLEV. Het doorontwikkelen van het ICF is één van de strategische doelstellingen van SRLEV voor de komende jaren, gericht op het uitbouwen en versterken van het profiel van SRLEV.

Het ICF is een dynamische methode waarmee we de beheersingsmaatregelen kunnen beoordelen en waar nodig verder te verbeteren. Gedurende 2014 heeft SRLEV samen met VIVAT Groep een breed spectrum geïntariseerd op welke wijze SRLEV de belangrijke risico's (zichtbaar en structureel) beheerst, zowel beleidsmatig, procesmatig als in de uitvoering van risico mitigerende maatregelen. In 2015 wordt de werking verder ingericht door de uit de inventarisatie voortvloeiende acties op te volgen en de rapportagestructuur verder te integreren. ICF speelt op deze manier een belangrijke rol bij de verdere professionalisering van aantoonbaar en effectief risicomangement binnen de gehele organisatie.

Met het ICF creëert het management geen 'nieuwe wereld'. In belangrijke mate gaat het ICF uit van de bestaande governance en comitéstructuur, geformuleerd beleid, organisatiestructuur, processen en ingerichte procesbeheersingsmaatregelen.

Het ICF biedt geen absolute waarborg dat verrassingen worden voorkomen. Het biedt geen garantie dat bijvoorbeeld menselijke fouten, het bewust omzeilen van controleprocessen door samenspannende medewerkers en derden of het terzijde schuiven van beheersmechanismen niet zullen voorkomen. Wel biedt het ICF een framework waarbinnen preventieve en repressieve borging zodanig is ingericht dat op efficiënte en effectieve wijze, met redelijke mate van zekerheid, kan worden verklaard dat het interne controle systeem effectief werkt.

Figuur 3: Integrated Control Framework SRLEV

5.3 Risicogovernance

5.3.1 Missie, visie, cultuur en strategie

Cultuur en gedrag zijn binnen SRLEV een integraal onderdeel van missie, visie en strategie. Binnen de verdere uitwerking van het ICF worden cultuur en gedrag afzonderlijk onderscheiden; het zijn vaste componenten bij het maken van jaarafspraken en beoordelingsgesprekken. We hebben awareness-programma's over het gewenste gedrag binnen VIVAT Groep: hoe elkaar aan te spreken op gedragingen en hoe te escaleren indien nodig.

Bij haar strategische doelstellingen streeft SRLEV een robuuste en sterke kapitaalpositie na, die bijdraagt aan het vertrouwen dat klanten mogen hebben in onze onderneming en bijdraagt aan de toegang tot geld- en kapitaalmarkten. Deze risicomangementstrategie komt

tot uitdrukking in onze risk appetite, oftewel de mate waarin we bereid zijn risico's te accepteren bij het nastreven van onze doelstellingen.

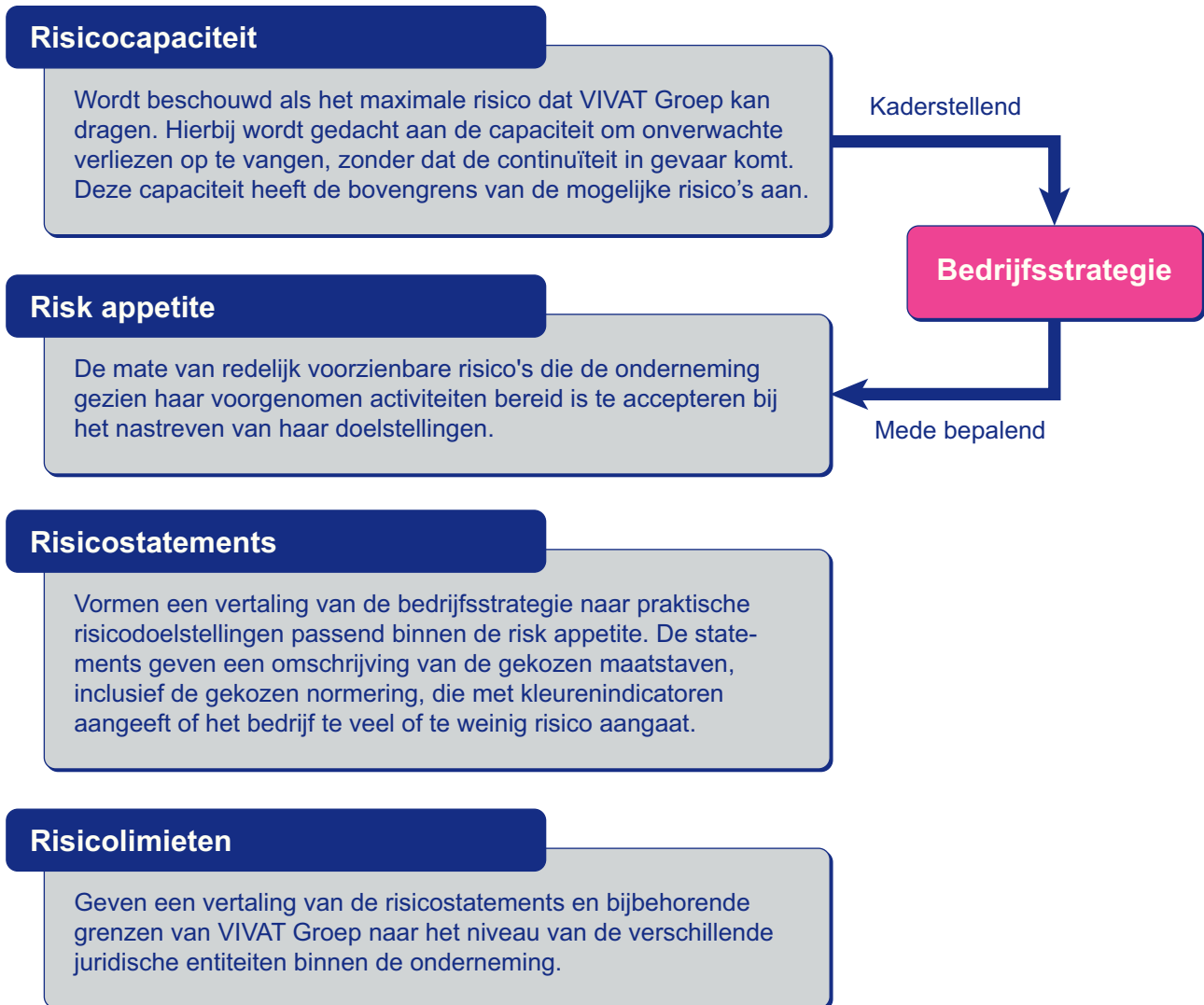
De bedrijfsstrategie van SRLEV brengt onder invloed van interne en externe factoren altijd een zekere mate van risico met zich mee. De mate waarin we in staat zijn verliezen uit hoofde van de geclassificeerde financiële en niet-financiële risico's te absorberen via ons buffervermogen is bepalend voor de grenzen van onze risicobereidheid. Onze bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering moeten daarom worden afgestemd op de geïntegreerde risico's en de capaciteit om deze risico's te kunnen dragen. Het samenspel tussen strategie, risico, risicocapaciteit en risicobereidheid wordt tot uitdrukking gebracht en nader uitgewerkt in het risk appetite-raamwerk.

5.3.2 Risk appetite

We stellen minimaal één keer per jaar onze risk appetite vast als integraal onderdeel van de totale bedrijfsvoering. De risk appetite is begrensd door de risicocapaciteit. Dit laatste geeft het maximum aan

risico's weer dat we geconsolideerd kunnen accepteren gelet op onze kapitaal- en liquiditeitspositie en eventuele restricties uit hoofde van financiering en eisen door toezichthouders. De risk appetite wordt vervolgens vertaald in praktische risicodoelstellingen.

Risk appetite-raamwerk

Figuur 4: Risk appetite raamwerk

De risk appetite wordt geformuleerd voor VIVAT Groep als totaal en is vervolgens uitgewerkt in de vorm van individuele risicolimieten voor de verschillende bedrijfsonderdelen en juridische entiteiten, waaronder SRLEV. Bij het uitvoeren van de strategie mag SRLEV haar eigen keuzes maken voor de best mogelijke

producten en diensten, maar moet deze keuze passen binnen de strategie van VIVAT Groep.

Het Verzekeraar Risico Comité (VRC, zie paragraaf 5.3.3.2) beoordeelt de risk appetite minimaal één keer per jaar voor SRLEV en haar onderliggende entiteiten.

Er is een tussentijdse beoordeling indien zich relevante ontwikkelingen voordoen die herijking vereisen. Het VRC beoordeelt of de gehanteerde risk-appetite-structuur en de bijpassende limieten adequaat zijn of dat voortschrijdend inzicht in de risico's zou moeten leiden tot een herijking van de risk appetite. Vervolgens legt de directie van VIVAT Verzekeringen de nieuw vastgestelde risk appetite voor aan de Raad van Commissarissen. Die keurt ten minste eenmaal per jaar de risk appetite goed, na behandeling in de Risico Commissie van de Raad van Commissarissen. Het beheersproces van de risk appetite, dat wordt doorlopen, bestaat uit een aantal stappen waaronder risico-identificatie, vaststelling van de risicocapaciteit, selectie van maatstaven, risicolimitering, risiconormering, rapportage en monitoring. In 2014 is de risk appetite van SRLEV en andere entiteiten van VIVAT Groep naar beneden bijgesteld als gevolg van de gedaalde kapitalisatie (zie 5.9.4). Dat heeft geleid tot derisking van de beleggingsportefeuille, zoals zichtbaar wordt in 5.6.3.

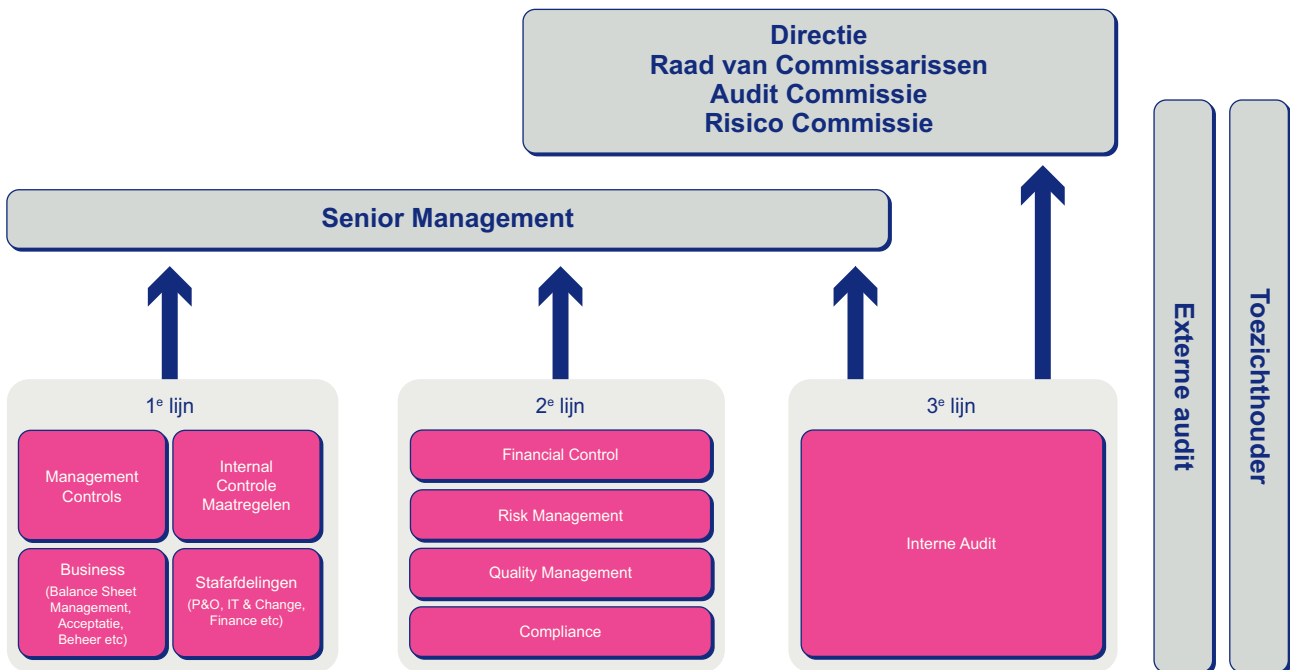
5.3.3 Governance en organisatie

5.3.3.1 Three Lines of Defense beheersingsmodel

SRLEV hanteert het Three Lines of Defense principe (3LoD). Het 3LoD-principe is een organisatiestructuur en draagt bij aan een versterking van de risicocultuur, het nemen van verantwoordelijkheid voor het managen van risico's en interne beheersing, en uiteindelijk aan het verder optimaliseren en geïntegreerd samenwerken van de risicofuncties.

Eerste lijn = risico-eigenaar

Deze lijn heeft een uitvoerende rol en richt zich op het primaire en uitvoerende proces van de businessactiviteiten. Binnen de kaders van beleid en met inachtneming van interne procedures en risicolimieten, stelt de eerste lijn zich ten doel zo goed mogelijke risico-/rendementsverhoudingen te realiseren. Businessplannen worden in de eerste lijn opgesteld.

Figuur 5: Three Lines of Defense

Tweede lijn = risicomangement

Deze lijn heeft enerzijds een beheersende en accepterende rol ten aanzien van de voorgestelde transacties uit de eerste lijn. De tweede lijn beoordeelt (trans)acties in de eerste lijn, de werking van processen

door middel van het testen van key controls en is verantwoordelijk dat het risicoprofiel in lijn is met de risk appetite. Riskmanagementprocessen die uitgevoerd worden samen met andere businessunitonderdelen worden gecoördineerd via de tweede lijn.

De tweede lijn heeft ook een kaderstellende en controlerende rol, die vorm geeft aan het beleid. Zij stelt de kaders op, maar laat de uitvoering van beleid over aan de eerste lijn. De tweede lijn toetst regelmatig of het beleid goed wordt nageleefd, op basis van risicorapportages en op basis van eigen waarneming. De tweede lijn stelt de mandaten vast, waarbinnen de risk appetite kan worden geoperationaliseerd. Tevens definieert zij uitgangspunten en randvoorwaarden voor risicomodellen en ondersteunt zij centrale beslisorganen. De gebruikte data, modellen, aannames, technieken, worden periodiek gevalideerd. Modelvalidatie is ondergebracht in een afdeling die behoort tot de tweede lijn.

Derde lijn = audit

De onafhankelijke auditfunctie op het risicomanagementproces is belegd bij Group Audit (GA). GA heeft geen rol in vaststelling, uitvoering of sturing van het risicobeleid. GA ressorteert onder de voorzitter van de Raad van Bestuur van SNS REAAL en heeft tevens een rapportagelijns richting de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL, VIVAT Groep en SRLEV.

GA voert een systematische controle-aanpak uit ter evaluatie en vergroting van de effectiviteit van activiteiten op het gebied van risk-management-, interne beheersings- en governance.

GA verschaft zekerheid, stelt verbeteringen voor (onder meer door middel van adviezen) aan Raad van Bestuur, Audit Commissie en Raad van Commissarissen van SNS REAAL en de directie van SRLEV omtrent:

- de governance van de verzekeraar;
- de toereikendheid en de doelmatigheid van de beheersing van de bedrijfsprocessen ter ondersteuning van de realisatie van de doelstellingen;
- de betrouwbaarheid en de toereikendheid van managementinformatie, aan de hand waarvan de realisatie van de doelstellingen en onderdelen wordt getoetst;
- de betrouwbaarheid van de (financiële) informatieverzorging;
- de naleving van relevante wet- en regelgeving;
- de feiten en omstandigheden bij vermoedens van fraude;
- de bescherming van de bedrijfsmiddelen;

- GA monitort en rapporteert op kwartaalbasis de follow-up van de verbeterpunten. Bij onvoldoende opvolging vindt escalatie plaats richting directie van SRLEV en RvB, AC en RvC van SNS REAAL.

5.3.3.2 Organisatiestructuur

De risicomanagementorganisatie van SRLEV is op niveau van VIVAT Groep georganiseerd en behoort tot het domein van de Chief Risk Officer (CRO). Dit domein omvat uit efficiency-overwegingen naast de tweedelijns risicomanagementfunctie ook een aantal eerstelijns afdelingen. Daarbij staan de respectievelijke managers in de hiërarchie naast elkaar, zodat de onderscheiden eerste en tweede lijns verantwoordelijkheden helder zijn belegd. Daarnaast kent VIVAT Groep de volgende risicocomités.

Groepsniveau

- *Verzekeraar Risico Comité (VRC)*
Het VRC is het hoogste aan de directie van VIVAT Verzekeringen rapporterende comité voor risicobeheersing. Het VRC stelt kaders vast voor de onderliggende comités. Dit betreft: de scope van het risicobeleid, grenzen van het gewenste risicoprofiel, grenzen van risicobereidheid, en een raamwerk voor beheersing. Het VRC monitort de financiële en niet-financiële risico's op geïntegreerde wijze. De scope is VIVAT Groep en alle tot de groep behorende juridische entiteiten, waaronder SRLEV.
- *Model Governance Comité (MGC)*
Het MGC besluit over de geschiktheid van het gebruik van nieuwe en gewijzigde modellen om de betreffende risico's te beheersen. Het Asset & Liability Comité (ALCO) coördineert de invoering hiervan. Het MGC is in de risicocomitéstructuur rechtstreeks onder het VRC geplaatst. Het oordelen over de kwaliteit van modellen moet op een zo onafhankelijk mogelijke wijze plaatshebben, zonder dat dit oordeel wordt beïnvloed door de operationele effecten ervan. Daarnaast is het accent van het MGC gericht op kaderstelling (binnen kaders van het VRC) en minder op optimalisatie van rendementen of financiële effecten van beslissingen. Dit rechtvaardigt een positionering hoog in de structuur van risicocomités.
- *Financieel Comité (FinCo)*

Het FinCo is verantwoordelijk voor de sturing van de financiële en actuariële administratie, consolidatie, processen en infrastructuur, daaruit volgende managementinformatie, financiële interne/externe verslaglegging, resultaat en rendement, treasury en fiscaliteit. Voor onderwerpen binnen het mandaat van het FinCo die niet binnen het mandaat van het VRC vallen, heeft het FinCo een rechtstreekse escalatielijijn naar de raad van Bestuur.

- *Asset & Liability Comité (ALCO)*
Het ALCO is verantwoordelijk voor de sturing van alle financiële risico's. Het ALCO is besluitvormend in de uitvoering en waar nodig kaderstellend binnen de kaders die het VRC heeft bepaald. De primaire focus is optimalisatie van risico en rendement. In de kaderstellende taak zorgt het ALCO ervoor dat kaders vanuit het VRC worden nageleefd en waar nodig verder worden uitgewerkt. Het comité heeft een eenduidige rapportage- en escalatielijijn naar het hogere risicocomité, zowel voor bevoegdheden als voor besluiten.
- *Investment Comité (IC)*
Het IC besluit binnen de relevante kaders en limieten van het VRC en het ALCO over onderwerpen die betrekking hebben op het beleggingsbeleid voor eigen rekening van SRLEV en andere juridische entiteiten van VIVAT Groep.
- *Actuarieel Risico Comité (ARC)*
Het ARC is verantwoordelijk voor de advisering over de invloed van parameters op onder meer tarieven, modellen, hedgingadviezen, verzekeringstechnisch risico. Het ARC is een adviesorgaan en heeft geen besluitvormingsbevoegdheid. Als adviesorgaan wordt het verplicht geconsulteerd voor zaken waarop verzekeringstechnische parameters invloed kunnen uitoefenen.
- *Ketenregie Solvabiliteit Rapportages (KSR)*
Ketenregie adviseert het FinCo over onderwerpen die betrekking hebben op de procesgang en optimalisatie van interne- en externe solvabiliteitsrapportages van de verzekeraar en alle onder haar vallende (verzekering-)vergunninghouders.
- *Information Board (IB)*
De Information Board adviseert het FinCo over onderwerpen die betrekking hebben op datamanagement.

Businessunit (BU)-niveau

De businessunits hebben een eigen risicocomité. Deze risicocomités nemen binnen hun mandaat besluiten en voeren besluiten uit. Dit gebeurt binnen de kaders van het hogere risicocomité en uiteindelijk het VRC. De risicocomités op BU-niveau zijn:

- *Product Market Pricing Comité (PMPC)*
Een PMPC is verantwoordelijk voor de formele goedkeuring van producten. De PMPC's hebben een rechtstreekse escalatielijijn naar het VRC en zijn gepositioneerd onder directe verantwoordelijkheid van het VRC. Er zijn drie PMPC's actief bij de formele goedkeuring van producten, één per BU (Reaal en Zwitserleven, waarin de producten van SRLEV worden behandeld) en één voor het bedrijfsonderdeel ACTIAM. In deze PMPC's zijn zowel de leden van de BU-directie als risicodeskundigen vertegenwoordigd. De groepsstaven zijn door verplichte consultatie betrokken bij de voorbereidingen van de productgoedkeuring.
- *Operational Risk & Compliance Comité (ORCC)*
Het ORCC van respectievelijk de BU Zwitserleven, BU Reaal, ACTIAM, IT en Finance & Risk (gecombineerd) is verantwoordelijk voor het beheersen van de operationele en compliance risico's door het monitoren van de implementatie van de hiervoor geïnitieerde maatregelen.

5.3.4 Risicobeleid

Het voor SRLEV geldende beleid, gebaseerd op het risicoraamwerk van VIVAT Groep, is gestructureerd vastgelegd in afzonderlijke beleidsdocumenten. Dit beleid valt uiteen in lagen, die van boven naar beneden gedetailleerder worden. Het totale beleidsgebouw is via een interne site voor alle medewerkers toegankelijk.

VIVAT Groep heeft beleid geformuleerd op alle risicogebieden. De voor het risico verantwoordelijke afdeling onderhoudt deze beleidsdocumenten. De betreffende eigenaar van het document evalueert dit ten minste eenmaal per jaar.

5.3.5 Risicomanagementproces

Binnen onze onderneming is risicomanagement een continu proces van identificeren en beoordelen van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Alle afdelingen binnen het CRO-domein hebben hierin een verantwoordelijkheid. Risicomanagement is een

onlosmakelijk onderdeel van strategie, beleid, processen, procedures, inbedding in de bedrijfsvoering, verdeling van capaciteit en verantwoordelijkheden en onafhankelijke toetsing.

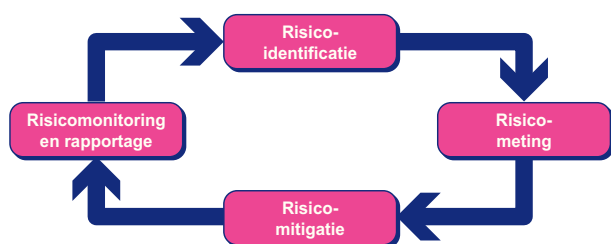
Risico-identificatie

Risico-identificatie is het bepalen van de risico's die een proces en of een product kunnen beïnvloeden. Risico's worden vanuit twee invalshoeken beoordeeld:

- interne risico's: risico's die binnen de organisatie voorkomen
- externe risico's: risico's die buiten het bedrijf voorkomen, maar die wel van invloed zijn op een proces en of een product.

Risicometing

In het onderdeel risicometing worden de geïdentificeerde risico's beoordeeld. Deze beoordeling vindt plaats aan de hand van een gemeenschappelijke bepaling van de kans dat een gebeurtenis plaatsvindt en de eventuele impact van deze gebeurtenis. De gevolgen worden zowel kwantitatief als kwalitatief beoordeeld.

Figuur 6: Risicomitigatie

Risicomitigatie

Bij het mitigeren van de risico's worden de verschillende risico responses afgewogen, de keuze hierin is een kosten-/batenafweging. Alle geïdentificeerde risico's worden beoordeeld en passende technieken voor mitigatie of risicoreductie worden toegekend in één of meer van de volgende categorieën:

- vermijding (eliminieren - terugtrekken uit of niet betrokken raken);
- reductie (optimaliseren - verzachten);
- delen (transfer - uitbesteden of verzekeren);
- retentie (accepteren en budget)

Risicomonitoring en -rapportage

Om materiële risico's te kunnen beheersen en sturen, is inzicht in (de ontwikkeling van) de materiële risico's essentieel. Hiervoor zijn risicorapportages beschikbaar.

De rapportages zijn gebaseerd op interne data en systemen. Voor een deel is deze informatie tot stand gekomen met behulp van intern ontwikkelde modellen. De risico-eigenaren voorzien het management van volledige, relevante en tijdige informatie waarmee het doelstellingen, strategie en beleid kan volgen en herzien. De risico-eigenaren stellen de directie van VIVAT Verzekeringen op de hoogte van belangrijke wijzigingen of uitzonderingen die de werking van de beheersinstrumenten veranderen.

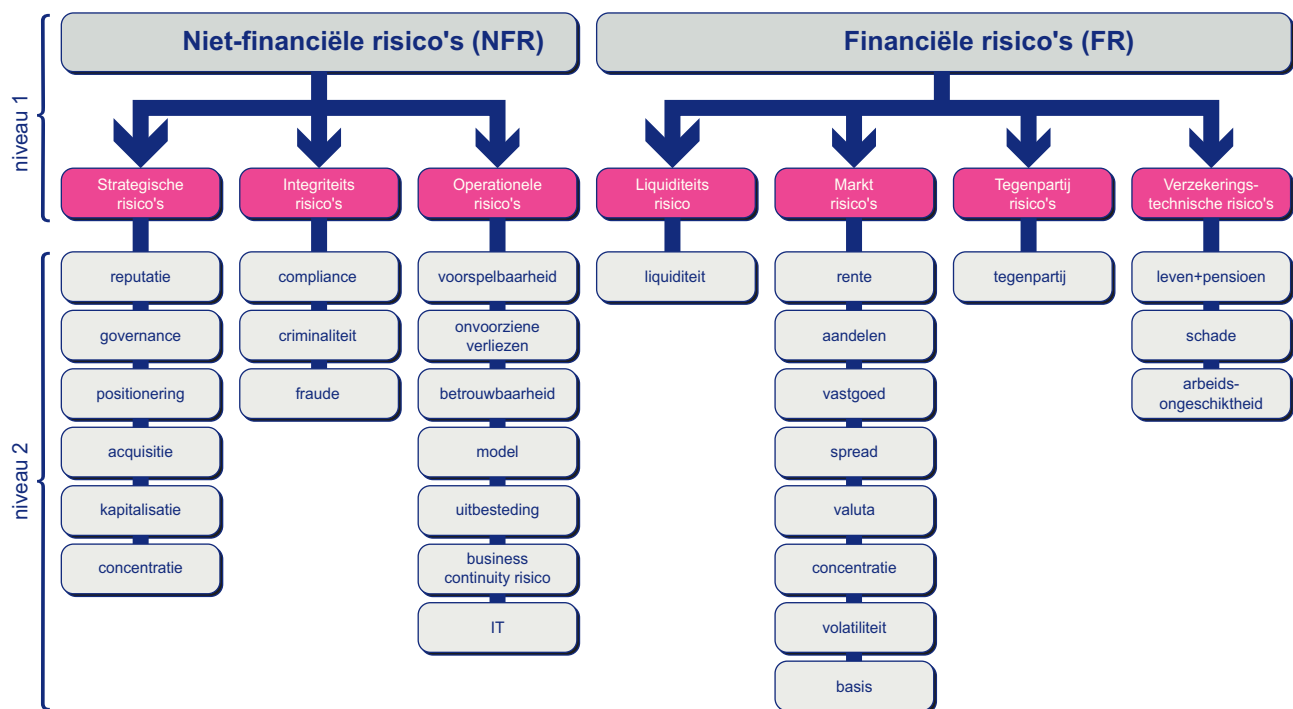
In onze risicorapportages worden gerealiseerde prestaties en bijbehorende risico's integraal vergeleken met de beoogde prestaties en risico's (zowel op organisatie- als op procesniveau) en wordt aangegeven of bijstellingen/acties nodig zijn. Daarnaast bewaken we structureel of de processen, zoals vastgelegd, worden nageleefd en of er eventuele aanpassingen moeten plaats vinden. De belangrijkste rapportages in dit verband zijn de Non Financial Risk rapportage en de Rapportage Financiële Risico's.

5.3.6 Risicoclassificatie

Het is van belang voor VIVAT Groep de risico's inzichtelijk te maken voor de onderneming zelf en haar stakeholders en deze risico's binnen de aangegeven toleranties te beheersen. Voor adequaat risicomanagement is eenduidigheid van groot belang. Daarom heeft VIVAT Groep de verschillende risico-soorten van SRLEV en andere juridische groepsentiteiten gedefinieerd en gestructureerd, mede gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving.

In de risicoclassificatiestructuur wordt een onderscheid gemaakt in financiële en niet-financiële risico's. Daarbinnen worden de risico-soorten op twee verschillende niveaus gestructureerd:

- Niveau 1 Hoofd-niveau: classificatie van de primaire bronnen van risico en de risicocategorieën waarover intern en extern wordt gerapporteerd.
- Niveau 2 Subniveau: classificatie van bronnen van (sub)risico's, gerelateerd aan niveau 1, die de organisatie wil beheersen door middel van instrumenten op het gebied van beleid, inrichting, uitvoering (waaronder modellen, risicobeoordelingen en beheersmaatregelen) en monitoring. Dit is het niveau waarop de daadwerkelijke beheersing plaatsvindt.

Figuur 7: Risicoclassificatie

De door VIVAT Groep geclassificeerde risico's gelden ook voor SRLEV, met uitzondering van de subrisico's schade en arbeidsongeschiktheid. Hierna wordt ingegaan op de beheersing van deze risico's.

5.4 Verzekeringstechnisch risico

5.4.1 Risico's

Het verzekeringstechnische risico (VTR) is het risico dat ons eigen vermogen, het resultaat of de continuïteit wordt bedreigd doordat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet kunnen worden gefinancierd vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten, als gevolg van onjuiste en/of onvolledige aannames (sterfte, invaliditeit, klantgedrag, catastrofes) en grondslagen (zoals interest en kosten) bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. Het renterisico van verzekeringsproducten is onderdeel van het marktrisico.

5.4.2 Risicomanagementproces

VIVAT Groep identificeert voor SRLEV en andere groepsentiteiten op continue basis nieuwe VTR's en beheerst bestaande VTR's. Dit betreft zowel nieuwe productie als de bestaande portefeuille. We volgen hiervoor per fase van een gedefinieerde verzekeringscyclus de processen van de risicomanagementcyclus.

Kapitaalvereiste

Op basis van de strategie wordt in het Operationeel Plan (OP) aangegeven wat de geplande ontwikkeling van de portefeuille is in de komende drie jaren en welk kapitaalvereiste hierbij hoort. In het OP wordt op hoofdlijnen vastgelegd of we nieuwe markten betreden, welke distributievormen we gaan benutten, of we nieuwe productvormen ontwikkelen en welke producten we willen aanpassen of uifaseren. Verder leggen we onder meer mogelijke maatregelen voor acceptatie en schadelastbeperking vast.

Productontwikkeling, pricing en acceptatie

Nieuwe of aangepaste producten volgen het Product Approval en Review Proces en moeten voldoen aan normen voor klantbelang en winstgevendheid en aan risicobeheersmaatregelen (acceptatiecriteria, clausules, eventuele herverzekering). Besluitvorming over productgoedkeuring vindt plaats in de PMPC's.

Claimbehandeling en reservering

Overlijdens- en ingegane lijfrenten gelden als een claim. Deze claims worden direct uitbetaald of in termijnen waarvoor dan een reservering wordt gedaan. Voor het

bepalen van uitkeringen en reserveringen zijn de productvoorwaarden het uitgangspunt.

Bij arbeidsongeschiktheid volgt de klant een re-integratietraject. De ontwikkelingen van aantallen claims, betalingen en voorzieningen worden maandelijks gerapporteerd en beoordeeld.

Elk kwartaal voeren wij een toereikendheidstoets uit op de reserveringen. Dit gebeurt frequenter als dit nodig wordt geacht. Eventueel ontoereikende reserveringen worden aangevuld. De meeste recente inzichten ten aanzien van parameters worden hierin betrokken. Eén keer per jaar beoordeelt en certificeert de externe actuaaris de toereikendheidstoets.

Parameteronderzoek

De ontwikkelingen in de verzekeringstechnische risico's op sterfte, verval en de ontwikkelingen in kosten onderzoeken wij minimaal jaarlijks. De resultaten van dit onderzoek gebruiken wij om de prijs te bepalen van nieuwe levensverzekeringen en om de bestaande levensverzekeringsportefeuille te waarderen.

Portefeuille-analyse

De analyse van de portefeuille is bedoeld om verzekeringstechnische risico's en rendement te optimaliseren binnen de beleidskaders. Deze kan leiden tot nieuwe strategische inzichten, zoals het betreden van nieuwe markten, maar ook tot stopzetten van producten. Dit wordt gedaan aan de hand van de impact van verzekeringstechnische risico's op diverse maatstaven (TRT/LAT: zie paragraaf 5.4.4; SCR: zie paragraaf 5.9.3 en VNB). Op basis van de risk appetite mitigeert SRLEV de VTR's vooral door diversificatie en herverzekering.

Herverzekering

Het herverzekeringsbeleid biedt bescherming tegen het optreden van verzekeringstechnische risico's binnen de diverse verzekeringsportefeuilles.

Herverzekering is een instrument dat we toepassen met het oog op risicomanagement (traditionele herverzekering) en kapitaalmanagement. De traditionele herverzekering draagt vooral bij aan de bescherming van het resultaat. De kapitaalgeoriënteerde herverzekeringsoplossingen dragen bij aan het optimaliseren van de kapitaalpositie van SRLEV en VIVAT Groep.

Het herverzekeringsbeleid wordt vastgesteld aan de hand van risicoanalyses op de diverse portefeuilles, de omvang van de portefeuilles, de aard van de verzekeringstechnische risico's, de resultaten, de risk-appetite en de financiële draagkracht van de onderneming.

Het risico van terrorisme is herverzekerd via de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschade (NHT).

Beheersing risico van het volmachtkanaal

DNB heeft een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de beheersing van de risico's in het volmachtkanaal. De doelstelling was inzicht te krijgen in de risico's die samenhangen met de uitbesteding in de vorm van volmachtverlening en hoe de verzekeraars risicobeheersing in van het volmachtkanaal vormgeven. De voornaamste conclusie is dat in de markt commerciële belangen kunnen prevaleren boven risicobeheersing. VIVAT Groep heeft in 2014 onderzoek gedaan naar de risicobeheersing in het volmachtkanaal. Ten aanzien van de (niet meer actieve) Levenvolmachten zien we verbeterpunten betreffende de inregeling en uitvoering van passende beheersmaatregelen.

5.4.3 Leven en Pensioenen

5.4.3.1 Risico's

Het VTR Leven en Pensioenen betreft de voornaamste subrisico's sterfte, langleven, catastrofe, onnatuurlijk verval en kosten. Voor het invaliderings- en revalideringsrisico geldt dat die ook, maar in beperkte mate, van toepassing kunnen zijn. Naast het VTR loopt SRLEV renterisico in verband met garanties. Het actuariële modellenlandschap waarin het VTR wordt gemodelleerd is in beweging als gevolg van migratie naar nieuwe platforms alsmede onderhoud aan de modellen. Deze beweging kan zowel een positieve als negatieve impact hebben op de waardering van deze risico's en de solvabiliteit, maar kan niet worden ingeschat.

Sterfte- en langlevenrisico

Het meest kenmerkende risico van een levensverzekering is het sterfterisico. Dit risico heeft met name impact op de duur en het tijdstip van uitkeren van de verzekerde kasstromen. Indien een uitkering bij

overlijden is verzekerd, wordt het sterfterisico voor de onderneming gevormd door het risico dat een verzekerde eerder overlijdt dan verwacht (kortlevenrisico). Indien sprake is van een uitkering bij in leven zijn, wordt het sterfterisico voor SRLEV gevormd door het risico dat de verzekerde later overlijdt dan verwacht (langlevenrisico). De financiële impact van de afwijking tussen het tijdstip van verwacht overlijden en werkelijk overlijden kan aanzienlijk zijn, vooral bij het langlevenrisico.

Voor het prognosticeren van de overlevingskansen van de gehele bevolking maakt SRLEV gebruik van het model dat het Actuarieel Genootschap hierover publiceert (AG 2014). Dit model wordt ten minste jaarlijks geüpdatet met de meest recente waarnemingen van het CBS. Wij actualiseren daarnaast jaarlijks de ervaringscijfers voor portefeuillesterfte en onnatuurlijk verval op basis van onderzoek naar de waargenomen sterfte en verval binnen de levenportefeuille.

Catastroferisico

Bij levensverzekeringen komt concentratie van risico's bij een catastrofe voornamelijk voor binnen de collectieve portefeuille. De deelnemers onder een collectief contract zijn vaak werkzaam op dezelfde locatie of ondernemen gezamenlijk activiteiten, waardoor concentratie van risico's ontstaat. Dergelijke concentraties van risico's zijn deels afgedekt door herverzekering.

Risico op onnatuurlijk verval

Andere verzekeringstechnische risico's die van invloed zijn op de levenportefeuille zijn risico's met betrekking tot het gedrag van de polishouder, zoals het risico op onnatuurlijk verval (de verzekeringnemer beëindigt de polis voor de einddatum van de verzekering) en premievrijmaking (de verzekeringnemer beëindigt de periodieke premiebetaling voor de einddatum van de verzekering) en het invalideringsrisico (de verzekerde raakt arbeidsongeschikt).

Kostenrisico

SRLEV loopt kostenrisico als de werkelijke kosten hoger uitvallen dan uit de in de tariefstelling ingecalculerde kostendeckking wordt ontvangen. Dit betreft veranderingen in het niveau, de trend of de volatiliteit van de kosten voor het nakomen van verzekerings- of herverzekeringsovereenkomsten.

SRLEV gebruikt sinds 2013 in haar modellen een 'moderate going concern'-aanname. Dat betekent dat wordt verwacht dat de portefeuille in omvang gaat afnemen doordat afloop van huidige polissen groter is dan aanwas van nieuwe polissen. Daardoor kunnen vaste kosten worden gespreid over een afnemend totaal aantal polissen. Zowel Zwitserleven als Reaal hebben kostenreductieprogramma's opgezet om dit risico zoveel als mogelijk te reduceren.

Marktrisico en rentegaranties

Bij de traditionele verzekeringen loopt SRLEV renterisico over de beleggingen die staan tegenover de verplichtingen aan de polishouders. Indien een verzekerde som of rente tot uitkering komt, keren we een vooraf met de polishouder afgesproken nominaal bedrag uit. Dit in tegenstelling tot beleggingsverzekeringen, waar VIVAT Groep geen renterisico loopt. We hebben in een aantal gevallen rentegaranties afgegeven bij beleggingsverzekeringen, waarbij we bij dit soort producten alsnog een renterisico lopen. Voor de beleggingsverzekeringen met rentegarantie geldt in dat geval een gegarandeerd minimumrendement op de einddatum. Bij de collectieve gesepareerde depots is het marktrisico in beginsel voor de verzekeringnemer.

De verzekeringnemer is de instelling die het contract tot verzekeren van de pensioenverplichtingen van zijn werknemers met VIVAT Groep heeft afgesloten. We garanderen de uitkering van de verzekerde pensioenaanspraken. Er dient minimaal een beleggingswaarde ter dekking van de voorziening aanwezig te zijn voor de opgebouwde (gegarandeerde) aanspraken op basis van actuele grondslagen. Contractueel kunnen aanvullende maatregelen zijn overeengekomen om tekorten in het depot tot bepaalde hoogte te kunnen compenseren (bijvoorbeeld het vormen van een extra voorziening/buffer in het depot). SRLEV heeft het recht het marktrisico te verminderen, als de extra voorzieningen/buffers ontoereikend zijn. Als de beleggingswaarde (inclusief de eventueel contractueel overeengekomen aanvullende maatregelen) ontoereikend blijken te zijn, is het resterende tekort voor risico van SRLEV. Voor de wijze waarop het renterisico wordt beheerst zie paragraaf 5.5.2.1. In onderstaande tabel is voor de levensverzekeringsportefeuille van SRLEV aangeven welke verschillende risico's zich bij welke producten voordoen.

Inhoud van de levensverzekeringen portefeuille

Product	Producteigenschappen		Risico's per product					
	Garantie	Winstdeling	Sterfte	Langleven	Catastrofe	Verval	Kosten	Rente
Spaarhypotheken	hypotheekrente		√		√	√	√	
Lijfrente	periodieke uitkering			√			√	√
Risico	verzekerd kapitaal	¹	√		√	√	√	
Traditioneel Spaar	verzekerd kapitaal	√	√	√		√	√	√
Uitvaart	verzekerd kapitaal	√	√			√	√	√
Individuele verzekeringen in beleggingseenheden	²		√			√	√	
Collectieve verzekeringen in geld	periodieke uitkering/ verzekerd kapitaal	√		√	√		√	√
Collectieve verzekeringen in beleggingseenheden	²		√		√		√	
Collectieve gesepareerde depots	periodieke uitkering/ verzekerd kapitaal ³			√	√		√	

¹ Deels maatschappij-winstdeling

² Bij een aantal verzekeringen geldt een gegarandeerd minimumrendement op einddatum

³ Einde contractdatum kan het contract premievrij achtergelaten worden

5.4.3.2 Portefeuille Leven en Pensioenen

De levensverzekeringportefeuille bestaat uit individuele en collectieve verzekeringen. De individuele verzekeringen worden verkocht als verzekeringen met een uitkering in geld – de traditionele verzekeringen met eventuele (rente)winstdeling – en verzekeringen met een uitkering in eenheden (beleggingsverzekeringen of 'unit linked'-verzekeringen). De individuele levensverzekeringportefeuille bestaat voornamelijk uit unit-linked-verzekeringen, hypotheekgerelateerde kapitaalverzekeringen en uit lijfrenteverzekeringen met een periodieke uitkering bij in leven zijn. Individuele levensverzekeringen verkoopt SRLEV op de particuliere en mkb-markt in Nederland. Voor nieuwe productie ligt de focus vooral op overlijdensrisicoverzekeringen.

De collectieve portefeuille is samengesteld uit zowel traditionele contracten als uit gesepareerde depots en beleggingsverzekeringen. Wat betreft collectieve verzekeringen is de strategie van SRLEV voor de komende jaren – om het langlevens – en marktrisico meer met de klant te delen. Bij de collectieve

levensverzekeringen focust SRLEV zich op de gehele zakelijke markt in Nederland.

Co-assurantie

SRLEV heeft met één of meer andere verzekeraars een aantal contracten in co-assurantie afgesloten. In het algemeen zijn de risico-inschattingen gebaseerd op de gegevens die de administrerende maatschappij aanlevert. Bij co-assurantie zijn de co-assuradeuren aansprakelijk voor hun eigen aandeel in de verzekering(en). Indien een co-assuradeur wegvalt, zullen de verplichtingen overgaan naar de resterende co-assuradeuren. De leider van het contract maakt jaarlijks een rapport op basis waarvan SRLEV de portefeuilleontwikkeling monitort en de voorzieningen vaststelt.

De opbouw van de portefeuille naar onderdelen zoals hierboven kwalitatief is omschreven, is terug te zien in onderstaande tabellen, inclusief de groei van verzekerde bedragen bij de productgroep risicoverzekeringen.

Portefeuilleopbouw op 31 december 2014

In miljoenen euro's	Standpremie	Verzekerd kapitaal	Voorziening verzekerings- verplichtingen	Risico kapitaal
Spaarhypotheken	360	18.604	5.650	12.443
Lijfrente	4	--	3.411	327
Risico	170	48.578	468	49.830
Traditioneel Spaar	114	8.360	5.581	2.076
Uitvaart	25	1.628	737	1.172
Individuele verzekeringen in geld	673	77.170	15.847	65.848
Individuele verzekeringen in beleggingseenheden	507	32.543	6.196	24.738
Collectieve verzekeringen in geld	289	14.331	9.212	29.322
Collectieve verzekeringen in beleggingseenheden	456	28.891	7.942	28.665
Subtotaal	1.925	152.935	39.197	148.573
Herverzekering Risico	-1	-75	--	-44
Herverzekering Evenredig	-151	-5.639	-3.589	-71.728
Totaal	1.773	147.221	35.608	76.801

Portefeuilleopbouw op 31 december 2013

In miljoenen euro's	Standpremie	Verzekerd kapitaal	Voorziening verzekerings- verplichtingen	Risico kapitaal
Spaarhypotheken	373	19.685	5.557	13.663
Lijfrente	1	--	3.481	298
Risico	170	45.443	426	46.999
Traditioneel Spaar	126	9.082	6.012	2.631
Uitvaart	27	1.653	724	1.225
Individuele verzekeringen in geld	697	75.863	16.200	64.816
Individuele verzekeringen in beleggingseenheden	532	35.161	6.152	31.053
Collectieve verzekeringen in geld	288	12.770	8.150	28.229
Collectieve verzekeringen in beleggingseenheden	508	27.041	7.792	28.278
Subtotaal	2.025	150.835	38.294	152.376
Herverzekering Risico	-3	-75	--	-73
Herverzekering Evenredig	-159	-6.184	-3.863	-72.169
Totaal	1.863	144.576	34.431	80.134

Het verzekerd kapitaal betreft de stand op de peildatum van de hoogste waarde van het verzekerde bedrag uit te keren bij leven en het verzekerde bedrag uit te keren bij overlijden. Het risicokapitaal is de stand op de peildatum van het saldo Uit te keren bedrag bij overlijden +/- Voorziening.

Verzekeringen in geld

Voor de verzekeringen in geld wordt het beleggingsrisico in principe gedragen door SRLEV. Bijzondere categorieën hierbij zijn de zogenaamde

spaarhypotheekverzekeringen, waarbij het rendement op het spaargedeelte is gekoppeld aan de meeverbonden hypothecaire lening. Bij een klein deel van deze portefeuille is nog wel sprake van een tegenpartijrisico.

Bij een belangrijk deel van de portefeuille is een vorm van winstdeling aanwezig of is een rentestandskorting verleend. In bijgaande tabel wordt deze onderverdeling zichtbaar gemaakt.

Onderverdeling verzekeringen in geld

In miljoenen euro's	2014	2013
Met winstdeling (maatschappij en overrente)	10.352	10.143
Met rentestandkorting	3.763	3.554
Zonder winstdeling	5.294	5.096
Spaarhypotheken	5.650	5.557
Herverzekering	-3.589	-3.863
Totaal	21.470	20.487

Verzekeringen in beleggingseenheden

Voor verzekeringen in beleggingseenheden dragen polishouders doorgaans het beleggingsrisico en loopt SRLEV in principe geen rente-, prijs-, valuta- of tegenpartijrisico. SRLEV heeft echter in een aantal

gevallen minimumgaranties afgegeven waardoor ook bij deze contracten sprake is van rente-, prijs- en valutarisico's die voor rekening en risico komen van SRLEV. De waarde van de garanties binnen de portefeuille wordt periodiek gemeten.

Onderverdeling verzekeringen in beleggingseenheden

In miljoenen euro's	2014	2013
Zonder garantie	9.449	9.851
Met garantie	4.689	4.093
Totaal	14.138	13.944

5.4.3.3 Herverzekering leven

De verzekeringsactiviteiten kennen een grotendeels geïntegreerd herverzekeringsprogramma voor de overlijden- en arbeidsongeschiktheidsportefeuille. Net als in de afgelopen jaren zijn er afzonderlijke herverzekeringscontracten voor overlijden en arbeidsongeschiktheid van kracht voor de individuele en collectieve portefeuilles. Het herverzekeringscontract catastrofe is groepsbreed over de verschillende deelportefeuilles heen afgesloten.

Het eigen behoud van de herverzekeringscontracten voor overlijden en voor arbeidsongeschiktheid bedraagt zowel voor de individuele als collectieve risico's € 1,5 miljoen risicokapitaal. Het eigen behoud op het herverzekeringscontract overlijden van de individuele levenportefeuille is daarnaast ten behoeve van kapitaalmanagement met twee quota share contracten proportioneel herverzekerd. Het per oktober 2009 afgesloten quota share contract op risicokapitaal is van kracht op de productgroepen risico, spaarhypotheken en unit linked en kent een eigen behoud van 9 procent. De tweede quota share herverzekering, die per 1 januari 2011 is ingegaan, herverzekert zowel risicokapitaal als voorzieningen en is van toepassing op de portefeuille spaar-traditioneel. Het eigen behoud van dit contract is 8 procent.

Op de catastrofedekking is een eigen behoud van toepassing van € 15 miljoen, waarbij voor de Zwitserleven portefeuille nog een sublayer geldt met een eigen behoud van € 2 miljoen.

5.4.3.4 Gevoeligheden

De solvabiliteit van de levensverzekeringsportefeuille is gevoelig voor veranderingen in de parameters die worden gehanteerd voor de marktwaardeberekening van de verplichtingen. Om inzicht te verkrijgen in deze gevoeligheid is het effect van veranderingen in sterftekansen, afkoopkansen (inclusief premievrijmaking), en (doorlopende) kosten inclusief inflatie separaat doorgerekend.

De gevoeligheid van de solvabiliteit voor wijzigingen in de verzekeringstechnische parameters is beperkt, met uitzondering van de gevoeligheid voor het langlevensrisico en kosten. De gevoeligheid voor de risico's bij afkoop en premievrijmaking respectievelijk kortlevensrisico wordt sterk gedempt door de afkooprestrictie in de toereikendheidstoets. Het concentratierisico valt buiten de scope van parametergevoeligheden. Door de sterke daling van de disconteringscurve is de gevoeligheid voor het langlevensrisico en kostenrisico sterk toegenomen.

Gevoeligheid solvabiliteit als gevolg van wijzigingen in verzekeringstechnische parameters (Solvency I)

In procenten	2014	2013
Solvabiliteitsratio	141%	187%
Impact van de gevoeligheden:		
- 50% hogere afkoop of premievrij	-3%	-2%
- 15% hogere sterfte (kort-leven risico)	-3%	-1%
- 20% lagere sterfte (lang-leven risico)	-54%	-43%
- 10% hogere doorlopende kosten + 1% hogere kosteninflatie	-28%	-19%

Mutaties in de actuariële parameters hebben een effect op het resultaat van SRLEV. De gevoeligheid van de solvabiliteit van de verzekeringsactiviteiten voor veranderingen in de financiële markten is toegelicht in paragraaf 5.9.

5.4.4 Toereikendheidstoets

Disconteringscurve verzekeringsverplichtingen

SRLEV hanteerde sinds eind 2008 voor de bepaling van de marktwaarde van de verzekeringsverplichtingen onder Solvency I (TRT) met toestemming van de DNB de ECB AAA-curve; voor de Liability Adequacy Test (LAT) is SRLEV in het tweede half jaar van 2012 overgegaan op de ECB AAA-curve met UFR-rentecurve. Daarbij was aangegeven dat SRLEV onder genormaliseerde marktomstandigheden weer zou terugkeren naar de door DNB voorgeschreven swapcurve. Dit boekjaar is conform dit afgesproken terugkeerbeleid overgestapt naar het gebruik van de swapcurve met UFR voor zowel TRT als LAT. Het gebruik van de swapcurve met UFR zorgt voor minder verschillen tussen het Solvency I-raamwerk enerzijds en Solvency II en het economische raamwerk anderzijds.

Wft Toereikendheidstoets (TRT)

Op grond van de vereisten van de Wet op het financieel toezicht (Wft) dient de toereikendheid van de technische voorzieningen te worden getoetst. Een tekort op grond van de TRT betekent dat de technische voorzieningen (in de Wft-rapportage) moeten worden aangevuld en dat de vereiste (Wft-) solvabiliteit daarop moet worden aangepast. De aanvulling van de technische voorzieningen (in de Wft-rapportage) als gevolg van een tekort is daarmee mede bepalend voor de vaststelling van de solvabiliteitspositie.

Bij SRLEV wordt onder de Wft, met toestemming van DNB, een aanwezige overwaarde van de TRT meegenomen bij het bepalen van de solvabiliteitspositie.

De waarde van de cash-flow-hedge reserve wordt separaat meegenomen in de TRT omdat deze voor IFRS wordt gecorrigeerd als onderdeel van het eigen vermogen.

IFRS Liability Adequacy Test (LAT)

Op grond van de IFRS-regelgeving dient een toets op de toereikendheid van de technische voorzieningen te worden uitgevoerd. De LAT-toets gaat uit van hetzelfde principe als bij de TRT, maar kent op onderdelen andere grondslagen. Voor de vaststelling van de technische voorzieningen onder IFRS is niet de TRT leidend, maar de IFRS LAT.

Een tekort in de LAT leidt tot verhoging van de technische voorziening op de IFRS-balans. Door toepassing van shadow loss accounting wordt een tekort op rente reeds voorafgaand aan de LAT-toets gedoteerd aan de technische voorziening uit de aanwezige herwaarderingsreserves op obligaties. Indien de herwaarderingsreserve volledig is verbruikt en alsnog een LAT-tekort resteert, wordt dat tekort aangevuld door een dotatie aan de technische voorziening. Deze dotatie heeft een negatief effect op het IFRS-resultaat.

Berekening toereikendheid technische voorzieningen

De toereikendheid van de technische voorzieningen wordt in eerste instantie getoetst op basis van de LAT. Vervolgens wordt de TRT uitgevoerd. Daarbij worden uit hoofde van prudentie aanpassingen doorgevoerd:

- Bij de TRT is een afkoopwaarderrestrictie van toepassing. Dit betekent dat de aanwezige voorzieningen op TRTgrondslagen ten minste gelijk dienen te zijn aan de afkoopwaarde.
- De Cost of Capital voor de TRT en LAT van SRLEV bedraagt 4 procent.

Deze aanpassingen verhogen de benodigde technische voorzieningen.

Brugstaat TRT en LAT Leven en Pensioenen

In miljoenen euro's	LAT		TRT	
	2014	2013	2014	2013
IFRS Balansvoorziening (inclusief shadow accounting)	36.369	34.474	36.369	34.474
Marktwaaarde voorziening	41.653	35.878	41.653	35.878
Afkooprestrictie	--	--	798	1.117
Marktwaaarde toetsvoorziening LAT cq TRT	41.653	35.878	42.451	36.995
Vershil tussen Marktwaaarde en Balansvoorziening	-5.284	-1.404	-6.082	-2.521
Shadowloss boeking	3.717	925	--	--
Overwaarde beleggingen	536	285	535	286
Cash flow hedge reserve	--	--	213	56
Dotatie balansvoorziening (P&L IFRS) ivm LAT tekort	1.031	194	--	--
Dotatie balansvoorziening (P&L Wft) ivm TRT tekort	--	--	5.334	2.179
Toets resultaat LAT cq TRT *)	--	--	--	--

*) Dit betreft de bruto marge (voor Vpb)

5.5 Marktrisico

5.5.1 Risico's

Onze verzekeringsactiviteiten zijn blootgesteld aan een aanzienlijke potentiële financiële impact op de waarde van onze activa en verplichtingen, die wordt veroorzaakt door marktrisico's. Ongunstige veranderingen in de markt zijn van invloed op het resultaat en/of het eigen vermogen van de groep en de mogelijkheid om aan zakelijke doelstellingen te voldoen. Een robuust risicomangementraamwerk moet resulteren in een beleggingsstrategie die de relatie tussen risico en rendement optimaliseert. Het zorgt er tevens voor dat er binnen de risicobereidheid van SRLEV wordt geopereerd.

SRLEV definieert het marktrisico als het risico op verliezen of op een ongunstige verandering in de financiële situatie als direct of indirect gevolg van schommelingen in het niveau en in de volatiliteit van de marktprijzen van activa, verplichtingen en financiële instrumenten (zowel funding als off-balance producten).

Acht submarktrisico's worden onderscheiden: renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, spreadrisico, valutarisico, marktrisicoconcentraties, volatiliteitsrisico en basisrisico. Indien SRLEV deze risico's adequaat

beheerst, kan zij haar financiële doelstellingen realiseren. Dit doet SRLEV door verliezen tegen te gaan, volgend uit bewegingen in het niveau van en/of de volatiliteit in marktprijzen van financiële bezittingen.

Balance Sheet Management (BSM) stuurt en controleert (samen met de assetmanager ACTIAM) het marktrisico van VIVAT Groep, waaronder SRLEV, door onder andere beheersinstrumenten in te zetten zoals interest rate swaps, interest rate swaptions en vastrentende beleggingen.

Derisking

In het kader van de begin 2014 uitgevoerde eigen risicobeoordeling door de verzekeraar vond in 2014 derisking van de assets van SRLEV plaats. De derisking had als doel de verlaging van de Solvency Capital Requirement (SCR) en liep van eind mei tot eind augustus 2014. De SCR is een risicogevoelig vast te stellen kapitaal eis. Bij deze actie werden meer risicovolle beleggingen verkocht en minder risicovolle beleggingen aangekocht. Daarnaast zijn in de tweede helft van het jaar aanvullende spread en rente derisking acties ondernomen.

5.5.2 ALM-beleid

Binnen het ALM-beleid (Asset-Liability Management) worden markt, tegenpartij- en liquiditeitsrisico beheerst.

Vertrekpunt voor het ALM-beleid is de ALM-studie die jaarlijks wordt uitgevoerd. In de ALM-studie wordt een balans gezocht tussen risico en rendement binnen de randvoorwaarden van solvabiliteit en wet- en regelgeving.

De ALM-studie wordt aan het eind van het kalenderjaar uitgevoerd. Op basis van deze ALM-studie wordt een Strategic Asset Allocation (SAA) gedefinieerd. Daaruit worden concrete beleggingsacties vertaald naar beleggingsplan en beleggingsmandaten voor ACTIAM. Hierbij wordt rekening gehouden met de risicolimieten vanuit de Risk Appetite Statements (RAS), de solvabiliteit, de fiscale positie en de lange termijn risico-exposure. Om het risico te spreiden wordt het risicobudget gespreid over verschillende risk drivers/ asset categorieën/sectoren en namen. Bij het vaststellen van de uiteindelijke SAA is er expliciete focus op de beschikbaarheid van voldoende kennis over de segmenten waarin wordt belegd. Binnen ACTIAM worden de beleggingen gemonitord via de performance- en vermogensrapportage.

De beleggingen worden gedaan in lijn met het prudent person principle en in het belang van de verzekeringnemers. Dit prudent person principle is onderdeel van het ALM-beleid. Er wordt alleen belegd in activa en instrumenten waarvan de risico's goed worden onderkend, gemeten, bewaakt, beheerd, beheerst en gerapporteerd.

Gevoeligheidsanalyses en stresstesten

De stresstesten geven inzicht in de gevoeligheid van de beleggingen en verplichtingen voor de verschillende risico's. Deze risico's worden apart gekwantificeerd (en gemonitord). Vervolgens wordt één totale marktrisico-kapitaalvereiste bepaald door de individuele kapitaalvereisten van de marktrisico's te aggregeren met een correlatiematrix. De stresstests worden maandelijks uitgevoerd en indien bewegingen in de markt (met name rentecurve) hiertoe aanleiding geven op ad hoc basis.

Daarnaast worden maandelijks "single shock" gevoeligheidsanalyses uitgevoerd die een combinatie zijn van een bottom-up- en een top-down-benadering. Per productgroep worden de producten en modellering geanalyseerd en vervolgens bekeken hoe hier het beste een hedge tegenover gezet kan worden. Als bottom-up-proces vindt er een analyse plaats van de effectiviteit van de hedge op de embedded opties op productniveau.

De top-down-benadering laat de gevoeligheid zien van de gehele balans (van vaste kasstromen en opties). Dit betreft de balans op economische basis en op solvabiliteitsgrondslagen. De gevoeligheid voor rente is de belangrijkste van deze gevoeligheden welke wordt gemanaged.

5.5.2.1 Renterisico

Renterisico wordt gedefinieerd als de gevoeligheid van de waarde van de activa, verplichtingen en financiële instrumenten voor veranderingen in de rentetermijnstructuur of in de volatiliteit van de rente.

Binnen het marktrisicoprofiel van SRLEV neemt het renterisico een belangrijke plaats in. Renterisico ontstaat indien de rentegevoeligheid van de activa en van de passiva niet volledig aan elkaar gelijk zijn. Als de marktrentes veranderen komt dit tot uiting in mutaties in het resultaat en/of de vermogenspositie. Overigens worden de verwachte vaste kasstromen die samenhangen met verzekeringsverplichtingen zoveel mogelijk gematcht met vastrentende beleggingen. Een aanvullende bron van renterisico zijn de aan de polishouders afgegeven winstdeling- en rendement-garanties. Dit risico wordt deels gemitigeerd door het gebruik van rentederivaten voor het afdekken van de garanties in traditionele levensverzekeringen met garanties en winstdeling. Zie verder paragraaf 7.5 toelichting 39 Hedging en hedge accounting.

Rentegevoeligheid IFRS-resultaat en -vermogen

De rentegevoeligheid van het IFRS-resultaat en het eigen vermogen worden niet apart opgenomen, aangezien zij geen onderdeel uitmaken van het integrale risicomanagement en ze het zuivere beeld op de risico's van de onderneming mogelijk kunnen vertroebelen. SRLEV gebruikt Solvency at Risk voor de beheersing van de gevoeligheid van de marktcondities, zoals rente, op de solvabiliteit. De Solvency at Risk is gebaseerd op de aan DNB gerapporteerde solvabiliteit. SRLEV heeft deze methode gekozen, omdat de solvabiliteit de dominante factor is in het beheersen van de marktrisico's en omdat de ontwikkeling van de solvabiliteit een betere weergave is van het effect van de blootstelling aan marktrisico's dan de ontwikkeling van het IFRS-eigen vermogen en -resultaat. De ontwikkeling van het IFRS-eigen vermogen en -resultaat is het gevolg van waarderingsgrondslagen die deels op reële waarde en deels op kostprijs zijn gebaseerd. De afkoopvloer, die

onder IFRS niet wordt gevolgd, zorgt momenteel voor het belangrijkste verschil tussen de Solvency at Risk gevoeligheid en de gevoeligheid van het IFRS-eigen vermogen. Het IFRS-resultaat is renteafhankelijk en is gevoeliger geworden voor rentebewegingen als gevolg van een tekort in de IFRS-liability adequacy test.

De gevoeligheidsanalyse Solvency at Risk wordt nader uiteengezet in paragraaf 5.9.

Kasstromen verzekeringsactiviteiten 2014

In miljoenen euro's	< 1 jaar	1 - 5 jaar	5 - 10 jaar	10 - 15 jaar	15 - 20 jaar	> 20 jaar	Totaal
Nominale verzekeringsverplichtingen Leven	2.070	4.203	4.954	4.577	3.938	12.473	32.215
Totaal	2.070	4.203	4.954	4.577	3.938	12.473	32.215

Kasstromen verzekeringsactiviteiten 2013

In miljoenen euro's	< 1 jaar	1 - 5 jaar	5 - 10 jaar	10 - 15 jaar	15 - 20 jaar	> 20 jaar	Totaal
Nominale verzekeringsverplichtingen Leven	2.050	4.294	4.872	4.486	3.799	11.481	30.982
Totaal	2.050	4.294	4.872	4.486	3.799	11.481	30.982

In de tabel is alleen de portefeuille voor eigen rekening en risico meegenomen. De portefeuille voor rekening en risico van polishouders is voor deze analyse niet relevant, omdat de opgebouwde waarde in de beleggingsfondsen wordt uitgekeerd op de einddatum van de polis. De opgebouwde saldi van spaarpolissen en spaarhypotheken zijn evenmin opgenomen in de tabel omdat hier een perfecte matching bestaat. De kasstromen uit de verzekeringstechnische voorzieningen betreffen de nominale gegarandeerd kasstromen eigen geld. Hierin zijn de opties en garanties en de risicomarge niet meegenomen. De kasstromen uit de verzekeringstechnische voorzieningen zijn volgens meest realistische grondslagen geschat. Hierin worden aannames gedaan voor sterfte- en invaliditeitskansen, afkoopkansen en kosten. Een afwijking van de schattingen kan een afwijkend beeld geven van de in de tabel genoemde kasstromen. De kasstromen zijn geprojecteerd zonder winstdeling. In dit perspectief is van belang dat de door DNB voorgeschreven Ultimate Forward Rate van 4,2% (UFR) zelf ook risico introduceert. Het beperkt de rentegevoeligheid van de in de hierboven in de tabel weergegeven kasstromen van de verplichtingen. In de loop van de tijd verdwijnt het drukkend effect van de UFR op de rentegevoeligheid van de verplichtingen.

Het rentehedgebeleid van VIVAT Groep heeft, evenals het hedgebeleid in algemene zin, als doelstelling op de

Renterisico verdeeld naar buckets

In de volgende tabel worden nominale kasstromen uit hoofde van verzekeringsverplichtingen na herverzekering (passiva) per looptijdsegment gepresenteerd.

korte én de lange(re) termijn de verplichtingen jegens de polishouders te kunnen nakomen. Dit beleid heeft tevens als doelstelling om haar kapitaalverschaffers een (in marktwaardetermen) redelijk rendement te bieden dat bij de risicopositie van VIVAT Groep past en de doelstelling dat de solvabiliteitsratio wordt gestabiliseerd.

5.5.2.2 Aandelen- en vastgoedrisico

Aandelen- en vastgoedrisico worden gedefinieerd als de gevoeligheid van de waarde van activa, verplichtingen en financiële instrumenten voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van de marktprijzen van aandelen en vastgoed.

De omvang van de aandelen- en vergelijkbare beleggingen van de verzekeringsactiviteiten bedraagt ultimo 2014 € 1.296 miljoen (2013: € 924 miljoen).

In de IFRS-classificatie aandelen zijn ook participaties in fondsen met beleggingen anders dan in aandelen inbegrepen. In het ALM-beleid en de berekening van de marktgevoeligheden wordt hiervoor gecorrigeerd.

SRLEV onderzoekt periodiek het effect van veranderingen op de aandelen- en vastgoedmarkten op het resultaat en het eigen vermogen. Net als bij renterisico wordt ook hier onder meer gebruik gemaakt van scenario-analyses.

Onderstaande tabel geeft de indicatieve resultaten na belasting van deze analyse per balansdatum weer. Opwaartse effecten van aandelen worden verwerkt in de

herwaarderingsreserve en hebben geen invloed op het resultaat.

Gevoeligheid aandelen en vastgoed verzekeringsactiviteiten

In miljoenen euro's	Resultaat		Eigen vermogen	
	2014	2013	2014	2013
Aandelen +10%	--	--	65	61
Aandelen -10%	-47	-37	-65	-61
Vastgoed +10%	27	27	20	20
Vastgoed -10%	-27	-27	-20	-20

5.5.2.3 Valutarisico

Valutarisico wordt gedefinieerd als de gevoeligheid van de waarde van activa, verplichtingen en financiële instrumenten voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van wisselkoersen. Het valutarisico voor SRLEV bestaat uit verplichtingen en beleggingen in buitenlandse valuta die niet perfect op elkaar aansluiten.

Valutarisico manifesteert zich ook in de aandelenbeleggingen van SRLEV. Dit valutarisico wordt structureel, na saldering met het valutarisico in de overige niet-vastrentende beleggingen en in de verplichtingen, door VIVAT Groep gehedged met behulp van valutatermijncontracten indien de netto-exposure voor de groep meer dan € 10 miljoen bedraagt.

Met betrekking tot de vastrentende beleggingen hanteert SRLEV het beleid dat slechts een zeer beperkt valutarisico mag worden gelopen. Het valutarisico op vastrentende waarden die in een vreemde valuta luiden, wordt dan in principe ook volledig afgedekt met behulp van valutaswaps.

Onderstaande tabel geeft een indicatie van de vreemde valutapositie van SRLEV.

Vreemde valutaposities verzekeringsactiviteiten (netto exposure)

In miljoenen euro's	Saldo		Hedge derivaten	
	2014	2013	2014	2013
Amerikaanse dollar	139	66	-137	-61
Engelse pond	20	45	-20	-45
Zwitserse frank	-95	-79	87	74
Japanse yen	19	--	-18	--
Australische dollar	8	-3	--	--
Overige	9	5	--	--
Totaal	100	34	-89	-32

Met behulp van scenario-analyses wordt periodiek het effect van veranderingen op de valutamarkten onderzocht op het resultaat, het vermogen en de

solvabiliteit. Onderstaande tabel geeft de resultaten na belasting van deze analyses weer.

Gevoeligheid valutamarkten verzekeringsactiviteiten

In miljoenen euro's	Resultaat		Eigen vermogen	
	2014	2013	2014	2013
Valuta +10%	1	--	1	--
Valuta -10%	-1	--	-1	--

Uit deze tabel blijkt dat het effect van valutaverschuivingen voor SRLEV zeer beperkt is voor zowel het resultaat als het eigen vermogen. Over 2013 zijn de valutarisico's in de aandelenportefeuille nihil doordat deze grotendeels is gehedged. Zie verder paragraaf 7.5 toelichting 39 Hedging en hedge accounting.

5.5.2.4 Basis- en spreadrisico

Het basisrisico betreft onder andere het risico dat de rente op de EU overheidsobligaties in portefeuille niet synchroon loopt met de swaprente. Het basisrisico wordt gevormd door het bestaan van meerdere 'risicovrije' rentecurves. Het veranderen van de basis disconteringscurve van de verplichtingen naar een swap gebaseerde curve heeft het basisrisico veranderd, maar het bestaat nog steeds.

Verder is van belang in dit perspectief dat de door DNB voorgeschreven Ultimate Forward Rate van 4,2% (UFR) zelf ook risico introduceert. Het beperkt de rentegevoeligheid van de verplichtingen. In de loop van de tijd verdwijnt het waarderingsvoordeel van de UFR, hetgeen in de toekomst een drukkend effect heeft op de ontwikkeling van de solvabiliteit. Zie ook paragraaf 5.5.2.1.

Spreadrisico wordt gedefinieerd als de gevoeligheid van de waarde van activa, verplichtingen en financiële instrumenten voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van de krediet spreiding boven de risicovrije rentetermijnstructuur.

VIVAT Groep is per 31 december 2014 overgegaan van de ECB-AAA-curve met UFR naar de swapcurve met UFR voor waardering van de verplichtingen, zie hiervoor paragraaf 5.4.4.

Kredietopslagen en marktwaarde obligaties

Het spreadrisico voor de verzekeringsactiviteiten materialiseert zich enerzijds in de vastrentende beleggingsportefeuille waar obligaties van bedrijven en landen gevoelig zijn voor verandering in kredietopslag. Het uitlopen van kredietopslagen heeft een negatief effect op de marktwaarde van onderliggende obligaties.

Anderzijds vormt kredietopslag een bron van basisrisico bij de waardering van verzekeringsverplichtingen. Momenteel worden de verzekeringsverplichtingen

verdisconteerd met de swapcurve. Een verandering in de swapcurve heeft een direct effect op de waarde van de verzekeringsverplichtingen. Dit leidt tot beweeglijkheid in het aanwezige kapitaal doordat de gehanteerde rente in de waardering van de beleggingsportefeuille afwijkt van de voor de verzekeringsverplichtingen relevante swapcurve.

5.5.2.5 Concentratierisico

Concentratierisico wordt gedefinieerd als alle risicoposities waaraan een potentieel verlies verbonden is dat groot genoeg is om de solvabiliteit of de financiële positie van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in gevaar te brengen. Bij concentratierisico gaat het om kwetsbaarheid voor strategische posities en afhankelijkheden.

Het concentratierisico wordt gemeten door de Loss at default (LAD) en dient binnen het ALM-beleid te voldoen aan de limieten hierop. Op niveau van zowel VIVAT Groep als SRLEV monitort Balance Sheet Management (BSM) de exposures met tegenpartijen aan de hand van de LAD-rapportage. Deze rapportage wordt besproken in het Investment Comité. Bij het doorbreken van limieten worden maatregelen genomen.

5.6 Tegenpartijrisico

5.6.1 Risico's

Tegenpartijrisico

SRLEV definieert het tegenpartijrisico als het risico op potentiële verliezen als gevolg van onverwachte wanbetaling of een verslechtering van de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en debiteuren van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in de volgende twaalf maanden.

Het beleid:

- omvat risicolimiteringsovereenkomsten, zoals herverzekeringsovereenkomsten, securitisaties en afgeleide instrumenten, alsook kortlopende vorderingen op tussenpersonen en andere kredietvorderingen die niet onder het spreadrisico vallen;
- houdt op passende wijze rekening met zekerheden of andere waarborgen die worden gehouden door of voor rekening van de verzekerings- of

herverzekeringsonderneming en de ermee gepaard gaande risico's;

- houdt voor elke tegenpartij rekening met de algehele blootstelling van de verzekerings- of herverzekeringsonderneming aan dit tegenpartijrisico, ongeacht de rechtsvorm van diens contractuele verplichtingen tegen deze onderneming.

Voor het vaststellen van het tegenpartijrisico wordt aangesloten op de definitie zoals vastgesteld voor Solvency II doeleinden.

5.6.2 Risicomanagementproces

Balance Sheet Management (BSM) stuurt en controleert het tegenpartijrisico binnen de gestelde kaders door het verkopen van beleggingen bij overschrijdingen en het samen met ACTIAM en Juridische Zaken opzetten van (clausules in) risico-mitigerende contracten. Het tegenpartijrisico wordt binnen SRLEV gemeten door het meten van de blootstelling op individuele partijen en op de blootstelling op segmenten.

Per type tegenpartijrisico zijn taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor functionarissen en comités met getrapte beslissingsbevoegdheden vastgelegd in de beleidsdocumenten voor het desbetreffende kredietrisicotype.

Vastrentende beleggingsportefeuille

Het tegenpartijrisico binnen de rentedragende beleggingsportefeuilles van SRLEV is het risico dat een emittent van een obligatie of een debiteur van een onderhandse lening niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. De strategische omvang van de diverse kredietwaardigheidscategorieën binnen de rentedragende portefeuille wordt in een ALM-context bepaald en vastgelegd in mandaten met de vermogensbeheerders.

Derivatenposities

Het tegenpartijrisico over de marktwaarde van de derivaten van SRLEV met een tegenpartij is afgedekt met een zogenaamde Credit Support Annex (CSA)-overeenkomst. In deze overeenkomst is op een marktconforme wijze vastgelegd dat de tegenwaarde van de derivaten in liquide instrumenten, zoals cash en staatsobligaties, wordt aangehouden als zekerheid voor

het kredietrisico. Zie tevens paragraaf 7.5 toelichting 39 Hedging en hedge accounting, waarin wordt beschreven hoe derivaten worden ingezet voor hedgedoeleinden.

Herverzekeraars

SRLEV voert een actief beleid als het gaat om de plaatsing van de herverzekeringcontracten. Daarbij maakt zij gebruik van een panel dat bestaat uit herverzekeraars met een rating. De algemene richtlijn geeft een minimale rating van A- aan. Het huidige panel bestaat echter, gezien het langdurige karakter van de onderliggende business, bij casualty uit maatschappijen met minimaal een A+ rating en bij Leven en Arbeidsongeschiktheid uit maatschappijen met AA-rating. Een belangrijk uitgangspunt is continuïteit binnen de verschillende panels van herverzekeraars.

Verder wordt bij het quota share contract op Leven dat per 1 januari 2011 is ingegaan, het tegenpartijrisico geminimaliseerd door een collateral op de herverzekerde voorzieningen.

Hypotheekportefeuille

SRLEV loopt een beperkt tegenpartijrisico op haar hypotheekportefeuille. Van een deel van de hypotheeken is de aflossing gegarandeerd via de Nationale Hypotheek Garantie. De waardestijgingen in het verleden hebben ertoe geleid dat de executiewaarden van de onderpanden sterk zijn toegenomen. De huizenprijzen zijn weliswaar de afgelopen jaren gezakt, maar aangezien een groot deel van de portefeuille uit de periode 2000-2005 stamt, is deze daling kleiner dan de in het verleden behaalde prijsstijging. In geval van wanbetaling door een debiteur zal SRLEV dan ook in veel gevallen de vordering volledig kunnen innen door het onderpand te verkopen. Tenslotte, ook het voorzichtige acceptatiebeleid draagt bij aan een laag kredietrisicoprofiel van de hypotheekportefeuille.

5.6.3 Exposure

Vastrentende beleggingsportefeuille

De rentedragende beleggingsportefeuilles van SRLEV kennen voornamelijk Europese en Noord-Amerikaanse debiteuren, waarbij geen enkele debiteur, met uitzondering van de Duitse en de Nederlandse Staat, een belang van meer dan 5 procent in de rentedragende beleggingsportefeuille inneemt.

Beleggingen verzekeringsactiviteiten

In miljoenen euro's

	2014	2013
Beleggingen		
- Reële waarde via winst- en verliesrekening: Aangewezen	225	415
- Voor verkoop beschikbaar	24.200	20.030
- Leningen en vorderingen	6.991	6.862
Rentedragende beleggingenportefeuille	31.415	27.307
Aandelen en vergelijkbare beleggingen	1.296	924
Totaal	32.711	28.231

De volgende tabel toont de verdeling van de rentedragende beleggingsportefeuille naar sector. De verschuiving naar staatsobligaties is een gevolg van de

derisking strategie van SRLEV naar aanleiding van de bijgestelde risk appetite.

Verdeling rentedragende beleggingsportefeuille (sector)

In miljoenen euro's

	2014		2013	
Staatsobligaties	20.391	65%	15.892	58%
Bedrijfsobligaties financiële sector	3.147	10%	3.377	13%
Onderhandse leningen inzake spaarhypotheken	5.404	17%	5.311	19%
Bedrijfsobligaties niet-financiële sector	1.200	4%	1.355	5%
Mortgage backed securities	1.023	3%	1.223	4%
Overige	250	1%	149	1%
Totaal	31.415	100%	27.307	100%

Het volgende overzicht toont de verdeling over de diverse ratingcategorieën van de rentedragende beleggingen (exclusief hypotheken). De strategische mix van de diverse categorieën binnen de portefeuille

rentedragend wordt jaarlijks vastgesteld in het ALM-Beleggingsplan. De categorie zonder rating bestaat voor het grootste deel uit onderhandse leningen inzake spaarhypotheken.

Verdeling rentedragende beleggingsportefeuille (rating)

In miljoenen euro's

	2014		2013	
AAA	21.891	70%	16.240	59%
AA	1.369	4%	2.404	9%
A	1.555	5%	1.883	7%
BBB	908	3%	1.066	4%
< BBB	26	0%	74	0%
Geen rating	5.666	18%	5.640	21%
Totaal	31.415	100%	27.307	100%

Van de vastrentende portefeuille had 80 procent een rating van A of hoger (ultimo 2013: 76 procent) en 70 procent een AAA-rating (ultimo 2013: 60 procent).

Onderstaande tabel bevat de verdeling van de rentedragende beleggingsportefeuille naar geografisch gebied.

Verdeling rentedragende beleggingsportefeuille (geografisch)

In miljoenen euro's	2014		2013	
Nederland	13.808	44%	13.244	49%
Duitsland	12.646	40%	8.518	31%
Oostenrijk	935	3%	845	3%
Frankrijk	539	2%	977	4%
Italië	454	1%	399	1%
Spanje	336	1%	364	1%
Overig	2.697	9%	2.960	11%
Totaal	31.415	100%	27.307	100%

In de categorie 'overig' zitten tevens Europese en andere internationale instellingen die niet aan één land zijn toe te wijzen.

Hypotheeken

De afname van de hypotheekportefeuille is naast reguliere aflossingen voor een groot deel toe te schrijven aan het afwickelen van een hypotheektransactie met SNS Bank.

Hypotheeken verzekeringsactiviteiten naar aard van zekerheid

In miljoenen euro's ¹	2014	2013
Hypotheeken < 75% van executiewaarde	482	1.014
Hypotheeken > 75% van executiewaarde	452	658
Hypotheeken met Nationale Hypotheekgarantie	1.131	1.181
Woningen gelegen in Nederland:	2.065	2.853
Specifieke voorzieningen voor oninbaarheid	-7	-7
Totaal	2.058	2.846

¹ Hypotheeken zijn onderdeel van de balanspost beleggingen in leningen en vorderingen.

5.6.4 Beheersing van achterstallige en geherwaardeerde bezittingen

In onderstaande tabel worden de financiële instrumenten weergegeven naar achterstand en/of bijzondere waardevermindering:

Financiële instrumenten -bijzondere waardevermindering 2014-

In miljoenen euro's	Niet in achterstand en geen bijzondere waardevermindering	Financiële activa in achterstand en geen bijzondere waardevermindering	Financiële activa met bijzondere waardevermindering	Voorzien	Totaal
Beleggingen	25.663	62	-4	--	25.721
Leningen en vorderingen	9.020	36	--	-7	9.049
Overige activa	409	40	--	-7	442
Totaal	35.092	138	-4	-14	35.211

Financiële instrumenten -bijzondere waardevermindering 2013-

In miljoenen euro's	Niet in achterstand en geen bijzondere waardevermindering	Financiële activa in achterstand en geen bijzondere waardevermindering	Financiële activa met bijzondere waardevermindering	Voorzien	Totaal
Beleggingen	21.358	27	-16	--	21.369
Leningen en vorderingen	9.655	60	--	-7	9.708
Overige activa	502	63	--	-5	560
Totaal	31.515	150	-16	-12	31.637

SRLEV verantwoordt een bijzondere waardevermindering op aandelen indien de marktwaarde 25 procent of meer is gedaald onder de kostprijs, of negen maanden of langer onafgebroken tenminste 5 procent onder de kostprijs noteert.

SRLEV verantwoordt een bijzondere waardevermindering op vastrentende financiële instrumenten indien bij het financieel instrument sprake is van een tot verlies leidende gebeurtenis. Ter identificatie hiervan worden de financiële instrumenten periodiek beoordeeld aan de hand van een aantal door het FinCo vastgestelde criteria. Financiële instrumenten

die aan één of meer van deze criteria voldoen worden individueel geanalyseerd en beoordeeld. Uit deze analyse wordt geconcludeerd of sprake is van een tot verlies leidende gebeurtenis.

5.6.5 Saldering financiële activa en passiva

In onderstaande tabel worden de gesaldeerde en niet-gesaldeerde financiële activa en verplichtingen weergegeven. Daarnaast zijn gerelateerde waarden opgenomen die niet zijn gesaldeerd, maar waarmee wel het kredietrisico wordt beperkt.

Financiële activa en verplichtingen 2014

In miljoenen euro's	Gerelateerde waardes niet gesaldeerd in de balanswaarde						Overig financieel onderpand	Gesaldeerde waarde
	Ongesaldeerde opgenomen balanswaarde	Tegengestelde opgenomen balanswaarde	Gesaldeerde balanswaarde	Financiële instrumenten	Kas onderpand			
<i>Financiële activa</i>								
Derivaten	846	--	846	313	526	--	7	
Totaal financiële activa	846	--	846	313	526	--	7	
<i>Financiële passiva</i>								
Derivaten	169	--	169	52	117	--		
Schulden aan banken	1.504	--	1.504	260	--	260	984	
Totaal financiële passiva	1.674	--	1.674	312	117	260	984	

Financiële activa en verplichtingen 2013

In miljoenen euro's	Gerelateerde waarden niet gesaldeerd in de balanswaarde						Gesaldeerde waarde
	Ongesaldeerde opgenomen balanswaarde	Tegengestelde opgenomen balanswaarde	Gesaldeerde balanswaarde	Financiële instrumenten	Kas onderpand	Overig financieel onderpand	
<i>Financiële activa</i>							
Derivaten	590	--	590	86	346	139	19
Totaal financiële activa	590	--	590	86	346	139	19
<i>Financiële passiva</i>							
Derivaten	123	--	123	86	--	--	37
Schulden aan banken	2.753	--	2.753	--	--	1.347	1.406
Totaal financiële passiva	2.876	--	2.876	86	--	1.347	1.443

5.7 Liquiditeitsrisico

5.7.1 Risico's

Het liquiditeitsrisico is het risico dat SRLEV niet op korte termijn kan beschikken over voldoende liquide middelen om aan haar financiële verplichtingen te voldoen, al dan niet onder normale omstandigheden of in tijden van stress en zonder dat dit gepaard gaat met onaanvaardbare kosten of verliezen.

Het liquiditeitsrisicobeleid kent drie verdedigingslijnies:

- de kaspositie;
- de liquiditeitsbuffer;
- het liquidity-contingency-beleid.

Aan de hand van deze verdedigingslijnies wordt het liquiditeitsrisicomanagement ingedeeld. Het liquiditeitsrisico wordt gevolgd en gestuurd zowel op geconsolideerd niveau als op het niveau van de juridische entiteit.

5.7.2 Risicomanagementproces

Het beleid van SRLEV is meer aanwezige liquiditeit dan vereiste liquiditeit te hebben. Bij de bepaling van de vereiste liquiditeit wordt rekening gehouden met het kunnen opvangen van een stresssituatie. SRLEV heeft naast het reguliere liquiditeitsmanagement het liquiditeitsrisicobeleid opgesteld met minimumnormen voor de beschikbare liquide beleggingen.

Het beleid met betrekking tot het liquiditeitsrisico is gebaseerd op drie verdedigingslijnies:

Kaspositie

De kaspositie kan worden gesplitst in een kaspositie voor het beleggingscircuit en een kaspositie voor het huishoudcircuit. In het huishoudcircuit komen premies binnen en worden uitkeringen gedaan. In het beleggingscircuit wordt rendement gemaakt op beleggingen (bezien vanuit een langjarig gemiddelde) en worden afgeloste leningen herbelegd. De relatie tussen de twee circuits wordt gelegd via de kasposities en kasstromen van beide circuits. Wanneer de premies in het huishoudcircuit de uitkeringen (en kosten) overtreffen, stroomt er geld van het huishoudcircuit naar het beleggingscircuit. Wanneer de uitkeringen (en kosten) in het huishoudcircuit de premie-inkomsten overtreffen, wordt er geld onttrokken uit het beleggingscircuit.

Liquiditeitsbuffer

Als tweede verdedigingslinie heeft SRLEV een liquiditeitsbuffer ingesteld. Om liquiditeit technisch een verantwoord beleggingsbeleid mogelijk te maken, in een situatie waarbij onttrekkingen groter zijn dan premie-inkomsten, wordt een liquiditeitsbuffer in stand gehouden als onderdeel van de beleggingsportefeuille. Deze interne liquiditeitsbuffer bestaat uit de vereiste liquiditeitsbuffer onder Solvency II en is opgehoogd met een extra buffer. De aanwezige buffer bestaat uit staatsobligaties en bedrijfsobligaties, inclusief asset backed securities. De benodigde buffer wordt gevormd door de negatieve impact op basis van haircuts op de marktwaarden van de obligaties, negatieve impact van reeds gestort collateral bij tegenpartijen, afkoopschok op basis van Solvency II regelgeving en in transacties reeds benutte liquiditeit (onder meer Quota Share Reinsurance transacties, repurchase agreements).

Contingencybeleid

De laatste verdedigingslinie dient om een situatie op te vangen waarin de normale liquiditeitsbuffer onvoldoende blijkt. Hiervoor heeft SRLEV een Crisis Management Team-structuur (CMT) ingericht. Het CMT-structuur dient om bij een snel verslechterende liquiditeits- en kapitaalpositie tijdig maatregelen te nemen. Dit om een faillissement dat in het uiterste geval zou kunnen optreden te voorkomen en/of om alle verplichtingen die voortvloeien uit de verzekeringsportefeuille ordentelijk af te wikkelen.

Liquiditeitsbuffer

In miljoenen euro's

	2014	2013
Aanwezige liquiditeit	28.534	19.870
Vereiste liquiditeit	-17.357	-13.463
Beschikbare liquiditeit	11.177	6.407
Benutting liquiditeit	-597	-636
Resterende liquiditeit	10.580	5.771

Credit ratings

Lange termijn	S&P	Moody's	Fitch
REAAL N.V.	BBB- (stable)	--	--
SRLEV N.V.	BBB+ (stable)	Baa3 (developing)	BBB (negative)

Ratings verzekeringsactiviteiten verder onder druk

In 2014 stonden zowel het resultaat als de kapitaalpositie van de verzekeringsactiviteiten onder druk, als gevolg van verschillende factoren, zoals de daling van de lange rente, het 'derisken' van de beleggingsportefeuille, de felle concurrentie op de markt voor pensioenen en wijzigingen van modelparameters bij de berekening van de solvabiliteit. Naarmate het jaar vorderde leidde dit tot downgrades van de verzekeringsratings bij alle rating agencies.

Verandering ratings verzekeringsactiviteiten in chronologische volgorde

Op 6 mei 2014 bevestigde S&P de rating van SRLEV op A-. De rating van de verzekeringsholding, REAAL N.V., werd bevestigd op BBB. De outlook van de ratings bleef negatief en reflecteerde de zorgen van S&P aangaande de toekomstige winstgevendheid van de verzekeringsactiviteiten, het executierisico van de ontvlechting van de holding, bank- en verzekeringsactiviteiten en onzekerheid met betrekking tot de toekomstige eigenaar van de verzekeringsactiviteiten.

5.7.3 Exposure

Daling van de marktrente en derisking binnen de beleggingsportefeuille heeft de aanwezige liquiditeit doen toenemen. Daarnaast zijn enkele contracten anders gefinancierd dan wel beëindigd, dit heeft ook een positief effect gehad op de uiteindelijke resterende liquiditeit.

Op 23 mei 2014 verlaagde Fitch de rating van SRLEV met 1 notch naar BBB (outlook stable). Deze verlaging weerspiegelde, aldus Fitch, de druk op de huidige en toekomstige winstgevendheid en de onzekerheid over de toekomstige eigenaar van de verzekeringsactiviteiten.

Op 23 oktober 2014 verlaagde S&P de ratings van SRLEV met 1 notch naar BBB+ (outlook stable). De rating van de verzekeringsholding, REAAL N.V., werd ook verlaagd met 1 notch naar BBB-. S&P had op 6 mei 2014 aangegeven dat de verzekeringsactiviteiten een nettowinst in 2014 zouden moeten tonen om de ratings te handhaven. S&P achtte, gezien het gerapporteerde verlies over de eerste halfjaar, onwaarschijnlijk dat aan dit criterium zou worden voldaan, waarna zij de ratings verlaagde.

Op 9 december 2014 verlaagde Moody's de rating van SRLEV met 1 notch naar Baa3 (outlook developing). De verlaging van de rating werd met name gedreven door afnemende winstgevendheid, waarvan Moody's verwacht dat deze ook in de toekomst zal afnemen, en een verslechterende kapitalisatie. De outlook werd gewijzigd van stable naar developing, om de

onzekerheid over de verschillende toekomstscenarios weer te geven.

Op 12 december 2014 bevestigde Fitch de rating van SRLEV. De outlook van de rating werd herzien naar negatief vanwege de aanhoudende druk op de winstgevendheid, het hoger dan verwachte nettoverlies over de eerste 9 maanden van 2014 en de hoge waarschijnlijkheid dat de verzekeringsactiviteiten een materieel nettoverlies over 2014 zouden realiseren.

5.8 Niet-financiële risico's

5.8.1 Risico's

Zoals beschreven in de risicoclassificatie onderscheidt SRLEV zowel financiële als niet-financiële risico's. De niet-financiële risico's bevatten strategische, integriteits- en operationele risico's. De afdeling Non Financial Risk (NFR), onderdeel van het domein van de CRO monitort en adviseert het management over deze risico's.

Strategisch risico

Het strategisch risico is het risico dat strategische doelstellingen niet worden gerealiseerd, omdat niet, in onvoldoende mate of niet snel genoeg wordt gereageerd op veranderingen in de omgevingsfactoren en het ondernemingsklimaat. SRLEV onderscheidt zes subrisico's die bij adequate beheersing (kunnen) leiden tot realisatie van de strategische doelstellingen als gevolg van een afname van de kwetsbaarheden van de groep.

Integriteitsrisico (compliance risico)

Het integriteits- en compliance risico is het risico dat de integriteit van SRLEV wordt aangetast door handelingen (of het nalaten hiervan) in strijd met haar interne (kern)waarden, maatschappelijke normen en waarden of gedragsgerelateerde wet- en regelgeving dan wel voorschriften waaraan SRLEV gebonden is bij de verlening van haar financiële diensten, of de vertaalslag hiervan in interne regelgeving.

Het kan leiden tot maatregelen van toezichthouders, financiële schade of aantasting van de reputatie van SRLEV. De scope van externe wet- en regelgeving is die wet- en regelgeving waarop toezichthouders toezicht uitoefenen voor wat betreft de NFR-aspecten zoals de Wft, Wwft en Sanctiewet, daarnaast relevante internationale wet- en regelgeving.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van directe of indirecte verliezen die het gevolg zijn van ontoereikende of gebrekkige interne processen en systemen, van ontoereikend of gebrekkig menselijk handelen, dan wel van externe gebeurtenissen. In deze betekenis heeft het operationeel risico een overkoepelend karakter. Het is nader uitgewerkt in IT-risico's, aanbestedingsrisico's, juridische risico's en overige operationele risico's.

5.8.2 Risicomanagementproces

SRLEV heeft verschillende maatregelen genomen om niet-financiële risico's te beheersen. De belangrijkste componenten zijn:

- Het door NFR geformuleerde groepsbeleid, waaronder het operationeel risicoraamwerk, op het gebied van integere bedrijfsvoering voor niet-financiële risico's. NFR adviseert desgewenst over de vertaalslag van wet- en regelgeving naar de inrichting binnen de bedrijfsonderdelen en monitort op de naleving.
- Het training & awarenessprogramma om management en medewerkers bewust te maken van integriteit en de beheersing van niet-financiële risico's. Onder andere informatiebijeenkomsten, e-learning, presentaties en train de trainer workshops maken hiervan deel uit.
- De adviesfunctie van stafafdelingen die onafhankelijk van de eerste lijn opereren bij de ontwikkeling, evaluatie en goedkeuring van producten. In de PMPC's heeft de tweede lijn een vetorecht.
- Het centrale meldpunt waar medewerkers diverse vormen van incidenten kunnen melden zoals fraude, ongewenste omgangsvormen en informatiebeveiligingsincidenten. Hiermee beogen we dat risico's tijdig worden gemeld om gevolgschade te voorkomen of te beperken en om adequate maatregelen te treffen ter voorkoming van soortgelijke incidenten. Medewerkers kunnen als klokkenluider ook anoniem incidenten via het meldpunt melden.
- Onderzoeken naar fraude worden risicogebaseerd uitgevoerd, eventueel met specialistische externe ondersteuning.
- Het monitoringprogramma dat jaarlijks wordt uitgevoerd door NFR. Op basis van een risicogebaseerde analyse bepaalt NFR welke

middelen worden ingezet op relevante onderwerpen.

- De kwartaalrapportage over niet-financiële risico's. Deze kwartaalrapportage biedt de directie van SRLEV, het VRC en de Risicocommissie van de Raad van Commissarissen een overzicht van de hoog-risico-issues en de belangrijkste ontwikkelingen in niet-financiële risico's. Onderdeel daarvan betreft de inbedding van Klantbelang Centraal, voortgang in de opvolging van actiepunten, de implementatie van nieuwe/gewijzigde wet- en regelgeving en een analyse van de ontwikkelingen in incidenten. Tevens bevat deze rapportage een beeld van de mate waarin SRLEV in overeenstemming met haar risicobereidheid handelt.
- De periodieke in-control verklaringen door de directie van SRLEV. In deze verklaring rapporteren zij over de belangrijkste risico's en bijbehorende beheersmaatregelen, de verbeteringen die ten opzichte van de vorige periode zijn gerealiseerd en welke verbeteracties onderhanden zijn. In de in-control verklaring zijn de meest wezenlijke risico's benoemd.

Daarnaast verzorgt de afdeling Compliance advies en ondersteuning op het gebied van:

- Organisatie-integriteit: signaleren van en rapporteren over hoge risico's, ondersteuning bij privacy, deskundigheid en klachtenafhandeling, informatieverzoeken van toezichthouders, meting en opvolging integriteit door middel van het medewerkers onderzoek;
- Medewerkersintegriteit: coördinatie en begeleiding bij integriteitsincidenten, bestuurdersaangelegenheden, ondersteuning bij integriteitsintroductie nieuwe medewerkers, meldingen en werkzaamheden rondom privé beleggingstransacties;
- Productintegriteit: adviseren in PMPC, PARP en productontwikkelingstrajecten overeenkomstig criteria AFM en Klantbelang Centraal;
- Klantintegriteit: tweedelijns adviesrol in implementatie beleid, acceptatie verhoogd risico klanten, alerts sanctielijsten en kwartaalrapportage klantscreening;
- Integriteit Samenwerkingsverbanden: begeleiden bij hanteren van kwaliteitscriteria ten aanzien van tussenpersonen, werkzaamheden in relatie tot tussenpersonen waaronder intermediairmeldingen,

screeningen, directe distributie en klachtafhandeling.

5.8.3 Ontwikkelingen

In 2014 heeft de sociaal maatschappelijke discussie over de financiële sector zich voortgezet. VIVAT Groep, waaronder SRLEV, heeft in de aandacht gestaan, met name in het licht van de nationalisatie, de beleggingsverzekeringen en communicatie rondom de splitsing van bank en verzekeringsactiviteiten, gecombineerd met de mogelijke verkoop van de verzekeringsactiviteiten.

VIVAT Groep is duidelijk in het centraal stellen van het klantbelang wat tot uitdrukking komt in haar missie, kernwaarden en strategie. De basis voor een integere en beheerste bedrijfsvoering is het handelen in lijn met bestaande wet- en regelgeving en interne regels. Gedurende 2014 is structureel aandacht besteed aan het onderhouden en borgen van integriteit in de uitvoering van haar werkzaamheden. SRLEV hanteert een 'code of conduct' en procedures om deze integriteit te borgen.

In 2014 heeft het management van Non Financial Risk binnen VIVAT Groep, waaronder SRLEV, haar activiteiten verder ontwikkeld:

- in 2014 is na de splitsing van bank- en verzekeringsactiviteiten het organisatiebrede integriteitsonderzoek uitgevoerd. Mede in het kader van een potentieel verhoogd risico in de fase waarin VIVAT Groep en haar juridische entiteiten inclusief SRLEV verkeren, is dit onderzoek in de volle breedte van VIVAT Groep ingericht als onderdeel van het medewerkers onderzoek. Deze meer extensieve benadering stelt het management in de gelegenheid gericht, over de diverse lines of business en stafafdelingen heen, risico's te monitoren en waar nodig te mitigeren. Verder is gestart met het binnen alle business-units uitrollen van een groepsbreed risk appetite dashboard voor niet-financiële risico's.;
- Non Financial Risk is de driver van de inrichting van het Integrated Control Framework zoals beschreven in paragraaf 5.2.2. Eerste lijns bedrijfsonderdelen zullen uiteindelijk evenwel het meeste werk verricht hebben in dit verband.
- de directie van SRLEV heeft de 'moreel ethische verklaring' getekend. Hierin verklaart de directie

haar verantwoordelijkheden uit te voeren op integer en professionele wijze, daarbij de belangen van de diverse stakeholders zorgvuldig af te wegen en het klantbelang centraal te stellen.

Gedurende de overdracht van verantwoordelijkheden naar de verzekeraar is binnen VIVAT Groep voor SRLEV en andere groepsentiteiten een zelfstandig opererende Non Financial Risk-organisatie ingericht. De afdelingen Compliance, Operational Risk Management, Interne Controle en Veiligheidszaken maken deel uit van deze organisatie. Non Financial Risk heeft zitting en mandaat in alle relevante comités binnen de governance-structuur.

5.8.4 Niet-financiële risico's exposure

Door de transitiefase van de organisatie, de inrichting van een Solvency II compliant organisatie, de complexe business uitdagingen en de nodige maatschappelijke ontwikkelingen rondom pensioenen en het beleggingsverzekeringsdossier, blijft de druk op de organisatie en mensen onverminderd hoog. Gezien de situatie rond de kapitalisatie wordt veel aandacht besteed aan financiële risico's met als gevolg dat niet-strategische, niet-financiële risico's minder aandacht krijgen. Dit is merkbaar doordat sprake is van beperkte voortgang in het mitigeren van eerder gerapporteerde niet-financiële risico's. Daarnaast bestaat het risico dat medewerkers voor langere periode uitvallen of dat medewerkers met specifieke kennis de organisatie verlaten.

Interne en externe ontwikkelingen leiden tot een zeer hoog risicoprofiel van het dossier beleggingsverzekeringen. Er is een tendens waarneembaar van verzwaring op de activeringnormering door de toezichthouder. De huidige activeringsresultaten zijn nog niet op het gewenste niveau, met daarbij een zeer ambitieus commitment in de richting van de toezichthouder. De eisen van de toezichthouder voor activering van klanten blijven hoog en verschuiven van inspanningsverplichting naar resultaatverplichting. Door vertraging in de planning en uitvoering van het verkrijgen van een goedkeurende controleverklaring op de compensatieberekeningen, is het herstel naar klanten toe vertraagd.

Topprioriteit voor Zwitserleven is het succesvol uitvoeren van het verlengingstraject. Met name de

nieuwe pensioenwetgeving, de onzekere situatie rond de verkoop van de verzekeraar en het teruglopen van de performance van Zwitserleven heeft dit tot een kritisch proces gemaakt.

5.8.5 ICT-risico's

Uitfasering oude systemen

Het rationaliseren van de ICT-omgeving van VIVAT Groep is geborgd in de meerjarenplannen en wordt nauwlettend gemonitord middels roadmaps.

De roadmaps bevatten het totale plan om de bedrijfsdoelstellingen te realiseren middels een gedetailleerd overzicht van de huidige en toekomstige Business- & ICT-landschappen. Dat plan is vertaald in een meerjaren tranche planning met daarin per jaar alle nodige projecten om de bedrijfsdoelen te bereiken. Tevens worden de implicaties van deze projecten voor ICT-kosten getoond – door het kostenallocatiemodel van de ICT-kosten van VIVAT Groep te koppelen aan de ICT-componenten, waar ook SRLEV gebruik van maakt.

De roadmaps zijn daarmee de basis voor het monitoren van de voortgang van de verandering-kalender. Dit heeft bijgedragen aan de succesvolle implementatie van de verandering in het ICT-landschap in de afgelopen jaren inclusief de rationalisaties. De uitvoering van de roadmaps ligt goed op planning met als gevolg dat de komende jaren het aantal applicaties verder zal dalen.

ICT-beveiliging

VIVAT Groep, waaronder SRLEV, trekt als financieel concern veel aandacht van cybercrime criminelen. Bestrijding van cybercrime is dan ook een belangrijke prioriteit. VIVAT Groep heeft daarom een duidelijke keuze gemaakt, namelijk dat het bereikte niveau van informatiebeveiliging door de splitsing van bank en VIVAT Groep niet zal dalen. Dit betekent dat ook in de komende jaren het voorkomen en bestrijden van cybercrime hoog op de agenda van de directies en Raad van Commissarissen zal staan en dat er passende maatregelen zullen worden genomen om op organisatorisch en technisch gebied de strijd met de criminelen aan te kunnen. Op organisatorisch gebied zal de samenwerking met strategische partners worden versterkt. Op technisch gebied zal de inzet van nieuwe tooling worden onderzocht.

Uitbesteding

VIVAT Groep inclusief SRLEV beweegt op het gebied van ICT van zelf doen naar regie voeren. Op gebieden in de waardeketen van de consument waar we minder onderscheidend zijn, schuiven we op naar uitbesteding. We beoordelen hoe de benodigde functionaliteiten in die waardeketen in componenten kan worden ingekocht of uitbesteed. Er worden meerdere vormen van uitbesteding ingezet, variërend van inzet van pakketsoftware tot het afnemen van diensten uit de cloud of outsourcing van de dienst. Bij uitbesteding hebben we te maken met andere risico's. Om het beheersingsniveau bij outsourcing op gewenst niveau te houden, maken we risicoanalyses. Om te voldoen aan onze eisen ten aanzien van risicobeheersing zijn de kennis en capaciteit van de IT&C-organisatie naar een hoger peil gebracht.

5.9 Kapitaalmanagement

5.9.1 Definitie

Kapitalisatie is de mate waarin SRLEV beschikt over een kapitaalbuffer die nodig is voor afdekking van onvoorziene verliezen en/of voor het realiseren van de strategische doelstellingen van de onderneming. Deze kapitaalbuffer moet voldoen aan onze interne normen alsmede aan de externe normen van toezichthouders en rating agencies.

In zijn algemeenheid geldt dat kapitalisatie de relatie legt tussen de risicodragende activiteiten en het beschikbare (toetsings-)vermogen. Er bestaat een kans dat meer kapitaal nodig is dan voorzien. Dit kan bijvoorbeeld voortkomen uit een afboeking ten laste van het toetsingsvermogen of een verandering van de omvang van de risicodragende activiteiten. Het grootste risico in dit verband ontstaat als SRLEV (tijdelijk) niet in staat is nieuw kapitaal aan te trekken of niet in staat is een verkleining van de risico's tot stand te brengen.

5.9.2 Kapitaalbeleid

SRLEV heeft een kapitaalbeleid. De primaire doelstelling van het kapitaalbeleid is om te allen tijde te beschikken over voldoende kapitaal, zodat kan worden voldaan aan de verplichtingen jegens polishouders en aan alle wettelijke vereisten. De tweede doelstelling van het kapitaalbeleid is het zo efficiënt en flexibel mogelijke

inzetten van kapitaal en het faciliteren van de uitvoering van de strategie van SRLEV.

Naast het kapitaalbeleid is er ook een Capital Contingency Plan (CCP), waarin het beleid in een contingency situatie wordt uiteengezet. 'Contingency' wordt daarbij gedefinieerd als een (dreigend) kapitaaltekort voor SRLEV, wat een direct gevaar vormt voor het voortbestaan van SRLEV in haar huidige vorm en daarmee voor haar stakeholders. In de Risk Appetite Statements heeft SRLEV specifieke aanleidingen gedefinieerd die bepalen of een contingency situatie van toepassing is. De nadruk bij deze aanleidingen ligt op kapitaalmaatstaven waaraan governance- en managementmaatregelen zijn gekoppeld. Het kapitaalbeleid van SRLEV vormt de basis voor de vertaling van het beleid in lager beleid, procesbeschrijvingen, procedures, etcetera.

Het management geeft sturing aan de kapitaalpositie aan de hand van het Kapitaal & Fundingplan, de ALM-studie, de Risk Dashboards en de Rapportage Financiële Risico's. In het Kapitaal & Fundingplan wordt de kapitaal en funding planning voor de middellange termijn beschreven. Onderdeel hiervan is prognose voor de solvabiliteit voor drie toekomstige jaren. Het Kapitaal & Fundingplan is gebaseerd op het OP zoals aangeleverd door de onderliggende businessunits en op eventuele aanvullende inzichten. De afdeling Balans Optimalisatie binnen BSM is verantwoordelijk voor de oplevering van dit plan.

5.9.3 Regelgevend kader

Solvency I

Voor de berekening van de huidige solvabiliteit voor SRLEV wordt het Solvency I toezichtskader toegepast. Het aanwezig kapitaal is hierbij voornamelijk gebaseerd op het saldo van marktwaarde van activa en passiva, gecorrigeerd voor immateriële activa en verhoogd met achtergestelde schulden. Het vereist kapitaal is gerelateerd aan de omvang van de verzekeringstechnische voorziening.

Solvency II

Via het Besluit prudentiële regels (Bpr2015) zal de volgende fase in werking treden voordat Solvency II in 2016 zal worden geïmplementeerd. In 2015 zal de Solvency II-ratio op basis van het solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR) worden

geïmplementeerd. De uitkomst van de berekende Solvency II-ratio vormt vanaf 2015 voor alle verzekeraars een belangrijk criterium bij de bepaling of een verklaring van geen bezwaar nodig is voor kapitaalonttrekkingen.

Het Europese Solvency II-project leidt tot een nieuw toezichtskader en solvabiliteitsraamwerk, gebaseerd op marktconsistente waardering. Met Solvency II krijgen het toezicht op de risico's die een verzekeraar loopt en de beheersing daarvan een meer centrale rol. De financiële eisen zullen de risico's die de verzekeraars lopen beter weerspiegelen. Verder sluit Solvency II beter aan bij marktontwikkelingen alsook bij het interne risicomanagement van verzekeraars.

In het Solvency II-raamwerk komt kapitalisatie terug in drie pilaren:

In de eerste pilaar zijn de minimale prudentiële regels voor solvabiliteit opgenomen. Binnen deze pilaar zijn twee risicogewogen maatstaven geïntroduceerd: de Minimum Capital Ratio (MCR) en de Solvency Capital Ratio (SCR).

In de tweede pilaar is een proces opgenomen waarin (het senior management van) SRLEV periodiek een evaluatie van de kapitalisatie moet uitvoeren: de Own Risk Solvency Assessment (ORSA). Vast onderdeel van de ORSA is dat verzekeraars moeten vaststellen of het standaardmodel passend is voor hun risicoprofiel. Indien het standaardmodel niet passend is moeten zij eigen modellen en methodieken ontwikkelen om daarmee zelf vast te stellen of hun kapitalisatie toereikend is. Op basis van de ORSA zal een dialoog tussen de verzekeraar en DNB als toezichthouder plaatsvinden in het kader van

het Supervisory Review Process (SRP). In dit SRP beoordeelt DNB de uitkomsten van de ORSA van een verzekeraar. De uitkomst van de SRP bepaalt het minimumkapitaalniveau voor een verzekeraar.

In de derde pilaar is vastgelegd hoe de verzekeraars naar de markt toe hun exposure en kapitaaltoereikendheid moeten rapporteren (disclosure). SRLEV zal jaarlijks openheid geven over haar solvabiliteitspositie en financiële conditie op een Solvency II-basis door middel van publieke rapportages. Solvency II gaat gelden voor SRLEV als zelfstandige vergunninghouder. Andere onderdelen van SRLEV vallen hierbij buiten scope. Het groepsregime is niet van toepassing op SRLEV.

5.9.4 Kapitaalpositie

Solvency I

De DNB-solvabiliteit van SRLEV N.V., de rechtspersoon waarbinnen het merendeel van de levensverzekeringsactiviteiten valt, daalde naar 141 procent, ten opzichte van 187 procent ultimo 2013. Deze daling werd in belangrijke mate veroorzaakt door meer gedetailleerd en herijkt modelleren van productkenmerken, de verwachte hogere kosten door het dissynergie-effect van de ontvlechting, lagere geprojecteerde kostenbesparingen en bijstellingen van projecties van premie-inkomsten. Daarnaast daalde de solvabiliteit van SRLEV door de kredietfaciliteit van € 105 miljoen die in 2014 aan REAAL N.V. is verstrekt. Deze kredietfaciliteit wordt in mindering gebracht op het beschikbare kapitaal en verlaagt daarmee de solvabiliteit van SRLEV. De solvabiliteit daalde ook door de ontwikkeling van marktparameters en bestandsontwikkeling.

In miljoenen euro's

	2014	2013
DNB-solvabiliteitspercentage REAAL N.V.	136%	172%
DNB-solvabiliteitspercentage SRLEV N.V.	141%	187%
Aanwezig toetsingskapitaal	2.058	2.413
Vereiste solvabiliteit	1.465	1.294
Double leverage	128,2%	121,9%

Solvency II

REAAL N.V. heeft een proces doorlopen om in aanloop naar de toepassing van Solvency II, Solvency II resultaten vast te stellen. Hieronder volgt een beschrijving van de belangrijkste aannames die SRLEV

heeft gebruikt bij de vaststelling van de kapitaalpositie volgens Solvency II. Omdat Solvency II nog niet in werking is getreden, is nog niet gebruik gemaakt van het complete rapportage-traject maar van een verkort proces. SRLEV maakt gebruik van het standaardmodel onder

Solvency II. De onder Solvency II gerapporteerde cijfers zijn op dit standaardmodel gebaseerd. De definitieve uitkomsten zoals deze aan DNB worden gerapporteerd, kunnen afwijken.

De bepaling van het vereiste en aanwezige kapitaal onder Solvency II is gebaseerd op de inzichten per eind 2014. Hierbij is uitgegaan van de Delegated Acts uit oktober 2014. Verdere uitwerking van bijvoorbeeld de Level 3-specificaties kan nog leiden tot wijzigingen in de gebruikte methodologie.

De gebruikte curve per 31 december 2014, inclusief Ultimate Forward Rate (UFR), Credit Risk Adjustment (CRA) en Volatility Adjustment (VA), is aangeleverd door DNB. Bij de in werking treding van Solvency II in 2016 zal de van toepassing zijnde curve worden aangeleverd door EIOPA.

Bij berekening van de Solvency II-kapitaalpositie heeft SRLEV gebruik gemaakt van de optie om long-term

guarantee measures toe te passen. VIVAT Groep maakt gebruik van de VA. De Matching Adjustment (MA) is niet gebruikt. SRLEV houdt de optie open deze toepassing aan te vragen in 2015 of later.

Bij de bepaling van de Solvency II-kapitaalratio mag er belastingcompensatie worden toegepast op het vereiste kapitaal. Hierbij moet worden aangetoond dat toekomstige winsten na een verlies met de omvang van de SCR schok voldoende zijn om de netto latente belastingvordering die ontstaat door het verlies te kunnen compenseren. In de Solvency II resultaten is volledig afgezien van belastingverrekening in de SCR. Dit heeft circa 30% negatieve impact op de Solvency II ratios van SRLEV.

De indeling van het hybride kapitaal van SRLEV N.V. over Tier 1- en Tier 2-kapitaal is gebaseerd op de interpretatie van de transitional measures die zijn opgenomen in de level 1-regelgeving zoals bekend in januari 2015.

Overzicht belangrijkste uitgangspunten Solvency II

Item	Solvency II
Wettelijke basis	Delegated Acts October 2014
Curve	Swap +/- CRA + VA
CRA	10bps
VA	21bps
MA	Niet toegepast
UFR	UFR (vanaf jaar 20 in 40 jaar naar UFR van 4,2%)
Model t.b.v. Risico Marge	Standaard Model
CoC% in Risico Marge	SRLEV 6%
Reductie-factoren op Risico Marge	Nee
Reductie-factoren op SCR VTR	Nee
(longevity / lapse)	
Afkoop-waarde Vloer	Nee; afkoopvloer is niet van toepassing
Vereist vermogen	Op basis van gecorreleerde uitkomsten SCR berekeningen
Belasting-compensatie in vereist vermogen	0% van belastingvoordeel in vereist vermogen
Tiering van vermogen	Volgens Solvency II Delegated Acts (restricties op achtergesteld kapitaal en latente belastingvorderingen).

Gegeven het feit dat de Solvency II-regels nog onderwerp zijn van verandering en interpretatie wordt volstaan met het rapporteren van een indicatie. Per jaareinde beweegt de Solvency II-ratio van SRLEV rond de 100%. De indicatie van het aanwezige vermogen ligt rond de € 2,3 miljard. Omdat de berekeningen nieuw zijn en er procesverbeteringen waren gedurende 2014, is afgezien van vergelijkende cijfers per jaareinde 2013.

Going concern veronderstelling

Op 14 februari 2015 heeft SNS REAAL N.V. een Sale and Purchase Agreement getekend met Anbang. De verkoop van REAAL N.V. aan Anbang is voorwaardelijk aan onder andere goedkeuring door toezichthouders en een binnen grenzen vastgestelde daling van het IFRS vermogen tussen 31 december 2014 en 30 juni 2015. Op het moment van vaststelling van de jaarrekening

2014 is er geen reden om te veronderstellen dat aan de voorwaarden tot 'completion' niet zal worden voldaan. Echter, volledige zekerheid tot 'completion' bestaat op het moment van vaststellen van de jaarrekening niet.

Ultimo 2014 liggen de Solvency I solvabiliteit van REAAL N.V. en SRLEV N.V. met respectievelijk 136% en 141% onder de interne norm van 175%. Gelijktijdig met de verkoop van Reaal N.V. zijn afspraken gemaakt over de verhoging van de solvabiliteit van de entiteiten door Anbang. De indicatie daarvoor is het uitgangspunt voor het Verklaring van Geen Bezwaar ("VvGB") proces met de toezichthouders voor de afronding van het verkoopproces waarbij de solvabiliteit onder het vanaf 1 januari 2016 vigerende Solvency II regime zal uitkomen op tussen de 140 en 150%.

Indien niet aan de voorwaarden tot 'completion' van de transactie kan worden voldaan, zal door REAAL N.V. - indien de Solvency I solvabiliteit op dat moment nog steeds onder de 175% en de verwachting is dat niet aan de Solvency II solvabiliteitsnorm (Solvency Capital Requirement, SCR) zal kunnen worden voldaan - opnieuw beoordeeld worden welke maatregelen moeten worden genomen. In dat geval zal door SRLEV N.V. nadrukkelijk worden overwogen om geen nieuwe polishouders meer te accepteren en de risicoposities

van de bestaande polishouders in een gesloten portefeuille te beheren. De going concern veronderstellingen zullen voor verschillende balansposten daarop worden aangepast. Dit zal alsdan een materiële negatieve impact hebben op de financiële positie.

5.9.5 Marktgevoeligheid wettelijke solvabiliteit

De gevoeligheid van de wettelijke solvabiliteit (Solvency I) is een intern gebruikte maatstaf voor het risicobeheer. De gevoeligheidsanalyse Solvency at Risk is reeds toegelicht in paragraaf 5.5.2.1. Maandelijks wordt de Solvency I-ratio na (markt)stress berekend. Hiertoe worden schokken op rente, credit spreads, aandelen en vastgoed gehanteerd. De solvabiliteit na stress bedroeg ultimo 2014 112 procent.

De onderstaande tabel toont de gevoeligheid van de wettelijke solvabiliteit van SRLEV. De belangrijkste risico's zijn de rente en spread (credit spreads). De gevoeligheid voor rente wordt gemeten met een parallelle beweging van de rente curve. In werkelijkheid beweegt de curve niet parallel; daarmee is de gehanteerde renteschok indicatief.

Marktgevoeligheid wettelijke solvabiliteit (Solvency I) per 31 december

In procenten

	2014	2013
Rente -1%	-1%	-3%
Rente +1%	-2%	-7%
Kredietrisico-opslag bedrijfsobligaties +0,5%	-9%	-11%
Kredietrisico-opslag staatsobligaties +0,5%	-3%	-4%
Aandelenkoersen -10%	-2%	-1%

De daling van de rente- en spreadgevoeligheid is het gevolg van de derisking maatregelen die het afgelopen jaar zijn doorgevoerd. Deze maatregelen zijn onder meer aankoop van swaptions & swaps voor rente hedging en het herbeleggen van meer risicovolle beleggingen (zoals ABS/MBS, bedrijfsobligaties en aandelen) in minder risicovolle beleggingen (voornamelijk Nederlandse en Duitse staatsobligaties). De derisking maatregelen hebben als doel het stabiliseren van de Solvency II-ratio. Als gevolg daarvan is de hedge op Solvency I-basis minder effectief.

De stijging van het aandelenrisico is het gevolg van een herclassificatie van beleggingen in vastgoed naar aandelen.

Tot slot is SRLEV per december 2014 overgegaan van de ECB-AAA-curve met UFR naar de swapcurve met UFR voor waardering van de verplichtingen. Zie hiervoor paragraaf 5.4.4. De impact van deze overgang op de rentegevoeligheid is zeer gering gebleken. Zie paragraaf 5.5.2.1 en paragraaf 5.5.2.4 voor de risico's die de UFR met zich meebrengt. Dit risico is niet gewijzigd door overgang van de ECB AAA-curve naar de swapcurve.

5.9.6 ORSA

SRLEV voert ten minste jaarlijks een ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) uit. De directie van SRLEV toetst door middel van de ORSA de noodzakelijke hoeveelheid kapitaal en stelt eventueel managementacties vast om het kapitaal in overeenstemming te brengen met het risicoprofiel en de risk appetite. Risk stemt af met de directie van SRLEV in hoeverre de kapitalisatie in de huidige en toekomstige omstandigheden, gegeven de geïdentificeerde risico's, voldoende robuust is om overblijvende risico's te absorberen. Bij de vaststelling hiervan wordt gebruik gemaakt van scenario-analyse en stresstests. Dit alles wordt vastgelegd in het ORSA-document. Ten minste jaarlijks wordt een (intern) evaluatiemoment vastgesteld voor de ORSA.

De combinatie van business-strategie, risicobereidheid, solvabiliteitspositie en continue evaluatie leidt tot input voor de managementdiscussie ten aanzien van de noodzakelijke hoeveelheid kapitaal. De uitkomst van deze discussie is het ORSA-kapitaal: het door het management als minimaal aan te houden kapitaal, gegeven de huidige business, waarmee over een bepaalde horizon eventuele risico's die zich mogelijk gaan voordoen kunnen worden absorberen.

De processen die de input voor de ORSA vormen zijn als volgt:

De directie van SRLEV formuleert haar strategie en geeft daarmee ook kaders voor de strategie van de onderdelen van SRLEV. De business-strategie bevat de korte- en langetermijn doelstellingen vanuit zowel een kwantitatief als kwalitatief perspectief. De directie van SRLEV definieert in welke mate SRLEV bereid is risico's te lopen (de zogenaamde Risk Appetite Statement), welke vervolgens ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen. Na goedkeuring wordt deze risk appetite top-down doorgevoerd. De risk appetite (zie paragraaf 5.3.3) laat, vanuit een kwantitatieve invalshoek, onder meer zien hoeveel kapitaal ter beschikking staat voor het uitoefenen van de bedrijfsactiviteiten en het aangaan van nieuwe risico's.

De business-strategie is de basis voor verschillende risico's die moeten worden geïdentificeerd. Het betreft hier zowel financiële als niet-financiële risico's (zie

paragraaf 5.4 tot en met paragraaf 5.8). Deze risico's zijn vervolgens nader gespecificeerd binnen de risicobereidheid. Het is belangrijk dat de business-strategie realistisch is geformuleerd ten opzichte van de vastgestelde risicobereidheid. De fase die hierop volgt is de analyse van de risico's vanuit twee invalshoeken. Enerzijds wordt een analyse uitgevoerd hoe een risico zich manifesteert. Daarbij zal ook de toets moeten plaatsvinden in hoeverre wordt voldaan aan de beleidskaders. Anderzijds wordt weergegeven hoe de organisatie is ingericht om specifieke risico's te beheersen. Daarbij valt te denken aan de defensielijnen en borging in de organisatie van eigenaarschap, beleid, advies, uitvoering en monitoring zoals beschreven binnen de Risk Management Policies.

De prognose van de solvabiliteitspositie hangt vervolgens samen met de business-strategie en het OP. Jaarlijks stellen SRLEV en haar bedrijfsonderdelen een Kapitaal & Fundingplan op in lijn met het OP. De absorptiekracht van het aanwezige kapitaal wordt daarnaast op de proef gesteld door middel van het uitvoeren van stresstesten. Deze stresstesten worden intern gedefinieerd op basis van de kenmerken van de portefeuille en mogelijke (veelal macro-economische) scenario's. Een uitbreiding daarop is een reverse stresstest waarbij wordt gezocht naar mogelijke scenario's die het kapitalisatieniveau zullen aantasten tot een niveau dat intern als kritisch wordt aangemerkt en is vastgelegd in het Risk Appetite Statement. Door het uitvoeren van stresstesten worden de risico's voortvloeiende uit de business beter begrepen. Een stresstest kan tevens leiden tot het bijstellen van de business-strategie of risicobereidheid. Als gevolg van de continuïteitsanalyse en stresstesten kunnen daarom managementacties worden gedefinieerd. Doordat de business beter wordt begrepen, kan tevens een gedetailleerd contingency-plan worden geschreven voor situaties waarin de solvabiliteit in gevaar komt.

De evaluatie van de risico's en bijbehorende kapitaalseisen is een continu en iteratief proces.

In 2014 is een eigen risico beoordeling door VIVAT Groep en haar solo-entiteiten (waaronder SRLEV) uitgevoerd. De belangrijkste conclusie was dat VIVAT Groep op zoek zou moeten naar een kapitaalcrachtige (overname)partij en onderwijl zou moeten derisken. Naast allerlei derisking maatregelen, die op grond hiervan zijn ingezet, is de belangrijkste management

actie de herkapitalisatie via de verkoop van VIVAT Groep.

Jaarrekening

Inhoudsopgave

6 Geconsolideerde jaarrekening	74
6.1 Geconsolideerde balans	74
6.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening	75
6.3 Geconsolideerd totaalresultaat	76
6.4 Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen	77
6.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht	80
7 Toelichting geconsolideerde jaarrekening	81
7.1 Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening	81
7.1.1 Algemene informatie	81
7.1.2 Gehanteerde grondslagen	81
7.1.3 Gehanteerde grondslagen voor de consolidatie	86
7.1.4 Specifieke grondslagen balans	88
7.1.5 Specifieke grondslagen winst- en verliesrekening	107
7.1.6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen	111
7.1.7 Kasstroomoverzicht	111
7.2 Acquisities en verkopen	111
7.3 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	111
1 Immateriële vaste activa	111
2 Materiële vaste activa	112
3 Vastgoedbeleggingen	114
4 Beleggingen	114
5 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	117
6 Beleggingen voor rekening risico derden	118
7 Derivaten	119
8 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	119
9 Vorderingen op banken	120
10 Overige activa	120
11 Kas en kasequivalenten	121
12 Eigen vermogen	121
13 Achtergestelde schulden	121
14 Verzekerings- en herverzekeringscontracten	122
15 Overige voorzieningen	125
16 Schulden aan banken	125
17 Overige verplichtingen	126
18 Niet uit de balans blijkende verplichtingen	126
19 Verbonden partijen	128
20 Belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten	132

21 Belang in deelnemingen en overige ondernemingen	133
22 Gebeurtenissen na balansdatum	133
23 Netto premie-inkomen	134
24 Nettoprovisie en beheervergoedingen	136
25 Resultaat deelnemingen	136
26 Resultaat uit beleggingen	136
27 Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico polishouders	137
28 Resultaat financiële instrumenten	138
29 Verzekeringstechnische lasten	138
30 Lasten voor rekening en risico polishouders	138
31 Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten	139
32 Personeelskosten	139
33 Overige operationele lasten	140
34 Bijzondere waardeverminderingen (terugnemingen)	140
35 Overige rentelasten	140
36 Belastingen	140
7.4 Segmentatie	141
37 Gesegmenteerde informatie	141
7.5 Additionele toelichting geconsolideerde jaarrekening	141
38 Financiële instrumenten	141
39 Hedging en hedge accounting	150
40 Overzicht belangrijkste groepsmaatschappijen	153
8 Enkelvoudige jaarrekening	154
8.1 Enkelvoudige balans	154
8.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening	155
9 Toelichting enkelvoudige jaarrekening	156
9.1 Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening	156
9.2 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	156
1 Immateriële vaste activa	156
2 Materiële vaste activa	157
3 Deelnemingen in groepsmaatschappijen	158
4 Vastgoedbeleggingen	158
5 Beleggingen	159
6 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	160
7 Overige activa	160
8 Kas en kasequivalenten	161
9 Eigen vermogen	161
10 Achtergestelde schulden	163
11 Verzekerings- en herverzekeringscontracten	163
12 Overige voorzieningen	165
13 Schulden aan banken	165
14 Overige verplichtingen	166

15 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	166
16 Verbonden partijen	166
17 Accountantskosten	166
10 Overige gegevens	168
10.1 Gebeurtenissen na balansdatum	168
10.2 Regeling inzake de winst-en verliesbestemming	168
10.2.1 Statutaire regeling inzake de winst- en verliesbestemming per 31 december 2014	168
10.2.2 Winstbestemming	168
10.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	169

6 Geconsolideerde jaarrekening

6.1 Geconsolideerde balans

Voor resultaatverdeling en in miljoenen euro's

	Toelichting ¹	31 December 2014	31 December 2013
Activa			
Immateriële vaste activa	1	--	--
Materiële vaste activa	2	52	59
Vastgoedbeleggingen	3	267	268
Beleggingen	4	34.769	31.077
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	5	14.559	13.491
Beleggingen voor rekening risico derden	6	1.427	1.361
Derivaten	7	846	590
Uitgestelde belastingvorderingen	8	1.643	661
Herverzekeringscontracten	14	3.589	3.863
Vorderingen op banken	9	321	362
Vennootschapsbelasting		--	38
Overige activa	10	442	560
Kas en kasequivalenten	11	344	1.020
Totaal activa		58.259	53.350
Passiva			
Aandelenkapitaal ²		--	--
Overige reserves		2.652	3.103
Onverdeeld resultaat		-518	-416
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders		2.134	2.687
Belang van derden		--	1
Totaal eigen vermogen	12	2.134	2.688
Achtergestelde schulden	13	680	652
Verzekeringscontracten	14	44.943	39.727
Verplichtingen beleggingen rekening risico derden	6	1.427	1.361
Overige voorzieningen	15	20	14
Derivaten	7	169	123
Uitgestelde belastingverplichtingen	8	1.157	341
Schulden aan banken	16	1.504	2.753
Vennootschapsbelasting		69	--
Overige verplichtingen	17	6.156	5.691
Totaal passiva		58.259	53.350

¹ De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de geconsolideerde balans in paragraaf 7.3

² Het geplaatst en gestort kapitaal bedraagt zowel ultimo 2014 als ultimo 2013 € 45.000.

6.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening

In miljoenen euro's	Toelichting ¹	2014	2013
Baten			
Premie-inkomen		2.337	2.395
Herverzekeringspremies		161	164
Netto premie-inkomen	23	2.176	2.231
Provisie en beheervergoedingen		65	64
Verschuldigde provisie en beheervergoedingen		1	2
Nettoprovisie en beheervergoedingen	24	64	62
Resultaat deelnemingen	25	--	1
Resultaat uit beleggingen	26	1.383	1.304
Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders	27	2.159	628
Resultaat financiële instrumenten	28	-78	60
Totaal baten		5.704	4.286
Lasten			
Verzekeringstechnische lasten	29	3.473	2.559
Lasten voor rekening en risico van polishouders	30	2.329	1.663
Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten	31	46	77
Personeelskosten	32	150	124
Afschrijvingen op materiële vaste activa	2	6	11
Overige operationele lasten	33	136	151
Bijzondere waardeverminderingen	34	22	51
Overige rentelasten	35	231	207
Overige lasten		1	1
Totaal lasten		6.394	4.844
Resultaat voor belastingen		-690	-558
Belastingen	36	-172	-142
Nettoresultaat uit voortgezette activiteiten		-518	-416
Verdeling:			
Nettoresultaat uit voortgezette activiteiten toewijsbaar aan aandeelhouders		-518	-416
Nettoresultaat uit voortgezette activiteiten toewijsbaar aan belang derden		--	--
Nettoresultaat uit voortgezette activiteiten over de periode		-518	-416

¹ De bij de resultaatposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening in paragraaf 7.3.

6.3 Geconsolideerd totaalresultaat

Overig geconsolideerd totaalresultaat

In miljoenen euro's

	2014	2013
Posten die achteraf niet zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies		
Overige mutaties totaalresultaat	-1	-3
Totaal posten nooit te reclassificeren naar winst en verlies	-1	-3
Posten die achteraf mogelijk zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies		
Mutatie herwaarderingsreserve	--	-2
Mutatie cashflow hedgereserve	-8	8
Mutatie reële waardereserve	-27	-44
Totaal posten die achteraf mogelijk zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies	-35	-38
Overig totaalresultaat (na belastingen)	-36	-41

Totaalresultaat over de periode

in miljoenen euro's

	2014	2013
Netto resultaat over de periode	-518	-416
Overig totaalresultaat (na belastingen)	-36	-41
Totaalresultaat over de periode	-554	-457
Verdeling:		
Totaalresultaat toewijsbaar aan aandeelhouder	-553	-455
Totaalresultaat toewijsbaar aan belang derden	-1	-2
Totaalresultaat over de periode	-554	-457

6.4 Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen

Geconsolideerd overzicht mutaties totale eigen vermogen 2014

In miljoenen euro's

	Geplaatst ¹ kapitaal	Agio reserve	Herwaarderings reserve	Overige reserves	Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders	Belang van ² derden	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2014	--	1.619	84	984	2.687	1	2.688
Stelselwijziging activering acquisitiekosten	--	--	--	--	--	--	--
Aangepaste stand per 1 januari 2014	--	1.619	84	984	2.687	1	2.688
Ongerealiseerde herwaarderungen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	116	--	116	--	116
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	1	--	1	--	1
Ongerealiseerde herwaarderungen	--	--	2.547	--	2.547	--	2.547
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	3	--	3	--	3
Realisatie herwaarderungen via winst- en verliesrekening	--	--	-186	--	-186	--	-186
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	-422	--	-422	--	-422
Mutatie shadow accounting	--	--	-2.094	--	-2.094	--	-2.094
Overige mutaties	--	--	--	--	0	-1	-1
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	--	--	-35	--	-35	-1	-36
Nettoresultaat 2014	--	--	--	-518	-518	--	-518
Totaalresultaat 2014	--	--	-35	-518	-553	-1	-554
Totaal mutaties eigen vermogen 2014	--	--	-35	-518	-553	-1	-554
Stand per 31 december 2014	--	1.619	49	466	2.134	--	2.134

¹ Het geplaatste kapitaal is volgestort en bestaat uit 477 gewone aandelen met een nominale waarde van € 500,00 per aandeel.

² Betreft liquidatie en deconsolidatie van REAAL Venture Capital N.V.

SRLEV N.V. verklaart dat over 2014 geen dividend wordt uitgekeerd (idem 2013).

Overzicht herwaarderingsreserve en overige reserves 2014

In miljoenen euro's

	Herwaarderings materiële vaste activa	Cashflow hedge reserve	Reële waarde reserve	Som herwaarderings reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Som overige reserves
Stand per 1 januari 2014	4	8	72	84	1.400	-416	984
Stelselwijziging activering acquisitiekosten	--	--	--	--	--	--	--
Aangepaste stand per 1 januari 2014	4	8	72	84	1.400	-416	984
Overboeking netto resultaat 2013	--	--	--	--	-416	416	--
Overboeking netto resultaat 2013	--	--	--	--	-416	416	--
Ongerealiseerde herwaarderings uit hoofde van cashflow hedges	--	116	--	116	--	--	--
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	1	--	1	--	--	--
Ongerealiseerde herwaarderings	--	--	2.547	2.547	--	--	--
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	3	3	--	--	--
Realisatie herwaarderings via winst- en verliesrekening	--	--	-186	-186	--	--	--
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	-422	-422	--	--	--
Mutatie shadow accounting	--	-125	-1.969	-2.094	--	--	--
Overige mutaties	--	--	--	--	--	--	--
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	--	-8	-27	-35	--	--	--
Netto resultaat 2014	--	--	--	--	--	-518	-518
Totaal resultaat 2014	--	-8	-27	-35	--	-518	-518
Totaal mutaties eigen vermogen 2014	--	-8	-27	-35	-416	-102	-518
Stand per 31 december 2014	4	--	45	49	984	-518	466

Geconsolideerd overzicht mutaties totale eigen vermogen 2013

In miljoenen euro's

	Geplaatst kapitaal	Agio reserve	Herwaarderings reserve	Overige reserves	Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders	Belang van derden	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2013	--	1.619	122	1.401	3.142	3	3.145
Stelselwijziging activering acquisitiekosten	--	--	--	--	--	--	--
Aangepaste stand per 1 januari 2013	--	1.619	122	1.401	3.142	3	3.145
Ongerealiseerde herwaarderings uit hoofde van cashflow hedges	--	--	-13	--	-13	--	-13
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cash flow hedges	--	--	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde herwaarderings	--	--	-901	--	-901	--	-901
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	12	--	12	--	12
Realisatie herwaarderings via winst- en verliesrekening	--	--	-140	--	-140	--	-140
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	--	--	--	--
Mutatie shadow accounting	--	--	1.004	--	1.004	--	1.004
Overige mutaties	--	--	--	-1	-1	-2	-3
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	--	--	-38	-1	-39	-2	-41
Nettoresultaat 2013	--	--	--	-416	-416	--	-416
Totaalresultaat 2013	--	--	-38	-417	-455	-2	-457
Totaal mutaties eigen vermogen 2013	--	--	-38	-417	-455	-2	-457
Stand per 31 december 2013	--	1.619	84	984	2.687	1	2.688

Overzicht herwaarderingsreserve en overige reserves 2013

In miljoenen euro's

	Herwaardering materiële vaste activa	Cashflow hedge reserve	Reële waarde reserve	Som herwaarderings reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Som overige reserves
Stand per 1 januari 2013	6	--	116	122	1.397	4	1.401
Stelselwijziging activering acquisitiekosten	--	--	--	--	--	--	--
Aangepaste stand per 1 januari 2013	6	--	116	122	1.397	4	1.401
Overboeking netto resultaat 2012	--	--	--	--	4	-4	--
Overboekingen netto resultaat 2012	--	--	--	--	4	-4	--
Ongerealiseerde herwaarderings uit hoofde van cashflow hedges	--	-13	--	-13	--	--	--
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde herwaarderings	-2	--	-899	-901	--	--	--
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	12	12	--	--	--
Realisatie herwaarderings via winst- en verliesrekening	--	-9	-131	-140	--	--	--
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	--	--	--	--
Mutatie shadow accounting	--	30	974	1.004	--	--	--
Overige mutaties	--	--	--	--	-1	--	-1
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	-2	8	-44	-38	-1	--	-1
Netto resultaat 2013	--	--	--	--	--	-416	-416
Totaal resultaat 2013	-2	8	-44	-38	-1	-416	-417
Totaal mutaties eigen vermogen 2013	-2	8	-44	-38	3	-420	-417
Stand per 31 december 2013	4	8	72	84	1.400	-416	984

6.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

In miljoenen euro's

	2014	2013 ¹
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		
Resultaat voor belastingen	-690	-558
Aanpassingen voor:		
Afschrijving materiële en immateriële vaste activa	1	42
Mutaties in verzekeringscontracten eigen rekening	1.477	-717
Mutaties in overige voorzieningen	-160	-226
Bijzondere waardeverminderingen	22	51
Ongerealiseerde resultaten beleggingen via winst- en verliesrekening	1.022	-373
Betaalde / ontvangen belastingen	3	--
Mutaties in operationele activa en passiva:		
Mutatie vorderingen op en schulden aan banken	-1.208	-962
Mutatie overige operationele activiteiten	-1.964	1.576
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten	-1.497	-1.167
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Verkoop van dochterondernemingen	--	15
Verkoop van vastgoedbeleggingen	4	11
Verkoop en aflossingen van beleggingen en derivaten	9.661	8.518
Verwerving van vastgoedbeleggingen	-2	--
Verwerving van beleggingen en derivaten	-8.907	-7.896
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	756	648
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing van achtergestelde leningen	-1	-2
Aflossing van schuldbewijzen	66	--
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	65	-2
Geldmiddelen en kasequivalenten op 1 januari	1.020	1.541
Mutatie van geldmiddelen en kasequivalenten	-676	-521
Geldmiddelen en kasequivalenten op 31 december	344	1.020
Bijkomende toelichting inzake kasstromen uit bedrijfsactiviteiten:		
Ontvangen rentebaten	1.195	1.203
Ontvangen dividenden	194	173
Betaalde rentelasten	141	170

¹ De presentatie van de vergelijkende cijfers is aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

7 Toelichting geconsolideerde jaarrekening

7.1 Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

7.1.1 Algemene informatie

SRLEV N.V. (SRLEV) opgericht en gevestigd in Nederland, is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. Het adres van de statutaire zetel van SRLEV is Wognumsebuurt 10, 1817 BH Alkmaar. De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële verslaggeving van SRLEV (de moedermaatschappij) en haar groepsmaatschappijen, zie paragraaf Groepsmaatschappijen

SRLEV is een 100% dochteronderneming van REAAL N.V. en REAAL N.V. is een 100% dochtermaatschappij van SNS REAAL N.V. (SNS REAAL).

De voornaamste grondslagen van de financiële verslaggeving die zijn gehanteerd bij de opstelling van de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening worden in dit hoofdstuk uiteengezet.

Vaststelling jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening van SRLEV voor het jaar eindigend op 31 december 2014 is door de Raad van Bestuur vrijgegeven voor publicatie na instemming van de Raad van Commissarissen op 15 april 2015. De jaarrekening wordt ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

7.1.2 Gehanteerde grondslagen

Overeenstemmingverklaring toepassing IFRS

SRLEV stelt de geconsolideerde jaarrekening op conform de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU). Op grond van de geboden mogelijkheid in het Burgerlijk Wetboek 2, Titel 9 stelt SRLEV haar enkelvoudige jaarrekening op volgens dezelfde grondslagen als die worden gebruikt in de geconsolideerde jaarrekening. Zie ook paragraaf 9.1 Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening voor toepassing artikel 2:402 BW.

Op 14 februari 2015 heeft SNS REAAL N.V. een Sale and Purchase Agreement getekend met Anbang. De verkoop van REAAL N.V. aan Anbang is voorwaardelijk aan onder andere goedkeuring door toezichthouders en een binnen grenzen vastgestelde daling van het IFRS vermogen tussen 31 december 2014 en 30 juni 2015. Indien niet aan de voorwaarden tot 'completion' van de transactie kan worden voldaan, zal door REAAL N.V. - indien de Solvency I solvabiliteit op dat moment nog steeds onder de 175% en de verwachting is dat niet aan de Solvency II solvabiliteitsnorm (Solvency Capital Requirement, SCR) zal kunnen worden voldaan - opnieuw beoordeeld worden welke maatregelen moeten worden genomen. In dat geval zal door SRLEV N.V. nadrukkelijk worden overwogen om geen nieuwe polishouders meer te accepteren en de risicoposities van de bestaande polishouders in een gesloten portefeuille te beheren. De going concern veronderstellingen zullen voor verschillende balansposten daarop worden aangepast. Dit zal alsdan een materiële negatieve impact hebben op de financiële positie.

Wijzigingen in gepubliceerde standaarden en interpretaties **effectief** in 2014

Nieuwe of gewijzigde standaarden en interpretaties, uitgegeven door respectievelijk de International Accounting Standards Board (IASB) en de IFRS Interpretations Committee (IFRIC), worden effectief op de datum zoals vermeld in de betreffende IFRS, waarbij eerdere toepassing kan worden toegestaan, en zijn, na aanvaarding door de Europese

Unie van toepassing in het huidige boekjaar. De hierna volgende nieuwe of gewijzigde standaarden zijn van belang voor de geconsolideerde jaarrekening van SRLEV:

- IFRS 10 Consolidated Financial Statements
- IFRS 11 Joint Arrangements
- IFRS 12 Disclosures of Interests in Other Entities
- IAS 27 Separate Financial Statements (revised 2011)
- IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures (revised 2011)

Toelichting:

IFRS 10 “Consolidated Financial Statements” vervangt de consolidatiebepalingen van IAS 27 “Consolidated and Separate Financial Statements” en SIC-12 “Consolidation – Special Purpose Entities”. IFRS 10 vestigt het hebben van overheersende zeggenschap (“control”) door de rapporterende entiteit als basis om te bepalen welke entiteiten moeten worden opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. Control wordt vastgesteld aan de hand van een drietal criteria:

- beslissingsmacht over de deelneming;
- blootstelling aan, of rechten op variabele rendementen voortvloeiend uit betrokkenheid bij de deelneming; en
- de mogelijkheid om de beslissingsmacht bij de deelneming te gebruiken om het investeringsrendement te beïnvloeden.

IFRS 11 “Joint Arrangements” vervangt de bepalingen gedefinieerd in IAS 31 “Interests in Joint Ventures” en SIC-13 “Jointly Controlled Entities – Non-Monetary Contributions by venturers”. De standaard vereist dat een partij bij een gezamenlijke regeling (‘joint arrangement’) het type joint arrangement waarbij het betrokken is, vaststelt door de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de regeling te beoordelen. Onder IFRS 11 bepaalt uitsluitend de structuur van het samenwerkingsverband de wijze waarop dit in de verslaggeving wordt verantwoord. IFRS 11 maakt daarbij onderscheid tussen:

- Joint operations: de partijen hebben rechten tot de activa en verplichtingen met betrekking tot de passiva van een samenwerkingsverband (proportionele consolidatie)
- Joint ventures: de partijen hebben rechten op de netto activa van het samenwerkingsverband (equity methode).

IFRS 12 “Disclosures of Interests in Other Entities” vereist additionele toelichtingen op de aard van een belang, de overwegingen met betrekking tot de classificatie daarvan en eventueel voorkomende restricties in de uitoefening van zeggenschap of toegang tot de activa. Het is bedoeld om de gebruikers van de jaarrekening in staat te stellen om de risico’s die samen hangen met belangen gehouden in andere entiteiten te beoordelen.

IAS 27 “Separate Financial Statements” beperkt zich nu tot de enkelvoudige jaarrekening, doordat de vereisten voor consolidatie die voorheen opgenomen waren in IAS 27 nu zijn opgenomen in IFRS 10.

IAS 28 “Investments in Associates and Joint ventures” is gewijzigd zodat de equity methode (vermogens mutatie methode) van toepassing is op zowel minderheidsbelangen alswel joint ventures en wordt in combinatie met IFRS 12 van toepassing.

SRLEV heeft de impact van deze wijzigingen op de geconsolideerde jaarrekening beoordeeld. Op grond van het control-concept consolideert SRLEV met ingang van 1 januari 2014 een aantal beleggingsfondsen; vergelijkende cijfers zijn hiervoor aangepast. Voorheen werden deze beleggingsfondsen niet geconsolideerd en waren alleen de directe beleggingen van SRLEV voor eigen rekening en de directe beleggingen voor risico en rekening van polishouders op de balans opgenomen. Voorts heeft SRLEV vastgesteld dat de hiervoor besproken veranderingen niet hebben geleid tot andere wijzigingen in de consolidatiekring, schattingen en presentatie.

Voor de gevolgen van deze wijzigingen voor de geconsolideerde jaarrekening wordt verwezen naar de paragraaf ‘Veranderingen in grondslagen, schattingen en presentatie’.

Interpretaties van bestaande standaarden of wijzigingen in standaarden, maar nog niet effectief in 2014

Nieuwe standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en interpretaties, gepubliceerd voor 1 januari 2015 en effectief vanaf het verslagjaar 2015 en later, worden niet vervroegd toegepast door SRLEV.

De voor SRLEV belangrijkste wijzigingen betreft:

- IFRS 9 Financial Instruments

Toelichting:

IFRS 9 Financiële instrumenten

De eerste verplichte toepassingsdatum is door de IASB bepaald op 1 januari 2018. Deze nieuwe regelgeving vervangt de huidige standaard IAS 39 en is onderverdeeld in drie fasen: Classification and Measurement, Impairment en Hedge Accounting. De wijzigingen hebben als doel om de verwerking in de jaarrekening meer te laten aansluiten op het risicomanagementbeleid. De verschillende onderdelen van de nieuwe standaard zijn nog niet aanvaard door de EU, derhalve is een toepassing door SRLEV vooralsnog niet mogelijk. Verwacht wordt dat de standaard significante gevolgen zal hebben voor de classificatie en waardering van de financiële activa en passiva van SRLEV alsmede de toepassing van hedge accounting.

Veranderingen in grondslagen, schattingen en presentatie

Grondslagwijziging

Beleggingen en verplichten voor rekening en risico van derden

SRLEV heeft de impact van de wijzigingen in de gepubliceerde standaarden en interpretaties effectief in 2014 op deze geconsolideerde jaarrekening beoordeeld. Op grond van het herziene control-concept dat onder IFRS 10 van kracht is geworden consolideert SRLEV de beleggingsfondsen en verplichtingen die worden gehouden voor rekening en risico van derden. Voorheen werden deze beleggingsfondsen en verplichtingen niet geconsolideerd en waren alleen de directe beleggingen van SRLEV voor eigen rekening en directe beleggingen voor rekening en risico van polishouders in de balans opgenomen. Het gevolg van deze consolidatie is het eveneens in de balans opnemen van beleggingen voor rekening van derden die worden gehouden door het beleggingsfonds en het gelijktijdig opnemen van een verplichting met betrekking tot deze beleggingen. Daarom is het effect op het eigen vermogen per saldo nihil. De vergelijkende cijfers zijn hiervoor ook aangepast. Beide posten zijn financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij wijzigingen in de reële waarde worden verwerkt in de geconsolideerde winst- en verliesrekening onder de post resultaat op financiële instrumenten. Aangezien de wijziging in de reële waarde van de beleggingen en de verplichting gelijk en tegengesteld is verwerkt in dezelfde post in de winst- en verliesrekening, is er geen netto impact op de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Schattingswijziging

Terugkeer naar swapcurve voor waardering van verzekeringsverplichtingen

Tijdens de kredietcrisis was de swapcurve geen goede graadmeter. Sinds 2012 hanteerde SRLEV voor de LAT met toestemming van DNB de ECB AAA curve met UFR-rentecurve. Daarbij was reeds aangegeven dat SRLEV onder genormaliseerde marktomstandigheden zou terugkeren naar de voorgeschreven risicovrije swapcurve. Inmiddels zijn de marktnoteringen van renteswaps weer genormaliseerd. Daarom is in het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de gebruikte rentecurves voor de toereikendheidstoets in de jaarrekening en in de toezichtsrapportages. Een vergelijking van de swapcurve en ECB AAA-curve voor verschillende looptijdsegmenten heeft tot de conclusie geleid, dat de swapcurve inmiddels de volgende voordelen biedt ten opzichte van de ECB AAA-curve:

- Betere transparantie en liquiditeit. De swapmarkt is de meest liquide en complete markt, waardoor de swapcurve beter inzicht in de onderliggende marktdata geeft.

- Beter observeerbaar. De ECB AAA-curve is een geconstrueerde curve, die op de staatsobligaties van een beperkt aantal EU-landen is gebaseerd, waarbij de onderliggende data van deze curve niet openbaar zijn.
- Ook beschikbaar voor langere looptijden. De swapcurve is beschikbaar voor lange looptijden tot 60 jaar, vergeleken met 30 jaar looptijd van de ECB AAA-curve.

Hierdoor biedt de swapcurve een betere beheersbaarheid van het renterisico in de toereikendheidstoets. In 2014 heeft DNB de terugkeer van de ECB AAA-curve naar de swapcurve toegestaan voor de toereikendheidstoets in de toezichtsrapportages. Vanwege bovengenoemde voordelen is besloten om ook voor de toereikendheidstoets in de jaarrekening de swapcurve met UFR te gebruiken in plaats van de eerder gehanteerde ECB AAA-curve met UFR.

Als gevolg van deze wijziging neemt het tekort op de toereikendheidstoets in de jaarrekening met € 104 miljoen (voor belastingen) af ten opzichte van de ECB AAA-curve.

Reële waardebepaling van hypothecaire vorderingen

In 2014 is voor de reële waardebepaling van hypothecaire vorderingen gebruik gemaakt van risico-opslagen op de risicovrije rente die in vergelijking met voorafgaande jaren met behulp van een aangepaste methodologie zijn vastgesteld. Vervolgens worden de uitkomsten op basis van deze 'bottom-up' methodiek getoetst aan een waardering op basis van consumententarieven. In beide gevallen wordt zoveel mogelijk uitgegaan van relevante, observeerbare marktgegevens. Het verschil tussen de reële waarde en de balanswaarde van de hypothecaire vorderingen wordt verwerkt in de toereikendheidstoets in de jaarrekening. Als gevolg van deze wijziging neemt het tekort op de toereikendheidstoets in de jaarrekening toe met € 74 miljoen (voor belastingen).

Het saldo van de schattingswijzigingen is verwerkt in de winst- en verliesrekening zoals aangegeven in de paragraaf IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen. De schattingswijzigingen hebben in de Solvency I toezichtsrapportages een positief effect op de aanwezige solvabiliteit van € 26 miljoen (na belastingen).

Als gevolg van de onzekerheid omtrent de toekomstige renteontwikkelingen is het toekomstige effect van eerdergenoemde schattingswijzigingen niet betrouwbaar te bepalen.

Gehanteerde grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening. De grondslagen voor financiële verslaggeving zijn door alle tot SRLEV behorende entiteiten uniform gehanteerd.

IFRS toelichtingen ten aanzien van Risico- en kapitaalmanagement, zoals opgenomen in paragraaf 5.4 tot en met paragraaf 5.9, maken integraal onderdeel uit van de geconsolideerde jaarrekening en zijn onderworpen aan de accountantscontrole. De accountantsverklaring is daarmee ook van toepassing op deze toelichtingen.

Waarderingsgrondslagen balansposten

Bij het opstellen van de jaarrekening worden als waarderingsgrondslagen zowel de reële waarde, geamortiseerde kostprijs als historische kostprijs gehanteerd.

De reële waarde wordt gebruikt voor:

- onroerend goed in eigen gebruik
- vastgoedbeleggingen
- beleggingen opgenomen tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening
- voor verkoop beschikbare beleggingen
- derivaten
- beleggingen en verplichtingen voor rekening en risico van polishouders

- beleggingen en verplichtingen voor rekening en risico van derden

Overige financiële activa (met inbegrip van vorderingen) en verplichtingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De boekwaarde van tegen geamortiseerde kostprijs opgenomen activa en verplichtingen die deel uitmaken van een fair value hedge, wordt aangepast met de reële waardeveranderingen die voortvloeien uit het afgedekte risico.

Niet-financiële activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen historische kostprijs. Behoudens de kasstroominformatie wordt de jaarrekening opgesteld op basis van het toerekeningsbeginsel.

Functionele en rapporteringsvaluta

De geconsolideerde jaarrekening luidt in miljoenen euro's (€). De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van SRLEV. Alle financiële informatie gepresenteerd in euro's is afgerond naar het dichtstbijzijnde miljoen, tenzij anders aangegeven. Tellingen zijn gebaseerd op niet afgeronde bedragen. De som daarvan kan afwijken van de som van de afgeronde bedragen.

De omrekening van transacties en balansposten in vreemde valuta wordt behandeld in de paragraaf Vreemde valuta.

Belangrijkste waarderingsgrondslagen, schattingen en veronderstellingen

Algemeen

Het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening vereist dat SRLEV schattingen en veronderstellingen maakt, gebaseerd op complexe en subjectieve aannames en inschattingen. Deze schattingen zijn van materiële invloed op de omvang van de gerapporteerde activa en verplichtingen en de voorwaardelijke activa en verplichtingen op de datum van de geconsolideerde jaarrekening en de gerapporteerde baten en lasten over de verslagperiode. Hierbij beoordeelt het management situaties op basis van beschikbare informatie en financiële gegevens die in de toekomst kunnen wijzigen. Hoewel deze schattingen naar het beste weten van het management worden gemaakt, kunnen de feitelijke uitkomsten afwijken van die schattingen en het gebruik van andere veronderstellingen of gegevens kan resulteren in materieel andere resultaten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. De impact hiervan wordt opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, of in de periode van herziening én toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. De belangrijkste waarderingsgrondslagen waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen betreffen de regels voor het vaststellen van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, het vaststellen van de voorziening op vorderingen, het bepalen van reële waarden van financiële activa en verplichtingen en het vaststellen van bijzondere waardeverminderingen.

Voor gedetailleerde informatie en toelichting op de schattingen en veronderstellingen verwijzen we naar de volgende paragrafen en de toelichting op de jaarrekeningposten.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de opstelling van de jaarrekening

Bij een aantal balansposten is de waardering in sterke mate onderhevig aan het gebruik van schattingen en veronderstellingen. Een nadere verduidelijking hiervan wordt gegeven bij de specifieke grondslagen van onderstaande balansposten. Het gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de reële waarde bepaling van financiële instrumenten, welke betrekking hebben op zowel de balanswaarderingen als toelichtingen, worden behandeld in paragraaf Reële waarden van financiële activa en verplichtingen. Het gaat om de onderstaande jaarrekeningposten:

- Verzekeringscontracten
- Voorziening op vorderingen
- Bijzondere waardeverminderingen:
  - Immateriële vaste activa
  - Goodwill

- Value of Business Acquired (VOBA)
- Software en overige immateriële activa
- Terugname bijzondere waardeverminderingen
- Financiële activa
- Beleggingen in schuldbewijzen
- Beleggingen in aandelen
- Terugname van bijzondere waardeverminderingen van schuldbewijzen en aandelen

Reële waarden van financiële activa en verplichtingen

De reële waarde van financiële activa en verplichtingen wordt bepaald aan de hand van beurskoersen als deze beschikbaar zijn. Deze beurskoersen worden primair verkregen van handelsprijzen voor genoteerde instrumenten. Wanneer een handelsprijs niet beschikbaar is worden marktprijzen gebruikt van onafhankelijke marktpartijen of andere deskundigen. SRLEV gaat bij het bepalen van de reële waarde uit van een overdrachtprijs, derhalve worden financiële activa in eerste instantie gewaardeerd tegen de biedprijs en financiële verplichtingen tegen de laatprijs.

In markten die minder actief of inactief zijn geworden kan voor dezelfde belegging de bandbreedte van de koersen uit verschillende bronnen significant zijn. Het selecteren van de meest geschikte koers voor de waardering vereist inschattingvermogen. Hierbij wordt de beschikbare marktinformatie over de reële waarde van het instrument meegenomen.

Voor bepaalde financiële activa en verplichtingen is geen marktprijs beschikbaar. Voor deze financiële activa en verplichtingen wordt de reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken variëren van netto contante waardeberekening tot waarderingsmodellen die gebruik maken van aanvaarde economische methoden. Input voor de modellen is zoveel mogelijk gebaseerd op in de markt waarneembare parameters. Alle gebruikte waarderingstechnieken worden intern beoordeeld en goedgekeurd volgens de governance procedures van SRLEV.

7.1.3 Gehanteerde grondslagen voor de consolidatie

Groepsmaatschappijen

Groepsmaatschappijen, dat wil zeggen de vennootschappen en andere entiteiten (met inbegrip van zogenoemde special purpose entities) waarover SRLEV direct of indirect 'control' uitoefent, worden in de consolidatie betrokken. Van de uitoefening van control over een vennootschap of andere entiteit is sprake indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- macht over de vennootschap of andere entiteit, tot uitdrukking komend in de mogelijkheid om op basis van bestaande rechten de relevante activiteiten van de vennootschap of andere entiteit te sturen;
- blootstelling aan of rechten op variabele opbrengsten voortvloeiend uit betrokkenheid bij de vennootschap of andere entiteit;
- De mogelijkheid om macht over de vennootschap of andere entiteit uit te oefenen om daarmee het rendement voor SRLEV te beïnvloeden.

Groepsmaatschappijen worden integraal in de consolidatie betrokken vanaf het moment waarop SRLEV de control heeft, tot aan het moment waarop deze eindigt. Deze groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van SRLEV grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. De belangen van derden worden afzonderlijk in de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening opgenomen.

Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Geassocieerde deelnemingen (deelnemingen) zijn entiteiten waarin SRLEV tussen de 20% tot en met 50% van de zeggenschap heeft of waarin SRLEV op andere wijze invloed van betekenis kan uitoefenen op het operationele en financiële beleid, maar waarin zij geen control heeft.

Joint ventures zijn entiteiten waarover SRLEV gezamenlijke zeggenschap heeft, waarbij deze zeggenschap in een overeenkomst is vastgelegd en waarin strategische beslissingen over het financiële en operationele beleid met unanieme stemming worden genomen.

De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van SRLEV in het totaalresultaat van deelnemingen en joint ventures, vanaf de datum waarop SRLEV voor het eerst invloed van betekenis heeft, tot aan de datum waarop deze invloed eindigt. Het resultaat wordt verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (de 'equity'-methode), na eventuele aanpassing van het resultaat om dit in overeenstemming te brengen met de grondslagen van SRLEV.

Deelnemingen en joint ventures worden bij de eerste verwerking verantwoord tegen kostprijs (inclusief de transactiekosten) en daarna gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode. In deze waardering is ook bij de acquisitie betaalde goodwill begrepen, verminderd met eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Onder de vermogensmutatiemethode wordt het aandeel van SRLEV in de resultaten van de deelnemingen en joint ventures in de winst- en verliesrekening verantwoord in het resultaat deelnemingen. Het aandeel van SRLEV in wijzigingen in de reserves van de deelneming of joint venture, wordt rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen (mutatie aandeel deelnemingen in overig totaalresultaat).

Indien de waardering van de deelneming nihil is geworden, worden geen verdere verliezen meer verantwoord, tenzij SRLEV namens de deelneming verplichtingen is aangegaan of al betalingen voor de deelneming heeft verricht danwel dat SRLEV zich garant heeft gesteld.

Deelnemingen en joint ventures die worden gehouden om te verkopen, worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. Deze deelnemingen en joint ventures worden gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde of de reële waarde onder aftrek van verkoopkosten. Het resultaat op de verkoop van een investering in een geassocieerde deelneming of joint venture wordt in de winst- en verliesrekening gepresenteerd als één bedrag, bestaande uit de verkoopprijs verminderd met de verkoopkosten en de boekwaarde van de deelneming.

Eliminatie van transacties bij consolidatie

Intragroepstransacties, intragroepsverhoudingen en niet-gerealiseerde resultaten op transacties tussen groepsmaatschappijen worden geëlimineerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

Niet-gerealiseerde winsten op transacties tussen SRLEV en haar geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden geëlimineerd voor het belang van SRLEV in deze investeringen.

Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar slechts voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden bij de eerste verwerking omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers op transactiedatum. Monetair balansposten in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers per balansdatum. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van deze transacties dan wel bij de omrekening van monetaire balansposten uitgedrukt in vreemde valuta worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit beleggingen of resultaat financiële instrumenten, afhankelijk van de balanspost waarop deze betrekking hebben.

Voor niet-monetaire balansposten die worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij de waardemutaties in het resultaat worden verantwoord, worden de koersverschillen verantwoord als onderdeel van deze waardemutaties. Voor niet-monetaire balansposten die worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardemutaties in de reële-waarderreserve in het eigen vermogen worden verantwoord, worden koersverschillen eveneens in het eigen vermogen verwerkt. Niet-monetaire posten die worden gewaardeerd tegen historische kostprijs worden omgerekend tegen de wisselkoers op de oorspronkelijke transactiedatum.

Administratieve verwerking op basis van de transactiedatum en de afwikkelingsdatum

Alle volgens standaardmarktconventies afgewikkelde aan- en verkopen van financiële instrumenten worden op transactiedatum verwerkt, dat wil zeggen de datum waarop SRLEV zich verbindt om het actief of de verplichting te kopen of verkopen. Alle overige aan- en verkopen worden tot de afwikkeling opgenomen als een termijntransactie.

Saldering van **financiële** instrumenten

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd gepresenteerd in de balans wanneer een juridisch afdwingbaar recht bestaat om de opgenomen bedragen te verrekenen en ook het voornemen bestaat om de bedragen gesaldeerd af te wikkelen, of het actief en de verplichting tegelijkertijd af te wikkelen. Indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan vindt geen saldering plaats.

Beëindigde activiteiten of activa aangehouden voor verkoop

Activa en passiva die deel uitmaken van activiteiten die worden beëindigd en activa die worden aangehouden voor verkoop, waarbij het op balansdatum zeer waarschijnlijk is dat de beëindiging of verkoop binnen twaalf maanden plaatsvindt, worden opgenomen tegen de boekwaarde of, indien lager, de reële waarde onder aftrek van de verwachte verkoopkosten.

Financiële instrumenten en verzekeringscontracten aangehouden voor verkoop volgen de waardering van het instrument conform de vereisten van IAS 39 respectievelijk IFRS 4.

Gesegmenteerde informatie

In de jaarrekening van SRLEV wordt geen gesegmenteerde informatie gepresenteerd. De business units, waar SRLEV deel van uitmaakt, worden door VIVAT Groep gedefinieerd, beheerd en gecontroleerd. Als gevolg hiervan zou de presentatie van de business units in SRLEV tot minder transparante informatie voor gebruikers van de jaarrekening leiden. Voor informatie op business unit-niveau verwijzen we naar de jaarrekening van VIVAT Groep 2014.

7.1.4 Specifieke grondslagen balans

Immateriële vaste activa

Goodwill

Acquisities worden verantwoord volgens de overnamemethode, waarbij de kostprijs van de acquisities wordt toegerekend aan de reële waarde van de verkregen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen. Goodwill, zijnde het verschil tussen de kostprijs van de acquisitie en het aandeel van SRLEV in de reële waarde van de verkregen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen op de acquisitiedatum, wordt geactiveerd als immaterieel vast actief. Is het verschil negatief (negatieve goodwill), dan wordt dit onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Een eventuele verandering in de opgenomen reële waarde van verworven activa en verplichtingen per de verkrijgingsdatum die binnen één jaar na acquisitie wordt vastgesteld, wordt gecorrigeerd op de goodwill indien sprake was van een voorlopige waardebeoordeling. Afwijkingen die na het verstrijken van de periode van één jaar worden

vastgesteld, worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Wijzigingen in de kostprijs die afhankelijk zijn van toekomstige gebeurtenissen en voor zover deze niet al zijn opgenomen in de kostprijs, worden opgenomen in de kostprijs van de acquisitie op het moment dat de aanpassing waarschijnlijk is en betrouwbaar kan worden gewaardeerd.

Op de goodwill wordt niet afgeschreven. In plaats daarvan wordt jaarlijks, of vaker als er aanwijzingen zijn, een impairmenttest uitgevoerd om vast te stellen of een bijzondere waardevermindering heeft plaatsgevonden (zie paragraaf Bijzondere waardeverminderingen van immateriële vaste activa).

Software

Kosten die direct verband houden met het ontwikkelen van identificeerbare softwareproducten waarover SRLEV de beschikkingsmacht heeft en waarmee waarschijnlijk in de toekomst economische voordelen zullen worden gegenereerd die hoger zijn dan deze kosten, worden geactiveerd als immateriële vaste activa. De directe kosten omvatten de aan softwareontwikkelingen uitgegeven externe kosten en direct toerekenbare personeelskosten. Alle overige kosten in verband met de ontwikkeling of het onderhoud van software worden als last opgenomen in de periode waarin deze worden gemaakt.

Op de geactiveerde ontwikkelingskosten voor software wordt lineair afgeschreven gedurende de gebruiksduur, met een maximum van vijf jaar. Op elke verslagdatum wordt beoordeeld of er een indicatie is die wijst op mogelijke bijzondere waardeverminderingen.

Value of Business Acquired (VOBA)

De VOBA is de netto contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen uit de lopende verzekeringscontracten bij acquisitie van een verzekeringsbedrijf of verzekeringsportefeuille op de overnamedatum en vertegenwoordigt het verschil tussen de reële waarde en de balanswaarde op SRLEV grondslagen van de aangekochte verzekeringsportefeuilles.

SRLEV schrijft de VOBA af op basis van het op overnamedatum vastgestelde vrijvalpatroon van de bij aankoop op basis van actuariële grondslagen berekende overwaarde in de boekwaarde van de onderliggende portefeuilles. De afschrijvingslast sluit hierdoor aan bij de vrijval van deze overwaarde uit de boekwaarde van de onderliggende portefeuilles.

Op iedere balansdatum wordt een toereikendheidstoets uitgevoerd op de balanswaarde van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, na aftrek van de geactiveerde VOBA. Voor een nadere toelichting hierop zie de paragrafen Verzekeringscontracten en Bijzondere waardeverminderingen van immateriële vaste activa.

Overige immateriële vaste activa

De overige immateriële vaste activa omvatten activa met bepaalde en onbepaalde gebruiksduur, zoals distributiekkanalen en klantenportefeuilles. De activa met een bepaalde gebruiksduur worden lineair over hun gebruiksduur afgeschreven of op basis van de winststromen van de onderliggende portefeuilles. Dit is over het algemeen een periode tussen de vijf en vijftien jaar. Indien objectieve aanwijzingen daartoe aanleiding geven vindt een toetsing plaats op een bijzondere waardevermindering. Op de activa met een onbepaalde gebruiksduur wordt niet afgeschreven. Deze immateriële vaste activa worden op iedere balansdatum getoetst op bijzondere waardeverminderingen.

Bijzondere waardeverminderingen van immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan als de boekwaarde hoger is dan de opbrengstwaarde uit het voortgezette gebruik (value in use) of verkoop van het actief. De opbrengstwaarde van de activa die niet tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening zijn geclassificeerd, wordt geschat als er indicaties zijn dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Goodwill, immateriële activa met een onbepaalde looptijd en immateriële activa nog niet beschikbaar voor gebruik worden tenminste jaarlijks getest. Zijn deze immateriële

activa initieel opgenomen tijdens de verslagperiode dan wordt vóór het einde van de verslagperiode getoetst op een bijzondere waardevermindering.

Goodwill

Goodwill die ontstaat bij de acquisitie van dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt toegerekend aan kasstroomgenererende eenheden. De boekwaarde van de kasstroomgenererende eenheid (KGE) (inclusief goodwill) wordt jaarlijks vergeleken met de berekende realiseerbare waarde, berekend op basis van value in use. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde, wordt het verschil als een bijzondere waardevermindering verwerkt in de winst- en verliesrekening. Voor deze goodwill impairment test gelden de volgende uitgangspunten:

- Voor iedere KGE afzonderlijk wordt de value in use bepaald
- De value-in-use wordt bepaald op basis van de business plannen van de desbetreffende KGE.
- De disconteringsvoet wordt bepaald op basis van het capital asset pricing model, waarbij de beta is bepaald op basis van een vergelijkbare groep bedrijven. Deze referentiegroep wordt bepaald per KGE.

Value of Business acquired (VOBA)

De VOBA wordt tegelijk getoetst met de IFRS-toereikendheidstoets op de verplichtingen voor verzekeringscontracten. Tekorten uit de toereikendheidstoets worden in eerste instantie definitief op de VOBA in mindering gebracht, totdat deze geheel is afgeschreven. Eventuele overige tekorten worden ten laste van het resultaat geboekt. VOBA afschrijvingen worden in de verslagperiodes daarna niet meer teruggenomen bij een vermindering van het toetstekort.

Software en overige immateriële activa

De geactiveerde kosten voor software, distributiekanaalen en klantenportefeuilles worden op elke verslagdatum beoordeeld op indicaties die wijzen op mogelijke bijzondere waardeverminderingen.

De overige immateriële activa worden jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Voor de bepaling van de realiseerbare waarde wordt een value in use berekening uitgevoerd. De belangrijkste aannames hierin zijn de disconteringsvoet en het gebruik van het immaterieel actief.

Terugname bijzondere waardeverminderingverliezen

Met uitzondering van goodwill en VOBA worden bijzondere waardeverminderingverliezen op immateriële vaste activa teruggenomen als bewezen is dat een verandering in de schattingen van de opbrengstwaarde na het moment van de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies is opgetreden. De terugname wordt verwerkt in het resultaat onder bijzondere waardeverminderingen. De boekwaarde na terugname kan nooit hoger zijn dan het bedrag voor opname van het bijzondere waardeverminderingverlies.

Materiële vaste activa

Terreinen en gebouwen in eigen gebruik

Vastgoed in eigen gebruik bestaat voornamelijk uit kantoren (gebouwen en terreinen) en wordt gewaardeerd tegen de reële waarde (herwaarderingsmodel) gebaseerd op jaarlijkse taxaties, uitgevoerd door externe, onafhankelijke taxateurs met voldoende vakbekwaamheid en ervaring in de specifieke locaties en categorieën van vastgoed.

Vastgoed in eigen gebruik wordt, afhankelijk van de situatie, gewaardeerd op reële waarde in onverhuurde of (gedeeltelijk) verhuurde staat. Het doel van de waardering is om het bedrag te bepalen waarvoor het actief zou worden overgedragen door bereidwillige partijen in een marktconforme transactie. De kapitalisatiemethode wordt gehanteerd voor de bepaling van deze waarde. Voor de kapitalisatiemethode wordt op basis van een verwacht aanvangsrendement en de markthuurwaarde bepaald wat de reële waarde van een actief is. De bepaling van het rendement van het

vastgoed in eigen gebruik is onder meer afhankelijk van huurincentives, disconteringsvoet en leegstandsverwachting, alsmede van locatie, kwaliteit, ouderdom en courantheid van het betreffende onroerend goed.

Toename van de reële waarde boven de kostprijs wordt toegevoegd aan de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen, onder aftrek van uitgestelde belastingverplichtingen. Positieve herwaarderingsreserves worden ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht, voor zover deze een terugname van eerdere bijzondere waardeverminderingen op hetzelfde actief vormen. Dalingen in de reële waarde worden ten laste van die herwaarderingsreserve gebracht, voor zover ze de terugname van eerdere positieve herwaarderingsreserves van hetzelfde actief vormen. De herwaarderingsreserve kan niet negatief zijn. Alle andere dalingen in de reële waarde worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Op gebouwen wordt lineair afgeschreven gedurende de economische levensduur, met een maximum van 50 jaar, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek wordt beoordeeld of de terreinen en gebouwen een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan.

Reparatie- en onderhoudskosten worden opgenomen in de overige operationele lasten op het moment dat de uitgaven worden gedaan. Uitgaven die worden gedaan na verwerving van een actief die de toekomstige economische voordelen van terreinen en gebouwen in eigen gebruik vergroten of verlengen ten opzichte van het oorspronkelijke gebruik worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

Bij verkoop wordt het deel van de herwaarderingsreserve gerelateerd aan het verkochte onroerend goed, binnen het vermogen, overgeboekt naar de overige reserves.

Informatieverwerkende apparatuur en overige roerende bedrijfsmiddelen

Deze overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs omvat de uitgaven die direct toewijsbaar zijn aan de verwerving van de activa en wordt lineair afgeschreven gedurende de gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De geschatte gebruiksduur kan variëren van 3 tot 10 jaar.

Periodiek wordt beoordeeld of de overige materiële vaste activa een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Indien de boekwaarde van een materieel actief hoger is dan de opbrengstwaarde, wordt het actief afgeboekt tot de opbrengstwaarde.

Reparatie- en onderhoudskosten worden opgenomen in de overige operationele lasten op het moment dat de uitgaven worden gedaan. Uitgaven die worden gedaan na verwerving van een actief die de toekomstige economische voordelen van overige materiële vaste activa vergroten of verlengen ten opzichte van het oorspronkelijke gebruik worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

Resultaten op de verkoop van materiële vaste activa worden bepaald als het saldo van de opbrengstwaarde onder aftrek van transactiekosten en de boekwaarde. Deze resultaten worden als onderdeel van de overige operationele opbrengsten verantwoord.

Geassocieerde deelnemingen

Zie paragraaf Geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen, bestaande uit winkel- en kantoorpanden, woningen en terreinen, worden aangehouden om lange termijnhuuropbrengsten te genereren of een waardestijging te realiseren. Indien onroerend goed deels dient als

vastgoedbelegging en deels in eigen gebruik is, wordt het onroerend goed opgenomen onder materiële vaste activa, tenzij het gedeelte in eigen gebruik minder is dan 20% van het totale aantal vierkante meters.

Een vastgoedbelegging wordt bij eerste opname tegen reële waarde gewaardeerd, inclusief de transactiekosten. Vastgoedbeleggingen worden behandeld als lange termijnbelegging en gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de waarde van het onroerend goed in (gedeeltelijk) verhuurde staat. De reële waarde is gebaseerd op jaarlijkse taxaties, uitgevoerd door externe, onafhankelijke taxateurs met voldoende vakbekwaamheid en ervaring in de specifieke locaties en categorieën van vastgoed.

Het doel van de waardering is om het bedrag te bepalen waarvoor het actief zou worden overgedragen door bereidwillige partijen in een marktconforme transactie. De kapitalisatiemethode wordt gehanteerd voor de bepaling van deze waarde. Voor de kapitalisatiemethode wordt op basis van een verwacht aanvangsrendement en de markthuurwaarde bepaald wat de reële waarde van een actief is. De bepaling van het rendement van de vastgoedbeleggingen is onder meer afhankelijk van huurincentives, disconteringsvoet en leegstandsverwachting, alsmede van locatie, kwaliteit, ouderdom en courantheid van het betreffende onroerend goed.

Veranderingen in de reële waarde van de vastgoedbeleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen onder paragraaf Resultaat uit beleggingen.

Financiële instrumenten

SRLEV deelt haar financiële instrumenten in een van de volgende categorieën in: (1) leningen en vorderingen, (2) voor verkoop beschikbaar en (3) tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening. De indeling is afhankelijk van het doel waarvoor de financiële activa worden verworven. Het management bepaalt in welke categorie een instrument moet worden ingedeeld.

Financiële instrumenten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde inclusief de transactiekosten, met uitzondering van de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening, waarbij de transactiekosten direct ten laste van de winst- en verliesrekening worden gebracht.

De categorieën voor beleggingen worden in de volgende paragraaf nader toegelicht.

Beleggingen

Tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening

Een belegging wordt geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening indien het bij eerste opname als zodanig is aangemerkt ('aangewezen'). Beleggingen worden alleen aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening indien:

1. Hierdoor een inconsistentie die anders zou zijn ontstaan in waardering of opname wordt geëlimineerd of aanzienlijk wordt beperkt; of
2. SRLEV de beleggingen beheert en beoordeelt op basis van de reële waarde.

De beleggingen worden opgenomen tegen reële waarde. Ongerealiseerde en gerealiseerde waardeveranderingen worden rechtstreeks in de winst- en verliesrekening opgenomen onder het resultaat uit beleggingen.

De verdiende rente op aangehouden effecten wordt opgenomen als het resultaat uit beleggingen. Ontvangen dividend wordt opgenomen onder het resultaat uit beleggingen.

Leningen en vorderingen (geamortiseerde kostprijs)

De post leningen en vorderingen bevat niet-beursgenoteerde beleggingen met een vaste looptijd. De leningen en vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, eventueel verminderd met een voorziening voor bijzondere waardevermindering.

Voor verkoop beschikbaar (reële waarde via overig totaalresultaat)

Beleggingen die niet voldoen aan de door het management aangegeven criteria om te worden opgenomen in de categorieën leningen en vorderingen of tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, worden geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar.

Voor verkoop beschikbare beleggingen worden na de eerste opname in de balans geherwaardeerd op reële waarde. Niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit reële waardeveranderingen van deze beleggingen worden, rekening houdend met uitgestelde belastingverplichtingen, in het overig totaalresultaat (eigen vermogen) verwerkt.

Wanneer de beleggingen worden verkocht, worden hiermee verband houdende cumulatieve reële waardeaanpassingen verwerkt in de winst- en verliesrekening als resultaat uit beleggingen. SRLEV hanteert de gemiddelde kostprijsmethode voor de bepaling van het gerealiseerde resultaat.

Bijzondere waardeverminderingen van beleggingen

SRLEV beoordeelt iedere rapportagedatum of er objectieve aanwijzingen bestaan dat de beleggingen die zijn geclassificeerd als leningen en vorderingen en als voor verkoop beschikbaar een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Bijzondere waardeverminderingen worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord onder de post bijzondere waardeverminderingen. Bij voor verkoop beschikbare beleggingen wordt eerst een eventuele positieve herwaarderingsreserve in het eigen vermogen afgeboekt.

Beleggingen in schuldbewijzen

Beleggingen in schuldbewijzen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of als voor verkoop beschikbaar worden getoetst op een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn voor financiële problemen bij de tegenpartij, het wegvallen van een markt voor het product van de tegenpartij of andere aanwijzingen. Deze beoordeling omvat zowel kwantitatieve als kwalitatieve overwegingen. Voor schuldbewijzen worden onder andere beoordeeld de verwachte en reeds opgetreden kredietverliezen (bijvoorbeeld door wanbetaling), marktgegevens over kredietverliezen en overig bewijsmateriaal dat de uitgever van het instrument niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.

Beleggingen in aandelen

Een belegging in aandelen wordt geacht een bijzondere waardevermindering te hebben ondergaan indien de boekwaarde de realiseerbare waarde duurzaam overtreft, dat wil zeggen dat de reële waarde:

- 25 procent of meer gedaald is onder de kostprijs, of
- langer dan negen maanden tenminste 5 procent lager is dan de kostprijs.

Voor de beleggingen in de vorm van niet-genoteerde aandelen wordt de reële waarde bepaald volgens de volgende criteria, afhankelijk van beschikbaarheid van gegevens:

- De prijs van de meest recente transactie als indicatie.
- Actuele reële waarden van andere beleggingen (in entiteiten) die vergelijkbaar zijn.
- Het gebruik van waarderingstechnieken die zoveel als mogelijk gebruik maken van marktgegevens, en die in overeenstemming zijn met aanvaarde economische methoden.

Terugname van bijzondere waardeverminderingen van schuldbewijzen en aandelen

Indien in een periode daarna de bijzondere waardevermindering afneemt en de afname objectief kan worden toegeschreven aan een gebeurtenis die zich na de afwaardering heeft afgespeeld, wordt de bijzondere

waardevermindering teruggenomen via de winst- en verliesrekening. Dit geldt niet voor beleggingen in aandelen, waarbij een waardevermeerdering altijd via het eigen vermogen wordt verwerkt.

Beleggingen in hypotheken

Met betrekking tot de hypothecaire leningen (hypotheken) wordt een voorziening uit hoofde van bijzondere waardevermindering getroffen indien er objectieve aanwijzingen bestaan dat SRLEV niet in staat zal zijn om alle bedragen te incasseren die volgens de oorspronkelijke contractuele leningsvoorwaarden moeten worden ontvangen. Voor hypotheken die individueel belangrijk zijn, is het bedrag van de voorziening gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is gelijk aan de verwachte toekomstige kasstromen, inclusief de bedragen die uit hoofde van garanties en onderpand worden gerealiseerd, verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van de kredieten.

De criteria voor bijzondere waardevermindering worden toegepast op de gehele hypothekenportefeuille. Hypotheken met een kleinere omvang per individuele lening (en overeenkomstig kredietrisico) worden op collectieve basis getoetst op bijzondere waardevermindering.

De voorziening voor waardeverminderingen dekt tevens verliezen in gevallen waar objectieve aanwijzingen erop duiden dat in onderdelen van de kredietportefeuille waarschijnlijke verliezen schuilen, waarvan de aanleiding voor het verlies op meetmoment wel heeft plaatsgevonden, maar nog niet is geïdentificeerd (IBNR: 'incurred but not reported'). Voor hypotheken zijn deze verliezen geschat op basis van historische verliespatronen van kredieten met risicokenmerken die vergelijkbaar zijn met die van andere kredieten in de portefeuille. Beide schattingen houden rekening met het actuele economische klimaat waarin de kredietnemers opereren.

Indien het bedrag van de bijzondere waardevermindering vervolgens daalt als gevolg van een gebeurtenis na de afboeking wordt de vrijval van de voorziening ten gunste gebracht van de winst- en verliesrekening. Wanneer een krediet oninbaar is, wordt dit afgeschreven ten laste van de hiermee verband houdende voorziening voor bijzondere waardeverminderingen. Bedragen die daarna alsnog worden geïnd, worden in mindering gebracht op de dotatie aan de voorziening voor bijzondere waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening.

Beleggingen voor rekening en risico polishouders (reële waarde via winst- en verliesrekening)

Beleggingen die worden gehouden voor rekening en risico van polishouders zijn geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening. Ze zijn als zodanig aangewezen, omdat de hier tegenoverstaande financiële verplichtingen ook gewaardeerd worden op reële waarde (Zie paragraaf Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders). Bedragen die polishouders hiervoor verschuldigd zijn, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als verzekeringspremies. Waardeveranderingen van de beleggingen en boekresultaten op de verkoop van beleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders.

Beleggingen voor rekening en risico derden en Verplichtingen uit beleggingen voor rekening en risico derden (reële waarde via winst- en verliesrekening)

Dit betreft het aandeel van derden in de beleggingen van beleggingsfondsen en de daartegenover, voor eenzelfde bedrag, opgenomen dagelijks opvraagbare financiële verplichtingen aan deze derden. Beide worden gewaardeerd op reële waarde via de winst- en verliesrekening en de resultaten worden verantwoord onder "resultaat financiële instrumenten" (per saldo nihil). SRLEV loopt geen beleggingsrisico, omdat de economische eigendom geheel bij derden berust.

Deze beleggingsfondsen worden in de consolidatie betrokken, omdat SRLEV juridisch de controle heeft over deze fondsen en bruto is blootgesteld aan de resultaten daarvan, voornamelijk vanwege de voor rekening en risico van polihouders aangehouden belangen.

Derivaten

Algemeen

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten en worden opgenomen tegen reële waarde bij het aangaan van het contract. De reële waarde van openbaar verhandelde derivaten is gebaseerd op genoteerde biedprijzen voor gehouden activa of uit te geven verplichtingen en genoteerde laatprijzen voor te verwerven activa of gehouden verplichtingen.

De reële waarde van niet-openbaar verhandelde derivaten is afhankelijk van het type instrument en wordt gebaseerd op een contantwaardemodel of een optiewaarderingsmodel. SRLEV neemt derivaten met een positieve marktwaarde op onder de activa en derivaten met een negatieve marktwaarde onder de verplichtingen.

Veranderingen in de reële waarde van derivaten die niet vallen onder cash flow hedge accounting worden verwerkt in de winst- en verliesrekening in het resultaat financiële instrumenten.

In contracten besloten derivaten

Een in een contract besloten derivaat wordt gewaardeerd als een apart derivaat als er geen nauw verband bestaat tussen de economische kenmerken en risico's van het in een contract besloten derivaat en die van het basiscontract, als het basiscontract niet tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening is gewaardeerd en als een afzonderlijk instrument met dezelfde kenmerken zou voldoen aan de definitie van een derivaat. Deze in een ander contract besloten derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardemutaties in het resultaat worden verwerkt.

Hedge accounting

In aanvulling op derivaten, waarop shadow accounting wordt toegepast, gebruikt SRLEV derivaten als onderdeel van het balans- en risicobeheer. Deze instrumenten worden gebruikt voor het afdekken van interest- en valutarisico's, inclusief risico's uit hoofde van toekomstige transacties. SRLEV kan bepaalde derivaten aanwijzen als hetzij:

1. Een afdekking van het risico van veranderingen in de reële waarde van een opgenomen actief of verplichting of vaststaande toezegging (fair value hedge); of
2. Een afdekking van de mogelijke variabiliteit van toekomstige kasstromen die is toe te rekenen aan een bepaald risico dat is verbonden met een opgenomen actief of verplichting, of een hoogst waarschijnlijke verwachte transactie (cash flow hedge).

Hedge accounting wordt toegepast voor derivaten die aldus zijn aangewezen en die voldoen aan de voorwaarden van IAS 39 Financiële instrumenten: opname en waardering.

Een hedge relatie wordt geacht effectief te zijn indien SRLEV, vanaf het begin en gedurende de looptijd, kan verwachten dat veranderingen van de reële waarde of de kasstromen van de afgedekte positie vrijwel volledig worden gecompenseerd door veranderingen van de reële waarde of kasstromen van het afdekkingsinstrument, voor zover deze het afgedekte risico betreffen, en de werkelijke uitkomsten binnen een bandbreedte van 80% tot 125% blijven.

SRLEV beëindigt de hedge relatie zodra het management daartoe besluit. Ook wordt hedge accounting beëindigd zodra wordt vastgesteld dat een derivaat niet langer effectief is als afdekkingsinstrument, dan wel wanneer het derivaat vervalt, wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend; of wanneer de afgedekte positie vervalt, de afgedekte positie wordt verkocht of afgelost; of wanneer een verwachte transactie niet langer zeer waarschijnlijk wordt geacht.

Fair value hedge accounting

Derivaten die worden aangewezen als afdekking van de reële waarde van opgenomen activa of van een vaststaande verplichting, worden verwerkt als fair value hedge. Veranderingen van de reële waarde van de derivaten die zijn aangewezen als afdekking worden rechtstreeks verwerkt in de winst- en verliesrekening op dezelfde regel waar ook de corresponderende verandering van de reële waarde van het afgedekte actief of de afgedekte verplichting, die is toe te schrijven aan dat specifieke afgedekte risico, wordt verwerkt.

Indien de afdekking niet langer aan de voorwaarden voor hedge accounting voldoet, wordt een aanpassing van de boekwaarde van een afgedekt financieel instrument geamortiseerd ten laste of ten gunste van de winst- en verliesrekening gedurende de verwachte resterende looptijd van het voorheen afgedekte financiële instrument.

Op het moment dat de afgedekte positie niet langer wordt opgenomen, dat wil zeggen dat het wordt verkocht of afgelost, wordt het niet geamortiseerde deel van de reële-waarde aanpassing van het afgedekte actief direct in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Cash flow hedge accounting

Derivaten kunnen worden aangewezen als afdekking van het risico op variabiliteit van de toekomstige kasstromen van een opgenomen actief of verplichting of van een verwachte, zeer waarschijnlijke transactie. Veranderingen van de reële waarde van het effectieve deel van derivaten, die zijn aangewezen als cash flow hedge en die voldoen aan de voorwaarden voor cash flow hedge accounting, worden opgenomen in de cash flow hedge reserve als aparte component van het eigen vermogen. Het ineffektieve deel wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt. De onderliggende waardering van de gehedegde positie, die is aangewezen als onderdeel van een cash flow hedge, wijzigt niet.

Vanaf het moment dat de verwachte transactie resulteert in de daadwerkelijke opname van een actief of een verplichting, worden de cumulatieve winsten en verliezen die voorheen in de cash flow hedge reserve opgenomen waren, overgeboekt naar de winst- en verliesrekening en verwerkt in de perioden waarin de afgedekte transactie van invloed is op het resultaat.

Indien het afdekkingsinstrument zelf vervalt of wordt verkocht, wordt beëindigd of uitgeoefend of niet meer aan de voorwaarden voldoet, blijft het cumulatieve resultaat volledig in de cash flow hedge reserve (eigen vermogen) opgenomen, totdat de verwachte transactie daadwerkelijk plaatsvindt.

Indien de verwachte transactie naar verwachting niet meer zal plaatsvinden, wordt het in het eigen vermogen verwerkte cumulatieve resultaat onmiddellijk naar de winst- en verliesrekening overgeboekt.

Vorderingen op banken

Dit betreft vorderingen op banken met een resterende looptijd van een maand of langer, voor zover niet in de vorm van rentedragende effecten. De waardering van deze vorderingen geschiedt tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Kas en kasequivalenten

Onder kas en kasequivalenten zijn begrepen, tegoeden bij de andere banken en vorderingen op kredietinstellingen met een resterende looptijd korter dan één maand. De waardering van deze vorderingen geschiedt tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Belastingen

Acute belastingvorderingen en –verplichtingen

De vennootschapsbelasting betreft te vorderen of verschuldigde belasting met betrekking tot de belastbare winst over de verslagperiode en eventueel nog niet afgerekende verschuldigde belasting over voorgaande periodes. Acute belastingvorderingen en -schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde volgens het geldende belastingtarief waartegen afgerekend zal worden.

Uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen

Voor voorwaartse verliescompensatie en voor tijdelijke verschillen tussen de fiscale boekwaarde van activa en verplichtingen en de boekwaarde worden uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen gevormd. Hierbij wordt uitgegaan van de belastingtarieven die gelden per balansdatum en de tarieven die zullen gelden in de periode waarin de

uitgestelde belastingvorderingen of verplichtingen worden afgewikkeld. De uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden alleen opgenomen indien verwacht wordt dat in de nabije toekomst voldoende fiscale winsten worden gerealiseerd ter compensatie van deze tijdelijke verschillen. Voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde en fiscale waarde van investeringen in groepsmaatschappijen en deelnemingen worden uitgestelde belastingen opgenomen, behalve als SRLEV het tijdstip kan bepalen waarop deze tijdelijke verschillen aflopen en het daarbij waarschijnlijk is dat deze verschillen niet zullen aflopen in de nabije toekomst.

De uitgestelde belastingvorderingen worden op balansdatum beoordeeld en indien het niet langer waarschijnlijk is dat de gerelateerde belastingbete wordt gerealiseerd, wordt de vordering tot de realiseerbare waarde verminderd.

De belangrijkste tijdelijke verschillen vloeien voort uit de herwaardering van materiële vaste activa, bepaalde financiële activa en verplichtingen waaronder derivatencontracten en toepassing van hedge accounting, voorzieningen voor pensioenen en overige personeelsregelingen na pensionering, technische voorzieningen, voorwaarts te verrekenen verliezen, en, met betrekking tot acquisities, uit het verschil tussen (a) het saldo van de reële waarde van de overgenomen netto-activa en (b) de fiscale waarde.

Uitgestelde belastingen met betrekking tot de herwaardering van hiervoor genoemde activa en passiva waarvan waardeveranderingen direct ten laste of ten gunste van het eigen vermogen worden gebracht, worden ook ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht en worden bij realisatie samen met de uitgestelde waardeveranderingen opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Overige activa

Herverzekeringscontracten

Inkomende herverzekeringscontracten

Een andere verzekeraar draagt met deze contracten significante verzekeringsrisico's op uitgegeven verzekeringscontracten over, alsmede een depositocomponent. Het gehele contract kwalificeert vanwege de overdracht van significante verzekeringsrisico's als een inkomend (her)verzekeringscontract, en de verplichtingen uit de verzekerde risico's en de depositocomponent zijn, in overeenstemming met IFRS 4, opgenomen onder de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Uitgaande herverzekeringscontracten

SRLEV wordt bij deze contracten gecompenseerd voor verliezen op uitgegeven verzekeringscontracten. Deze contracten worden als verzekeringscontracten verantwoord. Het aandeel van herverzekeraars in de verplichtingen uit verzekeringscontracten, begrepen in de technische voorzieningen, waartoe SRLEV uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden opgenomen als activa uit herverzekering. Het aandeel van de herverzekeraars in de verzekeringstechnische lasten wordt daarop in mindering gebracht. De activa bestaan uit kortlopende vorderingen op herverzekeraars (gepresenteerd onder overige activa) en vorderingen op langere termijn (gepresenteerd onder herverzekeringscontracten). Deze vorderingen zijn afhankelijk van de verwachte claims en uitkeringen die voortvloeien uit de herverzekerde verzekeringscontracten.

De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies voor herverzekeringscontracten. Deze premies worden als last opgenomen in de periode waarover zij verschuldigd zijn.

Vorderingen op herverzekeraars worden op rapportagedatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen uit hoofde van kredietrisico's.

Overige activa

De overige activa bestaan uit vorderingen uit directe verzekeringen, overige belastingen (o.a. btw, loonbelasting), overige vorderingen en overlopende activa. Onder de overlopende activa zijn tevens opgenomen de opgebouwde rente op financiële instrumenten die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, alsmede de clearing tegenpartij inzake derivatenposities.

Eigen vermogen

Geplaatst aandelenkapitaal en agioreserve

Het aandelenkapitaal bestaat uit de geplaatste en volgestorte gewone aandelen. De agioreserve betreft het gestorte kapitaal dat in aanvulling op de nominale waarde op de uitgegeven gewone aandelen is gestort. De kosten die direct zijn toe te rekenen aan de uitgifte van eigen vermogensinstrumenten worden, na aftrek van belasting, in mindering gebracht op de emissieopbrengst.

Dividend op gewone aandelen

De verwerking van dividend over een boekjaar, dat na de balansdatum wordt gedeclareerd, wordt behandeld in paragraaf 10.1 Regeling inzake de winst- en verliesbestemming onder de Overige gegevens.

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserves van onroerend goed voor eigen gebruik worden opgenomen in de herwaarderingsreserve (zie toelichting 2 Taxatie terreinen en gebouwen in eigen gebruik).

Cash flow hedge reserve

De cash flow hedge reserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve veranderingen in de reële waarde van gebruikte derivaten in het kader van de toepassing van cash flow hedge accounting, na aftrek van belastingen, mits de afgedekte transactie nog niet heeft plaatsgevonden. Zie toelichting 39 Hedging en hedge accounting.

Reële-waarde reserve

In de reële-waarde reserve worden winsten en verliezen als gevolg van veranderingen in de reële waarde van voor verkoop beschikbare activa verwerkt, onder aftrek van belastingen. Indien de desbetreffende activa worden verkocht, geïnd of anderszins worden vervreemd, wordt het daarop betrekking hebbende cumulatieve resultaat dat in de reële waarde reserve is verwerkt, overgeboekt naar de winst- en verliesrekening (zie paragraaf Beleggingen). Tevens worden valutakoersverschillen op niet-monetaire financiële activa die worden geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar opgenomen in deze reserve.

De reële-waarde reserve voor vastrentende waarden die tegenover de verzekeringsverplichtingen staat wordt, indien van toepassing, aangewend voor shadow (loss) accounting.

Overige reserves

De overige reserves bestaan met name uit de ingehouden resultaten van SRLEV.

Achtergestelde schulden en slotbonusrekening

Achtergestelde schulden

Onder de achtergestelde leningen worden opgenomen de achtergestelde en onderhandse (obligatie)leningen uitgegeven door SRLEV. Waardering bij eerste opname vindt plaats tegen reële waarde, dat wil zeggen de emissieopbrengst (de reële waarde van de ontvangen vergoeding) onder aftrek van transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Slotbonusrekening

De slotbonusrekening betreft verplichtingen inzake slotbonussen uit hoofde van bepaalde levensverzekeringen. De aanspraak op een slotbonus bestaat uitsluitend voor bepaalde individuele verzekeringscontracten die door het verstrijken van de overeengekomen looptijd of als gevolg van het overlijden van de verzekerde tot uitkering komen. Bij afkoop van het verzekeringscontract vervalt het recht op een slotbonus. De aanspraken op nog niet uitgekeerde slotbonussen zijn achtergesteld bij alle andere schulden. Ook is bepaald dat de aanspraken op een slotbonus vervallen indien en voor zover de resultaten een zodanige invloed hebben op het aansprakelijke vermogen dat niet meer wordt voldaan, of dat dreigt dat niet meer zal worden voldaan, aan de wettelijk vereiste solvabiliteitsmarge.

De slotbonusrekening wordt actuarieel bepaald op basis van dezelfde grondslagen zoals die worden toegepast voor de waardering van de winstbijschrijvingen, die onderdeel zijn van de verplichting uit verzekeringscontracten. Daarnaast wordt rekening gehouden met geschatte kansen op vervroegde opzegging van verzekeringen.

Jaarlijks wordt een gedeelte van de slotbonusrekening volgens een vaste methodiek omgezet in een onvoorwaardelijk recht van de verzekeringsnemers en toegevoegd aan de verzekeringsverplichtingen uit verzekeringscontracten.

De verplichtingen uit hoofde van de slotbonusregeling worden in de jaarrekening gekwalificeerd als vreemd vermogen. Voor de solvabiliteitsrapportage van de verzekeringsactiviteiten aan DNB maakt deze post deel uit van het aanwezige vermogen.

Verzekeringscontracten

Algemeen

Onder deze balanspost zijn de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen. Verzekeringscontracten zijn die contracten die een significant verzekeringsrisico dragen. Dergelijke contracten kunnen tevens een beleggingsrisico dragen.

Voor uitkeringen uit hoofde van verzekeringscontracten die naar verwachting in de toekomst worden gedaan, wordt een verplichting opgenomen zodra het verzekeringscontract van kracht is. Bij de overgang op IFRS heeft SRLEV de daarvoor gehanteerde waarderingsgrondslagen voor de verplichtingen uit verzekeringscontracten gecontinueerd (de historische grondslagen) waarbij de verzekeringsverplichtingen worden vastgesteld op basis van tariefgrondslagen.

IFRS vereist bij een waardering op historische grondslagen een toereikendheidstoets waarbij de waarde van de verzekeringsverplichting op historische grondslagen, onder aftrek van de gerelateerde VOBA (Value of business acquired) wordt vergeleken met de waarde van de verplichting op actuele veronderstellingen. Als deze waarde hoger is, dan is er sprake van een tekort. In overeenstemming met het IFRS vereiste wordt de balanswaarde met dit tekort aangevuld, waarmee de verzekeringsverplichting dan wordt gewaardeerd op actuele veronderstellingen.

Hierna volgen de details van de waarderingsgrondslag voor levensverzekeringen en de daarop van toepassing zijnde toereikendheidstoets.

Levensverzekeringen

Algemeen

Levensverzekeringscontracten zijn te onderscheiden in levensverzekeringen voor eigen rekening en risico en verzekeringen voor rekening en risico van polishouders, SRLEV heeft bij beide significante verzekeringsrisico's overgenomen. Bij levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders lopen polishouders beleggingsrisico's. Bij beide verzekeringsvormen komen individuele verzekeringscontracten en collectieve verzekeringscontracten voor. Met deze verzekeringscontracten worden gedurende een vaak langere periode gebeurtenissen verzekerd die tot een uitkering in geld of de tegenwaarde van beleggingseenheden leiden in verband met het leven of het overlijden van verzekerden.

Op balansdatum worden deze verplichtingen daarbij voor levensverzekeringen vastgesteld op basis van tariefgrondslagen, verhoogd met voorzieningen voor langlevensrisico, voor rentegaranties (op levensverzekeringen, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van polishouders komt, of bij voortzetting voor eigen rekening van deze contracten) en de effecten van shadow accounting.

Tariefsgrondslagen

De verplichtingen op tariefsgrondslagen worden voor levensverzekeringscontracten bepaald op basis van een voldoende voorzichtige prospectieve actuariële methode waarbij rekening gehouden wordt met alle toekomstige uitkeringen en nog te ontvangen premies, voor zover van toepassing. Bij de berekening wordt afgeweken van het gebruik van een prospectieve methode indien deze methode vanwege de aard van het betrokken type levensverzekering niet toepasbaar is.

De werkelijke uitkeringen en het tijdstip van uitkeren zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, gedrag van verzekeringnemers en andere factoren en, voor levensverzekeringen, aannames met betrekking tot de ontwikkeling van sterfte en invaliditeit. Voor sommige risicoproducten wordt ook rekening gehouden met het verval, zoals afkoop of premievrijmaking. De gebruikte aannames voor de balanswaardering zijn voor levensverzekeringen gebaseerd op de grondslagen van het tarief, zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van het verzekeringscontract. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan nu in de jaarrekening zijn gebruikt zou een materieel effect kunnen hebben op de verplichtingen uit verzekeringscontracten en verzekeringstechnische lasten.

De disconteringsvoet is voor de meeste contracten vast en bedraagt 3% voor verzekeringscontracten gesloten na 1999 of maximaal 4% voor verzekeringscontracten voor die tijd. Voor spaarhypotheken en andere garantieproducten geldt het in het verzekeringscontract gegarandeerde rendement. De rekenrente voor deze producten is gelijk aan het beleggingsrendement dat op de bijbehorende beleggingen wordt behaald.

In verzekeringscontracten besloten opties en garanties

SRLEV neemt in verzekeringscontracten besloten opties en garanties, zoals opties tot afkoop van verzekeringscontracten tegen een vast bedrag, of tegen een vast bedrag en een rentevoet en die daardoor nauw verbonden zijn met het basisverzekeringscontract, niet separaat op maar verwerkt deze conform het hoofdcontract. De besloten opties en garanties worden gewaardeerd zodra de voorziening onder het niveau van de garantie komt. In de waardering wordt de tijds waarde niet opgenomen.

Levensverzekeringen voor eigen rekening en risico

Algemeen

Dit betreft levensverzekeringscontracten waarbij SRLEV zowel een significant verzekeringsrisico draagt, als de beleggingsrisico's verbonden aan de tegenover de verzekeringsverplichtingen voor eigen rekening aangehouden beleggingen. Deze levensverzekeringscontracten zijn onderverdeeld in collectieve contracten en individuele contracten met de productgroepen spaarhypothekverzekeringen, lijfrenten, risicoverzekeringen, spaarverzekeringen en uitvaartverzekeringen.

De verplichtingen voor levensverzekeringen voor eigen rekening en risico bestaan uit de verdisconteerde waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen aan verzekeringnemers of andere begunstigden, onder aftrek van toekomstige premies (netto premie methode).

Aannames op tariefgrondslagen

De gebruikte aannames voor de balanswaardering zijn voor levensverzekeringen voor eigen rekening gebaseerd op de grondslagen van het tarief, zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van het verzekeringscontract. Daarnaast wordt periodiek een hierna toegelichte IFRS-toereikendheidstoets uitgevoerd. Inschattingen, veronderstellingen en een toelichting op de toets zijn toegelicht bij paragraaf IFRS toereikendheidstoets levensverzekeringen.

Voorzieningen voor langlevensrisico

Specifiek voor de pensioenportefeuille geldt dat door het langer leven van de verzekerde(n) de in de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen voorzieningen ontoereikend zouden kunnen worden op dit onderdeel. In het verleden zijn daarom additionele dotaties aan de voorziening gedaan voor dit zogenoemde langlevensrisico en zijn voorzieningen die hiervoor gevormd waren bij geacquireerde verzekeringsbedrijven gehandhaafd. Vanaf 2008 is, in samenhang met de juridische fusies van verschillende leven entiteiten en de toegenomen mogelijkheid van compensatie met kortlevensrisico's het voorzieningenbeleid anders vormgegeven, waarbij voor de mogelijke risico's van het langer leven geen aanvullende voorzieningen meer zijn opgenomen zolang er voldoende compensatie in de totale portefeuille aanwezig is. Daarnaast vormt het actuele langlevensrisico een onderdeel van de toereikendheidstoets.

Kostenopslagen

De premies bevatten opslagen voor dekking van de kosten. Wanneer de premies worden ontvangen of invorderbaar zijn geworden, vallen de opslagen vrij en zijn deze beschikbaar voor dekking van de werkelijke kosten, waaronder begrepen doorlopende kosten en acquisitiekosten.

Rentestandkortingen

Voor individuele verzekeringen (zowel kapitaal als lijfrente) tegen eenmalige premiebetaling kan voor een bepaalde periode een hogere of lagere rentevergoeding dan de standaard rekenrente worden gegarandeerd. Voor lijfrentepolissen wordt daarbij uitgegaan van een yield curve die gekoppeld is aan actuele marktdata. Het verschil tussen de voorziening op rekenrente en de standaard rekenrente wordt als rentestandkorting (RSK) gecorrigeerd op de technische voorziening. De afschrijving van het in de verzekeringsverplichtingen opgenomen bedrag geschiedt op actuariële of op lineaire basis.

Voor collectieve verzekeringen wordt vooraf een aandeel in het verwachte beleggingsresultaat op de ontvangen premies en koopsommen als een rentestandkorting verrekend. De verrekende rentestand kortingen worden lineair afgeschreven met uitzondering van de met de contractanten overeengekomen terugverdientermijnen. Over het eerste boekjaar (vaak slechts een gedeelte van een jaar) wordt altijd een volle termijn afgeschreven.

Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidsrisico

Voor het recht van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt in de verplichtingen uit verzekeringscontracten een voorziening aangehouden. Deze voorziening is gebaseerd op een factor maal de voor het arbeidsongeschiktheidsrisico geldende jaarpremie. De hoogte van de factor is onder meer vastgesteld op basis van Incurred But Not Reported (IBNR)-technieken afgeleid uit ervaringscijfers voor claimgedrag.

De grondslagen voor waardering van ingegane premievrijstellingen vanwege arbeidsongeschiktheid zijn gelijk aan de grondslagen van de hoofdverzekering.

Winstdelingen, bonussen en kortingen

De contante waarde van de beschikbaar gestelde maar nog niet bijgeschreven winstdeling (winstkoopsommen) voor het aankomende jaar worden opgenomen onder de in de verzekeringsverplichtingen opgenomen voorziening voor winstdelingen, bonussen en kortingen.

Winstdeling

De verzekeringsportefeuille bevat zowel niet-winstdelende verzekeringscontracten als verzekeringscontracten met discretionaire, respectievelijk contractuele winstdelingsrechten. Discretionaire winstdelingen houden verband met het recht van een verzekeringnemer op een additionele uitkering boven het verzekerde of gegarandeerde kapitaal. Het vaststellen van het bedrag en tijdstip van deze extra uitkeringen is naar discretie van het bestuur van SRLEV. De reeds toegekende winstdelingsverplichtingen zijn eveneens opgenomen in de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Naast discretionaire winstdelingsrechten zijn er tevens individuele en collectieve contracten met een contractuele winstdeling. Dit kunnen overrentedelingen evenals technische winstdelingen zijn. De reeds toegekende verplichtingen hiervan worden opgenomen onder de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Shadow accounting

SRLEV past in overeenstemming met IFRS 4 shadow accounting toe ter beperking van de asymmetrie in de toereikendheidstoets van de verzekeringsactiviteiten. Daarmee geven de balans en de financiële resultaten van SRLEV een beter beeld van de economische relatie tussen activa en passiva.

De asymmetrie is een gevolg van de waardering van beleggingen op reële waarde en de waardering van de in de balans op te nemen verzekeringsverplichtingen op basis van een discontering met een vaste rekenrente (uit de tariefsgrondslagen) van de te verwachten kasstromen uit de verzekeringscontracten. Renteschommelingen hebben geen effect op de met de vaste rekenrente verdisconteerde verzekeringsverplichtingen. Shadow accounting baseert zich op het principe dat de vastrentende waarden dienen als een economische hedge op deze verzekeringsverplichtingen. Shadow accounting leidt hiermee in beginsel tot een gelijk tegengesteld effect op zowel de waardering van de vastrentende beleggingen als de waardering van de verzekeringsverplichtingen.

Als onderdeel van shadow accounting wordt via shadow loss ook het effect van renteschommelingen op eventuele tekorten in de toereikendheidstoets gebaseerd op actuele grondslagen (waaronder discontering met een actuele rentevoet) beter in lijn gebracht met de effecten van renteschommelingen op herwaarderingen van als voor verkoop beschikbaar aangehouden beleggingen.

Toepassing

Shadow accounting wordt toegepast op voor verkoop beschikbare vastrentende waarden en op rentederivaten gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, aangehouden tegenover verzekeringsverplichtingen uit:

- Verzekeringscontracten met winstdeling.
- Verzekeringscontracten zonder winstdeling, indien en voor zover het huidige renteniveau lager is dan de rentevoet die gebruikt is voor de prijsstelling toen het contract is aangegaan, bezien op portefeuille niveau.
- Bepaalde rente gerelateerde opties besloten in de verzekeringscontracten.

Voor winstdelende contracten worden specifieke beleggingsportefeuilles aangehouden tegenover de winstdelende verplichtingen.

Shadow accounting wordt niet toegepast op:

- duurzame waardeverminderingen;
- herwaarderingen van schuldinstrumenten vanwege duurzame waardeverminderingen.

Onder shadow accounting hebben ongerealiseerde en gerealiseerde resultaten op beleggingen hetzelfde effect op de waardering van de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Shadow accounting in de winst- en verliesrekening

In de winst- en verliesrekening opgenomen gerealiseerde resultaten op beleggingen worden via de verzekeringstechnische lasten aan de verzekeringsverplichtingen toegevoegd, als er bij herbelegging van de verkoopopbrengsten onvoldoende rendement kan worden behaald om in de toekomst de rente component in de verzekeringstechnische lasten te dekken, of vanwege de winstdelingsrechten.

Deze in de verzekeringsverplichtingen opgenomen gerealiseerde resultaten worden na de toevoeging geamortiseerd ten gunste van de winst- en verliesrekening om een tekort aan rendement op de (her)herbeleggingen geheel of gedeeltelijk te compenseren. Ongerealiseerde resultaten op derivaten, gewaardeerd tegen de reële waarde, worden met toepassing

van shadow accounting, via een gespiegelde mutatie in de verzekeringstechnische lasten, naar de verzekeringsverplichtingen overgebracht.

De rechten van polishouders worden niet beperkt bij een cumulatief negatieve stand van de beleggingsresultaten die in aanmerking komen voor shadow accounting. Een per saldo negatieve stand wordt daarom, via de verzekeringstechnische lasten, direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Shadow loss ten laste van Overig Totaalinkomen

Ten aanzien van beleggingen, gewaardeerd als voor verkoop beschikbaar, worden per saldo ongerealiseerde herwaarderingen van beleggingen in het Overig Totaalinkomen eveneens via een gespiegelde mutatie naar de verzekeringsverplichtingen overgebracht, indien sprake is van een tekort in de toereikendheidstoets en dit tekort is toe te schrijven aan een eventuele daling van het in de toets gehanteerde actuele renteniveau onder de rentevoet die is gebruikt in de prijsstelling bij het aangaan van de contracten, gezien op portefeuille niveau (een shadow loss, zie ook paragraaf IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen).

Shadow accounting en de toereikendheidstoets

De via shadow accounting in de verzekeringsverplichtingen opgenomen ongerealiseerde beleggingsresultaten en de nog niet geamortiseerde gerealiseerde beleggingsresultaten worden begrepen in de balanswaarde van de verzekeringsverplichtingen en worden daarmee betrokken in de toereikendheidstoets op de balanswaarde van deze verplichtingen.

Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouder

Algemeen

Dit betreft verzekeringscontracten waarbij de polishouder het beleggingsrisico draagt. De verplichtingen uit deze contracten bestaan uit technische voorzieningen voor de waarde van de aan de beleggingen verbonden component, de waarde van rentegaranties en de waarde van de verzekeringscomponent.

Unit linked life insurance

Bij levensverzekeringen in beleggingseenheden zijn de uitkeringen uit hoofde van deze verzekeringscontracten gekoppeld aan de waarde van beleggingen. Gezien deze koppeling worden de verzekeringstechnische verplichtingen voor deze verzekeringscontracten aangepast voor alle waardeveranderingen in deze beleggingen. De verzekeringnemer bepaalt hoe SRLEV de betaalde premies, na aftrek van kosten en risicopremie, dient te beleggen. SRLEV heeft voor dit doel veelal afzonderlijke beleggingsfondsen gecreëerd. Het economische risico over de beleggingen wordt gelopen door de verzekeringnemers. Voor de verzekeringscontracthouder is het mogelijk om naast de beleggingswijze ook het verzekeringscontract op ieder moment aan te passen aan zijn of haar persoonlijke en/of financiële situatie. Er zijn voor een beperkt deel garanties afgegeven op het rendement.

De collectieve verzekeringen met een gesepareerd depot worden eveneens verantwoord onder levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders. Ook op deze contracten zijn rentegaranties afgegeven.

Technische voorzieningen voor aan de beleggingen verbonden component

De technische voorzieningen voor verzekeringen waarbij verzekeringnemers het beleggingsrisico dragen, worden voor de aan de beleggingen verbonden component gewaardeerd (gespiegeld) op de balanswaarde (reële boekwaarde) van de daarmee samenhangende beleggingen. Deze technische voorzieningen worden daarmee (evenals de verbonden beleggingen) gewaardeerd op reële waarde via de winst- en verliesrekening. Transactiekosten en provisies worden niet meegenomen in de eerste waardering maar als last verantwoord op het moment dat deze transacties plaatsvinden.

Rentegaranties

SRLEV heeft binnen de beleggingsverzekeringen voor een beperkt aantal beleggingsfondsen garanties afgegeven op het rendement. Deze garantie geldt alleen op de einddatum van de verzekering. Tussentijds is de technische voorziening

minimaal gelijk aan de met het garantiepercentage opgerente inleg, na aftrek van de onttrekkingen voor kosten en risicopremies en gecorrigeerd voor toekomstig onnatuurlijk verval.

Voor collectieve contracten worden ten laste van de winst- en verliesrekening aanvullende voorzieningen getroffen indien de baten uit beleggingen niet toereikend zijn om de verplichtingen als gevolg van de gegarandeerde rendementen te dekken. Indien collectieve verzekeringscontracten na afloop van een contractperiode voor eigen rekening worden voortgezet, dan worden de aanwezige voorzieningen voor rentegaranties op actuariële basis geamortiseerd om toekomstige tekorten op beleggingsrendementen ten opzichte van de gegarandeerde rekenrente in deze contracten te compenseren.

Verzekeringcomponent

De verzekeringcomponent in de verplichtingen uit deze verzekeringscontracten wordt bepaald op basis van de tariefsgrondslagen.

IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen

De toets

Onder IFRS dient de balanswaarde van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, na aftrek van de gerelateerde VOBA, minimaal gelijk te zijn aan de waarde van de verzekeringsverplichting op actuele grondslagen. De te toetsen totale balanswaarde van de verplichtingen bestaat uit de balanswaarde op basis van historische grondslagen, aangevuld met de effecten van shadow accounting (zie paragraaf Shadow accounting en hieronder bij 'shadow loss') en eventuele voorzieningen voor rentegaranties op levensverzekeringen, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van verzekeringnemers komt (onder aftrek van vanwege de tekorten op de rentegaranties die bij collectieve contracten voor rekening van de werkgevers komen).

Getoetst wordt of deze balanswaarden per saldo toereikend zijn om, op basis van actuele veronderstellingen, aan de verplichtingen aan verzekeringnemers te kunnen voldoen. Bij de uitvoering van deze toets wordt een projectie gemaakt van de toekomstige contractuele kasstromen op basis van de meest realistisch geachte inschattingen van de actuele en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot sterfte, invaliditeit, gedrag van verzekeringnemers, claimbehandelings- en beheerkosten. In deze kasstromen is waardering van de in de toekomst verwachte winstdeling en de tijdswaarde van de in de verzekeringscontracten besloten opties en garanties begrepen. De schatting wordt nog verhoogd met een onzekerheidsmarge. Voor de berekening van de onzekerheidsmarge is gebruik gemaakt van de zogenaamde Cost of Capital methode. Tenslotte worden de kasstromen verdisconteerd tegen de swapcurve met UFR, zoals gepubliceerd door DNB. Indien de aldus berekende toetsvoorziening hoger uitkomt dan de balanswaarden van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, vermeerderd met de waarderingsverschillen van beleggingen (voor zover niet op marktwaarde gewaardeerd), is er sprake van een tekort.

Bij rentegaranties in collectieve contracten, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van verzekeringnemers komt, is met een aantal werkgevers overeengekomen dat tekorten ten opzichte van de rentegarantie (deels) voor rekening van de werkgever komen. In verband met deze bijstortingsverplichting van de werkgever ontvangen bedragen of nog te ontvangen bedragen komen in mindering op het tekort uit de toereikendheidstoets.

Toetsniveau en frequentie

De IFRS toereikendheidstoets wordt minimaal eenmaal per kwartaal uitgevoerd op de verplichtingen uit de totale portefeuille voor levensverzekeringscontracten.

Verwerking van een toets tekort

Bij een toets tekort wordt de balanswaarde aangevuld ten laste van het vermogen, voor zover er toewijsbare positieve herwaarderingen aanwezig zijn in de reële waarde reserve en cashflow hedge reserve (hierna toegelicht onder shadow loss). Als daarna nog een tekort resteert dan wordt dit tekort eerst via de verzekeringstechnische lasten definitief afgeboekt van een eventueel aanwezige VOBA. Tot slot wordt een dan nog resterend tekort eveneens via de

verzekeringstechnische lasten toegevoegd aan de verplichtingen uit verzekeringscontracten. Bij een vermindering van het tekort in een volgende verslagperiode wordt deze toevoeging aan de verplichtingen uit verzekeringscontracten teruggenomen ten gunste van de winst- en verliesrekening (via verzekeringstechnische lasten). Afboekingen van de VOBA zijn definitief en worden daarom in volgende verslagperioden niet meer teruggenomen.

Shadow loss

Voor zover het tekort van de verplichtingen uit verzekeringscontracten in de IFRS toets verband houdt met de toename van de toetsvoorziening als gevolg van een rentedaling, wordt de benodigde aanvulling van de balanswaarde van deze verplichtingen via een shadow loss verrekend met een positieve reële waarde reserve en of positieve cash flow hedge reserve. De reële waarde wordt alleen benut voor zover deze voortkomt uit vastrentende waarden en gerelateerd is aan de verzekeringstechnische verplichtingen. Een tekort als gevolg van andere verzekeringstechnische uitgangspunten wordt niet via een shadow loss verwerkt. Als in een opeenvolgende verslagperiode een toetsoverschot ontstaat, dan wordt maximaal het eerder in de verplichting verwerkte shadow loss teruggenomen, ten gunste van de herwaarderingsreserve of cashflow hedge reserve. Zie ook toelichting 14 voor meer informatie over de effecten van shadow (loss) accounting.

Gehanteerde veronderstellingen

Bij de IFRS-toereikendheidstoets per 31 december 2014 zijn de volgende actuele veronderstellingen gehanteerd:

- Disconteringsvoet: swapcurve inclusief de UFR (de DNB curve).
- Winsttoekenning conform de vigerende winstdelingsregelingen.
- Kostentoedeling en verdeling efficiency voordelen gebaseerd op intern onderzoek.
- Verwachte sterftetekansen op prognosemodel AG 2014 voor de gehele bevolking gecorrigeerd voor ervaring in de eigen portefeuille op basis van intern onderzoek (2013: prognosemodel AG 2012 aangevuld met CBS waarneming tot en met 2012).
- Onnatuurlijk verval ervaringstafels op basis van intern onderzoek.
- Inflatie afgeleid van marktgegevens.
- Salarisontwikkeling bij collectieve contracten conform de inflatie vooronderstelling.
- Cost of capital van 4%.

Sterftetekansen

De verwachte sterftetekansen in de projectie van de verzekeringsverplichtingen zijn de verwachte sterftetekansen volgens de prognose van de sterftetekansen van de gehele bevolking vermenigvuldigd met een portefeuillefactor.

Voor de inschatting van de verwachte sterftetekansen voor de gehele bevolking wordt gebruik gemaakt van het AG 2014 model van het Actuarieel Genootschap. De portefeuillefactor meet het verschil tussen de bevolkingssterfte en de sterfte in de verzekeringsportefeuille. Deze factor wordt binnen de door SRLEV vastgestelde kaders voor iedere business unit afzonderlijk bepaald en is mede afhankelijk van de productkenmerken, geslacht en verstreken duur/leeftijd. Deze portefeuillefactor wordt jaarlijks herzien op basis van intern onderzoek en de sterftequotienten van de meest recente CBS waarnemingen.

Personeelsverplichtingen

Het personeel van SRLEV is contractueel in dienst van SNS REAAL. SNS REAAL belast, via REAAL, aan SRLEV haar aandeel in de personeelskosten van het lopende jaar door, inclusief de kosten van korte termijnbeloningen personeel en pensioenverplichtingen.

Korte termijnbeloningen personeel

Korte termijnbeloningen voor het personeel omvatten onder andere salarissen, kort betaald verlof, winstdelingen en bonusregelingen. Dit wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening over de periode waarin de prestaties zijn

geleverd. Indien werknemers de hun toekomstige rechten per periode-einde niet hebben opgenomen, wordt hiervoor een verplichting gevormd voor het nominale bedrag.

Pensioenverplichtingen

De voornaamste pensioenregeling bij SRLEV is de toegezegde bijdrage regeling bij de Stichting Pensioenfonds SNS REAAL. Nieuw personeel wordt in deze regeling opgenomen. SNS REAAL heeft tevens enkele toegezegd-pensioenregelingen vanuit acquisities. Daaraan nemen vrijwel alleen nog zogenaamde slapende deelnemers en gepensioneerden deel.

Overige personeelsverplichtingen

De overige personeelsverplichtingen bestaan met name uit verstrekte kortingen over bank- en verzekeringsproducten aan (oud-)werknemers na de datum van pensionering. De hoogte van de verplichting wordt bepaald op basis van de contante waarde van de te verstrekken kortingen na pensioendatum, waarbij rekening gehouden wordt met actuariële veronderstellingen over sterfte en interest. Naast de verstrekte kortingen is tevens een verplichting opgenomen voor vergoedingen voor ziektekosten. Voor de verwachte kosten van deze vergoedingen wordt gedurende het dienstverband een verplichting gevormd, volgens een methode die overeenkomt met die voor toegezegd-pensioenregelingen

Om aanspraak te maken op deze vergoedingen dient het dienstverband van de medewerkers normaliter tot aan de pensioengerechtigde leeftijd te hebben voortgeduurd en dient het dienstverband een bepaalde minimumperiode te hebben voortgeduurd.

Op aandelen gebaseerde beloningen

Als gevolg van de nationalisatie zijn de aandelen SNS REAAL onteigend en niet meer beursgenoteerd. Onder de nieuwe regeling, van kracht vanaf 1 januari 2013, is aan een aantal medewerkers van SNS REAAL en haar groepsentiteiten phantom shares verstrekt. De waardeontwikkeling van de phantom shares is gebaseerd op de ontwikkeling van het resultaat van SNS REAAL, eventueel geschoond voor incidentele baten of lasten. De waarde van de phantom shares wordt aan het einde van de looptijd uitgekeerd.

De waarde van de verstrekte phantom shares wordt als last verantwoord in de periode waarin de prestaties zijn geleverd. In de daarop volgende periodes wordt de waardeverandering in het resultaat opgenomen tot aan de datum van uitkering.

Overige voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden getroffen wanneer sprake is van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden, het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van economische middelen noodzakelijk is en een betrouwbare schatting van de omvang van de verplichting kan worden gemaakt. De voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Dotaties en eventuele latere vrijvallen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Reorganisatievoorziening

De reorganisatievoorziening is een specifieke voorziening en bestaat uit de naar verwachting te betalen ontslagvergoedingen en andere kosten die direct zijn toe te rekenen aan herstructureringsprogramma's. Deze kosten worden opgenomen in de periode waarin een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting tot betaling ontstaat. Voor kosten of toekomstige bedrijfsverliezen die betrekking hebben op de voortgezette activiteiten wordt vooraf geen voorziening getroffen.

SRLEV neemt ontslagvergoedingen op wanneer SRLEV zich aantoonbaar heeft verbonden middels een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting door:

- beëindiging van het dienstverband van huidige werknemers volgens een gedetailleerd formeel plan zonder dat het plan kan worden ingetrokken; of
- uitkering van ontslagvergoedingen als gevolg van een aanbod ter aanmoediging van vrijwillig ontslag.

Vergoedingen die na meer dan twaalf maanden na balansdatum verschuldigd zijn, worden contant gemaakt.

Voorziening voor juridische kosten

SRLEV treft een voorziening voor gerechtelijke procedures voor de geschatte verplichting op de balansdatum met betrekking tot lopende juridische procedures. De voorziening omvat een schatting van de juridische kosten en in de loop van de juridische procedures te verrichten betalingen, voor zover het waarschijnlijk is dat op de balansdatum een verplichting bestaat, en een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de verplichting.

Financiële verplichtingen

Derivaten

Zie de paragraaf Derivaten.

Schulden aan banken

Schulden aan banken betreffen de niet-achtergestelde schulden aan kredietinstellingen.

Schulden aan banken worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de gemaakte transactiekosten is. Vervolgwaarderingen zijn tegen geamortiseerde kostprijs.

Een verschil tussen de eerste waardering en de aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rentemethode opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Overige verplichtingen

De overige verplichtingen bestaan voornamelijk uit opgebouwde rente op financiële instrumenten die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Deze post omvat tevens crediteuren, overige belastingen en overlopende passiva.

7.1.5 Specifieke grondslagen winst- en verliesrekening

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Kosten worden verantwoord in de kostencategorie waarop deze betrekking hebben.

SRLEV maakt gebruik van een aantal stafafdelingen van SNS REAAL. De kosten van deze stafafdelingen worden doorbelast aan SRLEV op grond van verleende diensten of, waar dat niet goed mogelijk is, proportioneel toegerekend aan de groepsonderdelen. De kosten van de financiële holding SNS REAAL, de kosten voor strategische herstructurering van SNS REAAL en hieruit voortvloeiende incidentele kosten worden niet doorbelast.

Baten

De baten geven de reële waarde weer van de diensten na eliminatie van intragroepstransacties binnen SRLEV. De verantwoording van de baten geschiedt als beschreven in de hiernavolgende paragrafen.

Premie-inkomen

Het premie-inkomen uit verzekeringscontracten, exclusief belastingen en andere heffingen, wordt onderverdeeld in periodiek leven (waaronder pensioenen) en coopsommen leven.

Periodieke premies, koopsomcontracten en levensverzekeringen met beperkte premiebetaling uit levensverzekeringscontracten worden als opbrengst opgenomen wanneer de polishouder deze verschuldigd is. Rentestandkortingen en tariefkortingen worden bij het afsluiten van het contract als bruto premie verantwoord en gedurende de afschrijvingstermijn opgenomen in de post verzekeringstechnische lasten.

Herverzekeringspremies

Deze post omvat de premies op uitgaande herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Provisiebatens en baten uit beheervergoedingen

Dit betreft de opbrengsten van vermogensbeheer, provisie van het assurantiebedrijf en andere hieraan gerelateerde diensten die door SRLEV worden aangeboden. Deze worden opgenomen in de verslagperiode waarin de dienstverlening plaatsvindt. Provisies gerelateerd aan transacties met financiële instrumenten voor eigen rekening worden verwerkt in de geamortiseerde kostprijs van dit instrument, tenzij dit instrument is opgenomen in de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening, in welk geval de provisie wordt verantwoord in het resultaat.

Provisielasten en kosten van beheervergoedingen

Hieronder worden betaalde provisie en beheervergoedingen opgenomen, voor zover deze betrekking hebben op de in de verslagperiode ontvangen dienstverlening.

Resultaat deelnemingen

Hieronder wordt het aandeel van SRLEV in de resultaten van de deelnemingen verantwoord. Indien de waardering van de deelneming nihil is geworden, worden geen verdere verliezen meer verantwoord, tenzij SRLEV namens de deelneming verplichtingen is aangegaan of al betalingen voor de deelneming heeft verricht.

De grondslagen van de financiële verslaggeving van geassocieerde deelnemingen zijn waar nodig aangepast teneinde consistentie te waarborgen met de grondslagen van SRLEV.

Resultaat uit beleggingen

Het resultaat uit beleggingen bestaat uit: rente, dividend, huur en waardeinstijgingen en -dalingen.

Rente

De post rente omvat de rentebaten uit beleggingen.

Rente op financiële activa wordt opgenomen met behulp van de effectieve rentemethode gebaseerd op de werkelijke transactieprijs.

De effectieve rentemethode is gebaseerd op de verwachte stroom van kasontvangsten, waarbij rekening wordt gehouden met het risico van vervroegde aflossing van het onderliggende financiële instrument en de directe kosten en opbrengsten, zoals de in rekening gebrachte transactiekosten, bemiddelingsprovisies en disagio of agio. Indien het risico van vervroegde aflossing in onvoldoende mate betrouwbaar kan worden bepaald, gaat SRLEV uit van de kasstromen gedurende de gehele contractuele looptijd van de financiële instrumenten.

Bereidstellingsprovisies, samen met de hiermee verband houdende directe kosten, worden uitgesteld en opgenomen als aanpassing van de effectieve rente van een lening indien het waarschijnlijk is dat SRLEV een specifieke leningovereenkomst zal afsluiten. Indien de bereidstelling eindigt zonder dat SRLEV de lening verstrekt, wordt de provisie geboekt op het moment dat de bereidstellingsperiode eindigt. Indien het onwaarschijnlijk is dat een specifieke leningovereenkomst wordt aangegaan, wordt de bereidstellingsprovisie pro rata als bate opgenomen gedurende de bereidstellingsperiode.

De rentebaten op monetaire financiële activa die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan en die zijn afgeschreven tot de geschatte realiseerbare waarde of reële waarde, worden daarna opgenomen op basis van de rentevoet die is gebruikt om middels discontering van de toekomstige kasstromen de realiseerbare waarde te bepalen

Dividend

Dividendbaten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat het recht van de entiteit op betaling wordt gevestigd. In geval van genoteerde effecten is dit de datum waarop deze effecten ex-dividend noteren.

Huur

De huur omvat de huuropbrengsten van beleggingen in vastgoed. Deze huuropbrengsten worden op lineaire basis over de looptijd van de huurovereenkomst als bate verantwoord.

Waardestijgingen en -dalingen

Voor de beleggingen in de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening worden hieronder zowel de ongerealiseerde als de gerealiseerde waardestijgingen en -dalingen opgenomen. Deze waardemutaties betreffen het verschil tussen enerzijds de reële waarde aan het eind van het verslagjaar of de netto verkoopopbrengst in het verslagjaar en anderzijds de reële waarde aan het begin van het verslagjaar of de aankoopwaarde in het verslagjaar.

Voor de overige categorieën worden hieronder de gerealiseerde waardestijgingen en -dalingen opgenomen, zijnde het verschil tussen de verkoopprijs en de geamortiseerde kostprijs.

Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders

Dit is het resultaat op beleggingen die worden gehouden voor rekening en risico van polishouders van levensverzekeringen. Deze beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardestijgingen en -dalingen van de beleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als resultaat op beleggingen voor rekening en risico van polishouders. Hieronder wordt tevens het dividend en de rente voor de polishouders verantwoord.

Resultaat financiële instrumenten

Onder deze post wordt het resultaat uit derivaten en overige financiële instrumenten verantwoord. Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit herwaardering naar reële waarde wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen in de post resultaat financiële instrumenten. Indien derivaten in een hedge accounting relatie zijn toegewezen, is de opname van een resulterende winst of een resulterend verlies afhankelijk van de aard van de post die wordt afgedekt. Het niet-effectieve deel van eventuele winsten of verliezen van een cashflow hedge wordt direct opgenomen onder resultaat financiële instrumenten.

Onder deze post wordt tevens de winst of het verlies uit herwaardering uitstaande schuldbewijzen verantwoord die na eerste opname worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening. Daarnaast worden de resultaten op terugkoop van eigen schuldpapier en verkoop van volwaardige kredieten onder deze post verantwoord.

Overige operationele opbrengsten

Deze omvatten alle baten die niet onder bovengenoemde posten kunnen worden verantwoord.

Lasten

Lasten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord op basis van een rechtstreeks verband tussen de gemaakte kosten en de bijbehorende economische voordelen. Wanneer wordt verwacht dat de economische voordelen verspreid over verschillende verslagperiodes zullen ontstaan, worden lasten in de winst- en verliesrekening verwerkt op basis van een systematische toerekeningsmethodiek. Een kostenpost wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer er geen toekomstige economische voordelen meer worden genereerd.

Verzekeringstechnische lasten

Hieronder worden de netto wijziging in de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen. Deze wijziging is het saldo van met name de toevoeging van benodigde interest, de toevoeging van premiebedragen voor toekomstige uitkeringen minus verschuldigde uitkeringen, ontwikkelingen in de portefeuille, zoals de uitkeringen en afkopen, het actuariële resultaat op afkopen, royement en sterfte en de afschrijvingskosten van de VOBA en rentestandkortingen.

Lasten voor rekening en risico van polishouders

Hieronder worden verantwoord de uitkeringen aan verzekeringsnemers en de wijzigingen in de verplichtingen uit verzekeringscontracten voor rekening en risico van polishouders zie paragraaf Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders.

Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten

De acquisitiekosten zijn de kosten die direct of indirect te maken hebben met het sluiten van een verzekeringsovereenkomst of het afsluiten van een hypotheek met een daaraan gerelateerd verzekeringsproduct en omvatten onder andere afsluitprovisie, kosten van medische keuring en administratiekosten voor het opnemen van posten in de portefeuille. Tevens is onder acquisitiekosten opgenomen de mutatie in de voorziening voor niet verdiende premies, voor zover deze mutatie betrekking heeft op daarop in mindering gebrachte betaalde provisies.

Bijzondere waardeverminderingen

Bijzondere waardeverminderingen betreffen afwaarderingen van activa onder de boekwaarde. Immateriële vaste activa, materiële vaste activa, geassocieerde deelnemingen, beleggingen, vorderingen en overige activa kunnen aan bijzondere waardeverminderingen onderhevig zijn. Zodra een bijzondere waardevermindering wordt geconstateerd, wordt deze verwerkt in de winst- en verliesrekening. De specifieke grondslagen voor bijzondere waardeverminderingen worden verder toegelicht in paragraaf 7.1.4 Specifieke grondslagen balans bij de van toepassing zijnde posten.

Personeelskosten

Deze kosten betreffen alle op het personeel betrekking hebbende kosten. Hieronder vallen onder andere salarissen, sociale lasten en pensioenlasten. Het personeel is in dienst van SNS REAAL tot en met 31 december 2014. SNS REAAL belast de personeelskosten door aan SRLEV.

Afschrijving op materiële en immateriële activa

Deze post omvat alle afschrijvingen met betrekking tot materiële en immateriële vaste activa met uitzondering van een eventuele afschrijving van de VOBA. De specifieke grondslagen voor de afschrijvingen worden verder toegelicht in paragraaf 7.1.4 Specifieke grondslagen balans bij de van toepassing zijnde posten.

Overige operationele lasten

Hieronder worden kantoor-, huisvestings- en andere bedrijfskosten verantwoord.

Overige rentelasten

De overige rentelasten omvatten de rentelasten uit hoofde van financiële verplichtingen van het verzekeringsbedrijf en groepsgerelateerde activiteiten. De rentelasten worden op basis van de effectieve rentemethode in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Overige lasten

Overige lasten zijn kosten die niet in gespecificeerde rubrieken van de jaarrekening kunnen worden verantwoord. Dit betekent dat deze kosten geen directe relatie hebben met de uitoefening van de primaire en secundaire bedrijfsactiviteiten en hierdoor een incidenteel karakter hebben en slechts in één jaar voorkomen of in één jaar ontstaan en over meerdere jaren worden verdeeld.

7.1.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen zijn verplichtingen die niet worden opgenomen in de balans, omdat het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van een of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat SRLEV daarop doorslaggevend invloed kan uitoefenen. Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting van de verplichting te maken.

Het maximale potentiële kredietrisico uit hoofde van borgtochten en garanties wordt in de toelichting vermeld. Voor de bepaling van het maximale potentiële kredietrisico wordt verondersteld dat alle tegenpartijen hun contractuele verplichtingen niet meer nakomen en alle bestaande zekerheden geen waarde hebben.

7.1.7 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit bedrijfs-, investerings- en financieringsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Bij de kasstroom uit bedrijfsactiviteiten wordt het resultaat voor belastingen gecorrigeerd voor baten en lasten die niet hebben geresulteerd in ontvangsten en uitgaven in hetzelfde boekjaar en voor wijzigingen in voorzieningen en overlopende posten.

Investerings in deelnemingen worden vermeld onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De op acquisitiedatum aanwezige liquide middelen worden op de aankoop prijs in mindering gebracht.

In het kader van het kasstroomoverzicht zijn de kas en kasequivalenten gedefinieerd conform de balanspost kas en kasequivalenten.

7.2 Acquisities en verkopen

In 2014 heeft SRLEV geen acquisities en verkopen verricht.

7.3 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1 Immateriële vaste activa

Specificatie immateriële vaste activa

In miljoenen euro's

	2014	2013
Software	--	--
Value of business acquired (VOBA)	--	--
Totaal	--	--

Zowel ultimo 2014 als 2013 is er geen saldo voor VOBA en Software. Aangezien er in 2013 mutaties waren voor deze posten is er voor 2013 wel een verloopoverzicht vermeld.

Verloopoverzicht immateriële vaste activa 2013

In miljoenen euro's	Software	VOBA	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	49	1.222	1.271
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-49	-1.222	-1.271
Balanswaarde eind van het jaar	--	--	--
Balanswaarde begin van het jaar	23	556	579
Afschrijvingen aankopen	-3	-36	-39
Bijzondere waardeverminderingen	-20	-520	-540
Balanswaarde eind van het jaar	--	--	--

In 2013 is de bijzondere waardevermindering van de VOBA van € 520 miljoen verantwoord onder de verzekeringstechnische lasten en niet als bijzondere waardeverminderingen (en terugnemingen).

2 Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

In miljoenen euro's	2014	2013
Terreinen en gebouwen in eigen gebruik	51	58
Informatieverwerkende apparatuur	--	--
Overige roerende bedrijfsmiddelen	1	1
Totaal	52	59

Verloop materiële vaste activa 2014

In miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Informatieverwerkende apparatuur	Overige roerende bedrijfsmiddelen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	114	1	3	117
Cumulatieve herwaarderingen	-6	--	--	-6
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-57	-1	-2	-60
Balanswaarde eind van het jaar	51	--	1	52
Balanswaarde begin van het jaar	58	--	1	59
Afschrijvingen	-1	--	--	-1
Bijzondere waardeverminderingen	-4	--	--	-4
Reclassificaties	-2	--	--	-2
Balanswaarde eind van het jaar	51	--	1	52

Voor panden die niet meer in eigen gebruik zijn, is in 2014 € 2 miljoen (2013: € 57 miljoen) geherclassificeerd van terreinen en gebouwen in eigen gebruik naar vastgoedbeleggingen.

Zowel eind 2014 als 2013 is geen sprake van aanbouw nieuwe kantoren. In 2014 zijn, evenals in 2013, geen grote contractuele investeringsverplichtingen aangegaan.

Verloop materiële vaste activa 2013

In miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Informatieverwerkende apparatuur	Overige roerende bedrijfsmiddelen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	127	1	2	130
Cumulatieve herwaarderingen	-7	--	--	-7
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-62	-1	-1	-64
Balanswaarde eind van het jaar	58	--	1	59
Balanswaarde begin van het jaar	122	--	2	124
Herwaarderingen	-3	--	--	-3
Investeringen	3	--	--	3
Afschrijvingen	-3	--	--	-3
Bijzondere waardeverminderingen	-5	--	--	-5
Reclassificaties	-56	--	-1	-57
Balanswaarde eind van het jaar	58	--	1	59

Huuropbrengsten

Onder de terreinen en gebouwen in eigen gebruik zijn geen panden begrepen die gedeeltelijk zijn verhuurd.

Toekomstige huuropbrengsten operationele leasecontracten

In miljoenen euro's	2014
< 1 jaar	7
1 - 5 jaar	12
> 5 jaar	7
Totaal	26

Taxatie terreinen en gebouwen in eigen gebruik

De terreinen en gebouwen in eigen gebruik worden in drie delen gespreid over de eerste drie kwartalen van het kalenderjaar volledig extern getaxeerd. Een eerste 1/3 deel in het eerste kwartaal, het volgende 1/3 deel in het tweede kwartaal en het laatste deel in het derde kwartaal. Tegen het einde van vierde kwartaal wordt door de externe taxateur een update opgesteld. Het vastgoed wordt hierdoor twee keer per jaar gewaardeerd.

Balanswaarde getaxeerde terreinen en gebouwen in eigen gebruik

In miljoenen euro's	Getaxeerd	Balanswaarde	Getaxeerde waarde als % van de totale balanswaarde
2014	51	51	100%
2013	58	66	88%
2012	110	127	87%

Hierarchie reële waardebeoordeling bij materiële vaste activa

De terreinen en gebouwen in eigen gebruik zijn door VIVAT Verzekeringen in 2014 geclassificeerd als level 3 reële waarde waardering (2013: level 2). Deze activa worden gewaardeerd op basis van jaarlijkse taxaties. De voornaamste parameters voor deze taxaties zijn de markthuurwaarde en het verwachte rendement. Per jaareinde 2014 is geconcludeerd dat deze parameters niet objectief zijn vast te stellen aangezien deze verschillen per object en dat de invloed van deze parameters op de waardering van de activa significant is. Hierdoor heeft in 2014 een verschuiving van

level 2 naar level 3 plaatsgevonden. Zie voor een nadere toelichting van de level indeling toelichting 38 Financiële instrumenten (Hiërarchie reële waardebeoordeling financiële instrumenten).

Hiërarchie reële waardebeoordeling materiële vaste activa

In miljoenen euro's	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik 2014	--	--	51	51
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik 2013	--	66	--	66

3 Vastgoedbeleggingen

Verloop vastgoedbeleggingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	268	233
Herclassificaties	2	57
Investerings	2	--
Desinvesteringen	-4	-11
Herwaarderingen	-1	-11
Balanswaarde eind van het jaar	267	268

Voor panden die niet meer in eigen gebruik zijn, is in 2014 € 2 miljoen (2013: € 57 miljoen) geherclassificeerd van terreinen en gebouwen in eigen gebruik naar vastgoedbeleggingen.

Hiërarchie reële waardebeoordeling bij vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn door SRLEV in 2014 geclassificeerd als level 3 reële waarde waardering (2013: level 2). Deze activa worden gewaardeerd op basis van jaarlijkse taxaties. De voornaamste parameters voor deze taxaties zijn de markthuurwaarde en het verwachte rendement. Per jaareinde 2014 is geconcludeerd dat deze parameters niet objectief zijn vast te stellen aangezien deze verschillen per object en dat de invloed van deze parameters op de waardering van de activa significant is. Hierdoor heeft in 2014 een verschuiving van level 2 naar level 3 plaatsgevonden. Zie voor een nadere toelichting van de level indeling toelichting 38 Financiële instrumenten (Hiërarchie reële waardebeoordeling financiële instrumenten).

Hiërarchie reële waardebeoordeling vastgoedbeleggingen

In miljoenen euro's	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Terreinen en gebouwen in gebruik derden 2014	--	--	267	267
Terreinen en gebouwen in gebruik derden 2013	--	268	--	268

4 Beleggingen

Specificatie beleggingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Reële waarde via winst- en verliesrekening: aangewezen	225	415
Voor verkoop beschikbaar	25.496	20.954
Leningen en vorderingen	9.049	9.708
Balanswaarde eind van het jaar	34.769	31.077

Een deel van de beleggingen is uitgeleend. De boekwaarde van de uitgeleende beleggingen bedraagt op 31 december 2014 voor SRLEV € 1.712 miljoen (2013: € 1.374 miljoen). De periode waartegen de beleggingen zijn uitgeleend verschilt, maar loopt uiterlijk af in 2016. Voor het uitlenen van de beleggingen wordt een vergoeding ontvangen van ongeveer 0,1% over de waarde van de uitgeleende beleggingen per jaar.

Een ander deel van de beleggingen is in onderpand gegeven voor schulden aan banken (repo's) en achtergestelde schulden (obligatieleningen). De boekwaarde van de in onderpand gegeven beleggingen bedraagt op 31 december 2014 € 4.271 miljoen (2013: € 5.141 miljoen). De mutatie wordt veroorzaakt door een daling van de repo's.

Reële waarde via winst- en verliesrekening: notering

In miljoenen euro's	Aangewezen rentedragende waarden	
	2014	2013
Ter beurse genoteerd	219	331
Niet ter beurse genoteerd	6	84
Totaal	225	415

Reële waarde via winst- en verliesrekening: verloop

In miljoenen euro's	Aangewezen rentedragende waarden	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	415	1.032
Aankopen	--	497
Verkopen	-191	-1.109
Herwaarderingen	1	-6
Overige	--	1
Balanswaarde eind van het jaar	225	415

Voor verkoop beschikbaar: notering

In miljoenen euro's	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Ter beurse genoteerd	93	223	24.082	19.838	24.175	20.061
Niet ter beurse genoteerd	1.203	701	118	192	1.321	893
Totaal	1.296	924	24.200	20.030	25.496	20.954

De classificatie 'Ter beurse genoteerd' wordt vanaf boekjaar 2014 bepaald aan de hand van de Complementaire Identificatiecode (CIC code). De CIC code is een identificatiecode voor activa die moet worden gebruikt volgens Solvency II verslaggevingsregels. Onder IFRS 10 zijn de vereisten voor consolidatie gewijzigd ten opzichte van 2013. Als gevolg van deze wijziging worden beleggingsfondsen mee geconsolideerd. Ten aanzien van de classificatie voor ter beurse genoteerd en niet ter beurse genoteerd wordt gekeken naar de notering van de beleggingen van het beleggingsfonds. Deze veranderingen zorgen voor aandelen en vergelijkbare beleggingen en voor rentedragende waarden voor een verschuiving tussen ter beurse genoteerd en niet ter beurse genoteerd. De vergelijkende cijfers (2013) zijn hierop aangepast.

Voor verkoop beschikbaar: verloop

In miljoenen euro's	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentetragende waarden		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	924	1.198	20.030	20.431	20.954	21.629
Aankopen	1.785	326	4.621	3.966	6.406	4.292
Verkopen	-1.435	-638	-3.775	-3.127	-5.210	-3.765
Herwaarderingen	25	23	3.396	-1.200	3.421	-1.177
Bijzondere waardeverminderingen	-4	-10	--	-6	-4	-16
Amortisatie	--	--	-78	-36	-78	-36
Overige	--	25	7	2	7	27
Balanswaarde eind van het jaar	1.296	924	24.200	20.030	25.496	20.954

Het saldo van aan- en verkopen van aandelen in 2014 van € 350 miljoen (2013: € 312 miljoen negatief) wordt voornamelijk veroorzaakt door het beleggen van ontvangen onderpand in een geldmarktfonds (€ 426 miljoen) en het minder risicovol beleggen (derisking) (€ 76 miljoen negatief).

Het saldo van aan- en verkopen van € 846 miljoen aan rentetragende waarden in 2014 (2013: € 839 miljoen) is het gevolg van winstrealisatie, portefeuille-optimalisatie, herbeleggen en het handelen uit hoofde van derisking.

Voor verkoop beschikbaar: waardering

In miljoenen euro's	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentetragende waarden		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
(geamortiseerde) Kostprijs	1.222	821	19.388	18.426	20.610	19.247
Herwaardering	74	103	4.373	1.172	4.447	1.275
Lopende rente	--	--	439	432	439	432
Balanswaarde eind van het jaar	1.296	924	24.200	20.030	25.496	20.954

De herwaardering op rentetragende waarden is in 2014 toegenomen als gevolg van de sterk gedaalde rente.

Leningen en vorderingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Vorderingen op klanten inzake hypotheke	2.064	2.853
Onderhandse leningen inzake spaarhypotheken	5.405	5.312
Overige onderhandse leningen	1.585	1.550
Totaal	9.055	9.715
Voorziening voor waardeverminderingen	-6	-7
Totaal	9.049	9.708

Leningen en vorderingen: verloop

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	9.715	9.820
Aankopen	485	942
Verkopen	-1.422	-1.339
Oprenting	282	284
Amortisatie	-5	2
Overige	--	6
Balanswaarde eind van het jaar	9.055	9.715
Balanswaarde voorziening begin van het jaar	-7	-6
Dotatie	1	-13
Vrijval	--	12
Balanswaarde voorziening eind van het jaar	-6	-7
Totaal	9.049	9.708

In 2014 heeft SNS Bank N.V. een portefeuille hypothecaire kredieten teruggekocht van SRLEV voor € 416 miljoen, gepresenteerd onder verkopen.

5 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders

Onder beleggingen voor rekening en risico van polishouders zijn opgenomen gesepareerde depots voor rekening en risico van polishouders, beleggingen uit hoofde van unit linked verzekeringen en gesepareerde beleggingen ten behoeve van grote collectieve pensioencontracten.

In 2014 zijn contracten ter waarde van € 796 miljoen (2013: € 223 miljoen) overgegaan van beleggingen voor rekening en risico van polishouders naar beleggingen als gevolg van aflopende contracten.

Notering beleggingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Aandelen en vergelijkbare beleggingen:		
- Ter beurse genoteerd	5.743	5.331
- Niet ter beurse genoteerd	7.349	6.877
Rentedragende waarden:		
- Ter beurse genoteerd	1.091	908
- Niet ter beurse genoteerd	376	375
Totaal	14.559	13.491

De classificatie 'Ter beurse genoteerd' wordt vanaf boekjaar 2014 bepaald aan de hand van de Complementaire Identificatiecode (CIC code). De CIC code is een identificatiecode voor activa die moet worden gebruikt volgen Solvency II verslaggevingsregels. Onder IFRS 10 zijn de vereisten voor consolidatie gewijzigd ten opzichte van 2013. Als gevolg van deze wijziging worden beleggingsfondsen mee geconsolideerd. Ten aanzien van de classificatie voor ter beurse genoteerd en niet ter beurse genoteerd wordt gekeken naar de notering van de beleggingen van het beleggingsfonds. Deze veranderingen zorgen voor aandelen en vergelijkbare beleggingen en voor rentedragende waarden voor een verschuiving tussen ter beurse genoteerd en niet ter beurse genoteerd. De vergelijkende cijfers (2013) zijn hierop aangepast.

Verloop beleggingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	13.491	13.265
Aankopen	1.849	1.983
Verkopen	-2.852	-2.174
Herwaarderingen	2.021	427
Overige mutaties	50	-10
Balanswaarde eind van het jaar	14.559	13.491

Het positief resultaat aan herwaardering van € 2.021 miljoen wordt veroorzaakt door een daling van de rente en stijgende aandelenkoersen. De overige mutaties bestaan uit valutakoersverschillen (€ 38 miljoen) en mutatie ten aanzien van de lopende rente (€ 12 miljoen).

6 Beleggingen voor rekening risico derden

Vanaf 1 januari 2014 is IFRS 10 'Consolidated financial statements' ('IFRS 10') effectief. De standaard introduceert nieuwe richtlijnen voor het beoordelen van zeggenschap en consolidatie, zie verder paragraaf 7.1.2 Gehanteerde grondslagen.

De uitkomst van de IFRS 10 analyse op de verschillende entiteiten die dienen te worden geconsolideerd is dat de consolidatiekring gelijk blijft aan voorgaande jaren, met uitzondering van beleggingsfondsen die door SRLEV dienen te worden geconsolideerd. Dit heeft een impact op de balans van € 1.427 miljoen. Onderstaand overzicht bevat het belang in de belangrijkste beleggingsfondsen, die vanaf boekjaar 2014 worden geconsolideerd.

Overzicht belang in belangrijkste beleggingsfondsen

Naam	Vestigingsplaats	Activiteit van de deelneming	Aandelenbelang SRLEV	Aandelenbelang overige maatschappijen
SNS Beleggingsfondsen	Diverse	Investment Management	82%	18%
SNS Profiefondsen	Diverse	Investment Management	53%	47%
ACTIAM Responsible Indexfondsen	Diverse	Investment Management	59%	41%

De impact op de balans van € 1.427 miljoen wordt voor € 952 miljoen grotendeels gevormd door verschillende SNS Beleggingsfondsen. De ACTIAM Responsible Indexfondsen en SNS Profiefondsen zijn met respectievelijk € 423 miljoen en € 38 miljoen verantwoordelijk voor het resterende bedrag.

Ten aanzien van de classificatie voor ter beurze genoteerd en niet ter beurze genoteerd wordt gekeken naar de notering van de beleggingen van het beleggingsfonds. Het volledige bedrag is als beursgenoteerd geclassificeerd.

7 Derivaten

Specificatie derivaten

In miljoenen euro's	Positieve waarde		Negatieve waarde		Saldo	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Derivaten aangehouden voor cashflow hedging	154	27	--	35	154	-8
Derivaten aangehouden voor fair value hedging	104	75	--	--	104	75
Derivaten aangehouden in het kader van balansbeheer die niet classificeren voor hedge accounting	588	488	169	88	419	400
Totaal	846	590	169	123	677	467

De meeste derivaten worden aangehouden om ongewenste marktrisico's te beperken. Dit is toegelicht in toelichting 39 Hedging en hedge accounting van paragraaf 7.5.

Verloop derivaten

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	467	400
Aankopen	167	180
Verkopen	-52	-131
Herwaarderingen	93	19
Valutakoersverschillen	2	-1
Balanswaarde eind van het jaar	677	467

In het kader van cash flow hedge accounting en fair value hedge accounting zijn in 2014 beperkt nieuwe posities aangegaan. De aan- en verkopen van derivaten hebben voornamelijk betrekking op derivaten aangehouden in het kader van balansbeheer.

8 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Specificatie uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Uitgestelde belastingvorderingen	1.643	661
Uitgestelde belastingverplichtingen	-1.157	-341
Totaal	486	320

Oorsprong uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 2014

In miljoenen euro's	1 januari	Mutatie via W&V	Mutatie via vermogen	Overige mutaties	31 december
Value of business acquired	3	-1	--	--	2
Geactiveerde acquisitiekosten uit hoofde van verzekeringsactiviteiten	84	-28	--	--	56
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	-30	2	--	--	-28
Beleggingen	-243	16	-792	-8	-1.028
Derivaten	-25	2	-39	8	-54
Verzekeringscontracten	531	196	839	0	1.564
Overige	--	-27	--	--	-27
Totaal	320	160	7	--	486

Oorsprong uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 2013

In miljoenen euro's	1 januari	Mutatie via W&V	Mutatie via vermogen	Overige mutaties	31 december
Immateriële vaste activa	3	-3	--	--	--
Value of business acquired	-134	137	--	--	3
Geactiveerde acquisitiekosten uit hoofde van verzekeringsactiviteiten	105	-21	--	--	84
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	-37	6	1	--	-30
Beleggingen	-611	27	333	8	-243
Derivaten	-33	9	7	-8	-25
Verzekeringcontracten	803	68	-340	--	531
Voorziening voor personeelsverplichtingen	--	--	--	--	--
Overige	-1	1	--	--	--
Totaal	95	224	1	--	320

Specificatie belastingeffect mutatie eigen vermogen

In miljoenen euro's	2014	2013
Mutatie herwaarderingsreserve	--	1
Mutatie cashflowhedgesreserve	-31	7
Mutatie reële-waardereserve	38	-7
Totaal	7	1

De te vorderen en verschuldigde vennootschapsbelasting tot en met de jaren 2010 is definitief vastgesteld. De vennootschapsbelasting van de diverse onderdelen is ten aanzien van deze jaren afgerekend met het hoofd van de fiscale eenheid (SNS REAAL). De aangiftes 2011 en 2012 zijn in het lopende jaar ingediend. De op basis van de aangifte verschuldigde vennootschapsbelasting van de diverse onderdelen zijn afgerekend met het hoofd van de fiscale eenheid. De aanslagen zijn echter nog niet definitief vastgesteld.

9 Vorderingen op banken

Dit betreft overwegend vorderingen op banken, voor zover niet in de vorm van rentedragende waardepapieren, met een resterende looptijd langer dan drie maanden. Voor € 28 miljoen (2013: € 0 miljoen) bedraagt de vordering korter dan drie maanden.

10 Overige activa

Specificatie overige activa

In miljoenen euro's	2014	2013
Verzekeringnemers	120	123
Tussenpersonen	83	97
Herverzekeraars	75	75
Vorderingen uit directe verzekering	278	295
Lopende rente	20	19
Overige vorderingen en overlopende activa	144	246
Totaal	442	560

11 Kas en kasequivalenten

Specificatie kas en kasequivalenten

In miljoenen euro's	2014	2013
Kortlopende banktegoeden	344	1.020
Totaal	344	1.020

Ultimo 2014 is in de kortlopende banktegoeden een bedrag van € 12 miljoen (2013: € 344 miljoen) opgenomen dat als onderpand is ontvangen van derden uit hoofde van derivatenposities. Vanaf 2014 wordt het ontvangen onderpand uit hoofde van derivatenposities herbelegd in een geldmarktfonds. Eind 2014 betreft dit een bedrag van € 426 miljoen. De kortlopende banktegoeden staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

De groepsmaatschappijen van SRLEV hebben een gezamenlijke kredietfaciliteit bij ABN AMRO van in totaal € 7,5 miljoen.

12 Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

In miljoenen euro's	2014	2013
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders	2.134	2.687
Belang van derden	--	1
Totaal	2.134	2.688

Voor een nadere toelichting op het eigen vermogen wordt verwezen naar paragraaf 6.4 Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen.

13 Achtergestelde schulden

Specificatie achtergestelde schulden

In miljoenen euro's	2014	2013
Obligatieleningen	572	542
Onderhandse leningen	95	95
Slotbonusrekening	13	15
Totaal	680	652

Achtergestelde obligatieleningen

Obligatieleningen

In miljoenen euro's	Rente	Looptijd	Balanswaarde		Nominale waarde	
			2014	2013	2014	2013
SRLEV	9,000%	2011-2041	398	397	400	400
SRLEV (CHF)	7,000%	2011/perpetual	86	85	87	87
Totaal			484	482	487	487
Mutatie marktwaarde als gevolg van hedge accounting			88	60	--	--
Totaal			572	542	487	487

SRLEV heeft in april 2011 € 400 miljoen aan achtergestelde obligaties met een vervaldatum in 2041 uitgegeven. De uitgiftevoorwaarden zijn opgenomen in een prospectus d.d. 12 april 2011. In juli 2011 heeft SRLEV CHF 105 miljoen aan achtergestelde obligaties met een eeuwigdurende looptijd uitgegeven. De uitgiftevoorwaarden zijn opgenomen in een prospectus d.d. 15 juli 2011 (de Voorwaarden).

Op 18 december 2013 bekrachtigde de Europese Commissie haar voorlopige besluit van 22 februari 2013 in een definitief besluit, waarin de staatssteunmaatregelen als gevolg van de nationalisatie op 1 februari 2013 van SNS REAAL, de uiteindelijke holding van SRLEV, zijn goedgekeurd met oplegging van een hybrid debt call en coupon ban voor betalingen die niet voortvloeien uit een juridische verplichting. Op grond van de Voorwaarden bestaat voor SRLEV geen verplichting om de op 15 april 2014 en de op 19 december 2014 verschuldigde rente uit te keren. Om die reden is het SRLEV niet toegestaan om de rente te betalen en zal zij op grond van Voorwaarde 4(e) van de Voorwaarden gebruik maken van haar optionele recht tot uitstel van de couponbetaling.

Krachtens Voorwaarde 7 van de Voorwaarden is er bij het niet uitbetalen van de coupon geen sprake van verzuim. De onbetaald gebleven rente zal, zolang het onbetaald blijft, gelden als achterstallige rente en hierop zal hetzelfde rentepercentage als op de obligaties van toepassing zijn. De onbetaald gebleven rente wordt verantwoord onder toelichting 17 Overige verplichtingen.

Op 14 februari 2015 heeft SNS REAAL een verkoopovereenkomst getekend met Anbang Group Holdings Co. Ltd., een volledige dochter van Anbang Insurance Group Co. Ltd. (Anbang), een internationaal opererende Chinese verzekeringsmaatschappij, voor de verkoop van VIVAT Verzekeringen (REAAL N.V.).

Door de verkoopovereenkomst is het couponverbod opgeheven dat de Europese Commissie had opgelegd op de bij derden geplaatste uitstaande achtergestelde obligaties uitgegeven door SRLEV N.V. Echter, totdat de verkooptransactie is afgerond, maakt SRLEV N.V. gebruik van haar optionele recht tot uitstel van rentebetaling op deze hybride schuldinstrumenten.

Achtergestelde onderhandse leningen

De achtergestelde onderhandse leningen bestaan uit een lening (perpetual) van € 95 miljoen. De lening is uitgegeven door SNS REAAL. De onderhandse lening heeft een gemiddeld rentepercentage van 8,9% (2013: 8,9%). De eerste aflossingsmogelijkheid van de lening is 24 april 2018.

Als onderdeel van de verkoopovereenkomst met Anbang zal na afronding van de verkoop € 95 miljoen aan achtergestelde intragroepsleningen aan SNS REAAL door SRLEV worden terugbetaald, onder voorbehoud van een inhouding in geval van negatieve waardeveranderingen in het IFRS eigen vermogen van REAAL.

Slotbonusrekening

De achtergestelde slotbonusrekening verplichtingen vormen onderdeel van het aanwezige vermogen bij de solvabiliteitspositie van SRLEV. De slotbonusrekening betreft verplichtingen inzake slotbonussen uit hoofde van bepaalde levensverzekeringen en heeft overwegend een langlopend karakter.

14 Verzekerings- en herverzekeringscontracten

Specificatie verzekeringscontracten en herverzekeringscontracten naar soort contract

In miljoenen euro's	Bruto		Herverzekering	
	2014	2013	2014	2013
Levensverzekeringsverplichtingen	31.346	26.216	3.589	3.863
Nog af te schrijven rentestandkortingen	-295	-344	--	--
Winstdeling, bonussen en kortingen	69	90	--	--
Leven, voor eigen rekening en risico	31.120	25.962	3.589	3.863
Levensverzekeringsverplichtingen	13.823	13.765	--	--
Leven, voor rekening en risico polishouders	13.823	13.765	--	--
Totaal	44.943	39.727	3.589	3.863

Verzekeringscontracten hebben overwegend een langlopend karakter.

Uit hoofde van vereenvoudiging van systemen en software binnen SRLEV worden verzekeringsportefeuilles geconverteerd van REAAL naar Zwitserleven systemen. In lijn hiermee is in 2014 € 2.531 miljoen van de verzekeringsportefeuille van Reaal Leven naar Zwitserleven overgedragen. Deze transactie heeft plaatsgevonden op basis van de balanswaarde van de verzekeringsverplichtingen.

SNS REAAL heeft op 17 november 2010 met de Stichting Verliespolis een definitief akkoord gesloten over de compensatieregeling. Onder de levensverzekeringsverplichtingen is per 31 december 2014 een bedrag van € 82 miljoen (2013: € 65 miljoen) opgenomen ten behoeve van de compensatie van houders van beleggingspolissen. In 2014 is een bedrag ter grootte van € 2 miljoen (2013: € 289 miljoen) aangewend uit deze voorziening.

Onder de levensverzekeringslasten is in 2014 een bedrag van € 19 miljoen (2013: € 30 miljoen) opgenomen ten behoeve van de compensatie van houders van beleggingspolissen, bestaande uit een additionele dotatie van € 24 miljoen (2013: € 20 miljoen) en een vrijval van € 5 miljoen (2013: nihil).

De voorziening voor compensatie van pensioencontracten met een beschikbare premieregeling bedraagt ultimo 2014 € 2 miljoen (2013: € 4 miljoen). In 2014 is een groot deel van de portefeuille gecompenseerd en is € 2 miljoen (2013: € 41 miljoen) aangewend uit deze voorziening. In 2013 is deze voorziening vanuit de levensverzekeringslasten verhoogd met € 10 miljoen voor verwachte toekomstige compensaties. De voorziening is nodig voor de aanpassing van polissen om een maximum in te stellen ten aanzien van kosteninhoudingen, conform het advies van het Verbond van Verzekeraars. De compensatieregeling is getroffen vanwege het verstrekken van onvoldoende transparante communicatie richting deelnemers aan pensioencontracten over de kosten in polissen en de gevolgen daarvan voor de pensioenprognoses.

SRLEV garandeert de verplichtingen die ontstaan uit het verzekeringscontract tussen SRLEV dochter, N.V. Pensioen ESC, en een derde partij, gerelateerd aan de toegezegde pensioenregeling van deze partij tijdens de duur van dit verzekeringscontract. De verplichtingen zijn inclusief de indexatiereserveringen afhankelijk van de financiële positie van N.V. Pensioen ESC. In het contract met de derde partij is onder meer opgenomen dat de bovengenoemde garantie door REAAL N.V. zal worden gegarandeerd indien de solvabiliteit van SRLEV onder 150% komt. De solvabiliteit van SRLEV ultimo 2014 is 141%. Aangezien de marktwaarde van de afgezonderde beleggingen groter is dan verzekeringstechnische verplichtingen, volgen uit dit contract geen aanvullende verzekeringstechnische verplichtingen in de balans.

a. Verloop levensverzekeringsverplichtingen voor eigen rekening en risico

In miljoenen euro's	Bruto		Herverzekering	
	2014	2013	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	26.216	26.803	3.863	3.021
Herclassificatie portefeuille	601	655	--	--
Herverzekeringscontracten	--	--	--	1.260
Uitkeringen	-1.664	-2.130	-533	-637
Ontvangen premies	1.358	1.293	161	164
Rentetoevoeging	862	905	142	139
Technisch resultaat	-174	-166	-112	-167
Vrijval van kostendekking	-153	-169	68	83
Mutatie shadow accounting	3.459	-1.162	--	--
Mutatie via de W&V uit LAT tekort	838	194	--	--
Overige mutaties	3	-7	--	--
Balanswaarde eind van het jaar	31.346	26.216	3.589	3.863

In 2013 is voor € 9 miljoen een bedrag geherclassificeerd van winstdeling, bonussen en kortingen naar eigen rekening en risico. Dit was in 2014 niet het geval.

Gedurende 2014 is een bedrag van € 601 miljoen (2013: € 646 miljoen) geherclassificeerd van verzekeringscontracten voor rekening en risico polishouders naar verzekeringscontracten voor eigen rekening en risico. Dit heeft betrekking op collectieve pensioencontracten. Aan het einde van de looptijd van deze contracten, zijn deze contracten in overleg met de klanten overgegaan naar andere contractvormen voor eigen rekening en risico van SRLEV. Aanvullende voorzieningen, die verband houden met deze verzekeringscontracten, zijn eveneens overgegaan naar verzekeringscontracten voor eigen rekening en risico. De stand ultimo 2014 van deze aanvullende voorzieningen bedraagt € 216 miljoen.

Onderstaande tabel toont de herkomst van de mutaties uit hoofde van shadow accounting, tegenover eenzelfde mutatie in de balanspost verzekeringscontracten.

Voor de brugstaat van de IFRS balansvoorziening naar toetsresultaten TRT en LAT verwijzen wij naar paragraaf 5.4.4.

Herkomst mutaties shadow accounting in levensverzekeringsverplichtingen

In miljoenen euro's	Via overig totaalresultaat, herwaarderingsreserves		Via winst- en verliesrekening, verzekeringstechnische lasten		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Resultaten op gealloceerde beleggingen en rentederivaten ¹	--	--	-56	82	-56	82
Winstdeling	562	-296	161	92	723	-204
Shadow loss accounting	2.792	-1.040	--	--	2.792	-1.040
Totaal mutaties shadow accounting in levensverzekeringsverplichtingen	3.354	-1.336	105	174	3.459	-1.162
Belastingen	839	-333	26	45	865	-288
Totaal mutaties, netto	2.515	-1.003	79	129	2.594	-874

¹ Dit betreft in de winst- en verliesrekening verantwoorde resultaten van rentederivaten en voor verkoop beschikbare vastrentende beleggingen, voor zover deze zijn aangehouden ter dekking van in de voorziening verzekeringscontracten besloten rentegerelateerde opties en garanties in de verzekeringscontracten voor rekening en risico van de polishouder.

b. Verloop nog af te schrijven rentestandkortingen

In miljoenen euro's	Leven eigen risico	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	344	400
In het boekjaar verleende kortingen	-6	-11
Afgeschreven ten laste van het resultaat	-43	-45
Balanswaarde eind van het jaar	295	344

c. Verloop voorziening voor winstdeling, bonussen en kortingen

In miljoenen euro's	Leven eigen risico	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	90	115
Herclassificatie portefeuille	--	-9
In het boekjaar verleende winstdeling, bonussen en kortingen	5	-16
Overige mutaties	-26	--
Balanswaarde eind van het jaar	69	90

d. Verloop levensverzekeringsverplichtingen voor rekening en risico polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	13.765	13.929
Herclassificatie portefeuille	-601	-646
Ontvangen premies	980	1.102
Uitkeringen	-1.190	-1.423
Rentetoevoeging	617	429
(Valuta)koersverschillen	448	538
Technisch resultaat	-36	-26
Vrijval van kostendekking	-102	-117
Overige mutaties	-58	-21
Balanswaarde eind van het jaar	13.823	13.765

15 Overige voorzieningen**Specificatie overige voorzieningen**

In miljoenen euro's	2014	2013
Reorganisatievoorziening	2	3
Overige voorzieningen	18	11
Totaal	20	14

De reorganisatievoorziening heeft betrekking op toekomstige reorganisaties. Het is de verwachting dat het grootste gedeelte van de reorganisaties in de komende jaren wordt afgewikkeld.

De overige voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter en zijn voornamelijk gevormd in verband met het risico dat (juridische) claims niet geschikt kunnen worden. Het tijdstip van de verwachte uitstroom van middelen is onzeker.

Verloop overige voorzieningen

In miljoenen euro's	Reorganisatievoorziening		Overige voorzieningen		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	3	4	11	11	14	15
Herclassificaties	--	--	8	--	8	--
Dotatie / vrijval	--	3	--	1	--	4
Vrijval ten gunste van het resultaat	-1	-4	-1	-3	-2	-7
Overige mutaties	--	--	--	2	--	2
Balanswaarde eind van het jaar	2	3	18	11	20	14

16 Schulden aan banken**Specificatie schulden aan banken**

In miljoenen euro's	2014	2013
Direct opvraagbaar	438	594
Deposito's en certificaten	260	1.348
Onderhandse leningen	806	811
Totaal	1.504	2.753

Deposito's en certificaten bestaan uit verplichtingen uit hoofde van repo-contracten. De afname in 2014 ten opzichte van 2013 is het gevolg van afwikkeling en verkoop van repo-contracten.

De post onderhandse leningen heeft betrekking op een lening met SNS Bank N.V. van € 806 miljoen met een variabele rente. De hoogte van de lening is gelijk aan de spaarwaarden van gesecuritiseerde hypotheekleningen. Voor meer informatie wordt verwezen naar toelichting 19 Verbonden partijen.

17 Overige verplichtingen

Specificatie overige verplichtingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Schulden uit directe verzekering	1.494	546
Herverzekeraars	3.654	3.929
Overige belastingen	35	40
Overige schulden	845	1.095
Lopende rente	128	81
Totaal	6.156	5.691

De schulden uit directe verzekering hebben voornamelijk betrekking op de collectieve contracten van Zwitserleven voor € 1.406 miljoen (2013: € 456 miljoen).

De lopende rente betreft voor een bedrag van € 93 miljoen (2013: € 44 miljoen) uitgestelde couponbetalingen op de achtergestelde obligaties die in 2011 door SRLEV zijn uitgegeven. Zie ook toelichting 13 Achtergestelde schulden.

18 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen

Specificatie voorwaardelijke verplichtingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Verplichtingen wegens verstrekte borgtochten en garanties	3	8
Verplichtingen uit hoofde van onherroepelijke faciliteiten	54	89
Totaal	57	97

De verplichtingen wegens klimleningen betreffen het maximale potentiële kredietrisico van SRLEV uit hoofde van klimleningen met intermediair ABN AMRO. Klimleningen zijn onderhandse leningen waarbij is afgesproken dat de hoofdsom niet ineens wordt overgemaakt, maar volgens een bepaald schema. Vervolgstortingen maken te zijner tijd deel uit van de beleggingsportefeuille. Deze positie heeft geen invloed op de aanwezige solvabiliteitsmarge van SRLEV.

SRLEV heeft ultimo 2014 voor een bedrag van € 53 miljoen toezeggingen gedaan aan beleggingsfondsen om voor een bepaald bedrag te investeren in deze fondsen. Deze toezeggingen kunnen in de loop der tijd worden opgevraagd door de fondsen (capital calls). In anticipatie op de capital calls worden stukken geïdentificeerd om te verkopen zodra de capital call komt. Deze positie heeft geen invloed op het beschikbare vermogen bij de solvabiliteitspositie en op de aanwezige solvabiliteitsmarge van SRLEV.

SRLEV heeft ultimo 2014 voor een bedrag van € 0,6 miljoen toezeggingen gedaan voor een renovatie investering in een vastgoedbelegging.

Posities en transacties tussen verbonden partijen zijn opgenomen in toelichting 19 Verbonden partijen.

Garantiestelsels

Voor een toelichting op het verzekeringscontract tussen een deelneming van SRLEV, NV Pensioen ESC, en een derde partij wordt verwezen naar Toelichting 14 Verzekerings- en herverzekeringscontracten.

DNB kan een heffing opleggen aan SRLEV als onderdeel van een zogeheten 'Opvangregeling'. Deze regeling voorziet dat een levensverzekeraar die onder de minimum solvabiliteit raakt, door herverzekering of portefeuilleoverdracht wordt overgedragen aan een opvanginstelling. Het hiervoor benodigde bedrag wordt omgeslagen over levensverzekeraars, hierbij geldt in totaal een maximum van circa € 269 miljoen en per opvangsituatie een maximum van circa € 135 miljoen voor alle levensverzekeraars gezamenlijk, waarbij rekening wordt gehouden met de eigen vereiste solvabiliteit.

Zwitserleven heeft in 2012 Separate Account contracten tussentijds herzien om de tekorten uit hoofde van afgegeven garanties beter beheersbaar te maken. Hiertoe werden afspraken gemaakt met klanten waarbij de klant de toegenomen lasten uit hoofde van langlevensrisico financiert en Zwitserleven een deel van de onderrente voor haar rekening neemt. Ultimo 2014 bestaat vanuit Zwitserleven voor deze herstructurering Separate Accounts een verplichting van € 7,2 miljoen. De verplichting vanuit de klant voor deze herstructurering bedraagt ultimo 2014 € 29 miljoen.

Ontvangen garanties

De marktwaarde van de ontvangen hypotheek garanties (NHG) bedraagt ultimo 2014 € 1.131 miljoen (2013: € 1.181 miljoen).

De marktwaarde van het onderpand van de hypotheek bedraagt ultimo 2014 € 3.227 miljoen. De geamortiseerde kostprijs van de hypotheek bedraagt ultimo 2014 € 2.058 miljoen.

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden

SRLEV zal in 2015 voor 13,60% (2014: 14,45%) deelnemen aan de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. in het cluster leven. In 2015 is de omvang van de garantstelling € 54 miljoen (2014: € 58 miljoen) en bedraagt de premie-afdracht € 0,6 miljoen (2014: € 0,7 miljoen).

Juridische procedures

SRLEV is betrokken bij rechtszaken. Hoewel het niet mogelijk is de uitkomst van lopende of dreigende juridische procedures te voorspellen, is de directie van mening - op grond van de informatie die thans beschikbaar is en na raadpleging van juridische adviseurs - dat het onwaarschijnlijk is dat de uitkomsten hiervan materieel nadelige gevolgen zullen hebben voor de financiële positie of bedrijfsresultaten van SRLEV.

Beleggingsverzekeringen

Sinds 2008 is brede maatschappelijke aandacht ontstaan voor de aan beleggingsverzekeringen verbonden kosten en risico's en de vraag of verzekeraars hun (aspirant) klanten daarover voldoende informeerden. SRLEV heeft in reactie daarop (evenals andere verzekeraars) een compensatieregeling gesloten met consumentenstichtingen. Op grond van deze regeling worden de kosten die tot het einde van de looptijd zijn - en nog zullen- worden ingehouden in de verzekering teruggestort, voor zover deze kosten hoger zijn dan het in de regeling bepaalde maximumpercentage. De compensatieregeling is uitgevoerd. Inmiddels heeft een controle op de uitvoering plaatsgevonden, waarbij een beperkt aantal onvolkomenheden aan het licht is gekomen, waarvoor correctiebetalingen aan klanten zullen worden gedaan. Voor de hiermee gemoeide bedragen is een voorziening getroffen.

Terwijl de aandacht zich destijds voornamelijk richtte op kostencompensatie, zien Nederlandse verzekeraars inmiddels een toename van klachten/claims over beleggingsverzekeringen gebaseerd op uiteenlopende juridische gronden. Er is ook vanuit de toezichthouders, politiek en media veel aandacht voor het beleggingsverzekeringendossier. SRLEV heeft sinds 2008 een aanzienlijke hoeveelheid klachten/claims ontvangen van klanten die SRLEV verwijten voorafgaand aan

het sluiten van de verzekering onvoldoende duidelijk te zijn geïnformeerd over (dan wel gewaarschuwd voor) de aan de verzekering verbonden kosten, specifieke producteigenschappen en de daaraan verbonden risico's. Het komt ook voor dat klanten SRLEV verwijten tijdens de looptijd van de verzekering niet voldoende te hebben gewaarschuwd voor de mogelijke gevolgen van feitelijke ontwikkelingen zoals de kredietcrisis op het te behalen doelkapitaal.

SRLEV spoort klanten via diverse communicatiemiddelen er toe aan, na te gaan of hun beleggingsverzekering nog aansluit op het doel waarvoor die is afgesloten en om zich te oriënteren op aanpassing van hun product of alternatieve wijzen van kapitaalopbouw ("flankerend beleid").

Het aantal gerechtelijke procedures tegen SRLEV over beleggingsverzekeringen is beperkt, maar neemt wel toe. Eind 2014 liepen er 26 procedures bij de Geschillencommissie van het Kifid, 1 procedure bij de Commissie van Beroep van het Kifid en 5 zaken bij de civiele rechter, waarvan 1 collectieve procedure voor de rechtbank Alkmaar, geïnitieerd door de Vereniging Woekerpolis.nl. Het aantal gevallen waarin SRLEV in een uitspraak van de Geschillencommissie of de civiele rechter gehouden werd tot betaling van schadevergoeding is tot op heden zeer gering. Met het toenemen van het aantal procedures neemt ook de kans op veroordelende uitspraken toe. De kosten van de compensatieregeling en het uitvoeren van het flankerend beleid zijn aanzienlijk en verwerkt in de jaarrekening. Lopende en in de toekomst mogelijk nog volgende gerechtelijke procedures zouden een substantieel financieel en reputationeel effect kunnen hebben. Het is voorsnog echter niet mogelijk betrouwbare voorspellingen te doen over het aantal te verwachten procedures, mogelijke toekomstige precedentes en de financiële consequenties van lopende en mogelijke toekomstige procedures. Daarom is geen voorziening getroffen.

19 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Partijen worden als verbonden beschouwd wanneer één partij bij de besluitvorming over financiële of operationele kwesties zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen over de andere partij. SRLEV onderhoudt in het kader van haar gewone bedrijfsvoering verschillende soorten normale zakelijke relaties met verbonden ondernemingen en partijen. De verbonden partijen van SRLEV kunnen zijn moeder REAAL N.V., zustermaatschappijen, geassocieerde deelnemingen, joint ventures, Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLF1), de Nederlandse Staat en het topkader inclusief naaste familieleden. De relaties met deze verbonden partijen zijn vooral op het gebied van gewone bancaire- en verzekeringsactiviteiten, belastingen en andere administratieve relaties. Transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden op marktconforme voorwaarden, behalve indien anders vermeld.

Een aantal stafafdelingen van SNS REAAL, VIVAT Groep en SRLEV is gemeenschappelijk. De kosten van deze afdelingen worden volledig toegerekend aan de afnemende segmenten. Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf 7.4. Segmentatie.

Posities en transacties tussen SRLEV, SNS REAAL, REAAL N.V., en zustermaatschappijen.

Posities en transacties tussen SRLEV, SNS REAAL, REAAL N.V. en zustermaatschappijen

In miljoenen euro's	SNS REAAL		REAAL N.V.		SNS Bank		Zustermaatschappijen	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Posities								
Vorderingen	--	28	110	69	2.624	3.050	12	16
Achtergestelde leningen	95	95	--	--	--	--	--	--
Overige schulden	10	6	--	235	806	862	--	--
Transacties								
Mutatie vorderingen	-28	21	41	-587	-426	-319	-4	16
Mutatie achtergestelde leningen	--	--	--	--	--	--	--	--
Mutatie overige schulden	4	--	-235	165	-56	392	--	-11
Ontvangen opbrengsten	7	14	12	3	129	112	11	--
Kosten bijzondere waardeverminderingen	--	9	--	--	--	--	--	--
Overige betaalde kosten	55	70	3	--	42	23	7	--

Fiscale eenheid

SRLEV N.V. is een 100 procent dochter van REAAL N.V. en REAAL N.V. een 100 procent dochter van SNS REAAL N.V. Samen met andere groepsmaatschappijen vormen ze een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting. Alle vennootschappen binnen deze fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden uit hoofde van vennootschapsbelasting respectievelijk de omzetbelasting van de betreffende fiscale eenheid. Zie voor meer informatie over de te vorderen vennootschapsbelasting toelichting 8 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen.

Financiering gerelateerde intragroep transacties en posities

In de tweede helft van 2013 is een aantal maatregelen genomen gericht op het verminderen van de onderlinge afhankelijkheid tussen SNS Bank N.V. en REAAL N.V. en het zoveel mogelijk ondervangen van de gevolgen op de kapitaalpositie. De maatregelen zijn in overeenstemming met de opdracht van de Europese Commissie en zijn goedgekeurd door De Nederlandsche Bank (DNB).

In 2014 zijn de posities en transacties met betrekking tot SRLEV N.V.:

- SRLEV N.V. heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan REAAL N.V. met een maximale omvang van € 200 miljoen. Ultimo 2014 zijn een zestal deelleningen verstrekt met een gezamenlijke omvang van € 105 miljoen. De kredietfaciliteit kent een looptijd tot ultimo 2015 met een optie tot verlenging van één jaar en wordt volledig afgelost bij verkoop van de verzekeraar. De rente op de lening bedraagt 2,49%.
- Door de terugkoop van een portefeuille hypothecaire kredieten door SNS Bank N.V. van SRLEV N.V. en de daarmee gepaard gaande afwikkeling, is een lening van € 512 miljoen tussen SRLEV N.V. en Zwitserleven RM Beleggingen B.V. komen te vervallen. De derivatenposities tussen Zwitserleven RM Beleggingen B.V. en SNS Bank N.V. ter grootte van € 28 miljoen en de positie uit hoofde van het onderpand tussen SRLEV N.V. en SNS Bank N.V. van € 28 miljoen zijn komen te vervallen. De leningspositie, ter grootte van de spaarwaarden tussen SNS Bank N.V. en SRLEV N.V. van € 13 miljoen, is tevens komen te vervallen.
- In de tweede helft van 2014 is de wijze waarop REAAL Hypotheken B.V. gefinancierd wordt, aangepast. Deze aanpassing is ingegeven door de wens de financieringswijze in overeenstemming te brengen met het 'Normenkader intragroepovereenkomsten en -posities', zoals opgenomen in de 'Wet op het financieel toezicht' (Wft). Door deze aanpassing is een lening verstrekt van € 200 miljoen door SRLEV N.V. aan REAAL Hypotheken B.V. ter aflossing van de rekening courant positie tussen REAAL Hypotheken B.V. en REAAL N.V., waarbij de nog niet aan derden verpande hypotheekportefeuille als zekerheid is gesteld aan SRLEV N.V.
- SRLEV N.V. heeft haar zusteronderneming RM B.V., 100 procent dochter van Fnidsen Beheer B.V., een rekening-courant vordering van € 0,8 miljoen kwijtgescholden.

- De achtergestelde onderhandse leningen van € 95 miljoen wordt onder toelichting 13 achtergestelde schulden toegelicht.

Hypotheek gerelateerde intragroep transacties en posities

SRLEV N.V. en SNS Bank N.V. hebben zogeheten spaarhypotheken aan hun klanten verkocht. Een spaarhypotheek is een financieel product bestaande uit een combinatie van een verzekeringspolis uitgegeven door SRLEV N.V. en een hypotheeklening verstrekt door SNS Bank N.V. De opbrengst van de verzekeringspolis zal uiteindelijk worden gebruikt om de hypotheek af te lossen. De spaardelen van de verzekeringspremies die SRLEV N.V. van de polishouders ontvangt, zijn door SRLEV N.V. op naam en voor risico van SRLEV N.V. bij SNS Bank N.V. in depot gestort tegen een rente die gelijk is aan de rente op de hypotheek die aan deze verzekeringspolis is gekoppeld.

SRLEV N.V. en SNS Bank N.V. zijn een cessie-/retrocessietransactie aangegaan. Bij deze transactie heeft SRLEV N.V. een deel van de juridisch eigendom van elke spaarhypotheek van SNS Bank N.V. gekocht en overgedragen gekregen en zal blijven kopen en geleverd krijgen. Het betreffende deel is gelijk aan de bedragen van de spaardelen die SRLEV N.V. bij SNS Bank N.V. in depot heeft gestort, inclusief de rente die betrekking heeft op dit spaardeel. De bij SNS Bank N.V. in depot gestorte bedragen, inclusief de rente die daarop is opgebouwd, zijn gelijk aan de aankoopprijs van het juridisch eigendom van de hypotheek. Voor zover deze bedragen toenemen door nieuwe (maandelijkse) spaardelen door SRLEV N.V. in depot gestort bij SNS Bank N.V. en door de daarop opgebouwde rente, wordt dit bedrag door SRLEV N.V. aan SNS Bank betaald en verkoopt SNS Bank N.V. aanvullende delen juridisch eigendom van spaarhypotheken en draagt de eigendom daarvan over aan SRLEV N.V. Voor zover deze bedragen afnemen, zoals in het geval van het verstrijken van de verzekeringspolis, koopt SNS Bank N.V. het juridisch eigendom van de hypotheek terug en wordt het overgedragen tegen een vooraf vastgestelde aankoopprijs die gelijk is aan het bedrag van de afname van de in depot gestorte spaardelen inclusief de daarover opgebouwde rente. Bovengenoemde cessie-retrocessietransactie geldt niet voor gesecuritiseerde hypotheek. In aanvulling op het bovenstaande is het SNS Bank N.V. zonder voorafgaande toestemming van SRLEV N.V. niet toegestaan om (securitisatie-)transacties aan te gaan met spaarhypotheken gekoppeld aan verzekeringspolissen van SRLEV N.V.

Omdat de verkoopprijs van het juridische eigendom overeenkomt met de terugkoopprijs en de cessie/retrocessie overeenkomst uitdrukkelijk bepaalt dat het kredietrisico op de spaarhypotheken bij SNS Bank N.V. blijft, vindt geen overdracht van economische eigendommen plaats. Daarom zijn de hypotheek blijvend geactiveerd op de balans van SNS Bank N.V. Per 31 december 2014 bedraagt de totale uitstaande spaarwaarde tussen SNS Bank N.V. en SRLEV N.V. € 1.641 miljoen (2013: € 1.586 miljoen), waarvan € 806 miljoen betrekking heeft op sub-participaties in securitisaties. Het saldo van deze twee bedragen is door SNS Bank N.V. juridisch aan SRLEV N.V. overgedragen via cessie/retrocessie.

Met betrekking tot de bedragen die door SRLEV N.V. bij SNS Bank N.V. worden aangehouden uit hoofde van hypotheek die worden gesecuritiseerd door SNS Bank N.V. (31 december 2014: € 806 miljoen; 31 december 2013: € 811 miljoen) heeft SRLEV N.V. een lening van SNS Bank N.V. ontvangen ter aankoop van sub-participaties in de gesecuritiseerde hypotheek van de betreffende gestructureerde ondernemingen.

In 2014 heeft SNS Bank N.V. een portefeuille hypothecaire kredieten teruggekocht van SRLEV N.V. voor een bedrag van € 416 miljoen.

Andere belangrijke transacties en posities tussen SRLEV en verbonden partijen:

- Ultimo 2014 bedroegen de beleggingen van SRLEV N.V. in vastrentende waarden uitgegeven door SNS Bank N.V. € 23 miljoen (2013: € 22 miljoen).
- Ultimo 2014 bedroegen de investeringen, gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, van SRLEV N.V. in obligaties uitgegeven door verschillende Hermes securitisatie entiteiten geconsolideerd door SNS Bank N.V. nihil (2013: € 22 miljoen). De desinvestering is geheel het gevolg van het aflossen van de obligaties.

- Ultimo 2014 bedroegen de investeringen, gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, van SRLEV N.V. in obligaties uitgegeven door diverse Holland Homes securitisatie entiteiten geconsolideerd door SNS Bank N.V. € 48 miljoen (2013: € 54 miljoen).
- Per 1 januari 2015 worden de activiteiten van Reaal Bancaire Diensten overgedragen aan SNS Bank N.V., die de activiteiten en de dienstverlening richting klanten onder het merk BLG Wonen voort zal zetten
- SRLEV voert naast het eigen betalingsverkeer ook het betalingsverkeer uit voor Reaal Schadeverzekeringen N.V. Daartoe heeft zij een bankrekening in gebruik die ten naam gesteld is van Reaal Schadeverzekeringen N.V., maar geregistreerd is in de financiële administratie van SRLEV. Het saldo op die bankrekening bedraagt per jaarultimo: € 32 miljoen.

Posities en transacties met het topkader van SRLEV

Het topkader bestaat uit de leden van statutaire directie SRLEV N.V., de overige directieleden van SRLEV N.V. en de directieleden van VIVAT Verzekeringen. Het topkader omvat op 31 december 2014 15 personen (31 december 2013: 10).

Op 1 juli 2014 is een nieuwe governancestructuur geïmplementeerd en heeft VIVAT Groep een zelfstandige directie (statutaire directie en de directies van Zwitserleven, Reaal en ACTIAM). Volgens de definitie van IFRS maakt de statutaire directie van SRLEV N.V., samen met de directie van VIVAT Verzekeringen, deel uit van het topkader. Dit vindt zijn weerslag in het aantal overige bestuurders en statutaire directieleden. Gemiddeld zijn over 2014 12,4 personen aangemerkt als topkader (2013: 11,0).

Specificatie beloning topkader

In duizenden euro's	Statutaire directie		Overig topkader		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Jaarinkomen	1.728	1.575	1.894	2.224	3.622	3.799
Pensioenopbouw	270	241	275	317	545	558
Langetermijnbeloning	--	--	--	--	--	--
Beeïndigingsvergoeding	--	--	--	607	--	607
Totaal	1.998	1.816	2.169	3.148	4.167	4.964
Gemiddeld aantal FTE's	4,5	3,1	7,9	7,9	12,4	11,0
Gemiddelde beloning per FTE ¹	444	540	275	381	336	426

¹ De gemiddelde beloning per fte over 2013 is geschoond voor de zogenaamde crisisheffing.

Onder 'Jaarinkomen' (IFRS: 'Korte termijn personeelsbeloning') wordt de vaste beloning (inclusief vakantiegeld, dertiende maand, bijdrage in de ziektekostenverzekering en sociale lasten) en de variabele beloning verstaan. Over 2014 is geen variabele beloning uitgekeerd aan het topkader. SRLEV N.V. heeft voor een aantal leden van het topkader twee verzekeringen afgesloten: een arbeidsongeschiktheidsverzekering en een overlijdensrisicoverzekering. De premies hiervoor worden door SRLEV N.V. betaald. Deze premies maken onderdeel uit van het Jaarinkomen.

Op grond van de "Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013" was over het loon dat in 2013 aan medewerkers is betaald een "crisisheffing" van 16% verschuldigd, voor zover dat loon (per medewerker) hoger was dan € 150 duizend. De crisisheffing maakte onderdeel uit van het Jaarinkomen over 2013. Over 2014 is de crisisheffing niet meer verschuldigd. In bovenstaande tabel is in de totale beloning 2013 deze crisisheffing begrepen. Voor vergelijkingsdoeleinden is de gemiddelde beloning per FTE over 2013 exclusief de crisisheffing.

Onder 'Pensioenopbouw' (IFRS: 'Vergoeding na uitdiensttreding') wordt de door de werkgever betaalde pensioenpremie verstaan, na aftrek van de door de werknemer betaalde eigen bijdrage.

Onder 'Langetermijnbeloning' (IFRS: 'Andere lange termijn personeelsbeloningen') wordt de toegekende maar nog niet uitgekeerde beloning verstaan.

Onder 'Beëindigingsvergoeding' (IFRS: 'Ontslagvergoeding') wordt de vergoeding in het kader van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst verstaan, inclusief eventuele beloning waarop in het kader van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst recht bestaat, zonder dat daar een arbeidsprestatie tegenover staat.

Voor de statutaire directie geldt, dat het beloningsbeleid al in 2014 voldeed aan de vereisten vanuit de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen (Wbfo) die per 7 februari 2015 is ingevoerd. In de wet zijn deze vereisten ook op enkele andere leden van het topkader van toepassing verklaard. Vooruitlopend op de invoering van de wet is eind 2014 besloten om het beloningsbeleid voor deze vier personen al per 1 januari 2015 aan te passen aan de vereisten vanuit de Wbfo. Enkele van deze vereisten zijn de maximering van de ontslagvergoeding op één vast jaarsalaris en/of de bevrozing van het vaste jaarsalaris (exclusief eventuele cao verhoging) in combinatie met een verbod op variabele beloning.

Leningen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leningen die zijn verstrekt aan leden van het topkader en die op 31 december 2014 openstonden. Het betreft uitsluitend hypothecaire geldleningen, verstrekt onder de normale bedrijfsuitoefening en voorwaarden die ook gelden voor andere personeelsleden.

Specificatie leningen topkader

In duizenden euro's	Openstaand per 31 december		Gemiddelde rentevoet ¹		Aflossingen		Verstrekingen	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Hypothecaire geldleningen	5.835	3.460	4,11%	4,00%	264	279	--	--

¹ De gemiddelde rentevoet is de betaalde rente als percentage van de gemiddelde openstaande restschuld van het betreffende jaar.

Het verschil tussen openstaand per 31 december 2014 en 2013 wordt veroorzaakt door mutaties in het topkader en door aflossingen in 2014.

De beloning van de individuele leden van de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V. wordt toegelicht in het jaarverslag 2014 van SNS REAAL N.V. ("Remuneratierapport").

20 Belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten

In sommige gevallen behield SRLEV betrokkenheid bij niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten zoals beleggingsfondsen, in de vorm van investeringen, kredietgaranties of liquiditeitsverplichtingen.

De volgende tabel geeft een overzicht van de boekwaarde van de activa en verplichtingen met betrekking tot SRLEV haar betrokkenheid geclassificeerd naar type transactie en toont de maximale blootstelling aan verlies in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten en de relatieve omvang van deze entiteiten.

Niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten 2014

In miljoenen euro's	Boekwaarde activa	Boekwaarde passiva	Boekwaarde vs	Totale activa van entiteiten	Totale passiva van entiteiten
			maximale verlies exposure		
Securitisaties	29	--	29	2.016	2.016
Total	29	--	29	2.016	2.016

Niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten 2013

In miljoenen euro's	Boekwaarde activa	Boekwaarde passiva	Boekwaarde vs maximale verlies exposure	Totale activa van entiteiten	Totale passiva van entiteiten
Securitisaties	30	--	30	2.107	2.107
Total	30	--	30	2.107	2.107

Ten aanzien van belangen in het eigen vermogen (inclusief leningen en participaties), is de maximale blootstelling aan verlies de boekwaarde van deze belangen. Ten aanzien van commitments, derivaten en garanties, is de maximale blootstelling aan verlies gelijk aan het nominale bedrag. Het nominale bedrag vertegenwoordigt niet de verwachte verliezen en weerspiegelt niet de niet-gerealiseerde verliezen (indien van toepassing). Deze commitments en garanties zijn voorwaardelijk en geven het maximale verlies dat SRLEV zou kunnen lijden ten aanzien van haar betrokkenheid bij niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten, zonder rekening te houden met de impact van eventuele mitigerende acties of compenserende invloed van (overige) financiële instrumenten.

Per 31 december 2014 bestaan geen niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten waaraan SRLEV financiële of niet-financiële steun biedt. SRLEV heeft niet de intentie om verdere financiële of andere ondersteuning te bieden aan niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten.

Gedurende het jaar, heeft SRLEV de volgende inkomsten, winsten en verliezen ten aanzien van haar belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten ontvangen:

Resultaat uit niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten

In miljoenen euro's	2014			2013		
	Ontvangen interest en dividend	Ontvangen provisies	Netto winst/ (verlies) op financiële instrumenten geassocieerd met aangehouden voor handelsdoeleinden	Ontvangen interest en dividend	Ontvangen provisies	Netto winst/ (verlies) op financiële instrumenten geassocieerd met aangehouden voor handelsdoeleinden
Securitisaties	--	--	--	1	--	--
Total	--	--	--	1	--	--

21 Belang in deelnemingen en overige ondernemingen

De gestructureerde entiteit Zwitserleven RM Beleggingen B.V. waarover SRLEV controle uitoefent wordt geconsolideerd. SRLEV beheert deze entiteit als onderdeel van haar levensverzekeringsactiviteiten. Zwitserleven RM Beleggingen B.V. bevatte hypotheek, aangekocht in 2010 van SNS Bank. Eind 2014 zijn de resterende hypotheek in deze entiteit teruggekocht door SNS Bank. Het positieve resultaat van deze transactie voor SRLEV bedraagt € 4,4 miljoen. Als gevolg van deze transactie bevat deze entiteit ultimo 2014 geen activiteiten en zal in 2015 worden geliquideerd. Zie ook toelichting 4 Beleggingen.

22 Gebeurtenissen na balansdatum

Verkoop REAAL N.V.

Op 16 februari 2015 maakte SNS REAAL N.V. bekend dat zij een overeenkomst voor de verkoop van REAAL N.V. heeft getekend met Anbang Group Holdings Co. Ltd., een volledige dochter van Anbang Insurance Group Co. Ltd. (Anbang), een toonaangevende Chinese verzekeringsmaatschappij.

Op grond van de overeenkomst verwerft Anbang 100% van de aandelen van REAAL N.V. tegen betaling van € 150 miljoen. Dit bedrag kan wijzigen als gevolg van mutaties in het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. tussen 31

december 2014 en 30 juni 2015, de verwachte effectieve verkoopdatum. Als onderdeel van de overeenkomst zal na afronding van de verkoop € 302 miljoen aan achtergestelde intragroepsleningen van SNS REAAL N.V. aan REAAL N.V. en SRLEV N.V. worden terugbetaald, onder voorbehoud van een inhouding in geval van negatieve waardeveranderingen in het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. Daarnaast zal een intragroepslening van SNS Bank N.V. aan REAAL N.V. van € 250 miljoen volledig worden terugbetaald. De solvabiliteit van REAAL N.V. zal middels een kapitaalinjectie door Anbang tot een adequaat niveau worden versterkt. Partijen zijn overeengekomen dat de solvabiliteitsratio van REAAL N.V. zal worden versterkt tot een niveau tussen 140% en 150% onder het Solvency II regime, dat op 1 januari 2016 in werking zal treden.

De afronding van de verkoop van REAAL N.V. aan Anbang is voorwaardelijk aan goedkeuring door toezichthouders in Nederland en China. Ook is een voorwaarde dat het IFRS eigen vermogen van REAAL N.V. tussen 31 december 2014 en 30 juni 2015 niet tot onder vastgestelde grenzen daalt. Op de datum van deze jaarrekening is er geen reden om te veronderstellen dat aan de voorwaarden van de verkoop niet zal worden voldaan. Volledige zekerheid over afronding van de transactie bestaat op dit moment echter niet.

Indien niet aan de voorwaarden tot 'completion' van de transactie kan worden voldaan, zal door REAAL N.V. - indien de Solvency I solvabiliteit op dat moment nog steeds onder de 175% en de verwachting is dat niet aan de Solvency II solvabiliteitsnorm (Solvency Capital Requirement, SCR) zal kunnen worden voldaan - opnieuw beoordeeld worden welke maatregelen moeten worden genomen. In dat geval zal door SRLEV N.V. nadrukkelijk worden overwogen om geen nieuwe polishouders meer te accepteren en de risicoposities van de bestaande polishouders in een gesloten portefeuille te beheren. De going concern veronderstellingen zullen voor verschillende balansposten daarop worden aangepast. Dit zal alsdan een materiële negatieve impact hebben op de financiële positie.

In haar definitieve besluit over de nationalisatiemaatregelen ter ondersteuning van SNS REAAL N.V. van 19 december 2013 heeft de Europese Commissie een aantal restricties aan SNS REAAL opgelegd. Met het tekenen van de overeenkomst met Anbang zijn de restricties die voor REAAL N.V. golden, zoals het couponverbod op de bij derden geplaatste achtergestelde obligaties, vervallen. Een uitzondering hierop vormt het overnameverbod, dat tot 19 december 2016 van toepassing blijft op REAAL N.V. Totdat de verkoop is afgerond, maakt SRLEV N.V. echter gebruik van haar recht tot uitstel van couponbetaling op de achtergestelde obligaties en op de achtergestelde intragroepslening van SNS REAAL N.V.

Na ondertekening op 14 februari 2015 van de overeenkomst tot overdracht van alle aandelen in REAAL N.V. door SNS REAAL N.V. aan Anbang Group Holdings Co. Limited heeft SNS REAAL N.V. de voor SNS Verzekeringen B.V., ACTIAM N.V. en Foresta Investerings Maatschappij N.V. verstrekte hoofdelijke aansprakelijkheidsstellingen als bedoeld in artikel 2:403 BW ingetrokken. In de toekomst kunnen er voor SNS REAAL N.V. dus geen nieuwe aansprakelijkheden voortvloeiend uit rechtshandelingen van deze vennootschappen meer ontstaan.

Overgang activiteiten REAAL Bancaire Diensten

Per 1 januari 2015 zijn de activiteiten van Reaal Bancaire Diensten overgedragen aan SNS Bank, die de activiteiten en de dienstverlening richting klanten onder het merk BLG Wonen voort zal zetten

23 Netto premie-inkomen

Het netto premie-inkomen betreft de verzekeringspremies na aftrek van herverzekeringspremies.

Specificatie netto premie-inkomen

In miljoenen euro's	Eigen rekening		Rekening en risico polishouders		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Periodieke premies REAAL Leven	643	690	364	411	1.007	1.101
Periodieke premies Zwitserleven	305	279	496	554	801	833
Totaal bruto periodieke premies leven	948	969	860	965	1.808	1.934
Premies koopsommen REAAL Leven	75	215	2	4	77	219
Premies koopsommen Zwitserleven	334	109	118	133	452	242
Totaal bruto premies koopsommen leven	409	324	120	137	529	461
Totaal bruto premies	1.357	1.293	980	1.102	2.337	2.395
Herverzekeringspremies REAAL Leven en Zwitserleven	161	164	--	--	161	164
Totaal netto premie-inkomen leven	1.196	1.129	980	1.102	2.176	2.231

Specificatie periodieke premies leven

In miljoenen euro's	Eigen rekening		Rekening en risico polishouders		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
<i>Individueel</i>						
Zonder winstdeling	540	536	364	411	904	947
Met winstdeling	125	154	--	--	125	154
Totaal individueel	665	690	364	411	1.029	1.101
<i>Collectief</i>						
Zonder winstdeling	--	--	496	554	496	554
Met winstdeling	283	279	--	--	283	279
Totaal collectief	283	279	496	554	779	833
Totaal bruto periodieke premies leven	948	969	860	965	1.808	1.934

Specificaties premies koopsommen leven

In miljoenen euro's	Eigen rekening		Rekening en risico polishouders		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
<i>Individueel</i>						
Zonder winstdeling	75	215	2	4	77	219
Met winstdeling	192	--	--	--	192	--
Totaal individueel	267	215	2	4	269	219
<i>Collectief</i>						
Zonder winstdeling	--	--	118	133	118	133
Met winstdeling	142	109	--	--	142	109
Totaal collectief	142	109	118	133	260	242
Totaal bruto premies koopsommen leven	409	324	120	137	529	461

24 Nettoprovisie en beheervergoedingen

Onder deze post zijn opgenomen de vergoedingen uit hoofde van verrichtte dienstverlening, voor zover deze niet het karakter van rente hebben.

Specificatie nettoprovisie en beheervergoedingen

In miljoenen euro's

	2014	2013
Inkomsten uit provisie en beheervergoedingen:		
- Effectenbedrijf	2	2
- Assurantiebedrijf	-1	-1
- Beheervergoedingen	52	50
- Overige activiteiten	12	13
Totaal inkomsten uit provisie en beheervergoedingen:	65	64
Verschuldigde provisie en beheervergoedingen	1	2
Totaal	64	62

25 Resultaat deelnemingen

Onder resultaat deelnemingen is het aandeel in het resultaat van geassocieerde deelnemingen opgenomen. In 2014 is het resultaat nihil (2013: € 1 miljoen).

26 Resultaat uit beleggingen

Specificatie resultaat uit beleggingen

In miljoenen euro's

	2014	2013
Reële waarde via winst- en verliesrekening: Aangewezen	38	19
Voor verkoop beschikbaar	830	784
Leningen en vorderingen	498	491
Vastgoedbeleggingen	17	10
Totaal	1.383	1.304

Verdeling resultaat uit beleggingen 2014

In miljoenen euro's	Reële waarde via winst- en verliesrekening		Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Vastgoedbeleggingen	Totaal
	Handelsdoeleinden	Aangewezen				
Rente	--	6	557	497	--	1.061
Dividend	--	--	24	--	--	24
Huur	--	--	--	--	18	18
Totaal rente dividend en huur	--	6	581	497	18	1.103
Gerealiseerde waardeveranderingen	--	31	249	1	-1	280
Ongerealiseerde waardeveranderingen	--	1	--	--	-1	0
Totaal waardeveranderingen	--	32	249	1	-1	280
Totaal	--	38	830	498	17	1.383

Verdeling resultaat uit beleggingen 2013

In miljoenen euro's	Reële waarde via winst- en verliesrekening		Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Vastgoedbeleggingen	Totaal
	Handelsdoeleinden	Aangewezen				
Rente	--	11	582	489	--	1.082
Dividend	--	--	26	--	--	26
Huur	--	--	--	--	21	21
Totaal rente dividend en huur	--	11	608	489	21	1.129
Gerealiseerde waardeveranderingen	--	14	176	2	--	192
Ongerealiseerde waardeveranderingen	--	-6	--	--	-11	-17
Totaal waardeveranderingen	--	8	176	2	-11	175
Totaal	--	19	784	491	10	1.304

De verantwoorde rentebaten voor SRLEV op afgewaardeerde beleggingen bedragen € 0,5 miljoen (2013: € 1,1 miljoen).

Onder de huur uit hoofde van vastgoedbeleggingen zijn zowel de huuropbrengsten als de direct daaraan toewijsbare operationele lasten opgenomen. De operationele lasten voor de verhuurde vastgoedbeleggingen bedragen € 5,8 miljoen (2013: € 6,7 miljoen).

Onder het resultaat uit beleggingen is per saldo een positief valutakoersverschil opgenomen voor een bedrag van € 1,2 miljoen (2013: € 3,6 miljoen).

27 Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico polishouders

Specificatie resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Rente	44	45
Dividend	116	145
Totaal rente en dividend	160	190
Waardeveranderingen	1.999	438
Totaal	2.159	628

Het positieve resultaat, voornamelijk het gevolg van waardeveranderingen (€ 1.999 miljoen), wordt veroorzaakt door de gedaalde lange rente met als gevolg een stijging van de marktwaarde van vastrentende waarden en stijgende aandelenindices.

28 Resultaat financiële instrumenten

Specificatie resultaat financiële instrumenten

In miljoenen euro's	2014	2013
Koersresultaat overgeboekt uit eigen vermogen	-19	8
Renteresultaat overgeboekt uit eigen vermogen	1	3
Resultaat derivaten aangehouden voor cashflow hedge accounting	-18	11
Marktwaarde mutatie afdekkingsinstrument	--	-1
Marktwaarde mutatie afgedekte positie toe te rekenen aan afgedekte risico	-2	-4
Marktwaarde mutatie derivaten aangehouden voor fair value hedge accounting:	-2	-5
Marktwaarde mutatie derivaten aangehouden in het kader van balansbeheer niet te classificeren voor hedge accounting	-59	55
Opties op aandelen	--	-1
Totaal	-79	60

De ineffectiviteit voor SRLEV die is verwerkt in de winst- en verliesrekening en die het gevolg is van kasstroomafdekkingen is voor 2014 nihil (2013: nihil).

29 Verzekeringstechnische lasten

Onder verzekeringstechnische lasten zijn opgenomen: uitkeringen, afkopen, schaden, schadebehandelingskosten en wijzigingen van verzekeringscontracten. Verder zijn hierin begrepen winstdeling en kortingen.

Specificatie verzekeringstechnische lasten

In miljoenen euro's	Bruto		Herverzekering		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Uitkeringen en afkopen voor eigen rekening	1.890	2.688	-533	-637	1.357	2.051
Wijziging levensverzekeringsverplichtingen voor eigen rekening	829	-284	274	371	1.103	87
Winstdeling en kortingen	72	--	--	53	72	53
Mutatie shadow accounting	105	174	--	--	105	174
Mutatie LAT-tekort	837	194	--	--	837	194
Levensverzekeringslasten	3.733	2.772	-259	-213	3.473	2.559

Onder de post wijziging levensverzekeringsverplichtingen voor eigen rekening zijn de lasten opgenomen ten behoeve van de compensatie van houders van beleggingspolissen en ten behoeve van de compensatie van pensioencontracten met een beschikbare premieregeling. Zie toelichting 14 Verzekerings- en herverzekeringscontracten voor een verdere toelichting op de compensatieregeling.

30 Lasten voor rekening en risico polishouders

Onder lasten voor rekening en risico van polishouders zijn opgenomen: uitkeringen, afkopen en wijzigingen van verzekeringscontracten. Tevens zijn hierin begrepen winstdeling en kortingen voor deze polishouders. In de winstdeling en kortingen is een bedrag aan afschrijvingen rentestandkortingen begrepen van € 43 miljoen (2013: € 45 miljoen).

Specificatie lasten voor rekening en risico polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Uitkeringen en afkopen levensverzekeringsverplichtingen voor rekening en risico van polishouders	1.190	1.423
Wijziging levensverzekeringsverplichtingen voor rekening en risico van polishouders	1.139	240
Totaal	2.329	1.663

31 Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten

Specificatie acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten

In miljoenen euro's	2014	2013
REAAAL Leven	32	55
Zwitserleven	11	12
Herverzekering Leven	3	10
Totaal	46	77

32 Personeelskosten

Specificatie personeelskosten

In miljoenen euro's	2014	2013
Salarissen	32	36
Pensioenkosten	9	9
Sociale lasten	5	5
Overige personeelskosten	104	74
Totaal	150	124

Specificatie pensioenkosten

In miljoenen euro's	2014	2013
Premies voor pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdrage	9	9
Totaal	9	9

Op aandelen gebaseerde beloningen

Met de nationalisatie in februari 2013 is de oude aandelenregeling komen te vervallen en zijn de toegekende aandelen onteigend.

Onder de nieuwe regeling, van kracht met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2012, wordt een eventuele variabele beloning aan medewerkers van SNS REAAL en haar groepsentiteiten deels toegekend in phantom shares. De waardeontwikkeling van de phantom shares wordt gebaseerd op de ontwikkeling van het resultaat van SNS REAAL. De waarde van de phantom shares wordt na afloop van de looptijd in geld uitgekeerd.

Overige personeelskosten

Overige personeelskosten bestaan voornamelijk uit doorbelaste personeelskosten vanuit REAAL N.V. Daarnaast bestaan de overige personeelskosten uit kosten van tijdelijk ingehuurd personeel, het wagenpark, reiskosten en opleidingskosten.

Aantal fte's

Het aantal medewerkers op basis van fte's voor 2014 is 2.011 (2013: 1.790). De groepsstaven op holdingniveau van SNS REAAL zijn in 2014 grotendeels toegewezen aan SNS Bank N.V. en VIVAT Groep (en daarmee aan SRLEV).

33 Overige operationele lasten

Specificatie overige operationele lasten

In miljoenen euro's	2014	2013
Automatiseringskosten	33	32
Huisvestingskosten	2	4
Kosten marketing en public relations	2	2
Kosten externe adviseurs	2	2
Overige kosten	97	111
Totaal	136	151

34 Bijzondere waardeverminderingen (terugnemingen)

Specificatie bijzondere waardeverminderingen (terugnemingen) per asset categorie

In miljoenen euro's	Waardeverminderingen		Terugnemingen		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Via winst- en verliesrekening						
Immateriële vaste activa	--	20	--	--	--	20
Materiële vaste activa	4	5	--	--	4	5
Beleggingen	4	34	--	12	4	22
Overige vorderingen	14	4	--	--	14	4
Totaal via winst- en verliesrekening	22	63	--	12	22	51
Via eigen vermogen						
Beleggingen	--	12	--	--	--	12
Totaal via eigen vermogen	--	12	--	--	--	12

35 Overige rentelasten

Specificatie overige rentelasten

In miljoenen euro's	2014	2013
Obligatieleningen	49	45
Onderhandse leningen	55	39
Rente depot herverzekeraars	122	118
Overige rentelasten en kosten beleggingen	5	5
Totaal	231	207

36 Belastingen

Specificatie belastingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Verslagjaar	-12	85
Correcties voorgaande jaren	--	--
Verschuldigde winstbelasting	-12	85
Ontstaan en afwikkeling van tijdelijke verschillen	-160	-227
Uitgestelde belasting	-160	-227
Totaal	-172	-142

Aansluiting tussen het nominale en effectieve belastingpercentage

In miljoenen euro's

	2014	2013
Nominaal belastingpercentage	25,0%	25,0%
Resultaat voor belasting	-690	-558
Nominaal belastingbedrag	-172	-140
Effect deelnemingsvrijstelling	--	-2
Totaal	-172	-142
Effectief belastingpercentage	25,0%	25,4%

7.4 Segmentatie

37 Gesegmenteerde informatie

In het jaarverslag van SRLEV worden geen business units (segmenten) toegelicht. De segmenten van SRLEV zijn gedefinieerd en worden gemanaged op het niveau van VIVAT Groep, waardoor opname in deze jaarrekening zou leiden tot minder transparante informatie voor de gebruikers van deze jaarrekening. Voor informatie over de gesegmenteerde cijfers verwijzen we naar de geconsolideerde jaarrekening van REAAL N.V.

Een aantal stafafdelingen van SNS REAAL, VIVAT Groep en SRLEV is gemeenschappelijk. De kosten van deze afdelingen worden volledig toegerekend aan de afnemende segmenten. De toerekening vindt plaats in twee stappen. Stap 1 is de toerekening van zoveel mogelijk kosten op basis van afgenomen diensten (reguliere toerekening). In stap 2 worden de resterende kosten verdeeld naar rato van personeel.

7.5 Additionele toelichting geconsolideerde jaarrekening

38 Financiële instrumenten

Reële waarde van **financiële** activa en passiva

De volgende tabel geeft inzicht in de reële waarde van de financiële activa en passiva van SRLEV. In deze tabel zijn alleen de financiële activa en financiële passiva opgenomen. De balansposten die niet voldoen aan de definitie van een financieel actief of passief zijn niet in deze tabel opgenomen. Het totaal van de hieronder weergegeven reële waarde geeft niet de balanswaarde van SRLEV weer en dient derhalve niet als zodanig te worden geïnterpreteerd.

Balanswaarde van financiële activa en verplichtingen

In miljoenen euro's	Reële waarde	Balans waarde	Reële waarde	Balans waarde
	2014	2014	2013	2013
Financiële activa				
Beleggingen				
- Reële waarde via winst- en verliesrekening: Aangewezen	225	225	415	415
- Voor verkoop beschikbaar	25.496	25.496	20.954	20.954
- Leningen en vorderingen	7.239	6.991	6.902	6.862
- Hypotheken	2.338	2.058	3.085	2.846
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	14.567	14.559	13.497	13.491
Derivaten	846	846	590	590
Vorderingen op banken	321	321	362	362
Overige activa	442	442	560	560
Kas en kasequivalenten	344	344	1.020	1.020
Totaal financiële activa	51.817	51.281	47.385	47.100
Financiële passiva				
Achtergestelde schulden	701	680	674	652
Derivaten	169	169	123	123
Schulden aan banken	1.504	1.504	2.753	2.753
Overige verplichtingen	6.156	6.156	5.691	5.691
Totaal financiële passiva	8.530	8.509	9.241	9.219

De reële waarden vertegenwoordigen de bedragen waarvoor de financiële instrumenten op de balansdatum tussen marktpartijen hadden kunnen worden verhandeld in een ordelijke transactie. De reële waarde van financiële activa en passiva is gebaseerd op genoteerde marktprijzen, voor zover deze beschikbaar zijn. Als actieve marktprijzen ontbreken, zijn diverse waarderingmethoden gehanteerd om de reële waarde van deze instrumenten te bepalen. De parameters van deze waarderingmethoden kunnen subjectief zijn en maken gebruik van diverse veronderstellingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de disconteringsvoet en het tijdstip en de omvang van de verwachte toekomstige kasstromen. Waar mogelijk en beschikbaar, maken deze modellen gebruik van informatie die waarneembaar is in relevante markten. Veranderingen in de veronderstellingen kunnen de geschatte reële waarden significant beïnvloeden. De mate waarin informatie waarneembaar is, komt tot uitdrukking in de hiërarchie reële waardebeoordeling. Dit wordt in de paragraaf Hiërarchie reële waardebeoordeling bij financiële instrumenten toegelicht.

Voor financiële activa en passiva waarvan waardering tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvindt, is de reële waarde getoond exclusief overlopende rente. De overlopende rente van deze instrumenten valt onder de rubriek overige activa of overige verplichtingen.

Toelichting waardering financiële activa en passiva

De volgende methoden en veronderstellingen zijn gebruikt om de reële waarde van de financiële instrumenten te bepalen.

Beleggingen

De reële waarden van aandelen zijn gebaseerd op gepubliceerde koersen van actieve markten of overige beschikbare marktinformatie. De reële waarden van rentedragende waardepapieren, voor zover geen hypothecaire leningen, zijn eveneens gebaseerd op beurskoersen of – indien geen actieve beurskoersen zijn te verkrijgen – op de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Deze contante waarden zijn gebaseerd op de relevante marktrente zoals deze van toepassing is met inachtneming van de liquiditeit, de kredietwaardigheid en de looptijd van de betreffende belegging.

Hypotheke

De marktwaarde van de hypotheke wordt bepaald op basis van een contante waardemethode. De rentecurve, die wordt gebruikt om de kasstromen van hypothecaire vorderingen contant te maken, is de swaprente vermeerderd met een risico-opslag. Deze risico-opslag kan verschillen per deelportefeuille. Bij het bepalen van de verwachte kasstromen wordt rekening gehouden met verwachte toekomstige vervroegde aflossingen, verwachte verliezen en de corresponderende consumententarieven.

Derivaten

De reële waarden van bijna alle derivaten zijn gebaseerd op waarneembare marktinformatie, zoals markttrentes en valutakoersen. Voor enkele niet-openbaar verhandelde derivaten is de reële waarde afhankelijk van het type instrument en wordt gebaseerd op een 'contante waarde'-model of een optiewaarderingsmodel.

Vorderingen op banken

Door het kortlopende karakter van de leningen die onder de vorderingen op banken vallen, wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overige activa

Door het overwegend kortlopende karakter van de overige vorderingen wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Kas en kasequivalenten

De balanswaarde van de liquide middelen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Achtergestelde schulden

De reële waarde van achtergestelde schulden is geschat op basis van de contante waarde van de geldstromen, gebruikmakend van de interestvoet plus een risico-opslag. De risico-opslag is gebaseerd op het door de markt veronderstelde kredietrisico dat houders van deze achtergestelde instrumenten hebben ten opzichte van SRLEV, gedifferentieerd naar looptijd en type instrument.

Schulden aan banken

De reële waarde van de schulden aan banken is geschat op basis van de contante waarde van de toekomstige geldstromen, gebruikmakend van de interestvoet plus een risico-opslag. De risico-opslag is gebaseerd op het door de markt veronderstelde kredietrisico dat houders van deze instrumenten hebben ten opzichte van SRLEV, gedifferentieerd naar looptijd en type instrument. Voor schulden met een looptijd van maximaal een maand wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overige verplichtingen

De balanswaarde van de overige verplichtingen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Hierarchie reële waardebeoordeling bij financiële instrumenten

Een belangrijk deel van de financiële instrumenten wordt in de balans opgenomen tegen reële waarde. Voor financiële instrumenten die tegen reële waarde op de balans staan of waarvoor de reële waarde wordt toegelicht, wordt deze reële waarde ingedeeld in een level. Dit level is afhankelijk van de parameters die gebruikt worden om de reële waarde te bepalen en geeft verder inzicht in de waardering. Deze level indeling wordt ook gehanteerd voor de overige activa en passiva die tegen reële waarde wordt verantwoord. Hieronder worden de verschillende levels uiteengezet:

Level 1 – Reële waarde gebaseerd op gepubliceerde koersen in een actieve markt

Van alle financiële instrumenten in deze waarderingscategorie zijn gepubliceerde koersen beschikbaar afkomstig van een beurs, broker of prijsinstelling. Bovendien is bij deze financiële instrumenten sprake van een actieve markt. Hierdoor

vormen de koersen een goede afspiegeling van actuele en regelmatig voorkomende markttransacties tussen onafhankelijke partijen. De beleggingen in deze categorie omvatten voornamelijk beursgenoteerde aandelen en obligaties, inclusief de beleggingsfondsen voor rekening en risico polishouders waarvan de onderliggende beleggingen beursgenoteerd zijn.

Level 2 – Reële waarde gebaseerd op beschikbare marktinformatie

De categorie bevat financiële instrumenten waarvoor geen afgegeven prijzen beschikbaar zijn, maar waarvan de reële waarde is bepaald met behulp van modellen waarbij de parameters bestaan uit beschikbare marktinformatie. Het gaat bij deze instrumenten met name om onderhands afgesloten derivaten en onderhandse leningen. In deze categorie vallen verder beleggingen waarvan prijzen zijn afgegeven door brokers, maar waarvan tevens geconstateerd is dat sprake is van inactieve markten. In dat geval zijn de beschikbare koersen grotendeels onderbouwd en gevalideerd met behulp van marktinformatie waaronder marktrentes en actuele risico-opslagen behorende bij de verschillende creditratings en sectorindeling.

Level 3 – Reële waarde niet gebaseerd op beschikbare marktinformatie

De financiële instrumenten in deze categorie zijn individueel beoordeeld. De waarderingen berusten op de beste inschatting van het management, rekening houdend met laatst bekende prijzen. In veel gevallen zijn analyses gebruikt die door externe waarderingbureaus zijn opgesteld. In deze analyses is gebruikgemaakt van informatie die niet in de markt waarneembaar is. Dit zijn bijvoorbeeld veronderstelde default percentages behorend bij een bepaalde rating

De volgende tabel verdeelt deze instrumenten over level 1, level 2 en level 3. Er wordt geen levelindeling gegeven van de financiële activa en passiva die niet worden gewaardeerd op reële waarde, waarbij de boekwaarde een redelijke benadering is van de reële waarde.

Hiërarchie financiële instrumenten 2014

In miljoenen euro's	Boekwaarde	Level 1	Reële waarde		Totaal
			Level 2	Level 3	
Financiële activa gewaardeerd op reële waarde					
Beleggingen reële waarde via winst- en verliesrekening; Aangewezen	225	--	201	24	225
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	25.496	23.688	1.276	532	25.496
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	14.559	14.069	120	378	14.567
Derivaten	846	--	843	3	846
	41.126	37.757	2.440	937	41.134
Financiële activa niet gewaardeerd op reële waarde					
Hypotheken	2.058	--	--	2.346	2.346
Beleggingen leningen en vorderingen	6.991	--	7.153	78	7.231
Vorderingen op banken	321	--	--	--	--
Overige activa	442	--	--	--	--
Kas en kasequivalenten	344	--	--	--	--
Financiële passiva gewaardeerd op reële waarde					
Derivaten	169	--	121	49	169
Financiële passiva niet gewaardeerd op reële waarde					
Achtergestelde schulden	680	485	216	--	701
Schulden aan banken	1.504	--	--	--	--
Overige verplichtingen	6.156	--	--	--	--

Ultimo 2014 heeft een verschuiving van de achtergestelde schulden plaatsgevonden van level 2 naar level 1 voor een bedrag van € 485 miljoen. Deze verschuiving heeft betrekking op achtergestelde obligaties waarvoor in 2014 gepubliceerde beurskoersen beschikbaar waren en sprake was van een actieve markt.

Hiërarchie financiële instrumenten 2013

In miljoenen euro's	Boekwaarde	Level 1	Reële waarde		Totaal
			Level 2	Level 3	
Financiële activa gewaardeerd op reële waarde					
Beleggingen reële waarde via winst- en verliesrekening: Aangewezen	415	348	53	14	415
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	20.954	19.452	854	648	20.954
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	13.491	12.971	109	411	13.491
Derivaten	590	--	590	--	590
	35.450	32.771	1.606	1.073	35.450
Financiële activa niet gewaardeerd op reële waarde					
Hypotheken	2.846	--	--	3.085	3.085
Beleggingen leningen en vorderingen	6.862	10	6.757	135	6.902
Vorderingen op banken	362	--	--	--	--
Overige activa	560	--	--	--	--
Kas en kasequivalenten	1.020	--	--	--	--
Financiële passiva gewaardeerd op reële waarde					
Derivaten	123	--	123	--	123
Financiële passiva niet gewaardeerd op reële waarde					
Achtergestelde schulden	652	--	674	--	674
Schulden aan banken	1.942	--	--	--	--
Overige verplichtingen	6.502	--	--	--	--

De volgende tabel geeft het verloop weer van financiële instrumenten die tegen reële waarde staan gewaardeerd en waarvan de reële waarde is ingedeeld als een level 3 waardering.

Verloop financiële instrumenten level 3 2014

In miljoenen euro's	Derivaten	Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	Reële waarde via de winst- en verliesrekening: aangewezen	Voor verkoop beschikbaar	Totaal
Balanswaarde begin van het boekjaar	--	411	14	648	1.073
Verschuiving naar level 3	-46	--	11	8	-27
Gerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via winst- en verliesrekening	--	9	-1	20	28
Gerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via winst- en verliesrekening	--	6	--	-4	2
Ongerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	--	6	6
Aankoop/acquisitie	--	9	--	79	88
Verkoop/afwikkeling	--	-20	-1	-218	-238
Overig	--	--	--	3	3
Verschuiving van level 3	--	-36	--	-9	-46
Balanswaarde eind van het boekjaar	-46	378	23	533	888
Totale baten en lasten verantwoord in winst- en verliesrekening	--	--	--	--	--

Verloop financiële instrumenten level 3 2013

In miljoenen euro's	Derivaten	Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	Reële waarde via de winst- en verliesrekening: aangewezen	Voor verkoop beschikbaar	Totaal
Balanswaarde begin van het boekjaar	--	--	--	69	69
Verschuiving naar level 3	--	411	14	623	1.048
Gerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via winst- en verliesrekening	--	--	--	--	--
Gerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via winst- en verliesrekening	--	--	--	4	4
Ongerealiseerde opbrengsten en verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	--	--	--
Aankoop/acquisitie	--	--	--	--	--
Verkoop/afwikkeling	--	--	--	--	--
Overig	--	--	--	--	--
Verschuiving van level 3	--	--	--	-48	-48
Balanswaarde eind van het boekjaar	--	411	14	648	1.073
Totale baten en lasten verantwoord in winst- en verliesrekening	--	--	--	--	--

Onderverdeling financiële instrumenten level 3

In miljoenen euro's	2014	2013
Obligaties van financiële instellingen	62	66
Collateralised debt obligation	146	215
Collateralised loan obligation	12	6
Aandelen	334	375
Derivaten	-46	--
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	379	411
Totaal	888	1.073

De reële waarde van financiële instrumenten in level 3 berust voor een deel op parameters die verkregen worden vanuit niet in de markt waarneembare informatie. Bij de waarderingen van CDO's en CLO's in level 3 wordt uitgegaan van scenario's die op basis van de beste inschatting van de niet waarneembare informatie zijn doorgerekend. De belangrijkste niet waarneembare parameters zijn de verwachte ontwikkeling van defaults in de onderliggende portefeuille en de disconteringsvoet die op het instrument van toepassing is. Wanneer wordt uitgegaan van een stress scenario waarin bijvoorbeeld sprake is van een (hoger) verwacht hoofdsomverlies zou dit leiden tot een aanzienlijke waardedaling van het desbetreffende instrument.

Bijzondere waardeverminderingen (terugnemen) naar categorie

In miljoenen euro's	Level 1		Level 2		Level 3		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Aandelen	--	2	--	--	4	5	4	7
Obligaties van financiële instellingen	--	--	--	6	--	--	--	6
Totaal	--	2	--	6	4	5	4	13

De tabel hieronder toont de verschuivingen tussen de levels onderling van de financiële activa en passiva gewaardeerd op reële waarde.

Verschuivingen tussen categorieën 2014

In miljoenen euro's	naar Level 1	naar Level 2	naar Level 3	Totaal
Van:				
Gebaseerd op gepubliceerde koersen in een actieve markt (Level 1)	--	446	1	447
Gebaseerd op beschikbare marktinformatie (Level 2)	75	--	-28	47
Niet gebaseerd op beschikbare marktinformatie (Level 3)	--	46	--	46

Mutaties tussen level 1, 2 en 3 onderling

Verschuiving tussen level 3 en 2

Ultimo 2014 heeft een verschuiving plaatsgevonden van level 3 naar level 2 voor een bedrag van € 46 miljoen. Dit heeft betrekking op beleggingen voor rekeningen en risico van polishouders.

Verschuiving tussen level 2 en 3

Ultimo 2014 heeft een verschuiving plaatsgevonden van level 2 naar level 3 voor een bedrag van € - 28 miljoen. Dit heeft met name betrekking op de creditposities van de derivaten (inflation linked swaps en cross currency swaps).

Verschuiving tussen level 1 en 2

Ultimo 2014 heeft een verschuiving plaatsgevonden van level 1 naar level 2 voor een bedrag van € 446 miljoen. Dit heeft betrekking op collateralised debt obligations en collateralised loan obligations.

Saldering van financiële activa en verplichtingen

In onderstaande tabel worden de gesaldeerde en niet gesaldeerde financiële activa en verplichtingen weergegeven. Daarnaast zijn gerelateerde waardes opgenomen, die niet zijn gesaldeerd, maar waarmee wel het kredietrisico wordt beperkt.

Financiële activa en verplichtingen 2014

In miljoenen euro's	Gerelateerde waardes niet gesaldeerd in de balanswaarde						
	Ongesaldeerde opgenomen balanswaarde	Tegengestelde opgenomen balanswaarde	Gesaldeerde balanswaarde	Financiële instrumenten	Kas onderpand	Overig financieel onderpand	Gesaldeerde waarde
<i>Financiële activa</i>							
Derivaten	846	--	846	313	526	--	7
Totaal financiële activa	846	--	846	313	526	--	7
<i>Financiële passiva</i>							
Derivaten	169	--	169	52	117	--	
Schulden aan banken	1.504	--	1.504	260	--	260	984
Totaal financiële passiva	1.674	--	1.674	312	117	260	984

Financiële activa en verplichtingen 2013

In miljoenen euro's	Gerelateerde waardes niet gesaldeerd in de balanswaarde						
	Ongesaldeerde opgenomen balanswaarde	Tegengestelde opgenomen balanswaarde	Gesaldeerde balanswaarde	Financiële instrumenten	Kas onderpand	Overig financieel onderpand	Gesaldeerde waarde
<i>Financiële activa</i>							
Derivaten	590	--	590	86	346	139	19
Totaal financiële activa	590	--	590	86	346	139	19
<i>Financiële passiva</i>							
Derivaten	123	--	123	86	--	--	37
Schulden aan banken	2.753	--	2.753	--	--	1.347	1.406
Totaal financiële passiva	2.876	--	2.876	86	--	1.347	1.443

Liquiditeitsvervalkalender financiële verplichtingen

In onderstaande tabel zijn van de belangrijkste financiële verplichtingen, met uitzondering van derivaten en verplichtingen beleggingen rekening risico derden, de niet verdisconteerde kasstromen voortvloeiend uit deze verplichtingen uitgesplitst naar contractuele vervaldatum. De derivaten zijn opgenomen in de tabellen hierna.

Liquiditeitsvervalkalender financiële verplichtingen 2014

In miljoenen euro's	< 1 maand	1 - 3 maanden	3 - 12 maanden	1 - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Achtergestelde schulden	--	--	-51	-289	-1.463	-1.802
Overige verplichtingen ¹	-1.502	-112	-932	-1.119	-1.537	-5.203
Schulden aan banken	-438	-285	-55	-324	-402	-1.504
Totaal	-1.940	-397	-1.038	-1.732	-3.403	-8.509

¹ Exclusief schulden uit directe verzekering.

De verplichtingen aan derden die op de balans zijn geactiveerd door de consolidatie van het aandeel derden in de beleggingsfondsen zijn gerubriceerd onder overige schulden korter dan 1 maand. Voor 2014 betreft dit € 1.427 miljoen. Voor 2013 is het aandeel derden in beleggingsfondsen tevens toegevoegd aan onderstaande tabel (€ 1.361 miljoen).

Liquiditeitsvervalkalender financiële verplichtingen 2013

In miljoenen euro's	< 1 maand	1 - 3 maanden	3 - 12 maanden	1 - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Achtergestelde schulden	--	--	-50	-202	-1.595	-1.847
Overige verplichtingen ¹	-1.441	-120	-1.003	-1.203	-1.646	-5.413
Schulden aan banken	-981	-989	-11	-295	-476	-2.753
Totaal	-2.422	-1.109	-1.064	-1.701	-3.717	-10.013

¹ Exclusief schulden uit directe verzekering.

In onderstaande tabel zijn van alle derivatencontracten de niet verdisconteerde kasstromen voortvloeiend uit deze instrumenten uitgesplitst naar vervaldatum.

Liquiditeitsvervalkalender derivaten 2014

In miljoenen euro's	< 1 maand	1 - 3 maanden	3 - 12 maanden	1 - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentederivaten	-14	--	-16	-133	--	-163
Valutacontracten	--	-6	--	--	--	-6
Totaal	-14	-6	-16	-133	--	-169

Liquiditeitsvervalkalender derivaten 2013

In miljoenen euro's	< 1 maand	1 - 3 maanden	3 - 12 maanden	1 - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentederivaten	--	--	--	-12	-77	-89
Valutacontracten	--	--	-1	--	--	-1
Totaal	--	--	-1	-12	-77	-90

Voor nadere toelichting met betrekking tot het liquiditeitsbeheer wordt verwezen naar paragraaf 5.7 Liquiditeitsrisico.

39 Hedging en hedge accounting

SRLEV gebruikt ten behoeve van de verzekeringsactiviteiten verschillende hedgestrategieën om ongewenste rente-, markt- en valutarisico's ten aanzien van de solvabiliteit in te dekken. Sinds 2013 is deze strategie aangepast, onder meer door de aankoop van rentederivaten zoals swaptions en swaps. Onder IFRS worden derivaten gewaardeerd op marktwaarde in de balans en worden marktwaardeveranderingen in de winst- en verliesrekening verantwoord. In het geval de marktwaardebeweging van het gehedgde risico niet via de winst- en verliesrekening wordt verantwoord, ontstaat er een mismatch in de resultaatverantwoording en worden de resultaten volatieler. In deze gevallen wordt in principe hedge accounting toegepast om deze mismatches en volatiliteit te mitigeren.

De in onderstaande tabel weergegeven nominale waarden van de derivaten voor hedgedoeleinden weerspiegelen de mate waarin SRLEV op de desbetreffende markten actief is.

Derivaten voor hedgedoeleinden 2014

In miljoenen euro's	Nominale waarden			Totaal	Reële waarde	
	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar		Positief	Negatief
<i>Rentecontracten</i>						
- Swaps en FRAs	--	103	1.566	1.669	423	-122
- Opties	1.133	4.653	5.728	11.514	421	-41
<i>Valutacontracten</i>						
- Swaps	--	87	--	87	1	--
- Forwards	-176	--	--	-176	1	-6
Totaal	957	4.843	7.294	13.094	846	-169

Derivaten voor hedgedoeleinden 2013

In miljoenen euro's	Nominale waarden			Totaal	Reële waarde	
	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar		Positief	Negatief
<i>Rentecontracten</i>						
- Swaps en FRAs	--	18	895	913	126	-60
- Opties	215	2.111	4.445	6.771	463	-60
<i>Valutacontracten</i>						
- Swaps	--	86	--	86	--	-2
- Forwards	118	--	--	118	1	-1
Totaal	333	2.215	5.340	7.888	590	-123

De nominale waarden betreffen de rekeneenheden, die met betrekking tot derivaten de verhouding weergeven met de onderliggende waarden van de primaire financiële instrumenten. Deze nominale waarden geven géén indicatie van de omvang van de kasstromen en het aan de transacties verbonden marktrisico en kredietrisico.

Hedging

SRLEV maakt gebruik van derivaten om de marktwaarde van het eigen vermogen en de wettelijke solvabiliteit tegen ongewenste marktontwikkelingen te beschermen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het afdekken van het renterisico als gevolg van afgegeven rendementsgaranties aan polishouders;
- Het afdekken van het renterisico als gevolg van overrentedelende verplichtingen aan polishouders;
- Het afdekken van het renterisico als gevolg van het verschil in de looptijd van beleggingen en verplichtingen;
- Het afdekken van het valutarisico op het saldo van beleggingen en verplichtingen luidend in vreemde valuta.

Hedge accounting

Bij het merendeel van de in de vorige paragraaf toegelichte hedgestrategieën past SRLEV één van de twee soorten hedge accounting toe: fair value hedges en cashflow hedges.

Fair value hedges

Hedging van het valutarisico in aandelenportefeuille

SRLEV heeft het valutarisico in hun aandelenportefeuille op macro niveau afgedekt met behulp van valutatermijncontracten.

Hedging van het renterisico op achtergestelde obligaties

SRLEV heeft het renterisico op de achtergestelde obligaties afgedekt met behulp van renteswaps.

Cashflow hedges

Hedging van renterisico bij toekomstige herbeleggingen

SRLEV heeft de effectieve looptijd van twee beleggingsportefeuilles op macro niveau verlengd met behulp van renteswaps. Hiermee is het renterisico gehedged door de rente op herbeleggingsmoment vast te zetten, waardoor de renteopbrengsten constant zijn over een langere looptijd. De cash flow hedge bestaat uit renteswaps. Het herbeleggingsmoment vindt plaats aan het einde van de looptijd van de kortlopende swap, waarna een herbelegging plaats vindt in vastrentende waarden. De kenmerken van de herbelegging (looptijd, coupondata) komen in grote mate overeen met die van de verkochte (langlopende) swap. De effectiviteit van de hedge is daardoor nagenoeg gelijk aan 100%.

Ultimo 2014 staan 12 van deze combinaties uit (ultimo 2013: 12 combinaties). In 2014 zijn geen hedge relaties verbroken.

Herbeleggingsmomenten renteswaps (nominale waarde)

In miljoenen euro's	2014	2013
< 1 jaar	58	--
1 - 5 jaar	78	136
> 5 jaar	471	471
Totaal	607	607

Ultimo 2014 is een positieve ongerealiseerde herwaardering opgebouwd in het vermogen van € 121 miljoen positief (netto) (2013: € 27 miljoen). Deze positieve marktwaarde valt vanaf de hierboven aangegeven herbeleggingsmomenten vrij ten gunste van de winst- en verliesrekening over een periode die gelijk is aan de resterende looptijd van de betreffende swap.

Op de swaptions en de gerelateerde afgedekte posities wordt door SRLEV geen hedge accounting toegepast.

40 Overzicht belangrijkste groepsmaatschappijen

Overzicht groepsmaatschappijen

Naam	Statutaire zetel	Sector	Belang gehouden door de moeder (%)	Belang gehouden door de groep (%)	Belang gehouden door de minderheidsbelangen (%)
Empresa B.V.	Zeist	Vastgoedbeheer	100	100	0
Foresta Investerings Maatschappij N.V.	's-Hertogenbosch	Participatiemaatschappij	100	100	0
GVR500 Building B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
GVR 500 Parking B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
N.V. Pensioen ESC	Curaçao	Pensioenbeheer	100	100	0
Princenhof Staete Driebergen B.V.	Zeist	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL De Ruyterkade B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Hypotheken B.V.	Utrecht	Hypotheken	100	100	0
REAAL Kantoren I B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Landbouw I B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Landbouw II B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Landbouw III B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Winkels I B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Winkels II B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Wognumsebuurt B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
REAAL Woningen I B.V.	Utrecht	Vastgoedbeheer	100	100	0
Zwitserven RM Beleggingen B.V.	Alkmaar	Hypotheken	100	100	0
SNS Investment Funds	divers	Investment management	range	range	range
ACTIAM Index Funds	divers	Investment management	range	range	range

Vanaf 1 januari 2014 is IFRS 10 'Consolidated financial statements' ('IFRS 10') effectief. De standaard introduceert nieuwe richtlijnen voor het beoordelen van zeggenschap en consolidatie. Derhalve zijn SNS Investment Funds en ACTIAM Index Funds in bovenstaand overzicht opgenomen.

8 Enkelvoudige jaarrekening

8.1 Enkelvoudige balans

Voor resultaatverdeling en in miljoenen euro's	Toelichting ¹	31 December 2014	31 December 2013
Activa			
Immateriële vaste activa	1	--	--
Materiële vaste activa	2	38	45
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	3	137	98
Vorderingen op groepsmaatschappijen		262	731
Vastgoedbeleggingen	4	144	145
Beleggingen	5	34.450	30.089
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	6	14.227	13.198
Derivaten		846	590
Uitgestelde belastingvorderingen		1.642	652
Herverzekeringscontracten	11	3.589	3.863
Vorderingen op banken		304	351
Vennootschapsbelasting		--	38
Overige activa	7	444	524
Kas en kasequivalenten	8	337	978
Totaal activa		56.420	51.302
Passiva			
Geplaatst aandelenkapitaal ²		--	--
Agioreserve		1.619	1.619
Reële waardereserve		49	108
Wettelijke reserve deelnemingen		--	-24
Overige wettelijke reserves		--	24
Overige reserves		984	1.376
Onverdeeld resultaat		-518	-416
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders	9	2.134	2.687
Eigen vermogen toe te schrijven aan houders van securities		--	--
Achtergestelde schulden	10	680	652
Aansprakelijk vermogen		2.814	3.339
Verzekeringscontracten	11	44.694	39.441
Overige voorzieningen	12	20	14
Derivaten		169	88
Uitgestelde belastingverplichtingen		1.142	328
Schulden aan banken	13	1.504	2.753
Vennootschapsbelasting		69	-1
Overige verplichtingen	14	6.008	5.340
Totaal passiva		56.420	51.302

¹ De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de enkelvoudige balans in paragraaf 9.2.

² Het geplaatst en gestort kapitaal bedraagt 45.000.

8.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening

In miljoenen euro's

	2014	2013
Resultaat groepsmaatschappijen na belasting	19	8
Overige resultaten na belasting	-537	-424
Nettoresultaat over de periode	-518	-416

9 Toelichting enkelvoudige jaarrekening

9.1 Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening

SRLEV stelt de enkelvoudige jaarrekening op in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van artikel 2:402 BW. Op basis hiervan wordt in de winst- en verliesrekening slechts het resultaat uit deelnemingen na aftrek van de belastingen daarover als afzonderlijke post vermeld. Hierbij is gebruik gemaakt van de door artikel 2:362 lid 8 BW geboden mogelijkheid om in de enkelvoudige jaarrekening de grondslagen van waardering en resultaatbepaling toe te passen die in de geconsolideerde jaarrekening worden gehanteerd. Voor een beschrijving van deze grondslagen wordt verwezen naar de toelichting op de grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Voor zover posten in de enkelvoudige balans niet zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Het overzicht als bedoeld in de artikelen 2:379 BW en 2:414 BW, is gedeponereerd bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen zijn vennootschappen of andere entiteiten waarvan SRLEV direct of indirect het financiële en operationele beleid kan bepalen en waar SRLEV zeggenschap heeft. De deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op netto vermogenswaarde.

Wijzigingen in de balanswaarde bij deelnemingen in groepsmaatschappijen als gevolg van mutaties in de herwaarderings-, cash flow-, reële waarde- of winstdelingsreserve van de deelnemingen worden in de wettelijke reserve deelnemingen verantwoord, welke is begrepen in het eigen vermogen.

De wettelijke reserve voor de in de balans geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling van software van de deelnemingen wordt verantwoord onder wettelijke reserve deelnemingen.

Wijzigingen in de balanswaarde uit hoofde van overeenkomstig de grondslagen van SRLEV verantwoorde resultaten van de deelnemingen worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord. De voor uitkering beschikbare reserves van de deelnemingen zijn opgenomen onder de overige reserves.

Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen betreffen intragroep saldi, welke worden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Onder kas en kasequivalenten zijn begrepen de direct opeisbare tegoeden bij banken.

9.2 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

1 Immateriële vaste activa

Specificatie immateriële vaste activa

In miljoenen euro's

Software

Value of business acquired (VOBA)

Totaal

2014

2013

--

--

--

--

--

--

--

--

Zowel ultimo 2014 als 2013 is er geen saldo voor VOBA en Software. Aangezien er in 2013 mutaties waren voor deze posten is voor 2013 wel een verloopoverzicht vermeld.

Verloop immateriële vaste activa 2013

In miljoenen euro's	Software	VOBA	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	49	1.222	1.271
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-49	-1.222	-1.271
Balanswaarde eind van het jaar	--	--	--
Balanswaarde begin van het jaar	23	556	579
Afschrijvingen aankopen	-3	-36	-39
Bijzondere waardeverminderingen	-20	-520	-540
Balanswaarde eind van het jaar	--	--	--

2 Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

In miljoenen euro's	2014	2013
Terreinen en gebouwen in eigen gebruik	37	44
Overige roerende bedrijfsmiddelen	1	1
Totaal	38	45

Verloop materiële vaste activa 2014

In miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Overige roerende bedrijfsmiddelen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	93	3	96
Cumulatieve herwaarderingen	-6	--	-6
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-50	-2	-52
Balanswaarde eind van het jaar	37	1	38
Balanswaarde begin van het jaar	44	1	45
Reclassificatie	-2	--	-2
Afschrijvingen	-1	--	-1
Bijzondere waardeverminderingen	-4	--	-4
Balanswaarde eind van het jaar	37	1	38

Verloop materiële vaste activa 2013

In miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Overige roerende bedrijfsmiddelen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	95	2	97
Cumulatieve herwaarderingen	-6	--	-6
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-45	-1	-46
Balanswaarde eind van het jaar	44	1	45
Balanswaarde begin van het jaar	43	2	45
Reclassificatie	1	-1	--
Herwaarderingen	-1	--	-1
Investeringen	3	--	3
Afschrijvingen	-1	--	-1
Bijzondere waardeverminderingen	-1	--	-1
Balanswaarde eind van het jaar	44	1	45

3 Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Verloop deelnemingen in groepsmaatschappijen

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	98	123
Reclassificatie	--	-25
Verkopen en verminderingen	-2	-15
Herwaarderingen	24	6
Resultaat	19	8
Ontvangen dividend	-2	-1
Overige mutaties	--	2
Balanswaarde eind van het jaar	137	98

4 Vastgoedbeleggingen

Verloop vastgoedbeleggingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	145	155
Herclassificaties	2	--
Investeringen	2	--
Desinvesteringen	-2	-7
Herwaarderingen	-3	-3
Balanswaarde eind van het jaar	144	145

Hiërarchie reële waardebeoordeling vastgoedbeleggingen

In miljoenen euro's	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Terreinen en gebouwen in gebruik derden 2014	--	--	144	144
Terreinen en gebouwen in gebruik derden 2013	--	145	--	145

5 Beleggingen

Specificatie beleggingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Reële waarde via de winst- en verliesrekening: aangewezen	225	415
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	25.496	20.953
Leningen en vorderingen	8.729	8.721
Totaal	34.450	30.089

Reële waarde via de winst- en verliesrekening: notering

In miljoenen euro's	2014	2013
Ter beurze genoteerd	219	331
Niet ter beurze genoteerd	6	84
Totaal	225	415

Reële waarde via de winst- en verliesrekening: verloop

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	415	1.032
Aankopen	--	497
Verkopen	-191	-1.109
Herwaarderingen	1	-6
Overige	--	1
Balanswaarde eind van het jaar	225	415

Verloop beleggingen voor verkoop beschikbaar

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	20.953	21.627
Aankopen en verstrekkingen	6.406	4.292
Verkopen en verminderingsen	-5.210	-3.765
Herwaarderingen	3.421	-1.177
Bijzondere waardeverminderingen	-4	-15
Amortisatie	-78	-36
Overige mutaties	8	27
Balanswaarde eind van het jaar	25.496	20.953

Leningen en vorderingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Vorderingen op klanten inzake hypotheke	1.745	1.863
Onderhandse leningen inzake spaarhypotheke	5.405	5.312
Overige onderhandse leningen	1.585	1.550
Totaal	8.735	8.725
Voorziening voor waardeverminderingen	-6	-4
Totaal	8.729	8.721

Verloop leningen en vorderingen

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	8.725	8.681
Aankopen	470	1.567
Verkopen	-724	-1.814
Oprenting	282	284
Amortisatie	-5	-2
Overige	-13	9
Balanswaarde eind van het jaar	8.735	8.725
Balanswaarde voorziening begin van het jaar	-4	-4
Dotatie	-2	-12
Vrijval	--	12
Overige	-6	-4
Totaal	8.729	8.721

6 Beleggingen voor rekening en risico van polishouders

Notering beleggingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Aandelen en vergelijkbare beleggingen:		
- Ter beurse genoteerd	5.431	5.062
- Niet ter beurse genoteerd	7.348	6.875
Rentedragende waarden:		
- Ter beurse genoteerd	1.091	908
- Niet ter beurse genoteerd	357	353
Totaal	14.227	13.198

Verloop beleggingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	13.198	12.907
Aankopen	1.848	1.982
Verkopen	-2.832	-2.156
Herwaarderingen	2.001	461
Overige mutaties	12	4
Balanswaarde eind van het jaar	14.227	13.198

7 Overige activa

Specificatie overige activa

In miljoenen euro's	2014	2013
Vorderingen op groepsmaatschappijen	22	105
Lopende rente	18	15
Vorderingen uit directe verzekering	277	293
Overig	127	111
Totaal	444	524

8 Kas en kasequivalenten

Specificatie kas en kasequivalenten

In miljoenen euro's

	2014	2013
Kortlopende banktegoeden	244	843
Kortlopende banktegoeden bij groepsmaatschappijen	93	135
Totaal	337	978

De banktegoeden staan ter vrije beschikking.

9 Eigen vermogen

Verloop eigen vermogen 2014

In miljoenen euro's

	Geplaatst kapitaal	Agioreserve	Herwaarderin g reserves	Wettelijke reserve deel- nemingen	Overige wettelijke reserves	Overige reserves	Onverdeelde winst	EV toe te schrijven aan aandeelhoud ers
Stand per 1 januari 2014	--	1.619	108	-24	24	1.376	-416	2.687
Overboeking nettoresultaat 2013	--	--	--	--	--	-416	416	--
Overboeking 2013	--	--	--	--	--	-416	416	--
Ongerealiseerde herwaarderungen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	92	24	--	--	--	116
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	1	--	--	--	--	1
Ongerealiseerde herwaarderungen	--	--	2.547	--	--	--	--	2.547
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	3	--	--	--	--	3
Realisatie van herwaarderungen via winst- en verliesrekening	--	--	-186	--	--	--	--	-186
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	-422	--	--	--	--	-422
Aanvulling negatieve herwaarderingsreserves deelnemingen	--	--	--	--	-24	24	--	--
Mutatie shadow accounting	--	--	-2.094	--	--	--	--	-2.094
Rechtstreekse mutaties in eigen vermogen	--	--	-59	24	-24	24	--	-35
Nettoresultaat 2014	--	--	--	--	--	--	-518	-518
Totaalresultaat 2014	--	--	-59	24	-24	24	-518	-553
Totaal mutaties eigen vermogen 2014	--	--	-59	24	-24	-392	-102	-553
Stand per 31 december 2014	--	1.619	49	--	--	984	-518	2.134

Verloop eigen vermogen 2013

In miljoenen euro's

	Geplaatst kapitaal	Agioreserve	Herwaarderin g reserves	Wettelijke reserve deel- nemingen	Overige wettelijke reserves	Overige reserves	Onverdeelde winst	EV toe te schrijven aan aandeelhoud- ers
Stand per 1 januari 2013	--	1.619	122	3	--	1.394	4	3.142
Overboeking nettoresultaat 2012	--	--	--	--	--	4	-4	--
Overboekingen 2012	--	--	--	--	--	4	-4	--
Ongerealiseerde herwaarderungen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	11	-24	--	--	--	-13
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde herwaarderungen	--	--	-901	--	--	--	--	-901
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	12	--	--	--	--	12
Realisatie van herwaarderungen via winst- en verliesrekening	--	--	-140	--	--	--	--	-140
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	--	--	--	--	--
Aanvulling negatieve herwaarderingsreserves deelnemingen	--	--	--	--	24	-24	--	--
Mutatie shadow accounting	--	--	1.004	--	--	--	--	1.004
Overige mutaties	--	--	--	-3	--	2	--	-1
Rechtstreekse mutaties in eigen vermogen	--	--	-14	-27	24	-22	--	-39
Nettoresultaat 2013	--	--	--	--	--	--	-416	-416
Totaalresultaat 2013	--	--	-14	-27	24	-22	-416	-455
Totaal mutaties eigen vermogen 2013	--	--	-14	-27	24	-18	-420	-455
Stand per 31 december 2013	--	1.619	108	-24	24	1.376	-416	2.687

Geplaatst kapitaal

Het geplaatste kapitaal is volgestort en bestaat uit alleen gewone aandelen. De nominale waarde van de gewone aandelen bedraagt € 500,00. Het aantal uitstaande gewone aandelen per 31 december 2014 is 90 (2013: 90).

Specificatie geplaatst kapitaal

	Aantal gewone aandelen		Bedrag gewone aandelen (in miljoenen euro's)	
	2014	2013	2014	2013
Maatschappelijk aandelenkapitaal	450	450	--	--
Aandelenkapitaal in portefeuille	360	360	--	--
Totaal eind van het jaar	90	90	--	--

Verloop geplaatst kapitaal

	Gewone aandelen	
In aantallen	2014	2013
Uitgegeven per 1 januari	90	90
Uitgegeven in het boekjaar	--	--
Ingekocht in het boekjaar	--	--
Uitgegeven per 31 december	90	90

10 Achtergestelde schulden

Specificatie achtergestelde schulden

In miljoenen euro's	2014	2013
Obligatieleningen	572	542
Onderhandse leningen	95	95
Slotbonusrekening	13	15
Totaal	680	652

De achtergestelde onderhandse leningen bestaan uit een lening (perpetual) van € 95 miljoen. De lening is uitgegeven door SNS REAAL. De onderhandse lening heeft een gemiddeld rentepercentage van 8,9% (2013: 8,9%). De eerste aflossingsmogelijkheid van de lening is 24 april 2018.

Als onderdeel van de verkoopovereenkomst met Anbang zal na afronding van de verkoop € 95 miljoen aan achtergestelde intragroepsleningen aan SNS REAAL door SRLEV worden terugbetaald, onder voorbehoud van een inhouding in geval van negatieve waardeveranderingen in het IFRS eigen vermogen van REAAL.

11 Verzekerings- en herverzekeringscontracten

Specificatie verzekeringscontracten en herverzekeringscontracten naar contract

In miljoenen euro's	Bruto		Herverzekering	
	2014	2013	2014	2013
Levensverzekeringsverplichtingen	31.346	26.216	3.589	3.863
Nog af te schrijven rentestandkortingen	-295	-344	--	--
Winstdeling, bonussen en kortingen	69	90	--	--
Leven, voor eigen rekening en risico	31.120	25.962	3.589	3.863
Levensverzekeringsverplichtingen	13.574	13.479	--	--
Leven, voor rekening en risico polishouders	13.574	13.479	--	--
Totaal	44.694	39.441	3.589	3.863

a. Verloop levensverzekeringsverplichtingen voor eigen rekening en risico

In miljoenen euro's	Bruto		Herverzekering	
	2014	2013	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	26.216	26.802	3.863	3.021
Herclassificatie portefeuille	554	655	--	--
Herverzekeringscontracten	--	--	--	1.260
Uitkeringen	-1.728	-2.130	-533	-637
Ontvangen premies	1.358	1.293	161	164
Rentetoevoeging	943	905	142	139
Technisch resultaat	-144	-166	-112	-167
Vrijval van kostendekking	-153	-169	68	83
Mutatie shadow accounting	3.399	-1.162	--	--
Mutatie via de W&V uit LAT tekort	898	194	--	--
Overige mutaties	3	-6	0	--
Balanswaarde eind van het jaar	31.346	26.216	3.589	3.863

b. Herkomst mutaties shadow accounting in levensverzekeringsverplichtingen

In miljoenen euro's	Via overig totaalresultaat, herwaarderingsreserves		Via winst- en verliesrekening, verzekeringstechnische lasten		Totaal	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Resultaten op gealloceerde beleggingen en rentederivaten ¹	--	--	-56	82	-56	82
Winstdeling	562	-296	161	92	723	-204
Shadow loss accounting	2.792	-1.040	--	--	2.792	-1.040
Totaal mutaties shadow accounting in levensverzekeringsverplichtingen	3.354	-1.336	105	174	3.459	-1.162
Belastingen	839	-333	26	45	865	-288
Totaal mutaties, netto	2.515	-1.003	79	129	2.594	-874

¹ Dit betreft in de winst- en verliesrekening verantwoorde resultaten van rentederivaten en voor verkoop beschikbare vastrentende beleggingen, voor zover deze zijn aangehouden ter dekking van in de voorziening verzekeringscontracten besloten rentegerelateerde opties en garanties in de verzekeringscontracten voor rekening en risico van de polishouder.

c. Verloop nog af te schrijven rentestandkortingen

In miljoenen euro's	Leven eigen risico	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	344	400
In het boekjaar verleende kortingen	-6	-11
Afgeschreven ten laste van het resultaat	-43	-45
Balanswaarde eind van het jaar	295	344

d. Verloop voorziening voor winstdeling, bonussen en kortingen

In miljoenen euro's	Leven eigen risico	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	90	115
Herclassificatie portefeuille	--	-9
In het boekjaar verleende winstdeling, bonussen en kortingen	5	-16
Overige mutaties	-26	--
Balanswaarde eind van het jaar	69	90

e. Verloop levensverzekeringsverplichtingen voor rekening en risico van polishouders

In miljoenen euro's	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	13.479	13.584
Herclassificatie portefeuille	-554	-646
Ontvangen premies	975	1.096
Uitkeringen	-1.212	-1.398
Rentetoevoeging	607	420
(Valuta)koersverschillen	413	553
Technisch resultaat	-35	-25
Vrijval van kostendekking	-100	-116
Overige mutaties	1	11
Balanswaarde eind van het jaar	13.574	13.479

12 Overige voorzieningen**Specificatie overige voorzieningen**

In miljoenen euro's	2014	2013
Reorganisatievoorziening	2	3
Overige voorzieningen	18	11
Totaal	20	14

Verloop overige voorzieningen

In miljoenen euro's	Reorganisatievoorziening	
	2014	2013
Balanswaarde begin van het jaar	14	15
Herclassificaties	8	--
Dotatie / vrijval	--	4
Vrijval ten gunste van het resultaat	-2	-7
Overige mutaties	--	2
Balanswaarde eind van het jaar	20	14

13 Schulden aan banken**Looptijd schulden aan banken**

In miljoenen euro's	2014	2013
< 1 jaar	778	1.982
1 - 5 jaar	324	295
> 5 jaar	402	476
Totaal	1.504	2.753

14 Overige verplichtingen

Specificatie overige verplichtingen

In miljoenen euro's

	2014	2013
Schulden aan dochterondernemingen	26	6
Schulden aan groepsmaatschappijen	5	16
Schulden uit directe verzekering	1.411	546
Herverzekeraars	3.654	3.930
Overige schulden	912	842
Totaal	6.008	5.340

Onder overige schulden zit een bedrag van € 93 miljoen (2013: € 44 miljoen) uit gestelde couponbetalingen op de achtergestelde obligaties die in 2011 door SRLEV werden uitgegeven. Voor informatie over deze uitgestelde couponbetalingen verwijzen we naar toelichting 13 Achtergestelde schulden.

15 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Zie voor meer informatie over de overige niet uit de balans blijvende verplichtingen de toelichting 18 Niet uit balans blijvende verplichtingen van de geconsolideerde jaarrekening.

16 Verbonden partijen

Posities en transacties tussen SRLEV en deelnemingen

In miljoenen euro's

	2014	2013
Posities		
Leningen	246	688
Vorderingen	15	41
Lopende rente	1	2
Schulden	26	6
Transacties		
Mutatie leningen	-442	-1.125
Mutatie vorderingen	-26	-59
Mutatie lopende rente	-1	-10
Mutatie schulden	20	1
Ontvangen opbrengsten	13	14
Overige betaalde kosten	1	1

Zie voor meer informatie over de verbonden partijen toelichting 19 Verbonden partijen van de geconsolideerde jaarrekening.

17 Accountantskosten

Op basis van het Burgerlijk Wetboek Boek 2, artikel 382a lid 3 is gebruik gemaakt van de vrijstelling om de accountantskosten toe te lichten in de jaarrekening. De toelichting is opgenomen in de jaarrekening van VIVAT Groep en SNS REAAL.

Utrecht, 15 april 2015

Raad van commissarissen

J.J. Nooitgedagt (voorzitter)

C.M. Insinger

M.R. Milz

J.A. Nijhuis

J.A. Nijssen

J.C.M. van Rutte

L.J. Wijngaarden

Directie

W.H. Steenpoorte (voorzitter)

S. N. van den Herik

W. Horstmann

A.P.G. Schouten

J. de Wit

10 Overige gegevens

10.1 Gebeurtenissen na balansdatum

Zie paragraaf 7.3 toelichting 22 Gebeurtenissen na balansdatum

10.2 Regeling inzake de winst-en verliesbestemming

Resultaat 2014: € 518 miljoen verlies.

10.2.1 Statutaire regeling inzake de winst- en verliesbestemming per 31 december 2014

Artikel 36

1. De winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.
2. Uitkering van winst geschiedt slechts na vaststelling van de jaarrekening, waaruit blijkt dat zij geoorloofd is. Voorzover de algemene vergadering niet besluit tot uitkering van winst over enig boekjaar, wordt die winst bij de algemene reserves gevoegd.
3. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen, voorzover haar eigen vermogen groter is dan het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden. De door de directie ingevolge artikel 35 gevormde reserves zijn niet vatbaar voor uitkering aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst.
4. Uitkering van winst geschiedt slechts na vaststelling van de jaarrekening, waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

Artikel 37

1. Dividenden worden betaalbaar gesteld binnen veertien dagen na vaststelling, tenzij de algemene vergadering daartoe op voorstel van de directie een andere datum bepaalt.
2. Dividenden die binnen vijf jaren, nadat zij opeisbaar zijn geworden, niet in ontvangst zijn genomen, vervallen aan de vennootschap.
3. De algemene vergadering kan besluiten dat dividenden geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in contanten zullen worden uitgekeerd.
4. Indien de algemene vergadering op voorstel van de directie zulks bepaalt, wordt een interimdividend uitgekeerd, daaronder begrepen een tussentijdse uitkering van reserves, mits met inachtneming van het bepaalde in artikel 2:105 lid 4 Burgerlijk Wetboek.
5. Ten laste van de door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd, voorzover de wet of deze statuten dat toestaan.

10.2.2 Winstbestemming

Het resultaat over het boekjaar 2014 komt ten laste van de winstreserves van SRLEV.

10.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van SRLEV N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2014

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2014 van SRLEV N.V. ('de vennootschap' of 'SRLEV') te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van SRLEV op 31 december 2014 en van het resultaat en de kasstromen over 2014, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).
- geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van SRLEV op 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2014;
2. de volgende geconsolideerde overzichten 2014: de winst- en verliesrekening, het overzicht totaalresultaat voor de periode, het overzicht mutaties eigen vermogen en het kasstroomoverzicht; en
3. de toelichting met een overzicht van de relevante grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. de enkelvoudige balans per 31 december 2014;
2. de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2014; en
3. de toelichting met een overzicht van de relevante grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van SRLEV zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 25 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op een percentage van het eigen vermogen van SRLEV (1,2%). Het eigen vermogen vormt een belangrijke basis voor de solvabiliteitspositie van de verzekeraar. Gezien het langlopende karakter van de verplichtingen en daarvoor aan te houden solvabiliteit achten wij het eigen vermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit. Daarnaast wordt deze benchmark minder beïnvloed door individuele eenmalige of volatiele posten, zoals bij de ook veel toegepaste benchmark winst voor belasting het geval is.

Wij houden tenslotte ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben aan de Raad van Commissarissen alle tijdens onze controle geconstateerde en niet gecorrigeerde afwijkingen boven EUR 1,25 miljoen gerapporteerd, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

SRLEV staat aan het hoofd van een groep van juridische entiteiten en operationele eenheden. Wij hebben onze controle primair gericht op de activiteiten van de entiteit SRLEV N.V. zelf, gezien de significante omvang van SRLEV in verhouding tot de andere entiteiten. Hierbij hebben we ook beoordeeld welke werkzaamheden verricht dienen te worden ten aanzien van entiteiten die op grond van materialiteit niet in onze scope zijn betrokken. Deze werkzaamheden bestaan bijvoorbeeld uit cijferanalyses en het verrichten van controlewerkzaamheden ten aanzien van specifieke jaarrekeningposten die naar onze professionele oordeelsvorming een verhoogd inherent risico op een materiële fout in zich bergen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen en de directie van SRLEV gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Kwetsbare solvabiliteitspositie

Het jaarrekeningrisico – Zoals door de directie uiteengezet in paragraaf 5.9 bedraagt de solvabiliteitsratio voor Solvency I per 31 december 2014 141% en deze bevindt zich daarmee onder de interne norm van 175%. Voor de solvabiliteitspositie op basis van het per 1 januari 2016 nieuwe Solvency II regime is door de directie naar de stand van 31 december 2014 een indicatie afgegeven rondom 100%. SRLEV en haar moedermaatschappij REAAL N.V. hebben beperkte middelen om, gezien de huidige marktomstandigheden, op autonome basis de kapitaalpositie te versterken. Deze omstandigheden zetten de voorzetting van de huidige bedrijfsactiviteiten onder druk.

Zoals onder andere toegelicht in paragraaf 1.1.1 heeft SNS REAAL N.V. op 14 februari 2015 een overeenkomst gesloten voor de verkoop van REAAL N.V. en haar dochtermaatschappijen waaronder SRLEV. De verkoopovereenkomst voorziet, onder andere, in een kapitaalstorting om de solvabiliteitspositie van REAAL N.V. en haar dochtermaatschappijen onder Solvency II op een niveau van ten minste 140% te brengen. Hiermee zou in voldoende mate de kapitaalpositie worden versterkt.

De directie heeft in paragraaf 5.9.4 en in paragraaf 7.1.2 gewezen op de voorwaarden en onzekerheden uit hoofde van de verkoopovereenkomst, waaronder het verkrijgen van een Verklaring van Geen Bezwaar van De Nederlandsche Bank.

Tevens heeft de directie toegelicht welke onzekerheden en consequenties er kunnen zijn voor de huidige bedrijfsactiviteiten, indien de verkoop niet zou doorgaan.

De betekenis van de kwetsbare solvabiliteitspositie en het belang van de gesloten verkoopovereenkomst voor de voorzetting van de huidige bedrijfsactiviteiten en de toelichting daarop in de jaarrekening vormden een kernpunt in onze controle.

Onze controleaanpak – Wij hebben de verkoopovereenkomst en de daarin opgenomen voorwaarden geanalyseerd. Wij hebben de door de directie opgestelde analyses van de solvabiliteitspositie onder Solvency I en Solvency II en, indien de verkoop niet doorgaat, de mogelijke impact van de te nemen maatregelen geëvalueerd. Wij hebben daarbij de redelijkheid en onderbouwing van de door de directie gemaakte aannames en maatregelen betrokken. Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerende externe actuaris en van onze eigen actuariële specialisten. Wij hebben kennis genomen van de vragen die DNB en de aandeelhouder gesteld hebben bij de door de directie opgestelde analyses en daaruit voortvloeiende rapportages van de directie en externe adviseurs. Wij hebben frequent overleg gehad met DNB en geïnformeerd welke eisen DNB stelt aan de vergunning en de solvabiliteitspositie, indien verkoop niet zou doorgaan. Wij hebben de wijze waarop SRLEV deze eisen heeft betrokken in haar analyses geëvalueerd.

Onze observaties – Wij vinden de toelichting in paragraaf 5.9.4 en in paragraaf 7.1.2 op de kwetsbare solvabiliteitspositie en de getekende verkoopovereenkomst en de betekenis daarvan voor de huidige bedrijfsactiviteiten adequaat.

Schattingonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Het jaarrekeningrisico – De waardering van de technische voorzieningen voor verzekeringscontracten en de hiermee samenhangende Liability Adequacy Test bevat significante schattingen voor de portefeuilleontwikkelingen, levensverwachtingen, kostenniveaus, de reële waarde van de hypotheekportefeuille en het behoud van collectieve pensioencontracten contant gemaakt tegen de swapcurve verhoogd met de ultimate forward rate (UFR). In 2014 is SRLEV overgegaan van de ECB AAA curve met UFR naar de swapcurve met UFR, zoals toegelicht in paragraaf 7.1.2.

De waardering wordt in belangrijke mate bepaald door inschatting van toekomstige ontwikkelingen. De berekeningen vragen daarom een hoge mate van oordeelsvorming van de directie waarbij gebruik wordt gemaakt van complexe actuariële modellen. Gezien de grote invloed van de uitkomsten van de Liability Adequacy Test op het resultaat en het eigen vermogen en de solvabiliteit van SRLEV, vormde de waardering van de technische voorziening een kernpunt in onze controle.

Onze controleaanpak – Onze controle omvatte het toetsen van de procedures en beheersingsmaatregelen rondom de significante schattingen, inclusief het gebruik van objectief waarneembare marktdata en actuariële analyse van het resultaat in vergelijking tot eerder gemaakte schattingen. Uit onze testwerkzaamheden zijn tekortkomingen naar voren gekomen ten aanzien van de interne beheersing van actuariële modellen die ertoe hebben geleid dat de certificerende externe actuaris en wij meer werkzaamheden hebben moeten uitvoeren.

Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd op de in de berekeningen gebruikte polisgegevens en actuariële- en economische data. Wij hebben de interne uitgevoerde berekeningen en actuariële analyses geanalyseerd en uitvoerig besproken met de interne en certificerende externe actuaris. Wij hebben daarbij gebruik gemaakt van eigen actuarissen. Daarbij hebben wij onder meer de volgende aspecten specifiek onderzocht: de onderbouwing van aannames voor kostenprojecties, de reële waarde van de hypotheekportefeuille en voor behoud van collectieve pensioencontracten en de overgang naar en toepasbaarheid van de swap curve met de UFR.

De directie heeft in paragraaf 7.1.4 de gebruikte grondslagen en veronderstellingen uiteengezet. In paragraaf 5.4.3 is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorziening voor onderliggende risico's uiteengezet, inclusief de

onzekerheden voor modelrisico's. Het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van deze toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze observaties – Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen aanvaardbaar voor het beeld van de jaarrekening. De toelichting op de uitgangspunten, risico's en gevoeligheid is in overeenstemming met de vereisten van IFRS.

Onzekerheid omtrent voorziening compensatie beleggingsverzekeringen

Het jaarrekeningrisico – Voor de compensatie voor kosteninhoudingen aan polishouders van beleggingsverzekeringen was per 31 december 2014 een voorziening opgenomen van EUR 82 miljoen, zoals toegelicht in paragraaf 7.3.14. Recente jurisprudentie, schikkingen en claims van derden bij Nederlandse marktpartijen en de politieke en maatschappelijke aandacht voor niet-opbouwende polissen leiden tot onzekerheid over mogelijk aanvullende compensatie voor deze portefeuille. Gezien de omvang van de portefeuille en de maatschappelijke aandacht voor beleggingsverzekeringen was de vaststelling van de waardering van de voorziening voor compensatie een kernpunt in onze controle.

Onze controleaanpak – Wij hebben de door management uitgevoerde analyse van potentiële risico's in de portefeuille geëvalueerd. Wij hebben kennis genomen van de door de instelling ontvangen en geanalyseerde klachten, claims, juridische procedures en getroffen schikkingen. Wij hebben gebruik gemaakt beschikbare informatie over jurisprudentie en schikkingen in de Nederlandse markt. Wij hebben de vaststelling van de voorziening op basis van de verkregen informatie beoordeeld. Hierbij hebben wij de karakteristieken van de portefeuille in ogenschouw genomen en de toepassing van het flankerend beleid van SRLEV en met derden gemaakte afspraken inzake compensatie betrokken. De directie heeft in paragraaf 7.3.18 gewezen op potentiële risico's, waarvoor op 31 december 2014 geen betrouwbare inschatting is te maken van de uitkomst en eventuele financiële impact. Het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van deze toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze observaties – De in de technische voorziening opgenomen waardering van de compensatie aan polishouders van beleggingsverzekeringen vinden wij evenwichtig. Wij vinden de toelichting voor dit onderwerp adequaat en wijzen op het risico, zoals toegelicht in paragraaf 7.3.18, dat hieruit in de toekomst mogelijk materiële negatieve financiële en reputationele consequenties kunnen voortvloeien.

Ontvlechting van SRLEV uit de SNS REAAL groep

Het jaarrekeningrisico – Op 19 december 2013 heeft SNS REAAL N.V. ('SNS REAAL') van de Europese Commissie goedkeuring verkregen voor het naar aanleiding van de nationalisatie ingediende herstructureringsplan. In dit plan is aangegeven dat de SNS REAAL groep wordt ontvlochten en dat het bank- en verzekeringsbedrijf worden verzelfstandigd. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar paragraaf 1.2.1.

De organisatorische verzelfstandiging heeft geleid tot veranderingen in de interne beheersing van SRLEV gedurende 2014. Als gevolg van wijzigingen in processen en governance is er een verhoogd risico op tekortkomingen in de interne beheersing die kunnen leiden tot onjuistheden in de jaarrekening.

Onze controleaanpak – Wij hebben de gevolgen van de verzelfstandiging van SRLEV voor de interne beheersing onderzocht voor zover relevant in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit betreft bijvoorbeeld de migratie van de IT organisatie en IT infrastructuur en de overgang van Group Finance en Group Risk Management naar een financiële en risicomanagement functie op het niveau van SRLEV. Wij hebben onze bevindingen daaromtrent gebruikt voor het bepalen en eventueel bijstellen van onze werkzaamheden.

Daarnaast hebben wij specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van de juiste verwerking en toelichting van de gevolgen van de ontvlechting van SNS REAAL, in het bijzonder transacties met andere groepsmaatschappijen van SNS REAAL.

Onze observaties – Wij hebben vastgesteld dat in paragraaf 7.3.19 een adequate toelichting is opgenomen op de transacties en posities met verbonden partijen. Daarnaast zijn wij van mening dat de wijzigingen in de governance en risicobeheerorganisatie adequaat zijn beschreven in paragraaf 1.2.1.

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW en voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Een volledige beschrijving van onze verantwoordelijkheden is beschikbaar op: www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn voor aanvang van 2008 benoemd als externe accountant van SRLEV en hebben sindsdien als zodanig gefunctioneerd. Onze benoeming als externe accountant van SRLEV wordt jaarlijks herbevestigd, voor de jaarrekening 2014 was dit op 12 mei 2014.

Amstelveen, 15 april 2015

KPMG Accountants N.V.

F.M. van den Wildenberg RA

Aanvullende informatie

1 Code Verzekeraars

Hieronder wordt aangegeven hoe SRLEV N.V. de Governance Principes van het Verbond van Verzekeraars (Code Verzekeraars, hierna te noemen “de Code Verzekeraars”) toepast. Cursief de tekst uit de Code Verzekeraars en daarna de beschrijving van de toepassing door SRLEV N.V.

1 Naleving Code en transparante verantwoording

Toepassing Code

1.1 De verzekeraar past de principes van de Code in beginsel toe. Het toepassen van de principes is mede afhankelijk van de activiteiten en overige specifieke kenmerken van de verzekeraar en de groep waarvan hij eventueel deel uitmaakt. Verzekeraars waarop de Code van toepassing is, verschillen op veel gebieden. Zo verschillen zij in aard en omvang, opereren zij in verschillende (deel)markten, kunnen zij nationaal of internationaal georiënteerd zijn en kennen zij verschillende corporate governance structuren. Waar deze verschillen dat rechtvaardigen, zal sprake kunnen zijn van een proportionele toepassing van de principes van de Code. Afwijkingen, mits gemotiveerd, kunnen derhalve gerechtvaardigd zijn.

De Code Verzekeraars is opgesteld door het Verbond van Verzekeraars en voor het laatst gewijzigd per 1 juli 2013. De Code Verzekeraars is van toepassing op verzekeraars. REAAL N.V. (hierna aangeduid met de handelsnaam VIVAT Verzekeringen) voert samen met haar 100%-dochtermaatschappijen SRLEV N.V., Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. de verzekeringsactiviteiten uit. Deze dochtermaatschappijen hebben een vergunning van DNB om het bedrijf van verzekeraar uit te oefenen. In vervolg verwijzen de term ‘**Verzekeraar**’ en VIVAT Groep naar de houdstermaatschappij VIVAT Verzekeringen en haar drie hiervoor genoemde dochtermaatschappijen.

De Code Verzekeraars is van toepassing op de ‘**Verzekeraar**’. Indien er bij een van de entiteiten van de

Verzekeraar sprake is van een afwijking van de Code Verzekeraars, zal dat afzonderlijk worden vermeld.

Verantwoording Code

1.2 De verzekeraar vermeldt gemotiveerd in zijn (groeps)jaarverslag en op zijn (groeps)website per principe uit de Code op welke wijze hij het betreffende principe toepast. Indien de verzekeraar niet (volledig) voldoet aan het principe legt hij uit waarom. De verantwoordingstekst in het jaarverslag en op de website moeten eenvoudig vindbaar zijn

Per principe van de Code Verzekeraars is toegelicht op welke wijze de Verzekeraar hier invulling aan geeft. De verantwoording Code is zowel terug te vinden in het jaarverslag van SRLEV N.V. als op de website van VIVAT Verzekeringen (www.vivatverzekeringen.nl).

Na de publicatie van deze rapportage over de naleving van de Code Verzekeraars in het jaarverslag SRLEV N.V. en op de website van VIVAT Verzekeringen zullen naar verwachting geen wijzigingen worden doorgevoerd. Het eerste moment waarop naar verwachting wijzigingen worden opgenomen is bij de publicatie van het jaarverslag SRLEV N.V. 2015.

2 Raad van commissarissen

2.1 Samenstelling en deskundigheid

2.1.1 De Raad van Commissarissen is zodanig samengesteld, dat hij zijn taak naar behoren kan vervullen. Complementariteit, collegiaal bestuur, onafhankelijkheid en diversiteit zijn een voorwaarde voor een goede taakvervulling door de Raad van Commissarissen.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen bestaat uit zeven leden. De diversiteit binnen de Raad van de Commissarissen komt onder andere tot uiting in geslacht, leeftijd en professionele achtergrond, zoals vermeld in de Aanvullende informatie 3 van het jaarverslag van SRLEV N.V. In het reglement van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. is opgenomen dat complementariteit, collegiaal bestuur, onafhankelijkheid en diversiteit voorwaarden zijn voor een goede taakvervulling door de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V.

De Raad van Commissarissen van SNS REAAL N.V., VIVAT Verzekeringen en SRLEV N.V. vormen een

personele unie. Tot voor kort kenden Reaal Schadeverzekeringen N.V. en Proteq Levensverzekeringen N.V. geen Raad van Commissarissen. Op 6 november 2014 is bij deze vennootschappen een Raad van Commissarissen ingesteld met eenzelfde samenstelling als bij de hiervoor genoemde vennootschappen.

Waar in het hiernavolgende melding wordt gemaakt van 'de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V.' wordt daarom tevens bedoeld op de Raad van Commissarissen van VIVAT Verzekeringen tenzij uit de context anders blijkt of dit expliciet wordt vermeld.

2.1.2 *De Raad van Commissarissen beschikt over een voldoende aantal leden om zijn functie, ook in de commissies van de raad, goed te kunnen uitoefenen. Het geschikte aantal leden is mede afhankelijk van de aard, omvang en complexiteit van de verzekeraar.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De leden van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. hebben een brede en diverse achtergrond. Vanuit overwegingen van slagvaardigheid van de Raad van Commissarissen is dit een passend aantal. De Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. bespreekt jaarlijks het gewenste profiel, de samenstelling en de competentie van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V.

In de reglementen van de verschillende commissies van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. is opgenomen dat de verschillende commissies uit minimaal drie leden moet bestaan. Alle commissies van SRLEV N.V. voldoen hieraan.

2.1.3 *De leden van de Raad van Commissarissen beschikken over gedegen kennis van de maatschappelijke functies van de verzekeraar en van de belangen van alle bij de verzekeraar betrokken partijen. De Raad van Commissarissen maakt een evenwichtige afweging van de belangen van de bij de verzekeraar betrokkenen zoals zijn klanten, aandeelhouders en medewerkers.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. In paragraaf 3.2 van het jaarverslag van SRLEV N.V. is meer informatie over de achtergrond en kennis van de leden van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. opgenomen.

Alle commissarissen hebben de moreel-ethische verklaring afgelegd, met daarin aandacht voor de evenwichtige afweging van de belangen van klanten, de aandeelhouder, de obligatiehouders, de werknemers en de samenleving waarin SRLEV N.V. opereert. Daarnaast is ook in het reglement voor de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. expliciet opgenomen dat de leden van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. een evenwichtige afweging maken van de belangen van klanten, aandeelhouders en medewerkers.

2.1.4 *Ieder lid van de Raad van Commissarissen is in staat om de hoofdlijnen van het totale beleid van de verzekeraar te beoordelen en zich een afgewogen en zelfstandig oordeel te vormen over de basisrisico's die daarbij worden gelopen. Voorts beschikt ieder lid van de Raad van Commissarissen over specifieke deskundigheid die noodzakelijk is voor de vervulling van zijn rol binnen de Raad van Commissarissen. Daartoe wordt, zodra een vacature in de Raad van Commissarissen ontstaat, een individuele profielschets voor het nieuwe lid van de Raad van Commissarissen opgesteld die past binnen de profielschets die voor de gehele raad is opgesteld.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Iedere commissaris van SRLEV N.V. beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hoofdlijnen van het beleid van SRLEV N.V. te beoordelen en zich een zelfstandig oordeel te vormen over de basisrisico's. Besluiten betreffende het risicobeheer en de risicobeheersing worden voorbereid door de Risico Commissie respectievelijk de Audit Commissie. Deze commissies worden zorgvuldig samengesteld op basis van kennis en ervaring.

Een voordracht voor een nieuwe kandidaat voor de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. wordt gedaan aan de hand van een individuele profielschets voor de betreffende vacature. Deze profielschets wordt gebaseerd op de algemene profielschets van de Raad van Commissarissen, die met inachtneming van de beginselen van de Code Verzekeraars is opgesteld. De leden van de Remuneratie en Nominatie Commissie ondersteunen de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. hierbij.

2.1.5 *Bij de vervulling van de vacature van voorzitter van de Raad van Commissarissen wordt in de op te stellen individuele profielschets aandacht besteed aan de door de verzekeraar gewenste deskundigheid en ervaring met*

de financiële sector en bekendheid met de sociaal-economische en politieke cultuur en de maatschappelijke omgeving van de belangrijkste markten waarin de verzekeraar opereert.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Voor de toelichting op de toepassing van dit principe wordt verwezen naar hetgeen hieromtrent is opgemerkt bij principe 2.1.4. met dien verstande dat in geval van een vacature voor de positie van voorzitter een individuele profielschets wordt gemaakt, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan de in dit principe genoemde kwalificaties.

2.1.6 *Ieder lid van de Raad van Commissarissen, de voorzitter in het bijzonder, is voldoende beschikbaar en bereikbaar om zijn taak binnen de Raad van Commissarissen en de commissies van de raad waarin hij zitting heeft naar behoren te vervullen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De leden van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. zijn voldoende beschikbaar om hun taak in de raad en commissie(s) naar behoren te vervullen. De aanwezigheid van de leden van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. bij de vergaderingen van de raad en commissies wordt bijgehouden. Geen van de commissarissen is in 2014 frequent afwezig geweest, noch tijdens reguliere vergaderingen, noch tijdens ingelaste vergaderingen. In de reglementen van de Raad van Commissarissen is dit principe expliciet opgenomen, met de toevoeging dat wanneer een lid regelmatig afwezig is bij vergaderingen, de voorzitter van de Raad van Commissarissen hem of haar daarop aanspreekt.

2.1.7 *Ieder lid van de Raad van Commissarissen ontvangt een passende vergoeding in relatie tot het tijdsbeslag van de werkzaamheden. Deze vergoeding is niet afhankelijk van de resultaten van de verzekeraar.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. In het remuneratierapport, opgenomen in het jaarverslag 2014 van SNS REAAL N.V., staan de vaste beloningen vermeld die de leden van de Raad van Commissarissen jaarlijks ontvangen. De beloningen zijn door de algemene vergadering van aandeelhouders vastgesteld. Deze beloning is niet afhankelijk van de bedrijfsresultaten van SRLEV N.V.

2.1.8 *De voorzitter van de Raad van Commissarissen ziet toe op de aanwezigheid van een programma van*

permanente educatie voor de leden van de Raad van Commissarissen, dat tot doel heeft de deskundigheid van de commissarissen op peil te houden en waar nodig te verbreden. De educatie heeft in ieder geval betrekking op relevante ontwikkelingen binnen de verzekeraar en de financiële sector, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht jegens de klant, integriteit, het risicomanagement, financiële verslaggeving en audit. Ieder lid van de Raad van Commissarissen neemt deel aan het programma en voldoet aan de eisen van permanente educatie.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De commissarissen van SRLEV N.V. worden gestimuleerd hun deskundigheid op peil te houden en waar nodig te verbreden. In dit verband wordt er ieder jaar een programma samengesteld voor de Raad van Commissarissen. De leden van de Raad van Commissarissen nemen elk jaar ten minste deel aan drie permanente educatie-sessies, die worden gepland aansluitend op een reguliere vergadering waardoor in de praktijk alle aanwezige commissarissen aan de sessie deelnemen. Naast de permanente educatie hebben alle commissarissen met ingang van dit jaar tevens een klantervaring sessie bijgewoond. Deze sessies zijn ingegeven vanuit het thema 'Klantbelang centraal'. De in 2014 behandelde onderwerpen in het kader van permanente educatie zijn vermeld in paragraaf 3.3 van het jaarverslag 2014 van SRLEV N.V.

2.1.9 *De beoordeling van de effectiviteit van de in principe 2.1.8 bedoelde permanente educatie maakt deel uit van de jaarlijkse evaluatie van de Raad van Commissarissen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Onder onafhankelijke externe begeleiding heeft in december een evaluatie van de Raad van Commissarissen op SNS REAAL niveau plaatsgevonden. Vanwege de personele unie ziet deze evaluatie tevens toe op SRLEV N.V. De beoordeling van de effectiviteit van de permanente educatie sessies heeft in deze evaluatie plaatsgevonden.

2.1.10 *Naast de jaarlijkse evaluatie van het eigen functioneren van de Raad van Commissarissen wordt dit functioneren eens in de drie jaar onder onafhankelijke begeleiding geëvalueerd. De betrokkenheid van ieder lid van de Raad van Commissarissen, de cultuur binnen de Raad van Commissarissen en de relatie tussen de Raad*

van Commissarissen en de Raad van Bestuur maken deel uit van deze evaluatie.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Eind 2012 heeft de jaarlijkse evaluatie plaats gevonden van de Raad van Commissarissen onder externe onafhankelijke begeleiding. Zoals eerder aangegeven in principe 2.1.9 heeft dit jaar wederom een evaluatie plaatsgevonden onder onafhankelijke begeleiding. De evaluatie heeft betrekking op het functioneren van de Raad van Commissarissen zelf, het functioneren van de afzonderlijke commissies en de individuele commissarissen, de relatie tot de directie en de effectiviteit van de permanente educatie.

2.2 Taak en werkwijze

2.2.1 *Bij zijn toezicht besteedt de Raad van Commissarissen bijzondere aandacht aan het risicobeheer van de verzekeraar. Iedere bespreking van het risicobeheer wordt voorbereid door een risico- of vergelijkbare commissie, die daartoe door de Raad van Commissarissen uit zijn midden is benoemd.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Bij zijn toezicht besteedt de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V. bijzondere aandacht aan het risicobeheer. Iedere bespreking over het risicobeheer wordt voorbereid door de Risico Commissie. De Risico Commissie bereidt het beleid voor op een vijftal terreinen:

(i) het profiel van de financiële en niet-financiële risico's van de betreffende vennootschap van SRLEV N.V., in het bijzonder of op strategisch niveau:

1. De kapitaalallocatie
  2. Het beleggingsbeleid en
  3. Het liquiditeitsbeslag
- in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid;

(ii) de periodieke beoordeling op strategisch niveau of de bedrijfsactiviteiten in algemene zin passen binnen de risicobereidheid van de betreffende vennootschap in relatie tot het rendement;

(iii) het beheer van de financiële en niet-financiële risico's van de betreffende vennootschap, inclusief de evaluatie van de Regeling 'omgaan met het vermoeden van een misstand' (de klokkenluiderregeling) van de betreffende entiteit van SRLEV N.V.;

(iv) de opzet en werking van de risicobeheersing organisatie, waaronder mede begrepen het toezien op de naleving van de relevante wet- en regelgeving, de werking van gedragscodes en het onderwerp Integriteit in brede zin; en

(v) de toepassingen van de informatie- en communicatietechnologie vanuit het perspectief van risicobeheersing. De Risico Commissie bestaat uit vier leden van de Raad van Commissarissen en bespreekt eenmaal per jaar het beloningsbeleid van VIVAT Verzekeringen vanuit het perspectief van risicobeheer.

2.2.2. *Voor de Risico Commissie gelden, evenals voor de Audit Commissie, specifieke competentie- en ervaringseisen. Zo moet een aantal leden van de Risico Commissie beschikken over grondige kennis van de financieel-technische aspecten van het risicobeheer of over de nodige ervaring die een gedegen beoordeling van risico's mogelijk maakt en moet een aantal leden van de Audit Commissie beschikken over grondige kennis van financiële verslaglegging, interne beheersing en audit of over de nodige ervaring die een gedegen toezicht op deze onderwerpen mogelijk maakt.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Het reglement van de risicocommissie van SRLEV N.V. bepaalt dat ten minste twee leden moeten beschikken over grondige kennis van de financieel-technische aspecten van het risicobeheer of over de nodige ervaring die een gedegen beoordeling van risico's mogelijk maakt. De Risico Commissie van SRLEV N.V. voldoet aan dit reglement.

Het reglement van de Audit Commissie van SRLEV N.V. bepaalt dat ten minste één lid van de commissie relevante kennis en ervaring heeft opgedaan op financieel administratief /accounting gebied bij beursvennootschappen of bij andere grote rechtspersonen. Daarnaast moet een aantal leden beschikken over grondige kennis van en inzicht in financiële verslaglegging, interne beheersing en audit of de nodige ervaring die een gedegen toezicht op deze onderwerpen mogelijk maakt. De Audit Commissie van SRLEV N.V. voldoet aan dit reglement.

3 Raad van bestuur

3.1 Samenstelling en deskundigheid

3.1.1 *De Raad van Bestuur³ is zodanig samengesteld, dat hij zijn taak naar behoren kan vervullen. Complementariteit, collegiaal bestuur en diversiteit zijn een voorwaarde voor een goede taakvervulling door de Raad van Bestuur.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De samenstelling van de directieleden van SRLEV N.V. is gelijk aan de samenstelling van de directies van VIVAT Verzekeringen en Reaal Schadeverzekeringen N.V. De directie van SRLEV N.V. bestaat uit vijf directieleden. Hiermee is het principe van collegiaal bestuur binnen alle directies geïmplementeerd. Complementariteit en diversiteit is gewaarborgd in de verschillende achtergronden, ervaring en kennis van de directieleden. Ook is bij de samenstelling van de directie het diversiteitsbeleid van SNS REAAL N.V. gehanteerd. De portefeuilleverdeling binnen de directie is onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. Op deze wijze geeft de directie invulling aan het directiereglement waarin expliciet is bepaald dat de directie zodanig dient te zijn samengesteld, dat zij haar taak naar behoren kan vervullen.

Meer informatie over de achtergrond van de verschillende directieleden staat toegelicht in de Aanvullende informatie 2 van het jaarverslag van SRLEV N.V.

3.1.2 *Ieder lid van de Raad van Bestuur beschikt over gedegen kennis van de financiële sector in het algemeen en het verzekeringswezen in het bijzonder. Ieder lid beschikt over gedegen kennis van de maatschappelijke functies van de verzekeraar en van de belangen van alle betrokken partijen. Voorts beschikt ieder lid van de Raad van Bestuur over grondige kennis om de hoofdlijnen van het totale beleid van de verzekeraar te kunnen beoordelen en bepalen en zich een afgewogen en zelfstandig oordeel te kunnen vormen over risico's die daarbij worden gelopen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De directie is zodanig samengesteld dat zij haar taken kan vervullen. De

³ VIVAT Verzekeringen (waaronder haar dochtermaatschappij SRLEV N.V.) bevindt zich momenteel in een transitieperiode. In dit hoofdstuk zal in plaats van de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. ingegaan worden op de rol van de statutaire directie van SRLEV N.V.

directie streeft ernaar dat in haar midden de deskundigheden zijn vertegenwoordigd die voor SRLEV N.V. van belang zijn. Dit is opgenomen in het directiereglement. De raad van bestuur van SNS REAAL N.V. kan, in overleg met de directie en de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V., een profielschets opstellen waarin het de integriteit en de naar zijn oordeel nodig geachte deskundigheid en beschikbaarheid van de directie omschrijft om onder meer daarmee SRLEV N.V. van een passende aansturing en beheersing te voorzien. Dit is vastgelegd in het directiereglement van SRLEV N.V.

3.1.3 *De voorzitter van de Raad van Bestuur ziet toe op de aanwezigheid van een programma van permanente educatie voor de leden van de Raad van Bestuur, dat tot doel heeft de deskundigheid van de leden van de Raad van Bestuur op peil te houden en waar nodig te verbreden. De educatie heeft in ieder geval betrekking op relevante ontwikkelingen binnen de verzekeraar en de financiële sector, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht jegens de klant, integriteit, het risicomangement, financiële verslaggeving en audit.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De directieleden zijn verplicht om hun deskundigheid op peil te houden en waar nodig te verbreden. In dit verband wordt er ieder jaar een intern programma samengesteld met lezingen door interne en externe sprekers, waarbij de verschillende onderwerpen zoals beschreven in dit principe aan bod komen. Dit staat ook expliciet vermeld in het directiereglement van SRLEV N.V.

De onderwerpen van de permanente educatie sessies, zoals vastgelegd in dit principe worden meegenomen in de keuze die door de directie wordt gemaakt voor de onderwerpen van de permanente educatie sessies. De keuze voor de onderwerpen wordt gebaseerd op onder meer actualiteiten zoals nieuwe wetgeving.

Naast de directie worden ook andere leidinggevenden binnen VIVAT Verzekeringen uitgenodigd om facultatief deel te nemen aan de sessies van permanente educatie.

3.1.4 *Ieder lid van de Raad van Bestuur neemt deel aan het programma als bedoeld in 3.1.3 en voldoet aan de eisen van permanente educatie. Eén en ander is voorwaarde voor het kunnen functioneren als lid van de Raad van Bestuur. De Raad van Commissarissen*

vergewist zich ervan of de leden van de Raad van Bestuur voldoende deskundig zijn.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Alle leden van de directie zijn verplicht om deel te nemen aan ten minste drie permanente educatie sessies. De voorzitter van de directie houdt toezicht op de deelname door de leden van de directie aan de permanente educatie. De voorzitter van de Raad van Commissarissen ziet er vervolgens op toe dat ook de voorzitter van de directie permanente educatie volgt naar de maatstaven die gelden binnen SRLEV N.V. Dit is expliciet opgenomen in het directiereglement van SRLEV N.V.

3.1.5 *De verzekeraar vermeldt jaarlijks in zijn jaarverslag hoe invulling is gegeven aan de principes 3.1.3 en 3.1.4.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. In het jaarverslag van SRLEV N.V., in paragraaf 3.1, staat beschreven op welke wijze er invulling is gegeven aan principes 3.1.3 en 3.1.4.

3.1.6 *De Raad van Bestuur draagt, met inachtneming van de door de Raad van Commissarissen goedgekeurde risicobereidheid, zorg voor een evenwichtige afweging tussen commerciële belangen van de verzekeraar en te nemen risico's.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen keurt ten minste eenmaal per jaar de risicobereidheid (*risk appetite*) goed, na behandeling in de Risico Commissie van de Raad van Commissarissen, zoals de *risk appetite* door de directie van VIVAT Verzekeringen wordt voorgelegd. De directie zorgt voor een evenwichtige afweging van de instelling tussen commerciële belangen van de instelling en het gewenste risicoprofiel. In deze discussies wordt voor de te nemen risico's ook aandacht besteed aan het belang van financiële stabiliteit en de impact die systeemrisico's mogelijk hebben op het risicoprofiel van de eigen instelling. De Raad van Commissarissen wordt regelmatig geïnformeerd over het feitelijke risicoprofiel in relatie tot de goedgekeurde risicobereidheid (*risk appetite*). Daarnaast is het Integrated Control Framework in ontwikkeling, zoals uiteengezet in paragraaf 5.2 van het jaarverslag.

3.1.7 *Binnen de Raad van Bestuur wordt aan een van de leden van de Raad van Bestuur de taak opgedragen besluitvorming binnen de Raad van Bestuur op het punt*

van risicobeheer voor te bereiden. Het betrokken lid van de Raad van Bestuur is tijdig betrokken bij de voorbereiding van beslissingen die voor de verzekeraar van materiële betekenis voor het risicoprofiel zijn, in het bijzonder waar deze beslissingen een afwijking van de door de Raad van Commissarissen goedgekeurde risicobereidheid tot gevolg kunnen hebben. Bij het uitoefenen van de risicobeheerfunctie wordt tevens aandacht besteed aan het belang van financiële stabiliteit en de impact die systeemrisico's mogelijk hebben op het risicoprofiel van de eigen instelling.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Binnen de directie is de voorbereiding op het gebied van risicobeheer de taak van de Chief Risk Officer ('CRO'). Voor meer informatie over risicobeheer, zie hoofdstuk 5 van het jaarverslag van SRLEV N.V.

3.1.8 *Het lid van de Raad van Bestuur bij wie de taak is belegd de besluitvorming binnen de Raad van Bestuur op het punt van risicobeheer voor te bereiden kan zijn functie combineren met andere aandachtsgebieden, op voorwaarde dat hij geen individuele commerciële verantwoordelijkheid draagt voor en onafhankelijk functioneert van commerciële taakgebieden.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De CRO van VIVAT Verzekeringen heeft geen individuele commerciële verantwoordelijkheid en functioneert onafhankelijk van commerciële taakgebieden. Enkele medewerkers binnen Risk hebben pricingtaken, maar in de comités waar de kaders worden gegeven heeft de tweede lijn vetorecht. Deze tweede lijn is daarom volkomen autonoom. Dit laat onverlet dat een aantal eerstelijns taken zijn belegd bij de tweedelijns, zoals besproken in paragraaf 5.3.3 van het jaarverslag van SRLEV N.V.

3.2 Taak en werkwijze

3.2.1 *De Raad van Bestuur van de verzekeraar draagt bij zijn handelen zorg voor een evenwichtige afweging van alle belangen van de bij de verzekeraar betrokken partijen zoals zijn klanten, aandeelhouders en medewerkers. Hierbij wordt rekening gehouden met de continuïteit van de verzekeraar, de maatschappelijke omgeving waarin de verzekeraar functioneert en wet- en regelgeving en codes die op de verzekeraar van toepassing zijn.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. SRLEV N.V. draagt bij zijn handelen zorg voor een evenwichtige afweging van

alle belangen van de bij SRLEV N.V. betrokken partijen zoals haar klanten, aandeelhouder en medewerkers. Hierbij wordt rekening gehouden met de continuïteit van SRLEV N.V., de maatschappelijke omgeving waarin SRLEV N.V. functioneert en wet- en regelgeving en codes die op SRLEV N.V. van toepassing zijn. SRLEV N.V. stelt de klant en het klantbelang daarbij centraal. Dit is ook expliciet opgenomen in de preambule van het directiereglement.

3.2.2 *Het centraal stellen van de klant is een noodzakelijke voorwaarde voor de continuïteit van de verzekeraar. Onverminderd principe 3.2.1 draagt de Raad van Bestuur er zorg voor dat de verzekeraar zijn klanten te allen tijde zorgvuldig behandelt. De Raad van Bestuur draagt er zorg voor dat de zorgplicht jegens de klant wordt verankerd in de cultuur van de verzekeraar.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Binnen SRLEV N.V. staat de klant en het klantbelang centraal. De kernwaarde is GEEF! In deze kernwaarde is vastgesteld hoe het gedrag van medewerkers eruit moet zien en vormt daarmee de basis van het handelen van alle medewerkers. Daarnaast draagt de directie zorg dat de zorgplicht jegens de klant wordt verankerd in de bedrijfscultuur van SRLEV N.V. Dit is expliciet opgenomen in het directiereglement.

In het kader van de Klant Belang Centraal beoordeling door de AFM scoort VIVAT Verzekeringen in 2014 een 3.7 op schaal van 1 tot 5. Deze score is boven het gemiddelde van de markt. Meer cijfers staan gepubliceerd op de site: www.vivatverzekeringen.nl en paragraaf 4.2.3 van het jaarverslag SRLEV N.V. Klantbelang Centraal is een doorlopend proces waarbij voortdurend nieuwe initiatieven worden ontplooid en stappen die al gezet zijn verder worden verbeterd en geoptimaliseerd.

3.2.3 *De leden van de Raad van Bestuur oefenen hun functie op een zorgvuldige, deskundige en integere manier uit met inachtneming van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, codes en reglementen. Ieder lid van de Raad van Bestuur tekent een moreel-ethische verklaring. In de toelichting op deze Code is een model-verklaring opgenomen. Dit model kan iedere verzekeraar naar eigen inzicht aanvullen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Alle leden van de directie hebben een integriteitsverklaring ondertekend,

gevolgd door de moreel-ethische verklaring. De tekst van de moreel-ethische verklaring is terug te vinden op www.vivatverzekeringen.nl.

De moreel-ethische verklaring benadrukt het centraal stellen van klantbelang in het dagelijks functioneren van SRLEV N.V., de verantwoordelijkheid om integer en verantwoord te handelen en de maatschappelijke rol van SRLEV N.V.

3.2.4 *De Raad van Bestuur draagt er zorg voor dat de in principe 3.2.3 bedoelde verklaring wordt vertaald in principes die gelden als leidraad voor het handelen van alle medewerkers van de verzekeraar. Iedere nieuwe medewerker van de verzekeraar wordt bij indiensttreding uitdrukkelijk gewezen op de inhoud van deze principes door middel van een verwijzing naar deze principes in het arbeidscontract en wordt geacht deze principes na te leven.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Tot 1 januari 2015 waren alle medewerkers van SRLEV N.V. in dienst bij SNS REAAL N.V. De arbeidsovereenkomst van iedere nieuwe medewerker verwijst daarom naar de gedragscode 'gezond verstand, gezond geweten' van SNS REAAL, en vermeldt dat deze nageleefd moet worden. De tekst van de gedragscode is te vinden op www.vivatverzekeringen.nl. Daarnaast is er een verplichte e-learning voor alle medewerkers, waarin op het belang van naleving van de gedragscode van SRLEV N.V. wordt gewezen.

4 Risicomanagement

4.1 *De Raad van Bestuur, en binnen de Raad van Bestuur primair de voorzitter van de Raad van Bestuur, is verantwoordelijk voor het vaststellen, uitvoeren, monitoren en waar nodig bijstellen van het algehele risicobeleid van de verzekeraar. De risicobereidheid wordt op voorstel van de Raad van Bestuur tenminste jaarlijks ter goedkeuring aan de Raad van Commissarissen voorgelegd. Tussentijdse materiële wijzigingen van de risicobereidheid worden eveneens ter goedkeuring aan de Raad van Commissarissen voorgelegd.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. In het kader van de splitsing heeft SRLEV N.V. een nieuwe comitéstructuur ingevoerd. Per 1 juli 2014 is de nieuwe comitéstructuur van kracht. De verschillende risicocomités en hun

bijbehorende taken en verantwoordelijkheden zijn toegelicht in hoofdstuk 5 van het jaarverslag van SRLEV N.V.

In december 2014 heeft de directie het Operationeel Plan inclusief relevante planjaren alsmede de risicobereidheid voor de verschillende risicotypes voorgelegd aan de Raad van Bestuur en vervolgens aan de Raad van Commissarissen. Gedurende het jaar 2014 heeft de Raad van Commissarissen het Operationeel Plan tevens besproken tijdens een eerdere vergadering. De Raad van Commissarissen heeft de risicobereidheid goedgekeurd nadat de risicobereidheid ter bespreking is voorgelegd aan de Risico Commissie.

4.2 De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het door de Raad van Bestuur gevoerde risicobeleid. Daartoe bespreekt de Raad van Commissarissen het risicoprofiel van de verzekeraar en beoordeelt hij op strategisch niveau of kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid. Bij de uitoefening van deze toezichtrol wordt de Raad van Commissarissen geadviseerd door de Risico Commissie die hiertoe uit de Raad van Commissarissen is gevormd.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen besteedt bijzondere aandacht aan het risicobeheer van SRLEV N.V. Iedere bespreking van het risicobeheer wordt voorbereid door de Risico Commissie. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het gevoerde risicobeleid door de directie. Daartoe bespreekt de Raad van Commissarissen het risicoprofiel van SRLEV N.V. en beoordeelt hij op strategisch niveau of kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid. Bij de uitoefening van deze toezichtrol wordt de Raad van Commissarissen geadviseerd door de Risico Commissie. Dit is overeenkomstig met het reglement van de Raad van Commissarissen.

SRLEV N.V. werkt aan verdere versterking van geïntegreerd risicomanagement, ook wel Integrated Control Framework genoemd (hierna ICF). Meer informatie over ICF staat in paragraaf 5.2.2. van het Jaarverslag SRLEV N.V.

4.3 De Raad van Commissarissen beoordeelt periodiek op strategisch niveau of de bedrijfsactiviteiten in

algemene zin passen binnen de risicobereidheid van de verzekeraar. De voor deze beoordeling relevante informatie wordt op zodanige wijze door de Raad van Bestuur aan de Raad van Commissarissen verstrekt dat deze laatste in staat is zich daar een gedegen oordeel over te vormen.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen beoordeelt op strategisch niveau periodiek of de bedrijfsactiviteiten in algemene zin passen binnen de risicobereidheid van SRLEV N.V. in relatie tot het rendement. De voor deze beoordeling relevante informatie wordt op zodanige wijze door de directie aan de Raad van Commissarissen verstrekt dat deze laatste in staat is zich daar een gedegen oordeel over te vormen. Dit is overeenkomstig met het reglement van de Raad van Commissarissen.

4.4 De Raad van Bestuur draagt er zorg voor dat het risicobeheer zodanig adequaat is ingericht dat hij tijdig op de hoogte is van materiële risico's die de verzekeraar loopt opdat deze risico's beheerst kunnen worden. Beslissingen die van materiële betekenis zijn voor het risicoprofiel, de kapitaalallocatie of het liquiditeitsbeslag, worden genomen door de Raad van Bestuur.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Ten behoeve van het risicobeheer hanteert VIVAT Groep het Three Lines of Defense model. Dit model zorgt voor heldere verantwoordelijkheden en waarborgt dat risicobeheer onderwerp is voor de gehele organisatie en is toegelicht in paragraaf 5.3.3. van het jaarverslag van SRLEV N.V.

4.5 Iedere verzekeraar heeft een Product Goedkeuringsproces. De Raad van Bestuur draagt zorg voor de inrichting van het Product Goedkeuringsproces en is verantwoordelijk voor het adequaat functioneren daarvan. Producten die het Product Goedkeuringsproces binnen de verzekeraar doorlopen worden niet op de markt gebracht of gedistribueerd zonder een zorgvuldige afweging van de risico's door de risicomanagementfunctie binnen de verzekeraar en zorgvuldige toetsing van andere relevante aspecten, waaronder de zorgplicht jegens de klant. De interne auditfunctie controleert op basis van een jaarlijkse risico-analyse of opzet, bestaan en werking van het proces effectief zijn en informeert de Raad van Bestuur en de desbetreffende (risico)commissie van de Raad van Commissarissen omtrent de uitkomsten hiervan.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Het Product Goedkeuringsproces is in overeenstemming met de principes van de Code Verzekeraars en per bedrijfs onderdeel (Reaal en Zwitserleven) wordt hier jaarlijks een audit op uitgevoerd.

Het Product Goedkeuringsproces is geregeld in de Product Market Pricing Comités (PMPC's). Binnen de Verzekeraar zijn er twee PMPC's voor de formele goedkeuring van producten, één voor elk bedrijfs onderdeel. De PMPC heeft - onder andere - tot doel: (i) het vaststellen van en zo nodig bijsturen op de kwaliteit van risicobeheersing in productontwerpen en productbeheer in ruime zin voorafgaand aan en tijdens het aanbieden aan klanten, (ii) het sturen op samenhang tussen volume, rendement en risico van bestaande en nieuwe producten, en tenslotte, (iii) het goedkeuren van een productintroductie en/of wijziging.

Beide PMPC's nemen besluiten binnen de kaders zoals gesteld door het Verzekeraar Risico Comité (VRC).

5 Audit

5.1 *De Raad van Bestuur draagt zorg voor systematische controle op de beheersing van de risico's die met de (bedrijfs)activiteiten van de verzekeraar samenhangen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De interne auditfunctie van de verzekeraar, Group Audit, is nog op SNS REAAL N.V. ('SNS REAAL') niveau georganiseerd en voert in opdracht van de Raad van Bestuur van SNS REAAL een systematische controleaanpak uit, ter evaluatie en verbetering van de effectiviteit van risk management, interne beheersing- en governanceactiviteiten van SNS REAAL en haar bedrijfs onderdelen.

5.2 *Binnen de verzekeraar is een interne auditfunctie werkzaam die onafhankelijk is gepositioneerd. Het hoofd interne audit rapporteert aan de voorzitter van de Raad van Bestuur en heeft een rapportagelij n naar de voorzitter van de Audit Commissie*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De interne auditfunctie is op SNS REAAL niveau georganiseerd en is doorlopend in ontwikkeling. Het mandaat, de structuur en de governance van de interne auditfunctie voldoen aan de principes van de Code Verzekeraars en haar

werkzaamheden strekken zich uit over alle activiteiten van VIVAT Groep.

Group Audit ressorteert onder de voorzitter van de Raad van Bestuur van SNS REAAL en heeft tevens een rapportagelij n met de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen. Individuele auditrapporten worden gericht aan de betreffende portefeuillehouder binnen de directie van SRLEV N.V. Per kwartaal wordt door Group Audit gerapporteerd over de afgeronde audits aan de directie van SRLEV N.V., de Raad van Bestuur en de auditcommissie. Jaarlijks verstrekt Group Audit samen met de externe accountant KPMG een management letter aan de directie van SRLEV N.V., de Raad van Bestuur en de auditcommissie. Op deze wijze is deze afdeling in staat de werkzaamheden onafhankelijk te verrichten ten opzichte van de bedrijfs onderdelen en de afdelingen van SRLEV N.V.

5.3 *De interne auditfunctie heeft tot taak te beoordelen of de interne beheersmaatregelen in opzet, bestaan en in werking effectief zijn. Daarbij ziet zij onder meer op de kwaliteit en effectiviteit van het functioneren van de governance, het risicobeheer en de beheersprocessen binnen de verzekeraar. De interne auditfunctie rapporteert over de bevindingen aan de Raad van Bestuur en de Audit Commissie.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Group Audit voert een systematische controle- aanpak op basis van een dynamische risicoanalyse uit ter evaluatie en verbetering van de effectiviteit van risk management-, interne beheersing- en governance-activiteiten. Individuele auditrapporten worden gericht aan de betreffende portefeuillehouder binnen de directie van VIVAT Verzekeringen en SRLEV N.V. Per kwartaal wordt door Group Audit gerapporteerd over de audits afgerond in het betreffende kwartaal richting de directie van VIVAT Verzekeringen en SRLEV N.V., de Raad van Bestuur en de auditcommissie. Jaarlijks verstrekt Group Audit samen met de externe accountant KPMG een management letter aan de directie van VIVAT Verzekeringen en SRLEV N.V., de Raad van Bestuur en de Audit Commissie.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van verbijzonderde interne controlewerkzaamheden ten behoeve van SRLEV N.V. en het lijnmanagement ligt met ingang van 1 juli 2014 bij Interne Controle Verzekeraar. Deze onderzoeken richten zich op de

(permanente) werking van de in procedures en werkinstructies opgenomen beheersmaatregelen.

5.4 *Tussen de interne auditfunctie, de externe accountant en de Risico- of Audit Commissie van de Raad van Commissarissen vindt periodiek informatie-uitwisseling plaats. In het kader van deze informatie-uitwisseling is ook de risicoanalyse en het auditplan van de interne auditfunctie en van de externe accountant onderwerp van overleg.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De interne auditfunctie en de externe accountant rapporteren periodiek de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken en controles aan de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL. De directeur van Group Audit is verantwoordelijk voor het jaarlijks actualiseren van de risicoanalyse, het ontwikkelen van een meerjaren auditplan en een jaarlijks auditplan gebaseerd op deze risicoanalyse. De risicoanalyse en het auditplan van de interne auditfunctie en het auditplan van de externe accountant worden besproken met de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen van SNS REAAL.

5.5 *In het kader van de algemene controleopdracht voor de jaarrekening rapporteert de externe accountant in zijn verslag aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen zijn bevindingen over de kwaliteit en effectiviteit van het functioneren van de governance, het risicobeheer en de beheersprocessen binnen de verzekeraar.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Group Audit en de externe accountant verzorgen jaarlijks gezamenlijk een management letter, met daarin bevindingen over de kwaliteit en effectiviteit van het functioneren van de governance, het risicobeheer en de beheersprocessen binnen VIVAT Groep en daarmee SRLEV N.V. Daarnaast verzorgt de externe accountant jaarlijks een controleverslag naar aanleiding van de controle van de jaarrekening. Beide rapportages worden besproken met de Raad van Bestuur SNS REAAL, de directie en de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen.

5.6 *De interne auditfunctie neemt het initiatief om met de Nederlandsche Bank en de externe accountant tenminste jaarlijks in een vroegtijdige fase elkaars risicoanalyse en bevindingen en auditplan te bespreken.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De interne auditfunctie organiseert periodiek algemene en IT- specifieke tripartiete overleggen met De Nederlandsche Bank en de externe accountant waarin de risicoanalyse, de auditbevindingen en (de voortgang van) het auditplan worden besproken.

6 Beloningsbeleid

6.1 Uitgangspunt

6.1.1 *De verzekeraar voert een zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid dat in lijn is met zijn strategie en risicobereidheid, doelstellingen en waarden en waarbij rekening wordt gehouden met de lange termijn belangen van de verzekeraar, de relevante internationale context en het maatschappelijk draagvlak. De Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur nemen dit uitgangspunt in acht bij het vervullen van hun taken met betrekking tot het beloningsbeleid.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Het beloningsbeleid wordt op SNS REAAL niveau vastgesteld. Het beleid dient bij te dragen aan de realisatie van de strategie en lange termijn belangen van SNS REAAL. In het kader van de splitsing tussen Bank en Verzekeraar is besloten dat 2014 en 2015 overgangsjaren zijn, waarin het beloningsbeleid op SNS REAAL niveau wordt gehandhaafd.

Dit beleid is (onder andere) gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Het beleid voldoet aan de geldende wet- en regelgeving;
- Het beloningsbeleid kenmerkt zich door aandacht voor alle stakeholders van de onderneming; klanten, werknemers, aandeelhouder en de maatschappij;
- De beloning is transparant en past binnen de signalen die er vanuit de buitenwereld op SNS REAAL afkomen;
- De beloning past bij het risicoprofiel van SNS REAAL en het risicoprofiel van betrokken functiehouder;
- Het beleid is in overeenstemming met en draagt bij aan een degelijke en doeltreffende risicobeheersing en moedigt niet aan tot het nemen van meer risico's dan voor de onderneming aanvaardbaar is.

SNS REAAL voert jaarlijks een risicoanalyse beloningen uit en verwerkt de uitkomsten in haar beloningsbeleid.

Voor de vaststelling en uitvoering van en de controle op het beloningsbeleid heeft SNS REAAL een “Governance Raamwerk” opgesteld waarin de taken en verantwoordelijkheden verdeeld zijn over de Raad van Commissarissen, de Remuneratie en Nominatie Commissie, de Raad van Bestuur en diverse controle-afdelingen (Risk, Finance, Personeel & Organisatie en Group Audit).

6.2 Governance

6.2.1 *De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitvoeren en evalueren van het vastgestelde beloningsbeleid ten aanzien van de leden van de Raad van Bestuur. Daarnaast geeft de Raad van Commissarissen goedkeuring aan het beloningsbeleid voor het senior management en ziet hij toe op de uitvoering daarvan door de Raad van Bestuur. Tevens keurt de Raad van Commissarissen de beginselen van het beloningsbeleid voor overige medewerkers van de verzekeraar goed. Het beloningsbeleid van de verzekeraar omvat mede het beleid met betrekking tot het toekennen van retentie-, exit- en welkomstpakketten.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging en het evalueren van het vastgestelde beloningsbeleid ten aanzien van de leden van de directie. Daarnaast keurt de Raad van Commissarissen het door de directie voorgestelde beloningsbeleid voor het senior management goed en ziet hij toe op de tenuitvoerlegging daarvan door de directie. Tevens keurt de Raad van Commissarissen de door de directie voorgestelde beginselen van het beloningsbeleid voor overige medewerkers van SRLEV N.V. goed. Het beloningsbeleid van SRLEV N.V. omvat mede het beleid met betrekking tot het toekennen van retentie-, exit- en welkomstpakketten. Een keer per jaar zorgt de Raad van Commissarissen ervoor dat er een centrale en onafhankelijke interne beoordeling plaatsvindt ter toetsing van de tenuitvoerlegging van het beloningsbeleid van SRLEV N.V. op naleving van het beleid en de procedures voor de beloning die de Raad van Commissarissen heeft aangenomen. Dit is vastgelegd in het reglement van de Raad van Commissarissen van SRLEV N.V.

6.2.2 *De Raad van Commissarissen bespreekt jaarlijks de hoogste variabele inkomens. De Raad van Commissarissen ziet erop toe dat de Raad van Bestuur ervoor zorg draagt dat de variabele beloningen binnen*

de verzekeraar passen binnen het vastgestelde beloningsbeleid van de verzekeraar en in het bijzonder of deze voldoen aan de in deze paragraaf genoemde principes. Tevens bespreekt de Raad van Commissarissen materiële retentie-, exit- en welkomstpakketten en ziet erop toe dat deze passen binnen het vastgestelde beloningsbeleid van de verzekeraar en niet excessief zijn.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De Raad van Commissarissen bespreekt jaarlijks de hoogste variabele inkomens. De Raad van Commissarissen ziet erop toe dat de directie zorgt dat variabele beloningen passen binnen het vastgestelde beloningsbeleid van SRLEV N.V. en in het bijzonder of deze voldoen aan de Code Verzekeraars. Tevens bespreekt de Raad van Commissarissen materiële retentie-, exit- en welkomstpakketten en ziet erop toe dat deze passen binnen het vastgestelde beloningsbeleid van VIVAT Groep en niet excessief zijn.

6.3 Bestuurdersbeloning

6.3.1 *Het totale inkomen van een lid van de Raad van Bestuur staat in een redelijke verhouding tot het vastgestelde beloningsbeleid binnen de verzekeraar waarbij het totale inkomen ten tijde van de vaststelling iets beneden de mediaan van vergelijkbare functies binnen en buiten de financiële sector ligt, waarbij de relevante internationale context wordt meegewogen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Het totale inkomen van een lid van de directie ligt beneden de mediaan van de vastgestelde referentiegroep, bestaande uit (beursgenoteerde) Nederlandse financiële instellingen, evenals een groep middelgrote (beursgenoteerde) Nederlandse niet-financiële instellingen. De Remuneratie en Nominatie Commissie monitort of de samenstelling van de referentiegroep adequaat is of dat aanpassing nodig is. Er is contractueel vastgelegd dat er geen variabele beloning wordt toegekend en uitgekeerd aan de directie.

6.3.2 *De vergoeding bij ontslag van een lid van de Raad van Bestuur bedraagt maximaal eenmaal het jaarsalaris (het “vaste” deel van de bezoldiging). Indien het maximum van eenmaal het jaarsalaris voor een lid van de Raad van Bestuur die in zijn eerste benoemingstermijn wordt ontslagen kennelijk onredelijk is, komt dit lid van de Raad van Bestuur in dat geval in*

aanmerking voor een ontslagvergoeding van maximaal tweemaal het jaarsalaris.

SRLEV N.V. past dit principe toe. In de arbeidsovereenkomst van de directie is vastgelegd dat een eventuele beëindigingsvergoeding wordt berekend conform de nieuwe (vanaf 1-1-2009 geldende) kantonrechtformule met een maximum van één bruto vast jaarinkomen, inclusief vakantiegeld en dertiende maand op het moment van eindigen van de arbeidsovereenkomst.

6.3.3 *Bij de toekenning van de variabele beloning aan een lid van de Raad van Bestuur wordt rekening gehouden met de lange termijn component. De toekenning is mede afhankelijk van winstgevendheid en/of continuïteit. De variabele beloning wordt voor een materieel deel voorwaardelijk toegekend en op zijn vroegst drie jaar later uitgekeerd.*

De leden van de directie komen niet in aanmerking voor variabele beloning.

6.3.4 *Aandelen die zonder financiële tegenprestaties aan een lid van de Raad van Bestuur worden toegekend, worden aangehouden voor telkens een periode van ten minste vijf jaar of tot ten minste het einde van het dienstverband indien deze periode korter is. Indien opties worden toegekend worden deze in ieder geval de eerste drie jaar na toekenning niet uitgeoefend.*

De leden van de directie komen niet in aanmerking voor de toekenning van aandelen.

6.4 Variabele beloning

6.4.1 *Het toekennen van een variabele beloning is mede gerelateerd aan de lange termijn doelstellingen van de verzekeraar.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Het beleid over variabele beloningen is vastgelegd in het Groepsbeleid Beloning SNS REAAL. Zoals eerder toegelicht in principe 6.1 is 2014 een overgangsjaar. Daarom is er geen nieuw beleid voor VIVAT Groep, maar is het Groepsbeleid Beloning SNS REAAL van kracht. Dit beleid is van toepassing op alle bedrijfsonderdelen en werknemers van VIVAT Groep en daarmee SRLEV N.V. De leden van de directie komen niet in aanmerking voor variabele beloning.

6.4.2 *Iedere verzekeraar stelt een bij de verzekeraar passend maximum vast voor de verhouding tussen de variabele beloning en het vaste salaris. Voor een lid van de Raad van Bestuur bedraagt de variabele beloning per jaar maximaal 100% van het vaste inkomen.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De leden van de directie komen niet in aanmerking voor variabele beloning.

Medewerkers die onder de cao vallen komen in principe in aanmerking voor een beoordelingstoelage die, afhankelijk van de persoonlijke prestaties, kan oplopen tot een maximum van 6,75% van het jaarinkomen. Medewerkers in de buitendienst komen in aanmerking voor een variabele beloning die, afhankelijk van de persoonlijke prestaties, kan oplopen tot een maximum van 35% van het jaarinkomen. De regeling is overeengekomen met de vakorganisaties. Per 1 januari 2015 zal de regeling nader bezien worden, naar aanleiding van het bonusplafond van 20% in de Wet Beloningsbeleid Financiële Ondernemingen (Wbfo), die naar verwachting in 2015 in werking treedt.

De leden van het senior management komen in aanmerking voor een variabele beloning van maximaal 20% van het vaste jaarinkomen. Deze variabele beloning bestaat uit een direct deel en een uitgesteld deel. Zowel het directe deel als het uitgestelde deel bestaat uit een contante component en een aandelen component. Het uitgestelde deel wordt na afloop van de prestatieperiode voorwaardelijk toegekend en wordt na drie jaar onvoorwaardelijk toegekend mits de medewerker op dat moment nog bij de vennootschap in dienst is, afhankelijk van de (ex post) beoordeling van de prestatie op dat moment en mits verenigbaar met de financiële toestand van de vennootschap op dat moment.

Er gelden randvoorwaarden voor de toekenning van variabele beloning, de zogenaamde 'guiding principles'. Als niet aan deze randvoorwaarden wordt voldaan, kan de variabele beloning worden verlaagd of kan worden besloten om helemaal geen variabele beloning uit te keren. De afgelopen jaren is er geen variabele beloning aan het senior management uitgekeerd of toegekend.

6.4.3 *Een variabele beloning wordt gebaseerd op de prestaties van het individu, zijn bedrijfsonderdeel en die van de verzekeraar als geheel op basis van vooraf vastgestelde en beoordeelbare prestatiecriteria. Naast*

financiële prestatiecriteria vormen ook niet-financiële prestatiecriteria een belangrijk onderdeel van de individuele beoordeling. In het beloningsbeleid van de verzekeraar worden de prestatiecriteria zoveel mogelijk geobjectiveerd.

SRLEV N.V. past dit principe toe. De variabele beloning wordt vastgesteld op basis van de realisatie van voorafgaand aan de prestatieperiode vastgelegde prestatiedoelstellingen.

De prestatiedoelstellingen van het senior management (en van de overige werknemers die een materiële impact op het risicoprofiel van SRLEV N.V. kunnen hebben) worden bij aanvang van de prestatieperiode (o.a. op dit principe) getoetst in een zogenaamde “ex ante risicocontrole”.

Medewerkers in controle functies (Risk en Audit) zijn onafhankelijk van de bedrijfseenheden waar zij toezicht op uitoefenen. Deze medewerkers worden beloond op basis van de realisatie van de doelstellingen waar hun functie op is gericht, onafhankelijk van de resultaten van de bedrijfsactiviteiten. Om die reden hebben medewerkers in deze functies geen financiële prestatiedoelstellingen.

6.4.4 *Bij het beoordelen van prestaties op basis van de vastgestelde prestatiecriteria worden financiële prestaties gecorrigeerd voor (geschatte) risico's en kosten van kapitaal.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. De variabele beloning wordt vastgesteld op basis van de realisatie van voorafgaand aan de prestatieperiode vastgelegde prestatiedoelstellingen. Bij de beoordeling van de prestaties van het senior management (als basis voor de berekening van de variabele beloning) wordt een correctie aangebracht voor alle soorten van actuele en toekomstige risico's, en wordt rekening gehouden met de kosten van het gebruikte kapitaal en de kosten van de vereiste liquiditeit.

6.4.5 *In buitengewone omstandigheden, bijvoorbeeld indien toepassing van de vastgestelde prestatiecriteria tot een verkrijging van ongewenste variabele beloning van een lid van de Raad van Bestuur zou leiden, heeft de Raad van Commissarissen de discretionaire bevoegdheid de variabele beloning aan te passen*

wanneer deze naar zijn oordeel leidt tot onbillijke of onbedoelde uitkomsten.

SRLEV N.V. past dit principe toe. Specifiek voor het senior management geldt het volgende: Tot het moment waarop het relevante deel van de variabele beloning onvoorwaardelijk wordt, is de Raad van Bestuur van SNS REAAL bevoegd de hoogte van het relevante deel van de variabele beloning neerwaarts aan te passen tot een passende hoogte indien ongewijzigde toekenning of uitkering van de variabele beloning (i) naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn, (ii) niet met de financiële toestand van de Vennootschap in haar geheel te verenigen is, of (iii) niet door de prestaties van SRLEV N.V., de bedrijfseenheid of de deelnemer wordt gerechtvaardigd zoals bedoeld in het Burgerlijk Wetboek.

6.4.6 *De Raad van Commissarissen heeft de bevoegdheid de variabele beloning die is toegekend aan het lid van de Raad van Bestuur op basis van onjuiste (financiële) gegevens terug te vorderen van het desbetreffende lid van de Raad van Bestuur.*

SRLEV N.V. past dit principe toe. Specifiek voor het senior management geldt het volgende: De Raad van Bestuur van SNS REAAL heeft, voor zover toekenning of uitkering van de variabele beloning heeft plaatsgevonden op basis van onjuiste informatie over het bereiken van de daaraan ten grondslag liggende doelen of over de omstandigheden waarvan de variabele beloning afhankelijk was gesteld, de mogelijkheid deze neerwaarts bij te stellen of terug te vorderen.

7 Naleving wet- en regelgeving

7.1.1 *De verzekeraar beschikt over een proces dat borgt dat nieuwe wet- en regelgeving tijdig wordt gesignaleerd en geïmplementeerd. Dit proces evalueert de verzekeraar jaarlijks. Betrokken bij dit proces zijn in ieder geval de volgende functies: het bestuur, de interne toezichthouder, risicomangement, compliance, internal audit en de actuariële functie.*

SRLEV N.V. past dit principe als volgt toe. Binnen SRLEV N.V. is er een proces dat borgt dat nieuwe wet- en regelgeving tijdig wordt gesignaleerd.

De afdeling Juridische Zaken maakt jaarlijks een overzicht van alle wet- en regelgeving die betrekking heeft op de activiteiten van SRLEV N.V. Per kwartaal stelt Juridische Zaken een overzicht op van ontwikkelingen met betrekking tot de gesignaleerde wet- en regelgeving. Daarnaast wordt de directie periodiek geïnformeerd tijdens de directie overleggen. Juridische Zaken en Fiscale Zaken informeren medewerkers van SRLEV N.V. over tussentijdse belangrijke ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving aan de hand van nieuwsbrieven.

De afdelingen Compliance en Fiscale Zaken monitoren binnen hun domein of een bedrijfs onderdeel voldoet aan de gewijzigde wet- en regelgeving of maatregelen hebben ondernomen indien zij niet voldeden aan de wet- en regelgeving. Zij spreken de bedrijfs onderdelen aan, indien dit niet het geval is. Toezicht op de naleving van wet- en regelgeving is daarnaast ook een algemene taak van de 'operational risk en compliance comités (ORCC's)' de verschillende bedrijfs onderdelen, de directie en de Raad van Commissarissen. Group Audit beoordeelt periodiek de functies van Juridische Zaken en Compliance, waarin signalering en implementering van nieuwe wet- en regelgeving wordt meegenomen.

2 Verantwoordelijkheden, curricula vitae en nevenfuncties directie

Wim Henk Steenpoorte

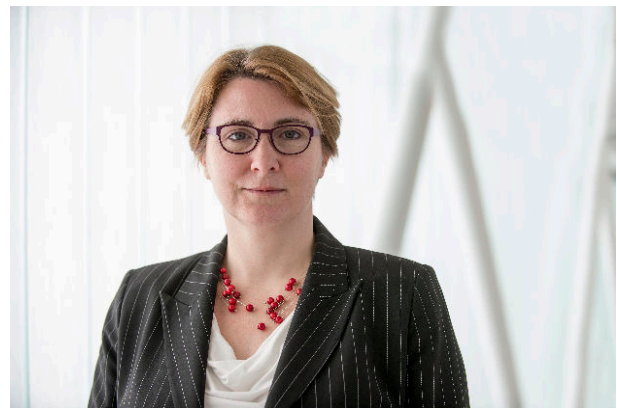
Wim Henk Steenpoorte (1964) is sinds 15 september 2011 lid van de Raad van Bestuur van SNS REAAL N.V. en daarnaast directievoorzitter van SRLEV. Vanuit zijn rol als directievoorzitter is Wim Henk Steenpoorte verantwoordelijk voor de strategie, communicatie en

P&O van SRLEV en haar dochtermaatschappijen. Hiernaast is Wim Henk Steenpoorte sinds 1 januari 2015 interim voorzitter van Reaal.

Wim Henk Steenpoorte werkt sinds 2000 bij SNS REAAL N.V. Vanaf 2006 was hij directielid van Reaal en vanaf 2009 vervulde hij de functie van directievoorzitter Reaal. Voor zijn indiensttreding bij SNS REAAL N.V. was Wim Henk Steenpoorte werkzaam als ICT manager bij Ogilvy Nederland en bekleedde hij diverse functies in de verzekeringsbranche bij rechtsvoorgangers van VIVAT Verzekeringen.

Nevenfuncties: voorzitter raad van commissarissen van Meetingpoint B.V., voorzitter raad van commissarissen van Verenigde Assurantiebedrijven Nederland N.V., voorzitter raad van commissarissen van Dutch Aviation Pool, bestuurslid van de sector Schadeverzekering van het Verbond van Verzekeraars, bestuurslid van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en bestuurslid van Stichting SIVI.

Seada van den Herik

Seada van den Herik (1972) is directievoorzitter Zwitterleven en is daarnaast lid van de statutaire directie SRLEV. In haar rol als directievoorzitter is Seada verantwoordelijk voor de business unit Zwitterleven (pensioenbusiness SRLEV N.V.) van VIVAT Groep.

Seada van den Herik werkt sinds 2005 bij SNS REAAL N.V. Vanaf 2010 was Seada directeur van RegioBank N.V. In 2012 maakte ze de overstap naar de Verzekeraar en was ze directielid van Reaal. Voor haar indiensttreding bij SNS REAAL N.V. heeft Seada verschillende functies bekleed binnen de consultancy.

Nevenfuncties: Bestuurslid van de sector Leven van het Verbond van Verzekeraars.

Willem Horstmann

Willem Horstmann (1967) is Chief Risk Officer (CRO) binnen de statutaire directie van SRLEV. In zijn functie als CRO is Willem Horstmann verantwoordelijk voor het meten en vaststellen van de risicopositie van VIVAT Groep, alsmede de kaderzetting van de financiële en niet financiële risico's, inclusief solvabiliteit, ALM-beleid en actuariaat.

Willem Horstmann werkt sinds augustus 2010 binnen SNS REAAL N.V.. Hij is zijn loopbaan bij SNS REAAL N.V. gestart bij Zwitserleven als Chief Finance Risk Officer. Voor zijn indiensttreding bij SNS REAAL N.V. heeft Willem Horstmann verscheidene functies binnen Aegon vervuld.

Nevenfuncties: Lid van de raad van commissarissen van SNS Beleggingsfondsen N.V., lid van de raden van toezicht van Zwitserleven Beleggingsfondsen, Zwitserleven Mix Beleggingsfondsen en Zwitserleven Institutionele Beleggingsfondsen (Fondsen voor Gemene Rekening) en lid van de Commissie Risk Management (CRM) van het Verbond van Verzekeraars.

Arjen Schouten

Arjen Schouten (1967) is Chief Financial Officer (CFO) binnen de statutaire directie SRLEV en daarnaast lid van de statutaire directie SRLEV. In zijn rol als CFO is Arjen Schouten verantwoordelijk voor de financiële planning en sturing (inclusief informatievoorziening, monitoring en management rapportages) van de Verzekeraar. Hij is ook verantwoordelijk voor financial shared services, inkoop en productfiscaliteit.

Arjen Schouten werkt sinds 2006 binnen SNS REAAL N.V. en heeft verschillende posities bekleed, waaronder directeur Finance en Control bij de business unit Reaal. Voor zijn indiensttreding bij SNS REAAL N.V. was Arjen Schouten werkzaam bij onder andere NIBC Bank en PwC.

Nevenfunctie: Lid Commissie Financiële en Economische Zaken van het Verbond van Verzekeraars.

Jacob de Wit

Jacob de Wit (1972) is sinds 2011 directievoorzitter van ACTIAM N.V., de vermogensbeheerder van VIVAT Groep. Sinds 1 juli 2014 is hij daarnaast lid en tevens

vice voorzitter van de statutaire directie van SRLEV. In zijn rol van directievoorzitter is Jacob de Wit verantwoordelijk voor de vermogensbeheeractiviteiten van VIVAT Groep.

Voor zijn indiensttreding was Jacob de Wit van 2005 tot 2011 hoofd Fixed Income bij F&C Asset Management plc en tevens lid van het Executive Committee van F&C. Hij vervulde de functie van Hoofd Fixed Income eerder bij SNS Asset Management en AXA Investment Managers.

Boaz Magid

Boaz Magid (1978) is directeur Balance Sheet Management & Corporate Strategy bij VIVAT Groep. Hij maakt in deze functie onderdeel uit van het directieteam SRLEV, maar is geen lid van de statutaire directie SRLEV. In zijn rol als directeur balanssturing en strategie is Boaz Magid onder andere verantwoordelijk voor de sturing van de balans van VIVAT Groep binnen de relevante kaders en het resultaat van de strategische asset locatie en geeft hij leiding aan de afdeling Corporate Strategy.

Boaz Magid werkt sinds 2005 bij SNS REAAL N.V. Hij is zijn loopbaan begonnen als directeur Risico Management en Compliance bij Reaal Verzekeringen. Vanaf 2010 is Boaz Magid verantwoordelijk voor de beleggingen voor eigen rekening en risico van de Verzekeraar. Sinds 2014 valt deze verantwoordelijkheid binnen zijn huidige rol als directeur balanssturing en strategie. Voor zijn indiensttreding was Boaz Magid werkzaam bij de vermogensbeheerder Schretlen & Co.

Marcel van der Meulen

Marcel van der Meulen (1964) was tot 1 januari 2015 directievoorzitter Reaal en was daarnaast lid van de

statutaire directie SRLEV. In zijn rol als directievoorzitter was Marcel van der Meulen verantwoordelijk voor het schadebedrijf van Reaal Schadeverzekeringen N.V., waaronder het schadebedrijf van Proteq. Marcel van der Meulen was ook verantwoordelijk voor het individuele levenbedrijf van SRLEV N.V. en het levenbedrijf van Proteq Levensverzekeringen N.V. Voor zijn indiensttreding bij VIVAT Verzekeringen was Marcel van der Meulen directeur bij verschillende organisaties binnen de verzekeringsbranche, zoals ASR Nederland en Goudse Verzekeringen. De taken van Marcel van der Meulen worden sinds 1 januari 2015 tijdelijk waargenomen door Wim Henk Steenpoorte.

3 Curricula vitae, benoemingstermijnen en nevenfuncties Raad van Commissarissen

Jan Nooitgedagt

Jan Nooitgedagt (1953) is al meer dan 35 jaar werkzaam in de financiële dienstverlening. Van april 2009 tot mei 2013 was hij CFO en Lid van de raad van bestuur bij Aegon N.V. Hiervoor was Nooitgedagt 28 jaar werkzaam bij Ernst & Young, onder meer als voorzitter en Managing Partner in Nederland en België. Hij is lid van de raad van commissarissen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, Robeco Groep N.V. en Telegraaf Media Groep N.V. Hij is voorzitter van de Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen en voorzitter van het bestuur van Stichting Nyenrode.

Nooitgedagt is als commissaris en voorzitter van de Raad van Commissarissen benoemd op 1 november

2013. Hij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 1 november 2017.

Charlotte Insinger

Charlotte Insinger (1965) is zelfstandig bestuursadviseur en interim bestuurder. Insinger was tot oktober 2014 lid van de raad van toezicht van Stichting Rijnland Zorggroep en is lid van de raad van toezicht van Luchtverkeersleiding Nederland, voorzitter van de raad van toezicht van de Stichting World Expo 2025, commissaris bij Ballast Nedam N.V. en lid van de Strategisch Audit Commissie van het ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin zij een adviesrol vervult.

Insinger is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 15 april 2009 op voordracht van de Nederlandse Staat. Zij is herbenoemd op 6 juni 2013. Zij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 6 juni 2017.

Monika Milz

Monika Milz (1957) is sinds 2011 professioneel toezichthouder en bestuursadviseur. Zij heeft gedurende dertig jaar in de bankwereld gewerkt, 20 jaar bij ABN

AMRO en van 2000 - 2011 bij Rabobank Groep. Haar bank-specifieke kennis en expertise behelst de dienstverlening aan bedrijvenklanten enerzijds en Human Resources Management anderzijds. Al sinds twee decennia vervult Milz ook toezichtfuncties. Op dit moment is zij onder andere lid van de raad van toezicht bij Stichting Hogeschool van Amsterdam, lid van de raad van commissarissen van ConQuaestor Holding B.V. en voorzitter van de Green Deal Board.

Milz is als commissaris benoemd op 1 november 2013. Monika Milz is bij SNS REAAL N.V. benoemd conform het versterkte recht van aanbeveling van de Centrale Ondernemingsraad van SNS REAAL. Zij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 1 november 2017.

Jos Nijhuis

Jos Nijhuis (1957) is president-directeur van de Schiphol Group. Daarvoor was hij voorzitter van de raad van bestuur van PwC. Nijhuis is Non Executive Board Member van Aeroports de Paris S.A., Non Executive Director van Brisbane Airport Corporation PTY Ltd en lid van de raad van commissarissen van Aon Groep Nederland B.V. Daarnaast is hij lid van de raad van toezicht van Stichting Kids Moving the World en lid van de raad van toezicht van Stichting Nationale Opera en Ballet.

Nijhuis is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 15 april 2009 en herbenoemd op 6 juni 2013. Hij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 6 juni 2017.

Jan Nijssen

Jan Nijssen (1953) is partner en aandeelhouder van Montae Groep (onafhankelijke pensioen consultancy). In de periode 1978 tot en met 2005 heeft Nijssen diverse functies in binnen- en buitenland bekleed bij Nationale Nederlanden en ING Groep. In 1997 werd hij bestuurslid van ING Nederland, in 2000 bestuurslid van ING Europa en in 2004 CEO Centraal Europa ING Verzekeringen & Pensioenen. Hij is tevens lid van de raad van commissarissen van Garanti Emeklilik (Turkije), lid van de commissie Intern Toezicht van Shell Pensioenfonds, chairman van de Board of Directors (RvC) Three Wheels United (Bangalore, India), voorzitter van het bestuur van Stichting 'Duurzame Micropensioenen Ontwikkelingslanden' (DMO) en lid van de raad van toezicht van Prodeba B.V.

Nijssen is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 13 september 2011. Hij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 13 september 2015.

Jan van Rutte

Jan van Rutte (1950) is in zijn lange carrière voorzitter van de raad van bestuur van Fortis Bank Nederland, CFO van ABN AMRO en bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Banken geweest. Verder is hij lid van de raad van commissarissen van ORMIT Holding B.V., lid van de raad van toezicht van Stichting de Koninklijke Schouwburg in Den Haag, lid van het bestuur van Stichting ABN AMRO Foundation en lid van de raad van toezicht van de Stichting Health Center Hoenderdaal.

Van Rutte is als commissaris benoemd op 1 november 2013. Hij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 1 november 2017.

Ludo Wijngaarden

Ludo Wijngaarden (1947) was tot 2008 directievoorzitter van Nationale Nederlanden en bestuurslid ING Nederland. Daarvoor was hij directievoorzitter van de Postbank en de divisie ING Retail. Tot oktober 2008 was hij voorzitter van het Verbond van Verzekeraars, bestuurslid VNO-NCW en lid van de Bankraad van De Nederlandsche Bank. Wijngaarden is voorzitter van de raad van commissarissen van Oasen N.V., lid van de raad van commissarissen van woningbouwcorporatie Rochdale, lid van de raad van bestuur van DAK, lid van de raad van advies van het College Bescherming Persoonsgegevens en lid van de raad van commissarissen van PubliQ B.V. Tot 30 juni 2014 was hij lid van de raad van advies van Oracle Nederland B.V.

Wijngaarden is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 15 april 2009 op voordracht van de Nederlandse Staat en herbenoemd op 6 juni 2013. Hij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 6 juni 2017.

